

Nr 4

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny firmalag, m. m.; given den 14 december 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till ny firmalagstiftning. Förslaget innebär att 1887 års firmalag ersätts av tre lagar som behandlar firma, handelsregister resp. prokura.

Den nya firmalagen, som föreslås få allmän karaktär, anger grunderna för det materiella skyddet för firma och annat näringskännetecken. Lagen upptar alla bestämmelser som är gemensamma för firmor av olika slag och blir därigenom tillämplig på firmor som förs in i bl. a. handelsregistren, aktiebolagsregistret och registren över ekonomiska föreningar. Utöver de materiella skyddsreglerna upptar den nya firmalagen gemensamma villkor för registrering och överlåtelse av firma. Dessutom finns bestämmelser om förbud mot användning av firma och annat näringskännetecken samt om hävande av firmaregistring, följderna av intrång i annans firmarätt och firmateckning.

Förslagen till handelsregisterlag och prokuralag återger i sak till större delen gällande bestämmelser. Möjlighet till registrering i handelsregister öppnas emellertid för enskild näringsidkare även om han inte är bokföringsskyldig och därmed registreringspliktig. Registrering i handelsregister skall också ske av näringsidkande ideella föreningar och stiftelser. De handelsregister som f. n. förs lokalt i vissa kommuner föreslås bli överflyttade till länsstyrelserna. Dessa skall i fortsättningen föra handelsregistren länsvis i stället för kommunvis.

Den nya lagstiftningen avses träda i kraft den 1 juli 1974.

1 Förslag till

Firmalag

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §

Firma är den benämning under vilken näringsidkare driver sin verksamhet. Drives del av verksamheten under särskild benämning, utgör denna bifirma. Vad i denna lag sägs om firma gäller även bifirma.

Annat kännetecken som näringsidkare jämte firma använder för sin verksamhet benämnes sekundärt kännetecken.

Firma och sekundärt kännetecken kallas gemensamt näringskännetecken.

Rätt till firma m. m.

2 §

Näringsidkare förvärvar ensamrätt till firma genom registrering eller inarbetning. Ensamrätt till sekundärt kännetecken förvärfvas genom inarbetning.

Firma registreras enligt bestämmelserna i denna lag och vad i annan författning kan vara särskilt föreskrivet om registrering av visst slags firma.

Näringskännetecken anses inarbetat, om det är allmänt känt bland dem till vilka näringsidkarens verksamhet riktar sig.

3 §

Ensamrätt till registrerad firma innebär att annan än innehavaren ej får använda ett med firman förväxlingsbart näringskännetecken inom det område för vilket firman registrerats, om det ej visas att innehavaren icke kan lida skada därav.

Ensamrätt till näringskännetecken på grund av inarbetning innebär att annan än innehavaren ej får använda ett med dennes kännetecken förväxlingsbart näringskännetecken inom det område där inarbetningen består.

4 §

Näringsidkare får utan registrering och oberoende av inarbetning använda sitt släktnamn som näringskännetecken, om icke detta är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade närings- eller varukännetecken.

Inom område där näringsidkare enligt vad i första stycket sägs använder sitt släktnamn som näringskännetecken får annan ej använda ett med namnet förväxlingsbart näringskännetecken.

5 §

Inom område där näringsidkare enligt 3 § åtnjuter skydd för näringskännetecken får annan ej obehörigen använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med näringsidkarens släktnamn eller skyddade varumärke.

6 §

Kännetecken anses förväxlingsbara endast om de avser verksamhet av samma eller liknande slag.

Även i annat fall får dock förväxlingsbarhet åberopas till förmån för

1. kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, om med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill,

2. kännetecken, som är inarbetat, om med hänsyn till verksamhetens särskilda art användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle minska det förras goodwill.

7 §

Vid tvist om rätt till kännetecken som är förväxlingsbara har den företrädare som kan åberopa tidigaste rättsgrund, om ej annat följer av 8 §.

8 §

Har näringskännetecken inarbetats, får rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, om innehavaren av den äldre rätten ej inom rimlig tid inskridit mot användningen av det förstnämnda kännetecknet.

I fall som avses i första stycket kan domstol på yrkande av part efter vad som är skäligt föreskriva att något av kännetecknen eller båda får användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Registrering av firma

9 §

Firma registreras endast om den är ägnad att särskilja innehavarens verksamhet från andras.

Vid bedömande av om firma har särskiljningsförmåga skall hänsyn tagas till den tid och omfattning firman varit i bruk. Består firma enbart av allmän benämning på verksamhetens art eller på däri utbjuden vara eller tjänst eller utgöres den enbart av allmänt brukat ortnamn eller annat sådant namn, skall firman i och för sig ej anses ha särskiljningsförmåga. Ingår i firma sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening eller förkortning därav, skall vid bedömningen bortses från denna.

Firma som består enbart av bokstäver eller siffror, vilka icke kan uppfattas som ord, registreras endast om firman är inarbetad.

10 §

Firma registreras ej

1. om firman eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i firman utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell benämning eller förkortning, som enligt lag eller annan författning icke obehörigen får användas som firma, eller något som lätt kan förväxlas därmed,

3. om firman i annat fall är ägnad att vilseleda allmänheten,

4. om firman innehåller något som är ägnat att uppfattas som an-

nans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, såvida ej namnet uppenbarligen avser någon sedan länge avliden person, eller är ägnat att uppfattas som benämning på stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning,

5. om firman innehåller något som är ägnat att uppfattas som titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk och titeln är egenartad, eller om firman innehåller något som kränker annans upphovs rätt till sådant verk,

6. om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares släktnamn eller skyddade närings- eller varukännetecken,

7. om firman i annat fall är förväxlingsbar med närings- eller varukännetecken, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökan gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk.

Utän hinder av första stycket 4—7 får registrering ske, om den vars rätt är i fråga medger det och hindrar ej föreligger enligt första stycket 1—3.

11 §

Firma får registreras på två eller flera språk, under förutsättning att lydelseerna överensstämmer till sitt innehåll. Vad i denna lag sägs om firma skall äga tillämpning på envar av lydelseerna.

12 §

Registrering gäller från den dag då ansökan kom in till registreringsmyndigheten.

Överlåtelse av firma m. m.

13 §

Firma får överlåtas endast i samband med överlåtelse av den näringsverksamhet i vilken firman användes.

Överlåtelse av verksamheten omfattar även firman, om ej annat avtalats. Detta gäller dock ej om firman innehåller överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, bolagsmans släktnamn.

Ingår i dödsbo firma som innehåller den avlidnes släktnamn, får botredningsman ej överlåta firman utan samtycke av dödsbodlagarna.

14 §

Firma får ej tagas i mät. Försättes innehavaren i konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet, om ej firman innehåller gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, bolagsmans släktnamn. Firma som ej ingår i konkursbo får likväl användas under den tid verksamheten fortsättes för boets räkning.

Förbud mot användning av näringskännetecken

15 §

Om näringskännetecken eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande, kan domstol vid vite förbjuda innehavaren att använda kännetecknet.

Sådant förbud får även meddelas, om någon gör intrång i annans rätt till näringskännetecken (firmaintrång).

Talan om förbud får föras av var och en som lider förfång av kännetecknet eller dess användning. Talan om förbud enligt första stycket får föras även av myndighet som Konungen bestämmer och av sammanslutning av berörda näringsidkare.

Talan om utdömande av vite föres av den som ansökt om förbudet eller, om detta meddelats enligt första stycket, av myndighet som Konungen bestämmer.

Hävande av registrering

16 §

Har firma registrerats i strid mot denna lag eller mot vad i annan författning är föreskrivet om firma och föreligger alltjämt hinder mot registrering, kan domstol häva registreringen, om ej rätten till firman ändå skall bestå enligt 8 §.

Registrering får även hävas,

1. om innehavaren upphört att vara näringsidkare,
2. om firman förlorat sin särskiljningsförmåga,
3. om firman blivit stridande mot goda seder eller allmän ordning,
4. om firman blivit vilseledande,
5. om firman ej varit i bruk under de senaste fem åren och innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet att använda firman.

Talan om hävande av registrering får föras av var och en som lider förfång av registreringen. Talan som ej grundas på 10 § första stycket 4—7 får föras även av myndighet som Konungen bestämmer och av sammanslutning av berörda näringsidkare.

17 §

Sedan dom om hävande av registrering vunnit laga kraft, skall firman avföras ur registret. I domen kan dock förordnas, att firman får stå kvar i registret under viss tid som skäligen behövs för att antaga ny firma och ansöka om dess registrering.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m.

18 §

Den som uppsåtligen gör firmaintrång dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Avser intrånget firma som är skyddad enbart på grund av registrering, skall icke dömas till straff för det intrång som skett före registreringsdagen.

Den som överträtt vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket får ej dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

19 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör firmaintrång skall ersätta den skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, kan ersättningen jämkas.

Avser intrånget firma som är skyddad enbart på grund av registrering, skall ersättning för det intrång som skett före registreringsdagen utgå endast om intrånget gjorts uppsåtligen.

Rätt till ersättning för skada preskriberas, om talan ej väckes inom fem år från det skadan uppkom. Rätten till ersättning med anledning av intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering preskriberas dock icke i något fall tidigare än ett år från registreringsdagen.

20 §

Vid överträdelse av vitesförbud som meddelats enligt 15 § första stycket kan domstol efter vad som är skäligt förordna att näringskännetecken, som i strid mot förbudet anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt, skall utplånas eller ändras så att det ej längre strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske utan att egendom på vilken kännetecknet anbragts förstöres eller ändras på visst sätt, får förordnas därom.

Vid överträdelse av vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket eller annars vid firmaintrång kan domstol på yrkande av den som lidit intrånget efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång besluta om åtgärd som anges i första stycket eller förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.

Om vitesförbud överträtts eller om brott enligt 18 § skäligen kan antagas föreligga, får egendom som avses i första eller andra stycket tagas i beslag i avbidan på förordnande som sägs där. Därvid gäller i tillämpliga delar föreskrifterna om beslag i brottmål.

21 §

För intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering får ej dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 18—20 § sedan registreringen hävts genom dom som vunnit laga kraft.

22 §

Föres talan om intrång i registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen bör hävas, skall domstolen på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall domstolen i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

23 §

Talan om fastställelse, huruvida rätt till näringskännetecken består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, får av domstol upptagas till prövning, såvida ovisshet råder om förhållandet och denna medför förfång för käranden.

Grundas rätt till firma enbart på registrering och göres vid fastställsetalan gällande att registreringen bör hävas, äger 22 § motsvarande tillämpning.

24 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om förbud mot användning av näringskännetecken, om hävande av firmaregistring, om firmaintrång eller om fastställelse enligt 23 §, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

25 §

Dom eller slutligt beslut i mål om förbud mot användning av firma, om hävande av firmaregistrering, om firmaintrång eller om fastställelse enligt 23 § skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket samt till annan berörd registreringsmyndighet.

Firmateckning m. m.

26 §

Firmateckning sker genom tydlig angivelse av den fullständiga firman och underskrift med namn av firmatecknare. Vid teckning av bifirma anges även firman för hela verksamheten.

Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg som anger det ändrade förhållandet.

Om firmateckning gäller i övrigt vad i andra författningar är särskilt föreskrivet för olika slag av firma.

27 §

Sveriges riksbank, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, rikets landshypoteksföreningar och stadshypoteksföreningar samt annan inrättning eller sammanslutning för vilken Konungen fastställt firma har ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

2. Ansökan om registrering som gjorts före ikraftträdandet avgöres enligt äldre lag, om ej sökanden begär att den nya lagen tillämpas.

3. Den nya lagen äger tillämpning även på firma som registrerats enligt äldre lag. I fråga om sådan firma gäller dock punkterna 4 och 6 nedan.

4. Registrering som skett före ikraftträdandet får hävas enligt 16 § första stycket endast om förbud mot firmans användning kunnat meddelas enligt äldre lag.

5. Ensamrätt som grundas på att näringskännetecken tagits i bruk före den nya lagens ikraftträdande upphör vid utgången av juni 1976, om kännetecknet ej registrerats eller blivit inarbetat dessförinnan. Detta gäller dock ej firma som består av innehavarens släktnamn eller firma för försäkringsbolag som avses i 349 § d lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse.

6. Beträffande rätt till ersättning för firmaintrång som har skett före den nya lagens ikraftträdande gäller, förutom bestämmelserna i förordningen (1862: 10 s. 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer, att rätten är förlorad, om talan ej väckes före utgången av juni 1979 eller vid den senare tidpunkt som kan följa av 19 § tredje stycket andra punkten nya lagen.

7. Bestämmelserna i 21 § nya lagen äger motsvarande tillämpning i fråga om intrång som har skett före ikraftträdandet.

2 Förslag till

Handelsregisterlag

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Handelsregister föres hos länsstyrelsen.

Konungen kan förordna, att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Vad i denna lag sägs om län gäller i sådant fall det område för vilket gemensamt handelsregister föres.

2 §

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse, om skyldighet att föra handelsböcker följer med verksamheten.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrives för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat enkelt bolag.

3 §

Enskild näringsidkare och handelsbolag registreras hos länsstyrelsen i det län där verksamheten skall drivas. Skall verksamheten drivas inom flera län, sker registrering hos länsstyrelsen i det län där huvudkontoret skall inrättas.

Ideell förening och stiftelse registreras hos länsstyrelsen i det län där föreningens eller stiftelsens styrelse har sitt säte.

Utan hinder av vad som sägs i första eller andra stycket får näringsidkaren registreras även i handelsregister för annat län där verksamheten är avsedd att drivas.

4 §

Handelsregistret skall innehålla följande uppgifter om:

Enskild näringsidkare:

1. näringsidkarens firma,
2. näringsidkarens fullständiga namn, bostads- och postadress samt telefon,
3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon.

Handelsbolag:

1. bolagets firma,
2. näringsverksamhetens art,
3. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon,

4. bolagsmännens fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,
5. av vem och hur bolagets firma tecknas, när ej firman får tecknas av varje bolagsman ensam,
6. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Ideell förening och stiftelse:

1. den firma under vilken föreningen eller stiftelsen idkar näring,
2. föreningens eller stiftelsens namn, om det ej sammanfaller med firman,
3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där föreningens eller stiftelsens styrelse har sitt säte samt föreningens eller stiftelsens postadress och telefon,
5. styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,
6. av vem och hur föreningens eller stiftelsens namn tecknas, om ej namnet tecknas av styrelsen ensam.

5 §

Näringsidkare registreras under den firma under vilken han driver sin verksamhet. Firma registreras enligt bestämmelserna i firmalagen (1974: 000) med iakttagande av vad som sägs i 6 och 7 §§ nedan.

6 §

Handelsbolags firma skall innehålla ordet handelsbolag eller, om kommanditdelägare finns, ordet kommanditbolag. I bifirma får dock ej intagas något av orden handelsbolag eller kommanditbolag.

7 §

Firma skall tydligt skilja sig från annan i samma register förut införd firma, även om firmorna ej avser verksamhet av samma eller liknande slag.

8 §

Har näringsidkare som införts i handelsregister meddelat prokura, får prokuran registreras under näringsidkarens firma. Prokura får dock ej registreras om den innehåller annan begränsning eller annat förbehåll än som följer av 1 eller 2 § prokuralagen (1974: 000).

För registrerad prokura skall registret innehålla uppgift om prokuristens fullständiga namn, bostads- och postadress samt telefon.

Har prokuristen särskilt bemyndigande att överlåta huvudmannens fasta egendom eller tomträtt eller att söka inteckning eller upplåta rättighet i denna, skall registret även innehålla uppgift härom. Detsamma gäller om prokuran meddelats som kollektivprokura.

9 §

Ansökan om registrering av handelsbolag göres av samtliga bolagsmän.

Ansökan om registrering av ideell förening eller stiftelse göres av styrelsen.

Prokura registreras på ansökan av huvudmannen. Är huvudmannen handelsbolag, göres ansökan av samtliga bolagsmän.

10 §

Ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura skall innehålla de uppgifter som Konungen bestämmer.

11 §

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner registreringsmyndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökan avskrivras. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökan och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökan avslås, om anledning ej föreligger att ge sökanden nytt föreläggande.

12 §

Bifalles ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura, skall i 4 eller 8 § föreskrivna uppgifter införas i registret.

13 §

Upphör näringsidkare med sin verksamhet eller överlåtes verksamheten eller sättes den under likvidation eller sker i annat fall ändring i fråga om uppgift som registrerats, skall anmälan härom ofördröjligen göras till varje länsstyrelse där registrering skett.

Anmälan göres och handlägges i den ordning som gäller för ansökan om registrering, om ej annat följer av vad nedan i denna paragraf sägs eller av vad Konungen bestämmer.

Har enskild näringsidkare avlidit, är den som har vård om boet skyldig att göra anmälan med anledning av dödsfallet. Har delägare i handelsbolag avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Om domstol utsett likvidator i handelsbolag, är han anmälningsskyldig beträffande bolaget. Bolagsman som lämnat bolaget har rätt att göra anmälan om sin avgång. Återkallelse av prokura får anmälas av varje bolagsman som ej är utsluten från rätten att företräda bolaget.

Omfattar överlåtelse av näringsverksamhet även firman, skall anmälan om överlåtelsen göras av den nye innehavaren.

14 §

Beviljas registrering i anledning av anmälan enligt 13 §, skall ändringen införas i registret.

15 §

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firma-registrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Menar någon i annat fall att registrering i handelsregister länder honom till förfång, får talan föras mot näringsidkaren om hävande av registreringen och om skadestånd.

16 §

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har i annat fall genom dom som vunnit laga kraft förklarats, att införing i registret ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att i annat fall visst förhållande som registrerats ej föreligger, skall registreringen avföras ur registret. Dom i mål som här avses skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma, skall uppgift härom registreras även om domen icke vunnit laga kraft.

Försättes näringsidkare i konkurs, skall meddelande härom samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg översändas för registrering. Har högre rätt upphävt beslut om konkurs, skall registreringen på anmälan av konkursdomaren avföras. När konkurs avslutats, skall konkursdomaren ofördröjligen översända meddelande härom för registrering.

17 §

Har registrerad näringsidkare ej under de tio senaste åren inkommit med någon anmälan till registret och kan det antagas att han upphört med sin verksamhet, skall registreringsmyndigheten på lämpligt sätt inhämta upplysning huruvida verksamheten fortfarande utövas.

Föreligger tillförlitliga upplysningar om att näringsidkare upphört med sin verksamhet och ej ämnar återupptaga den, skall registreringsmyndigheten genast avföra näringsidkaren ur registret. Om upplysning ej erhålles att verksamheten fortfarande bedrives, skall myndigheten genom kungörelse som sägs i 18 § anmana näringsidkaren att låta höra av sig inom sex månader från kungörelsens utfärdande. Erhålles ej före fristens utgång upplysning att verksamheten alltjämt bedrives, skall näringsidkaren avföras ur registret.

18 §

Registrering eller avförande ur registret skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas. Vad nu sagts skall ej gälla, när registrering eller avförande sker efter anmälan av konkursdomaren.

19 §

Registrering eller avförande ur registret som kungjorts i ortstidning skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om ej av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha vetskap därom.

20 §

För registrering skall erläggas avgift som Konungen fastställer.

21 §

Talan mot registreringsmyndighetens beslut, varigenom ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats, föres

hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. I samma ordning föres talan mot beslut enligt 17 §.

22 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller i handling som fogas därvid dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller registrering hävts, försummar att göra ny föreskriven ansökan eller anmälan, dömes till böter, högst femhundra kronor.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.
 2. Firma som registrerats enligt äldre lag får utan hinder av vad i 6 § nya lagen sägs behållas oförändrad till utgången av juni 1984.
 3. Firma som registrerats enligt äldre lag får utan hinder av vad i 7 § nya lagen sägs behållas oförändrad. Om näringsidkare därigenom kan blandas samman vid registrets förande, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande ortsangivelse eller annat förtydligande.

3 Förslag till

Prokuralag

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Har näringsidkare som registrerats i handelsregister åt annan givit fullmakt, som uttryckligen förklarats vara prokura (handelsfullmakt), eller har han på annat sätt angivit någon som sin prokurist, får denne i allt som gäller huvudmannens näringsverksamhet handla på hans vägnar och teckna hans firma. Prokuristen får dock ej utan särskilt bemyndigande överlåta huvudmannens fasta egendom eller tomträtt eller söka inteckning eller upplåta rättighet däri.

Skriftlig prokura medför behörighet för prokuristen att företräda huvudmannen inför domstolar och andra myndigheter.

Om registrering av prokura finns bestämmelser i handelsregisterlagen (1974: 000).

2 §

Prokura får meddelas flera personer på sådant sätt att den endast kan begagnas av dem gemensamt (kollektivprokura).

3 §

Den behörighet som enligt denna lag tillkommer prokurist kan icke med laga verkan mot tredje man som är i god tro inskränkas till viss tid eller på annat sätt begränsas.

4 §

Prokurist bör teckna firman med ett tillägg som anger prokurauppdraget (per procura, p. p. eller annan förkortning av dessa ord). I övrigt gäller om firmateckning bestämmelserna i firmalagen (1974: 000).

5 §

Prokurist får ej överlåta prokuran på annan person.

6 §

Prokura kan när som helst återkallas. Huvudmannens död medför ej att prokuran upphör att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

4 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura

Härigenom förordnas att lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1974.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i firmalagen (1974: 000), handelsregisterlagen (1974: 000) eller prokuralagen (1974: 000), skall i stället den nya bestämmelsen tillämpas.

5 Förslag till

Lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)

Härigenom förordnas att 52 § varumärkeslagen (1960: 644)¹ skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1974.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens²

dels att 9 § skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 9 § skall utgå,

dels att 11 § skall ha nedan angivna lydelse.

¹ Senaste lydelse av 52 § 1963: 526.

² Senaste lydelse av 9 § 1960: 731.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §³

Berättigad att anställa talan enligt denna lag är:

1) i de uti 3 och 5 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts;

2) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringar, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, såframt näringsidkare, varom nu nämnts, äro företrädde inom sammanslutningen och denna äger att kära inför domstol; *samt*

3) i de uti 9 § avsedda fall den, vilkens inarbetade kännetecken kan bli föremål för förväxling.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3, 5 och 9 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 1) eller 3) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

1) i de uti 3 och 5 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts; *samt*

2) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringar, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, såframt näringsidkare, varom nu nämnts, äro företrädde inom sammanslutningen och denna äger att kära inför domstol.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3 och 5 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 1) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

³ Senaste lydelse 1970: 413.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1944: 705) om aktiebolag dels att 6, 8, 11, 19 och 29 §§, 190 § 1 och 2 mom., 191 §, 192 § 1 och 2 mom. samt 193, 194, 195 § 2 och 4 mom., 200—202 och 206 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 32 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*6 §¹

Stiftelseurkunden skall innehålla överenskommelse om bildande av aktiebolag för idkande av verksamhet under viss angiven firma enligt de bestämmelser som upptagas i förslaget till bolagsordning. Föremålet för bolagets verksamhet skall angivas till sin art.

Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. Firman skall tydligt skilja sig från andra förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införda, ännu bestående firmor, så ock från oregistrerad firma, vilken upptagits i stiftelseurkund som blivit av registreringsmyndigheten godkänd efter vad i 190 § 1 mom. sägs, där ej godkännandet förfallit enligt 191 § eller bolaget registrerats under annan firma än den i stiftelseurkunden upptagna.

Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag. Firman skall tydligt skilja sig från andra förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införda, ännu bestående firmor, så ock från oregistrerad firma, vilken upptagits i stiftelseurkund som blivit av registreringsmyndigheten godkänd efter vad i 190 § 1 mom. sägs, där ej godkännandet förfallit enligt 191 § eller bolaget registrerats under annan firma än den i stiftelseurkunden upptagna. För registrering av aktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet aktiebolag får dock ej intagas i bifirma.

8 §

Bolagsordningen skall angiva:

1. bolagets firma;
2. föremålet för bolagets verksamhet;
3. aktiekapitalet eller, där detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;

¹ Senaste lydelse 1955: 384.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4. akties nominella belopp;
5. den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hava sitt säte;
6. antalet styrelseledamöter och, där suppleanter för dem skola finnas, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, tiden för styrelseledamöts och revisors uppdrag, så ock, där styrelseledamot och styrelsesuppleant eller revisor och revisorssuppleant ej skola väljas å bolagsstämma, huru de skola tillsättas;
7. huruvida mer än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, samt vilka ärenden som skola förekomma å ordinarie stämma, utöver dem vilka enligt 126 § skola förekomma å stämma som i 121 § sägs, eller, där flera ordinarie stämmor skola hållas, å envar av dem;
8. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande, vilken tid, i fråga om stämma som i 121 § sägs, skall bestämmas till viss månad eller två på varandra följande månader inom sex månader från nästföregående räkenskapsårs utgång; samt
9. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer kan sålunda bestämmas, att lägsta och högsta antalet anges.

11 §

Stiftelsekungörelsen skall innehålla de bestämmelser, som äro intagna i stiftelseurkunden enligt 6 och 7 §§, i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket 3 och 4 samt 9 § 1 mom. och i teckningslistan enligt 10 § första stycket 1—4. Ur kungörelsen må dock uteslutas vad stiftelseurkunden innehåller om andra villkor beträffande tillskott eller övertagande än antalet aktier eller annat vederlag, som skall lämnas, och om grunden till gottgörelse eller till särskild förmån eller rättighet.

Stiftelsekungörelsen skall innehålla de bestämmelser, som äro intagna i stiftelseurkunden enligt 6 och 7 §§, i förslaget till bolagsordning enligt 8 § första stycket 3 och 4 och andra stycket samt 9 § 1 mom. och i teckningslistan enligt 10 § första stycket 1—4. Ur kungörelsen må dock uteslutas vad stiftelseurkunden innehåller om andra villkor beträffande tillskott eller övertagande än antalet aktier eller annat vederlag, som skall lämnas, och om grunden till gottgörelse eller till särskild förmån eller rättighet.

Stiftelsekungörelsen skall, där granskning skett enligt 13 §, angiva detta, så ock, där avskrift av de rörande bestämmelse som avses i 7 § upprättade handlingarna insänts till registreringsmyndigheten enligt 13 §, innehålla uppgift därom.

19 §

Har ej beslut om bolagets bildande fattats å konstituerande stämma inom den i teckningslistan föreskrivna tiden eller å stämma, till vilken frågan uppskjutits enligt 23 §, vare aktieteckningen icke vidare bindande.

Nuvarande lydelse

Samma lag vare, där genom lagakraftätagande beslut frågan om bolagets registrering enligt 191 § förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Föreslagna lydelse

Samma lag varc, där genom lagakraftätagande beslut frågan om bolagets registrering enligt 191 § förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avskrivnen eller avslagen.

29 §

Har styrelsen, verkställande direktör eller annan ställföreträdare, som avses i 87 §, ingått avtal för oregistrerat bolag, vare avtalet, där registrering sker, gällande från registreringen, såvida icke den med vilken avtalet slöts utövar den rätt att frånträda avtalet, som på grund av vad i andra stycket stadgas må tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 204 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 32 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av registreringsmyndigheten avslagits.

Den med vilket avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 204 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 32 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av registreringsmyndigheten avskrivits eller avslagits.

Frånträde skall anses hava ägt rum, när meddelande därom inlämnats för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänts till ställföreträdare, som ingått avtalet, eller till annan, som utsetts att vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare. Den med vilken avtalet slöts vare pliktig att, på förfrågan huruvida han vill vidbliva avtalet, inom skälig tid giva besked därom. Förklarar han sig vilja vidbliva avtalet eller underlåter han att inom skälig tid giva besked, skall han vara bunden av avtalet som om han vetat att bolaget var oregistrerat.

32 a §

Beslut om antagande av bifirma får anmälas för registrering av styrelsen eller verkställande direktören. Har bifirma antagits innan ansökan om bolagets registrering gjorts, kan anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall fogas två avskrifter av protokoll som bestyrker anmälan.

Nuvarande lydelse

I mom.² Har vid upprättandet av någon av stiftelsehandlingarna icke iakttagits vad i denna lag är stadgat, eller finnes någon av dessa handlingar eljest innehålla något, som strider mot denna lag eller annan lag eller författning, eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande, eller hava föreskrifterna i 14 § icke iakttagits eller har stadgad avgift ej erlagts, varde godkännande av nämnda handlingar för registrering av bolaget vägrat.

Meddelas godkännande, skall registreringsmyndigheten tillställa stiftarombudet det ena exemplaret av ansökningen och stiftelsehandlingarna med åtecknat bevis om godkännandet samt huvudskriften av handlingar, som av stiftarna inlämnats rörande bestämmelse varom förmäles i 7 §.

2 mom.³ Godkännande av teckningslista eller kungörelse, som upprättats sedan bolagsstämma fattat beslut om aktiekapitalets ökning, må ej givas, innan ökningsbeslutet registrerats.

Har registrering av ökningsbeslutet vägrats eller har vid upprättandet av teckningslistan eller kungörelsen icke iakttagits vad i 52 § och 182 § 1 mom. sägs eller möter eljest hinder mot godkännande eller har stadgad avgift ej erlagts, skall godkännande av nämnda handlingar vägras.

² Senaste lydelse 1971: 591.

³ Senaste lydelse 1973: 303.

Föreslagen lydelse

190 §

I mom. Har vid upprättandet av någon av stiftelsehandlingarna icke iakttagits vad i denna lag är stadgat, eller finnes någon av dessa handlingar eljest innehålla något, som strider mot denna lag eller annan lag eller författning, eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande, eller hava föreskrifterna i 14 § icke iakttagits eller har stadgad avgift ej erlagts, skola stiftarna föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse. Föreläggandet skall tillställas stiftarombudet.

Underlåta stiftarna att efterkomma föreläggandet, skall ansökningen om stiftelsehandlingarnas godkännande avskrivast. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och hava stiftarna haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall godkännande av stiftelsehandlingarna vägrast, om anledning ej föreligger att giva stiftarna nytt föreläggande.

Har registrering av ökningsbeslutet vägrats eller har vid upprättandet av teckningslistan eller kungörelsen icke iakttagits vad i 52 § och 182 § 1 mom. sägs eller möter eljest hinder mot godkännande eller har stadgad avgift ej erlagts, skall ansökan om godkännande av nämnda handlingar av registreringsmyndigheten behandlas enligt föreskrifterna i 1 mom

Nuvarande lydelse

Meddelas godkännande, skola det ena exemplaret av ansökningsen samt huvudskriften av teckningslistan och kungörelsen med åtecknade bevis om godkännandet återställas till bolaget.

Bestämmelserna i detta moment äga motsvarande tillämpning när styrelsen beslutar om kapitalökning efter bemyndigande av bolagsstämman.

Föreslagen lydelse

191 §⁴

Göres ej ansökan om bolagets registrering inom den i 32 § stadgade tiden, skall registreringsmyndigheten till stiftarombudet ofördröjligen avlåta skrivelse med anmaning att framställa erinran till den det vederbör att vidtaga erforderliga åtgärder för vinnande av registrering. Sökes ej registrering inom tre månader från det skrivelsen avlåtits, skall myndigheten förklara frågan om bolagets registrering förfallen.

Har frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om registrering avslagits, vare, sedan beslutet därom vunnit laga kraft, godkännande, som meddelats enligt 190 § 1 mom., förfallet.

Har frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om registrering *avskrivits eller* avslagits, vare, sedan beslutet därom vunnit laga kraft, godkännande, som meddelats enligt 190 § 1 mom., förfallet.

192 §

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av aktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om antagande av bolagsordning eller om bildande av aktiebolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall *registrering vägras*. Vad de vid ansökningsen fogade handlingarna innehålla må dock ej, såvitt dessa handlingar godkänns av registreringsmyndigheten, föranleda vägran av registrering, *därest icke i fråga om bestämmelse som avses i 7 §, med hänsyn till upplysningar vilka ej framgått av de handlingar som förut prövats av myndigheten, väsentlig felaktighet finnes föreligga*.

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av aktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om antagande av bolagsordning eller om bildande av aktiebolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall *sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse*.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökningsen avskrivs. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningsen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

⁴ Senaste lydelse 1971: 591.

Nuvarande lydelse

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall registrering vägras. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 138 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det dock ej hinder mot registrering, sedan tid för anställande av klandertalan utgått utan att talan instämts.

Har styrelsen enligt 63 § fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skall vad i 1 mom. andra punkten stadgas äga motsvarande tillämpning, då registrering sökes av bolagsstämmans beslut om godkännande av ökningsbeslutet.

Föreslagen lydelse

Vad de vid ansökningen fogade handlingarna innehålla må dock ej, såvitt dessa handlingar godkänts av registreringsmyndigheten, föranleda vägran av registrering, om icke fråga är om bolagets firma eller myndigheten, när det gäller bestämmelse som avses i 7 §, med hänsyn till upplysningar som ej framgått av de förut prövade handlingarna finner väsentlig felaktighet föreligga.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall vad i 1 mom. första, andra och tredje styckena är föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 138 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering, sedan tid för anställande av klandertalan utgått utan att talan instämts.

Har styrelsen enligt 63 § fattat beslut om aktiekapitalets ökning, skall vad i 1 mom. fjärde stycket stadgas äga motsvarande tillämpning, då registrering sökes av bolagsstämmans beslut om godkännande av ökningsbeslutet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

193 §⁵

Beviljas aktiebolags registrering, låte registreringsmyndigheten i registret införa:

1. dagen för beslutet om bolagets bildande;
2. bolagets firma;
3. föremålet för bolagets verksamhet, så ock, i den mån med bolagets verksamhet ej åsyftas beredande av vinst åt aktieägarna, verksamhetens syfte samt bestämmelserna om användandet av vinst å verksamheten och av bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning;
4. det belopp vartill, jämlikt den av styrelseledamöterna och verkställande direktör lämnade uppgiften, aktiekapitalet uppgår, så ock, där aktiekapitalet skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
5. akties nominella belopp;
6. det belopp som enligt förenämnda uppgift blivit inbetalt å aktiekapitalet, samt, där aktiekapitalet ej till fullo inbetalats, inom vilken tid återstående inbetalning skall fullgöras;
7. där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier som enligt samma uppgift till fullo inbetalats;
8. den ort inom riket där styrelsen har sitt säte;
9. bolagets postadress;
10. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande;
11. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden skola bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
12. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants samt verkställande direktörs och vice verkställande direktörs så ock, där eljest någon ensam eller i förening med annan är bemyndigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
13. av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen; samt
14. där enligt denna lag eller bolagsordningen revisor eller revisorsuppleant skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor, uppgift om hans fullständiga namn och hemvist.

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma, skall även denna införas i registret och den del av verksamheten angivas för vilken bifirman skall användas. Den ena av de enligt 32 a § ingivna avskriften av protokoll skall förses med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse eller förbehåll, varom förmäles i 9 § 1 mom. första, andra, tredje eller fjärde stycket eller 177 §, varde anmärkning om bestämmelsen eller förbehållet införd i registret. Beträffande bestämmelse som avses i 9 § 1 mom. tredje stycket skall till-

⁵ Senaste lydelse 1973: 303.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lika angivas det belopp, till vilket aktier av olika slag utgivits och må kunna utgivvas. Är förbehållet sådant som i 177 § sägs, skall antalet bundna och antalet fria aktier införas i registret jämlikt den av styrelseledamöterna och verkställande direktör därom lämnade uppgiften.

Har i stiftelseurkunden intagits bestämmelse som avses i 7 §, varde ock anmärkning om sådan bestämmelse införd i registret.

Det ena av de till registreringsmyndigheten ingivna exemplaren av den å konstituerande stämman antagna bolagsordningen skall förses med bevis om registrering av bolaget och återställas till detta. De listor, varå aktieteckningen ägt rum, skola ock återställas till bolaget.

Där å konstituerande stämman ändring i bestämmelse som avses i 7 § beslutats, skall den ena av de jämlikt 32 § femte stycket ingivna avskrifterna av stiftelseurkunden återställas till bolaget försedd med påskrift att den företetts i ärendet om bolagets registrering.

194 §

Göres, efter det aktiebolag registrerats, anmälan *om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering*, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret. *Avser anmälan ändring av aktiebolags firma, skall ny, fullständig inskrivning rörande bolaget göras i registret.*

Göres, efter det aktiebolag registrerats, anmälan *för registrering enligt denna lag*, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

Sker registrering på grund av anmälan i fall, då protokollsavskrift eller, jämlikt 65 § fjärde stycket, annan handling skall i två exemplar ingivas i ärendet, skall det ena av dessa, försett med bevis om registreringen, återställas till bolaget. Har i beslut om aktiekapitalets ökning intagits bestämmelse som i 50 § första stycket omförmåles, skall tillika huvudskriften av berättelser och yttrande ävensom av övriga handlingar, som ingivits enligt 51 §, förses med påskrift att de företetts i ärendet.

Har handling ingivits i såväl huvudskrift som avskrift, skall huvudskriften återställas. Där registrering sker på grund av anmälan enligt 61 §, 62 § 1 mom. eller 63 §, skola ock de listor, varå aktieteckningen ägt rum, återställas.

195 §

2 mom.⁶ Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimiteckning, registreringsanmälan enligt 61 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall registreringsmyndigheten till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmä-

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimiteckning, registreringsanmälan enligt 61 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall registreringsmyndigheten till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmä-

⁶ Senaste lydelse 1971: 591.

Nuvarande lydelse

lan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut registrering vägrats, skall myndigheten förklara ökningsbeslutet förfallet. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

4 mom.⁷ Har styrelsen enligt 63 § fattat beslut om aktiekapitalets ökning, må registrering på grund av anmälan enligt 61 eller 62 § ej ske förrän bolagsstämmans godkännande av ökningsbeslutet registrerats.

Har anmälan för registrering av bolagsstämmans godkännande icke gjorts inom sex månader efter det registreringsmyndigheten godkänt ökningsbeslutet och de i 63 § andra stycket omförmälda handlingarna, skall myndigheten till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmälan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut registrering vägrats, skall myndigheten förklara frågan om aktiekapitalets ökning förfallen.

Föreslagen lydelse

lan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut *anmälan avskrivits* eller registrering vägrats, skall myndigheten förklara ökningsbeslutet förfallet. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

Har anmälan för registrering av bolagsstämmans godkännande icke gjorts inom sex månader efter det registreringsmyndigheten godkänt ökningsbeslutet och de i 63 § andra stycket omförmälda handlingarna, skall myndigheten till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad därefter inkomma med sådan anmälan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut *anmälan avskrivits* eller registrering vägrats, skall myndigheten förklara frågan om aktiekapitalets ökning förfallen.

200 §⁸

Företer aktiebolags registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, filialregistret, försäkringsregistret, bankregistret eller sparbanksregister tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för aktiebolaget att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd. Rätt till sådan talan mot aktiebolag äge ock annat aktiebolag vars firma

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

⁷ Senaste lydelse 1971: 591.

⁸ Senaste lydelse 1955: 384.

Nuvarande lydelse

senare registrerats, där tidigare godkännande av firman då var gällande enligt 6 §.

Menar någon eljest, att en i aktiebolagsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Föreslagen lydelse

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i aktiebolagsregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

201 §

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Sådan dom skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Vid anmälan enligt första stycket eller andra stycket första punkten skall fogas avskrift av domen eller utslaget, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis. I fall, som avses i

Nuvarande lydelse

andra stycket andra punkten, skall vid anmälningen fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som visar att ackordsförhandlingen upphört efter vad där sägs.

*Föreslagen lydelse*202 §⁹

Vad i aktiebolagsregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs, varom förmäles i 169 §, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

Där i annat fall än i 201 § *andra* stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Där i annat fall än i 201 § *tredje* stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Anmälningar och ansökningar med därvid fogade handlingar skola, särskilt för varje bolag, förvaras såsom bilagor till aktiebolagsregistret.

206 §¹⁰

Mot beslut i tillståndsärende, varå 3, 75 b, 77, 79, 88, 107, 147 eller 149 § äger tillämpning, föres talan hos Konungen genom besvär.

Talan mot länsstyrelses beslut enligt denna lag i annat fall än enligt 75 b § föres hos kammarrätten genom besvär.

Äro stiftarna missnöjda med beslut, varigenom *godkännande för registrering vägrats* enligt 190 § 1 mom., eller är bolaget missnöjt med *beslut varigenom sådant godkännande vägrats* enligt nämnda paragraf 2 eller 3 mom., må, vid talans förlust, sist inom två månader från beslutets dag besvär däröver anföras hos kammarrätten. Rätt till sådan talan tillkomme ock sökande, som är missnöjd med beslut, varigenom registrering vägrats enligt 192 §.

Äro stiftarna missnöjda med beslut, varigenom *ansökan om godkännande för registrering avskrivits eller sådant godkännande vägrats* enligt 190 § 1 mom., eller är bolaget missnöjt med *beslut om avskrivning eller beslut varigenom godkännande vägrats* enligt nämnda paragraf 2 eller 3 mom., må, vid talans förlust, sist inom två månader från beslutets dag besvär däröver anföras hos kammarrätten. Rätt till sådan talan tillkomme ock sökande, som är missnöjd med beslut, varigenom *ansökan eller anmälan avskrivits eller registrering vägrats* enligt 192 §.

Över beslut av registreringsmyndigheten enligt 173 a § samt över beslut om sådan förklaring, som avses i 191 §, 195 § 2 och 4 mom., 196 §,

⁹ Senaste lydelse 1973: 397.

¹⁰ Senaste lydelse 1973: 303.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

197 § och 199 §, så ock över beslut om jämkning av bolagsordning enligt 198 § 1 mom. må jämväl besvär anföras i den ordning, varom i tredje stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

8 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar

dels att 4, 6, 7 och 100 §§, 101 § 1 mom., 102 §, 103 § 1 mom., 104, 105 a och 110 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 9 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Ekonomisk förening registreras hos länsstyrelsen i det län, där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Hos varje länsstyrelse skall föras föreningsregister för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola anmälas för registrering eller vilkas intagande i registret eljest är föreskrivet.

Konungen kan förordna, att föreningsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Vad i denna lag sägs om län gäller även område för vilket gemensamt föreningsregister föres.

6 §

Föreningens stadgar skola angiva:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;
3. den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hava sitt säte;
4. den insats med vilken varje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;
5. där regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen skola förekomma, avgifternas belopp eller de högsta belopp vartill de må bestämmas;
6. antalet styrelseledamöter och revisorer eller det högsta och lägsta antal vartill de skola uppgå samt, om för styrelseledamöter eller revisorer skola finnas suppleanter, enahanda uppgift beträffande dem, tiden

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

för styrelseledamots, revisors och suppleants uppdrag, så ock, där styrelseledamot, revisor eller suppleant skall utses på annat än i denna lag angivet sätt, huru tillsättning skall ske;

7. där fullmäktige skola finnas på sätt i 62 § sägs, deras befogenhet, huru de skola utses och tiden för deras uppdrag;

8. föreningens räkenskapsår;

9. det sätt, varpå kallelse till föreningsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna; samt

10. de grunder, enligt vilka skall förfogas över uppkommen vinst, så ock huru vid föreningens upplösning skall förfaras med föreningens behållna tillgångar.

Skall föreningens firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse angivas i stadgarna.

7 §

Föreningens firma skall innehålla orden "ekonomisk" och "förening" eller förkortningen "ek. för."

I firman må ej ordet "bolag" eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas på sådant sätt att därav kan föränledas det missstaget att firman innehaves av ett bolag.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade ännu bestående föreningsfirmor.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade ännu bestående föreningsfirmor. För registrering av förenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).

Ej må någon annan än ekonomisk förening i sin firma använda uttrycket ekonomisk förening eller förkortning därav.

Föreningens styrelse kan antaga bifirma. Vad i andra och tredje styckena sägs om firma gäller även bifirma. Uttrycket ekonomisk förening eller förkortning därav får ej intagas i bifirma.

9 a §

Beslut om antagande av bifirma får anmälas för registrering av styrelsen eller dess ordförande. Har bifirma antagits innan ansökan om föreningens registrering gjorts, kan anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall fogas två avskrifter av protokoll som bestyrker anmälningen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

100 §¹

Hava vid ansökan om eller anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan eller anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall meddelade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskrivnen ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller i något viktigare hänseende hava otydlig eller vilseledande avfattning, *skall registrering vägras*. Är annan grund till sådan klandertalan mot föreningsstämmobeslut, som avses i 69 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller stadgarna upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det *dock* ej hinder mot registrering sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan anställts.

Registrering skall *ock* vägras, där för registrering anmäles beslut om sådan ändring av stadgarna, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, och länsstyrelsen i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens

Hava vid ansökan om eller anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan eller anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall meddelade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskrivnen ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller i något viktigare hänseende hava otydlig eller vilseledande avfattning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse*.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökningen eller anmälningen avskrivnas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

Är annan grund till sådan klandertalan mot föreningsstämmobeslut, som avses i 69 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller stadgarna upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan anställts.

Registrering skall vägras, där för registrering anmäles beslut om sådan ändring av stadgarna, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, och länsstyrelsen i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma

¹ Senaste lydelse 1971: 603.

Nuvarande lydelse

firma jämlikt stadgandet i 7 § tredje stycket utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

Vägras registrering, skall länsstyrelsen ofördröjligen till sökanden med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför.

Föreslagen lydelse

jämlikt stadgandet i 7 § tredje stycket utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

101 §

I mom. Beviljas förenings registrering, låte länsstyrelsen i registret införa:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;
3. den ort, där föreningens styrelse har sitt säte;
4. föreningens postadress;
5. föreningens räkenskapsår;
6. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants så ock, där eljest någon ensam eller gemensamt med annan är bemyndigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist; samt
7. av vilka och huru föreningens firma skall tecknas, där den ej tecknas allenast av styrelsen.

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma, skall även denna införas i registret och den del av verksamheten angivas för vilken bifirman skall användas.

102 §²

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, filialregistret, försäkringsregistret, sjukkasseregister, understödsföreningsregister, sambruksföreningsregistret, bankregistret eller sparbanksregister tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

² Senaste lydelse 1955: 385.

Nuvarande lydelse

I mom. Har genom lagakraft-ägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Vid anmälan enligt första stycket eller andra stycket första punkten skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, laga-kraftbevis. I fall, som avses i andra stycket andra punkten, skall vid anmälningen fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som visar att ackordsförhandlingen upphört efter vad där sägs.

Föreslagen lydelse

103 §

I mom. Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraft-ägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Sådan dom skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

104 §

Vad i registret införes, med undantag av meddelande om konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs varom förmåles i 93 §, skall genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning utgiven i den stad där länsstyrelsen har sitt säte

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

eller, om flera tidningar där utgivna, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

Där i annat fall än i 103 § 1 mom. *andra* stycket sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

Där i annat fall än i 103 § 1 mom. *tredje* stycket sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

105 a §³

Mot beslut i tillståndsärende, varå 22, 29, 46 eller 76 § äger tillämpning, föres talan hos Konungen genom besvär.

Den som icke åtnöjes med länsstyrelsens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag föra talan däremot hos kammarrätten genom besvär. I samma ordning föres talan mot beslut enligt 74 § och mot beslut om sådan förklaring som avses i 103 § 2 mom.

Den som icke åtnöjes med länsstyrelsens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller* registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag föra talan däremot hos kammarrätten genom besvär. I samma ordning föres talan mot beslut enligt 74 § och mot beslut om sådan förklaring som avses i 103 § 2 mom.

Talan mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag föres hos kammarrätten genom besvär.

110 §

Med dagsböter straffes

1. styrelseledamot, likvidator eller annan, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i anmälan eller ansökan till länsstyrelsen eller i handling som fogas därvid eller i uppgift varom förmåles i 10 §, så ock styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade eller framlägges å föreningsstämma;

2. styrelseledamot, där han vid upprättande av balansräkning, vinst- och förlusträkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 38 eller 81 §, uppsåtligen eller av vårdslöshet förfar i strid mot bestämmelserna i 40 §, 41 § 2, 3 och 4 mom., 42 § första stycket eller 43 §;

3. likvidator, där han vid upprättande av balansräkning, likvidationsräkning eller förvaltningsberättelse, varom stadgas i 83, 86 eller 89 §, uppsåtligen eller av vårdslöshet förfar i strid mot bestämmelser som avses i sagda lagrum;

4. revisor eller likvidationsrevisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på föreningsstämma eller annorledes hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet

³ Senaste lydelse 1971: 603.

*Nuvarande lydelse**Förslagen lydelse*

underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;

5. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid mot bestämmelserna i 18 § låter verkställa utdelning eller utbetalning till medlem eller annan;

6. revisor, likvidationsrevisor eller revisors eller likvidationsrevisors medhjälpare som, oaktat han insett eller bort inse att skada därav kunna följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag;

7. den som bryter mot vad i 7 §
sista stycket är stadgat.

7. den som bryter mot vad i 7 §
fjärde stycket är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar

Härmed förordnas att 6 och 56 §§ lagen (1948: 218) om sambruksföreningar skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

Sambruksförenings firma skall innehålla ordet "sambruksförening".

I firman må ej ordet "bolag" eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas. Firman skall tydligt skilja sig från andra, förut registrerade, ännu bestående sambruksföreningars firmor.

I firman må ej ordet "bolag" eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas. Firman skall tydligt skilja sig från andra, förut registrerade, ännu bestående sambruksföreningars firmor. *För registrering av sambruksförenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Ej må annan än sambruksförening i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet "sambruksförening" eller "föreningsjordbruk".

56 §

Företer sambruksförenings i registret införda firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Nuvarande lydelse

talán om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i registret verkställd inskrivning lánder honom till förfång, má talán om registreringens upphävande samt om skadestånd förás vid domstol.

Föreslagen lydelse

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i registret verkställd inskrivning lánder honom till förfång, má talán om registreringens hävande samt om skadestånd förás vid domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

10 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse

dels att 6, 7, 16, 26, 170, 171, 178 och 188 §§, 288 § 4 mom., 304 § 1 och 2 mom., 305—307 §§, 308 § 2 mom. samt 312—314 och 318 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införás två nya paragrafer, 29 a § och 191 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*6 §¹

Bolagsordning för försäkringsaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som återförsäkring;
3. beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;
4. aktiekapitalet eller, där detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
5. akties nominella belopp;
6. den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hava sitt säte;
7. antalet styrelseledamöter och, där suppleanter för dem skola finnas, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, tiden för styrelseledamots och revisors uppdrag, så ock, där styrelseledamot och styrelsesuppleant eller revisor och revisorssuppleant ej skola väljas å bolagsstämma, huru de skola tillsättas, ävensom i vilken omfattning revisorerna skola vara auktoriserade revisorer eller godkända revisorer;
8. huruvida mer än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas,

¹ Senaste lydelse 1973: 223.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

samt vilka ärenden som skola förekomma å ordinarie stämma, utöver dem vilka enligt 118 § skola förekomma å stämma som i 113 § sägs, eller, där flera ordinarie stämmor skola hållas, å envar av dem;

9. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande, vilken tid, i fråga om stämma som i 113 § sägs, skall bestämmas till viss period, icke överstigande tre månader, inom sex månader från nästföregående räkenskapsårs utgång;

10. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

11. de grunder, enligt vilka skall förfogas över uppkommen vinst, med särskilt angivande i fråga om livförsäkringsrörelse i vad mån avsättning skall ske till återbäringsfond; samt

12. beträffande annan försäkring än livförsäkring i vad mån bolaget är skyldigt att teckna återförsäkring.

Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer kan så bestämmas, att lägsta och högsta antalet anges.

7 §

Försäkringsaktiebolags firma skall innehålla ordet försäkringsaktiebolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt som är allmänt känd här i riket.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt som är allmänt känd här i riket. *För registrering av försäkringsaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet försäkringsaktiebolag får ej intagas i bifirma.

16 §

Har ej beslut om bolagets bildande fattats å konstituerande stämma inom den i teckningslistan föreskrivna tiden eller å stämma, till vilken frågan uppskjutits enligt 20 §, vare aktieteckningen icke vidare bindande.

Samma lag vare, där genom lagkraftätagande beslut frågan om bolagets registrering förklarats

Samma lag vare, där genom lagkraftätagande beslut frågan om bolagets registrering förklarats

Nuvarande lydelse

förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Föreslagen lydelse

förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven* eller avslagen.

26 §

Har styrelsen, verkställande direktören eller annan ställföreträdare, som avses i 80 §, ingått avtal för oregistrerat bolag, vare avtalet, där registrering sker, gällande från registreringen, såvida icke den med vilken avtalet slöts utövar den rätt att frånträda avtalet, som på grund av vad i andra stycket stadgas må tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 29 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen avslagits.

Den med vilken avtalet slöts äge frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 29 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen *avskrivits eller* avslagits.

Frånträde skall anses hava ägt rum, när meddelande därom inlämnats för befördran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänts till ställföreträdare, som ingått avtalet, eller till annan, som utsetts att vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare. Den med vilken avtalet slöts vare pliktig att, på förfrågan huruvida han vill vidbliva avtalet, inom skälig tid giva besked därom. Förklarar han sig vilja vidbliva avtalet eller underlåter han att inom skälig tid giva besked, skall han vara bunden av avtalet som om han vetat att bolaget var oregistrerat.

29 a §

Beslut om antagande av bifirma får anmälas för registrering av styrelsen eller verkställande direktören. Har bifirma antagits innan ansökan om bolagets registrering gjorts, kan anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall fogas två avskrifter av protokoll som bestyrker anmälan.

170 §²

Bolagsordning för ömsesidigt försäkringsbolag skall angiva:

1. bolagets firma;

* Senaste lydelse 1973: 223.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som återförsäkring;

3. beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;

4. den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hava sitt säte;

5. antalet styrelseledamöter och, där suppleanter för dem skola finnas, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, tiden för styrelseledamots och revisors uppdrag, så ock, där styrelseledamot och styrelsesuppleant eller revisor och revisorssuppleant ej skola väljas å bolagsstämma, huru de skola tillsättas, ävensom i vilken omfattning revisorer skola vara auktoriserade revisorer eller godkända revisorer;

6. huruvida mer än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, samt vilka ärenden som skola förekomma å ordinarie stämma, utöver dem vilka enligt 218 § skola förekomma å stämma som i 213 § sägs, eller, där flera ordinarie stämmor skola hållas, å envar av dem;

7. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande, vilken tid, i fråga om stämma som i 213 § sägs, skall bestämmas till viss period, icke överstigande tre månader, inom sex månader från nästföregående räkenskapsårs utgång;

8. grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut å bolagsstämma med särskilt angivande, huruvida och i vilken mån delägarnas rösträtt skall utövas genom utsedda delegerade och, där garantikapital förskjutes, rösträtt skall tillkomma garant;

9. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden kungöras delägarna eller röstberättigade, som icke äro delägare, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelscåtgärder senast skola vara vidtagna;

10. där ej för bolagets förbindelser häfta allenast dess tillgångar, in- till vilket belopp och i vilken ordning delägarna äro personligen ansvariga för bolagets förbindelser;

11. där bolaget är skyldigt att göra avsättning till reservfond, huru stor del av bolagets årsvinst, som minst skall avsättas till dylik fond, och till vilket belopp reservfonden skall uppgå för att avsättning ej skall behöva äga rum;

12. de grunder, enligt vilka eljest skall förfogas över uppkommen vinst, med särskilt angivande i fråga om livförsäkringsrörelse i vad mån avsättning skall ske till återbäringsfond;

13. antal och belopp av försäkringar, som skola vara tecknade, innan bolaget må anses bildat;

14. beträffande annan försäkring än livförsäkring i vad mån bolaget är skyldigt att teckna återförsäkring;

15. där verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring, regler för återförsäkringens begränsning i förhållande till den direkta försäkringen;

ävensom, där garantikapital förskjutes:

16. garantikapitalets belopp;

17. i vilken ordning garant skall inbetala tecknat garantibelopp;

18. huruvida och i vilken ordning ränta skall erläggas å garantikapitalet och vinst utdelas till garant, så ock i vilken ordning garantikapitalet skall återbetalas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer kan så bestämmas, att lägsta och högsta antalet anges.

Bolagsordningen skall jämväl innehålla bestämmelser ej mindre om den tid, ej överstigande sex månader från det koncession beviljats, inom vilken konstituerande stämma skall hållas, än även om grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut å sådan stämma och å särskild stämma enligt 183 §.

171 §

Ömsesidigt försäkringsbolags firma skall innehålla orden ömsesidig samt försäkring. I fråga om bolag, vars verksamhet endast avser att meddela försäkring av egendom inom ett län, skall firman angiva området för bolagets verksamhet men må ordet ömsesidig utelämnas.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt, som är allmänt känd här i riket.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annat, förut i laga ordning registrerat, ännu bestående försäkringsbolags firma, så ock från benämning å utländsk försäkringsanstalt, som är allmänt känd här i riket. *För registrering av ömsesidigt försäkringsbolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma.

178 §

Har ej beslut om bolagets bildande fattats å konstituerande stämma inom den i bolagsordningen föreskrivna tiden eller å stämma, till vilken frågan uppskjutits enligt 182 §, vare teckning av försäkring eller av garantikapital, där sådant skall förskjutas, icke vidare bindande.

Samma lag vare, där genom lagkraftätagande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Samma lag varc, där genom lagkraftätagande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven* eller avslagen.

188 §

Har styrelsen, verkställande direktören eller annan ställföreträdare, som avses i 204 §, jämförd med 80 §, ingått avtal för oregistrerat bolag, vare avtalet, där registrering sker, gällande från registreringen, såvida icke den med vilken avtalet slöts utövar den rätt att frånträda avtalet, som på grund av vad i andra stycket stadgas må tillkomma honom.

Nuvarande lydelse

Den med vilken avtalet slöts äge fråntråda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, fråntråda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 191 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen avslagits.

Frånträde skall anses hava ägt rum, när meddelande därom inlämnats för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänts till ställföreträdare, som ingått avtalet, eller till annan, som utsetts att vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare. Den med vilken avtalet slöts vare pliktig att, på förfrågan huruvida han vill vidbliva avtalet, inom skälig tid giva besked därom. Förklarar han sig vilja vidbliva avtalet eller underlåter han att inom skälig tid giva besked, skall han vara bunden av avtalet som om han vetat att bolaget var oregistrerat.

Föreslagen lydelse

Den med vilken avtalet slöts äge fråntråda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 316 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att bolaget registrerats. Visste han att bolaget var oregistrerat, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, fråntråda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom den i 191 § stadgade tiden eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, av försäkringsinspektionen *avskrivits eller* avslagits.

191 a §

Beslut om antagande av bifirma får anmälas för registrering av styrelsen eller verkställande direktören. Har bifirma antagits innan ansökan om bolagets registrering gjorts, kan anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall fogas två avskrifter av protokoll som bestyrker anmälningen.

288 §

4 mom. Har, sedan koncession för försäkringsbolag beviljats, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankomme på Konungen att efter anmälan av försäkringsinspektionen förklara koncessionen förverkad. Lag samma vare, om genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit avslagen, så ock där

4 mom. Har, sedan koncession för försäkringsbolag beviljats, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankomme på Konungen att efter anmälan av försäkringsinspektionen förklara koncessionen förverkad. Lag samma vare, om genom lagakraftägande beslut frågan om bolagets registrering förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering blivit *avskriven eller* avsla-

Nuvarande lydelse

bolaget icke börjat sin verksamhet inom tre månader från det bolaget registrerades.

Föreslagen lydelse

gen, så ock där bolaget icke börjat sin verksamhet inom tre månader från det bolaget registrerades.

304 §

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av försäkringsbolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av försäkringsbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall registrering vägras.*

1 mom. Hava vid ansökan om registrering av försäkringsbolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av försäkringsbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, *skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.*

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

*2 mom.*³ Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller grunderna eller vara till sin avfattning i något viktigare

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller grunderna eller vara till sin avfattning i något viktigare

³ Senaste lydelse 1961: 610.

Nuvarande lydelse

hänseende otydligt eller vilseledande, skall registrering vägras. Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmbeslut, som avses i 131 § 1 mom. andra stycket eller 229 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det dock ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

Föreslagen lydelse

hänseende otydligt eller vilseledande, skall vad i 1 mom. är föreskrivet om försäkringsinspektionens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning.

Är annan grund till sådan klandertalan mot bolagsstämmbeslut, som avses i 131 § 1 mom. andra stycket eller 229 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

305 §⁴

Beviljas försäkringsaktiebologs registrering, låte försäkringsinspektionen i registret införa:

1. dagen för koncessionens beviljande och dagen för beslutet om bolagets bildande;
2. bolagets firma;
3. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring;
4. beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;
5. det belopp vartill, jämlikt den av styrelseledamöterna och verkställande direktören lämnade uppgiften, aktiekapitalet uppgår, så ock, där aktiekapitalet skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
6. akties nominella belopp;
7. det belopp som enligt förenämnda uppgift blivit inbetalt å aktiekapitalet, samt, där aktiekapitalet ej till fullo inbetalats, inom vilken tid återstående inbetalning skall fullgöras;
8. där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier som enligt samma uppgift till fullo inbetalats;
9. den ort inom riket där styrelsen har sitt säte;
10. bolagets postadress;
11. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande;
12. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden skola bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;
13. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants samt verkställande direktörens och vice verkställande direktörs så ock, där eljest någon ensam eller i förening med annan är bemyndigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist;

⁴ Senaste lydelse 1973: 223.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14. av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen; samt

15. där enligt denna lag eller bolagsordningen revisor eller revisors-supplcant skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor, uppgift om hans fullständiga namn och hemvist.

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma, skall även denna införas i registret och den del av verksamheten angivas för vilken bifirman skall användas. Den ena av de enligt 29 a § ingivna avskriften av protokoll skall fördes med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse eller förbehåll, varom förmäles i 10 § 1 mom., varde anmärkning om bestämmelsen eller förbehållet införd i registret. Beträffande bestämmelse som avses i 10 § 1 mom. tredje stycket skall tillika angivas det belopp, till vilket aktier av olika slag utgivits och må kunna utgivas.

Bolaget skall tillställas bevis om registreringen, tecknat å avskrift av koncessionen. De listor å vilka aktieteckningen ägt rum skola återställas till bolaget.

306 §⁵

Beviljas ömsesidigt försäkringsbolags registrering, låte försäkringsinspektionen i registret införa:

1. dagen för koncessionens beviljande och dagen för beslutet om bolagets bildande;

2. bolagets firma;

3. föremålet för bolagets verksamhet med särskilt angivande, huruvida verksamheten avser såväl direkt försäkring som återförsäkring;

4. beträffande direkt försäkring här i riket området för sådan verksamhet;

5. beloppet av garantikapital, där sådant förskjutes, samt huru stor del därav blivit inbetald;

6. den ort inom riket, där styrelsen har sitt säte;

7. bolagets postadress;

8. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande;

9. huruvida och i vilken mån delägare skall vara utesluten från röst rätt å bolagsstämma med särskilt angivande, huruvida och i vilken mån delägarnas rösträtt skall utövas genom utsedda delegerade;

10. huruvida och i vilken mån rösträtt å bolagsstämma tillkommer garant;

11. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden kungöras delägarna eller röstberättigade, som icke äro delägare, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

12. där ej för bolagets förbindelser häfta allenast dess tillgångar, intill

* Senaste lydelse 1973: 223.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

vilket belopp och i vilken ordning delägarna äro personligen ansvariga för bolagets förbindelser;

13. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants samt verkställande direktörens och vice verkställande direktörs så ock, där eljest någon ensam eller i förening med annan är bemyndigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist;

14. av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen; samt

15. där enligt denna lag eller bolagsordningen revisor eller revisors-suppleant skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor, uppgift om hans fullständiga namn och hemvist.

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma, skall även denna införas i registret och den del av verksamheten angivas för vilken bifirman skall användas. Den ena av de enligt 191 a § ingivna avskrifterna av protokoll skall förses med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse eller förbehåll, varom förmäles i 174 §, varde anmärkning om bestämmelsen eller förbehållet införd i registret.

Bolaget skall tillställas bevis om registreringen, tecknat å avskrift av koncessionen. De listor å vilka teckning av försäkringar ägt rum skola återställas till bolaget.

307 §

Göres, efter det försäkringsbolag registrerats, anmälan om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmäls anmärkas i registret. Avser anmälan ändring av försäkringsbolags firma, skall ny, fullständig inskrivning rörande bolaget göras i registret.

Göres, efter det försäkringsbolag registrerats, anmälan för registrering enligt denna lag, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmäls anmärkas i registret.

Sker registrering på grund av anmälan i fall, då protokollsavskrift eller, jämlikt 60 § fjärde stycket, annan handling skall i två exemplar ingivas i ärendet, skall det ena av dessa, försett med bevis om registreringen, återställas till bolaget.

Har handling ingivits i såväl huvudskrift som avskrift, skall huvudskriften återställas. Där registrering sker på grund av anmälan enligt 56 §, 57 § 1 mom. eller 58 §, skola ock de listor å vilka aktieteckningen ägt rum återställas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

308 §

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimiteckning, registreringsanmälan enligt 56 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall försäkringsinspektionen till bolaget avlåta skrivelse med anmaning att inom en månad där- efter inkomma med sådan anmä- lan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut registrering vägrats, skall inspektionen förklara ökningsbe- slutet förfallet samt därom oför- dröjligen med posten översända underrättelse till bolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret anteck- nas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ök- ningsbeslutets registrering avföres ur registret.

2 mom. Har i fall, då beslut om ökning av aktiekapitalet innehåller bestämmelse om minimiteckning, registreringsanmälan enligt 56 § icke gjorts inom föreskriven tid, skall försäkringsinspektionen till bolaget avlåta skrivelse med an- maning att inom en månad där- efter inkomma med sådan anmä- lan. Efterkommes ej anmaningen eller har genom lagakraftägande beslut *anmälan avskrivits* eller re- gistrering vägrats, skall *inspektio- nen* förklara ökningsbeslutet för- fallet samt därom ofördröjligen med posten översända underrät- telse till bolaget. Sedan beslutet om förklaringen vunnit laga kraft, skall i registret antecknas, att på grund av förklaringen den tidigare anteckningen om ökningsbeslutets registrering avföres ur registret.

312 §⁶

Förete försäkringsbolags re- gistrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, bankregistret, sparbanksregister eller försäk- ringsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om för- bud för bolaget att efter viss tid använda förnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon *eljest*, att en i för- säkringsregistret verkställd in- skrivning länder honom till för- fång, må talan om registreringens *upphävande* samt om skadestånd föras vid domstol.

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmare- gistrering finns bestämmelser i fir- malagen (1974: 000).

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i försäkringsregistret verkställd in- skrivning länder honom till för- fång, må talan om registreringens *hävande* samt om skadestånd föras vid domstol.

⁶ Senaste lydelse 1955: 421.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

313 §

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Sådan dom skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till försäkringsinspektionen.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av försäkringsbolags egendom till konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av försäkringsbolags egendom till konkurs, av överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas.

Vid anmälan, som ovan sägs, skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis.

314 §⁷

Vad i försäkringsregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs, varom förmåles i 160 eller 255 §, skall genom försäkringsinspektionens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

Där i annat fall än i 313 § andra stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Där i annat fall än i 313 § tredje stycket avses i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Anmälningar och ansökningar med därvid fogade handlingar skola, särskilt för varje bolag, förvaras såsom bilagor till försäkringsregistret.

⁷ Senaste lydelse 1973: 391.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*318 §^s

Talan mot beslut i tillståndsärende, varå 72, 81, 100, 142 eller 237 § äger tillämpning, och mot beslut, som av försäkringsinspektionen meddelas på grund av tillsynen över försäkringsbolag, föres hos Konungen genom besvär.

Mot försäkringsinspektionens beslut enligt 335 § må talan icke föras.

Den, som icke åtnöjes med försäkringsinspektionens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 304 § 4 mom., 308 § 2 mom., 309 § och 311 §.

Den, som icke åtnöjes med försäkringsinspektionens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats*, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 304 § 4 mom., 308 § 2 mom., 309 § och 311 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

11 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1955: 183) om bankrörelse dels att 5, 6, 13 och 155 §§, 164 § 1 och 2 mom. samt 165, 166, 170—172 och 175 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 22 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angiva:

1. bolagets firma;
2. de rörelsegrenar bolaget må utöva;
3. aktiekapitalet eller, där detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
4. det belopp varå aktie skall lyda (nominella beloppet);
5. den ort inom riket, där bolagets styrelse skall hava sitt säte;
6. antalet styrelseledamöter och, där suppleanter för dem skola finnas, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, tiden för styrelseleda-

⁰ Senaste lydelse 1971: 595.

¹ Senaste lydelse 1970: 666.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

mots uppdrag, så ock, där styrelseledamot och styrelsesuppleant ej skola väljas å bolagsstämma, huru de skola tillsättas;

7. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande och vilka ärenden som skola förekomma å ordinarie stämma, utöver dem som omförmäles i 106 §; samt

8. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse angivas i bolagsordningen.

Antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer kan så bestämmas, att lägsta och högsta antalet anges.

Bestämmelserna i denna paragraf om styrelseledamot gälla ej ledamot som enligt 71 § utses av Konungen.

6 §

Bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående banks firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket. *För registrering av bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Sedan bolaget bildats, kan styrelsen antaga bifirma. Vad i andra stycket sägs om firma gäller även bifirma. Ordet bank får ej intagas i bifirma.

13 §

Har ej beslut om bankaktiebolagets bildande fattats å konstituerande stämma inom den i teckningslistan föreskrivna tiden eller å stämma, till vilken frågan uppskjutits enligt 15 §, jämförd med 23 § 1 mom. tredje stycket lagen om aktiebolag, är aktieteckningen icke vidare bindande.

Detsamma skall gälla, där ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägande beslut ansökan om bolagets registrering blivit avslagen.

Detsamma skall gälla, där ansökan om bolagets registrering icke gjorts inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftägande beslut ansökan om bolagets registrering blivit avskrivnen eller avslagen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 a §

Beslut om antagande av bifirma får anmälas för registrering av styrelsen eller verkställande direktören. Har bifirma antagits innan ansökan om bolagets registrering gjorts, kan anmälan upptagas i ansökningen. Vid anmälan skall fogas två avskrifter av protokoll som bestyrker anmälningen.

155 §

Har, sedan oktroj beviljats för bankaktiebolag, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankommer det på Konungen att efter anmälan av tillsynsmyndigheten förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller, där ansökan om bolags registrering icke göres inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftäggande beslut ansökan om bolags registrering blivit avslagen.

Har, sedan oktroj beviljats för bankaktiebolag, icke inom föreskriven tid hållits konstituerande stämma, ankommer det på Konungen att efter anmälan av tillsynsmyndigheten förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller, där ansökan om bolags registrering icke göres inom ett år efter det oktroj beviljats eller genom lagakraftäggande beslut ansökan om bolags registrering blivit avskriven eller avslagen.

164 §

I mom. Hava vid ansökan om registrering av bankaktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av bankbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall registrering vägras.

I mom. Hava vid ansökan om registrering av bankaktiebolag eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut om bildande av bankbolag icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller hinder mot registrering av bolaget eljest möta på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

*Föreligger även efter det ytt-
rande avgivits hinder för bifall till*

Nuvarande lydelse

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall *registrering vägras*. Är annan grund till sådan klanderotalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 115 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är det *dock* ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klanderotalan utgått utan att talan väckts.

Föreslagen lydelse

ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas beslut, som anmäles för registrering och för vars giltighet Konungens stadfästelse ej erfordras, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall *vad i 1 mom. är föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning.*

Är annan grund till sådan klanderotalan mot bolagsstämmobeslut, som avses i 115 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller bolagsordningen upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, är det ej hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klanderotalan utgått utan att talan väckts.

165 §

Beviljas bankaktiebolag registrering, skall registreringsmyndigheten låta i registret införa:

1. dagen för oktrojbeslutet och för beslutet om bolagets bildande;
2. bolagets firma;
3. de rörelsegrenar bolaget må utöva;
4. det belopp vartill, jämlikt den av styrelseledamöterna lämnade uppgiften, aktiekapitalet uppgår, så ock, där aktiekapitalet skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
5. akties nominella belopp;
6. det belopp som enligt förenämnda uppgift blivit inbetalt å aktieka-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

pitalet, samt, där aktiekapitalet ej till fullo inbetalts, inom vilken tid återstående inbetalning skall fullgöras;

7. där aktiekapitalet icke blivit till fullo inbetalt, sammanlagda nominella beloppet av de aktier som enligt samma uppgift till fullo betalats;

8. den ort inom riket där styrelsen har sitt säte;

9. bolagets postadress;

10. tiden för ordinarie bolagsstämmas hållande;

11. det sätt, varpå kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden skola bringas till aktieägarnas kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

12. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants så ock, där eljest någon är bemyndigad att teckna bolagets firma, dennes fullständiga namn och hemvist; samt

13. av vilka och huru bolagets firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen.

Upptager ansökningen anmälan om antagande av bifirma, skall även denna införas i registret och den del av verksamheten angivas för vilken bifirman skall användas. Den ena av de enligt 22 a § ingivna avskrifterna av protokoll skall förses med bevis om registrering och återställas till bolaget.

Innehåller bolagsordningen bestämmelse eller förbehåll, varom förmäles i 8 § 1 mom., skall anmärkning om bestämmelsen eller förbehållet införas i registret. Beträffande bestämmelse som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket skall tillika angivas det belopp, till vilket aktier av olika slag utgivits och må kunna utgivias.

166 §

Göres, efter det bankaktiebolag registrerats, anmälan om förhållande, som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

Göres, efter det bankaktiebolag registrerats, anmälan för registrering enligt denna lag, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

170 §

Företer bankaktiebolags registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äger han hos domstol föra talan om förbud för bolaget

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Nuvarande lydelse

att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i bankregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

Föreslagen lydelse

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i bankregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

171 §

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs, överrätt förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i första stycket.

Vid anmälan, som ovan sägs, skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis.

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt, eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. *Sådan dom skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.*

Har, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av bankaktiebolags egendom till konkurs, överrätt förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i andra stycket.

172 §

Vad i bankregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs varom förmäles i 144 §, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

Där i annat fall än som avses i 171 § andra stycket i registret antecknas, att tidigare anteckning

Där i annat fall än som avses i 171 § tredje stycket i registret antecknas, att tidigare anteckning

Nuvarande lydelse

avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

Föreslagen lydelse

avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan sägs.

175 §²

Talan mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag föres hos Konungen genom besvär, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 167 § 2 mom. och 168 §.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits* eller registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 167 § 2 mom. och 168 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

12 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker**

Härigenom förordnas att 5 och 10 §§, 86 § 1 och 2 mom. samt 87—89 och 91 §§ lagen (1955: 416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. För utmärkande av rörelsens beskaffenhet må ej annan beteckning än sparbank användas.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående sparbanks firma.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående sparbanks firma. *För registrering av sparbanks firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000). I bifirma får ej intagas ordet sparbank.*

10 §

Har styrelsen eller annan ställföreträdare, som avses i 41 §, ingått avtal för oregistrerad sparbank, är avtalet, där registrering sker, gällande

² Senaste lydelse 1971: 612.

Nuvarande lydelse

från registreringen, såvida icke den med vilken avtalet slöts utövar den rätt att frånträda avtalet, som på grund av vad i andra stycket stadgas må tillkomma honom.

Den med vilken avtalet slöts äger frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 89 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att sparbanken registrerats. Visste han, att sparbanken var oregistrerad, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom föreskriven tid eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, avslagits av registreringsmyndigheten.

Frånträde skall anses hava ägt rum, när meddelande därom inlämnats för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänts till ställföreträdare, som ingått avtalet, eller till annan, som utsetts att vara styrelseledamot eller firmatecknare. Den med vilken avtalet slöts är pliktig att, på förfrågan huruvida han vill vidbliva avtalet, inom skälig tid giva besked därom. Förklarar han sig vilja vidbliva avtalet eller underlåter han att inom skälig tid giva besked, skall han vara bunden av avtalet som om han vetat, att sparbanken var oregistrerad.

Blir enligt första stycket avtal bindande för sparbanken, må ansvarighet, varom stadgas i 9 § tredje stycket, ej göras gällande, utom såvitt angår förpliktelse som skolat fullgöras före sparbankens registrering. Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan om ansvarighet som nyss sagts väckas, sedan ett år förflutit från registreringen.

86 §

I mom. Hava vid ansökan om registrering av sparbank eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller möter eljest hinder mot registrering av sparbanken på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall registrering vägras.

I mom. Hava vid ansökan om registrering av sparbank eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller möter eljest hinder mot registrering av sparbanken på grund av föreskrifterna i denna lag eller annan lag eller författning, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtagna rättelse.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreslagen lydelse

Den med vilken avtalet slöts äger frånträda avtalet, innan det kommit eller enligt vad i 89 § sägs skall anses hava kommit till hans kännedom, att sparbanken registrerats. Visste han, att sparbanken var oregistrerad, må han dock ej, med mindre förbehåll träffats, frånträda avtalet i annat fall än då ansökan om registrering icke gjorts inom föreskriven tid eller då ansökan, som gjorts inom denna tid, avskrivits eller avslagits av registreringsmyndigheten.

Nuvarande lydelse

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall registrering vägras. Är annan grund till sådan klandertalan mot beslut av huvudmännen, vilken avses i 62 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet ej rätteligen iakttagits i denna lag eller reglementet upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet, skall det dock icke utgöra hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

Föreslagen lydelse

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att giva sökanden nytt föreläggande.

2 mom. Hava vid anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas stadgade för varje särskilt fall, eller prövas beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet eller vara till sin avfattning i något viktigare hänseende otydligt eller vilseledande, skall vad i 1 mom. är föreskrivet om registreringsmyndighetens behandling av ansökan äga motsvarande tillämpning.

Är annan grund till sådan klandertalan mot beslut av huvudmännen, vilken avses i 62 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet ej rätteligen iakttagits i denna lag eller reglementet upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet, skall det icke utgöra hinder mot registrering, sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan väckts.

87 §¹

Företer sparbanks registrerade firma likhet med en i sparbanksregistret eller i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret tidigare införd firma och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äger han hos domstol föra talan om förbud för sparbanken att efter

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

¹ Senaste lydelse 1962: 234.

Nuvarande lydelse

viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon *eljest*, att en i sparbanksregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens *upphävande* samt om skadestånd föras vid domstol.

Föreslagen lydelse

Menar någon *i annat fall än som avses i första stycket*, att en i sparbanksregistret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens *hävande* samt om skadestånd föras vid domstol.

88 §²

Om avförande av firma ur sparbanksregistret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i sparbanksregistret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att *eljest* visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall *på anmälan av part* antecknas i registret, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Har *i annat fall än som avses i första stycket* genom lagakraftägande dom förklarats, att en i sparbanksregistret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att *eljest* visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall antecknas i registret, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. *Sådan dom skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.*

Har, sedan i sparbanksregistret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av sparbanks egendom till konkurs, överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan *därom* i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i *första* stycket.

Har, sedan i sparbanksregistret gjorts anteckning rörande beslut om avträdande av sparbanks egendom till konkurs, överrätt förklarar, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan *av konkursdomaren* i registret göras anteckning enligt vad som stadgas i *andra* stycket.

89 §³

Vad i sparbanksregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning, som är allmänt spridd inom den berörda sparbankens verk-

Vad i sparbanksregistret införes, med undantag av meddelande om konkurs, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning, som är allmänt spridd inom den berörda sparbankens verk-

² Senaste lydelse 1962: 234.

³ Senaste lydelse 1973: 389.

Nuvarande lydelse

samhetsområde. Där i annat fall än som avses i 88 § *andra* stycket antecknas i registret, att tidigare anteckning avföres ur detsamma, skall kungörelse därom ske efter vad nyss sagts.

Det som i enlighet med denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser blivit infört eller antecknat i sparbanksregistret och kungjort i ortstidning skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort äga vetenskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hava ägt vetenskap därom.

Föreslagen lydelse

samhetsområde. Där i annat fall än som avses i 88 § *tredje* stycket antecknas i registret, att tidigare anteckning avföres ur detsamma, skall kungörelse därom ske efter vad nyss sagts.

91 §⁴

Talan mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag föres hos Konungen genom besvär, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen förordnar annorlunda.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag anföra besvär däröver hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 86 § 3 mom.

Den som icke åtnöjes med registreringsmyndighetens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats*, må sist inom två månader från beslutets dag anföra besvär däröver hos kammarrätten. I samma ordning må besvär anföras över beslut om sådan förklaring, som avses i 86 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

13 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen**

Härigenom förordnas att 82 § lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som icke åtnöjes med tillsynsmyndighetens beslut, varigenom registrering vägrats, må sist

*Föreslagen lydelse*82 §¹

Den som icke åtnöjes med tillsynsmyndighetens beslut, varigenom *ansökan om eller anmälan*

⁴ Senaste lydelse 1971: 613.

¹ Senaste lydelse 1971: 614.

inom två månader från beslutets dag föra talan däremot hos kammarrätten genom besvär. I samma ordning föres talan mot beslut om sådan förklaring som avses i 103 § 2 mom. lagen om ekonomiska föreningar.

för registrering avskrivits eller registrering vägrats, må sist inom två månader från beslutets dag föra talan däremot hos kammarrätten genom besvär. I samma ordning föres talan mot beslut om sådan förklaring som avses i 103 § 2 mom. lagen om ekonomiska föreningar.

Talan mot annat beslut, som tillsynsmyndigheten meddelar med stöd av denna lag, föres hos Konungen genom besvär, men beslutet går ändå i verkställighet, om icke Konungen annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

14 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket

Härigenom förordnas att 20, 22 och 28 §§ lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Det utländska företagets verksamhet genom filial här i riket skall drivas under firma, som innehåller företagets namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företagets nationalitet. Firman skall tydligt skilja sig från andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller register som avses i 26 §.

Föreslagen lydelse

20 §

Det utländska företagets verksamhet genom filial här i riket skall drivas under firma, som innehåller företagets namn med tillägg av ordet filial och som tydligt anger företagets nationalitet. Firman skall tydligt skilja sig från andra bestående firmor som förut införts i aktiebolagsregistret eller register som avses i 26 §. *För registrering av filials firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Firman tecknas av verkställande direktören.

22 §

Har vid anmälan för registrering icke iakttagits vad som föreskrivits om sådan anmälan, *skall registrering vägras. Detsamma gäller, om annat hinder mot registrering möter på grund*

Har vid anmälan för registrering icke iakttagits vad som föreskrivits om sådan anmälan *eller möter annat hinder mot registrering på grund av föreskrift i denna lag eller annan författning,*

Nuvarande lydelse

av föreskrift i denna lag eller annan författning.

Vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen med posten sända underrättelse om beslutet och skälen därför till det utländska företaget.

Föreslagen lydelse

skall den som gjort anmälan föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter den som gjort anmälan att efterkomma föreläggandet, skall anmälan avskrivas. Under rättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder mot registrering och har den som gjort anmälan haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej föreligger att ge honom nytt föreläggande.

Avskrives anmälan eller vägras registrering, skall registreringsmyndigheten ofördröjligen med posten sända underrättelse om beslutet och skälen därför till det utländska företaget.

28 §

Företer firma, som registrerats för filial, likhet med firma, som tidigare införts i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret eller filialregistret, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, får han hos domstol föra talan om förbud för det utländska företaget att efter viss tid använda förstnämnda firma och om skadestånd.

Menar någon eljest, att inskrivning, som gjorts i filialregistret, länder honom till förfång, får han hos domstol föra talan om registreringens upphävande och om skadestånd.

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns bestämmelser i firmalagen (1974: 000).

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att inskrivning, som gjorts i filialregistret, länder honom till förfång, får han hos domstol föra talan om registreringens hävande och om skadestånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

15 Förslag till

Lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479)

Härigenom förordnas att 45 och 67 §§ bostadsrättslagen (1971: 479) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §

Bostadsrättsförenings firma skall innehålla ordet bostadsrättsförening. I firman får ej ordet bolag eller eljest något som betecknar ett bolagsförhållande intagas på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av ett bolag.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade och ännu bestående föreningsfirmor. *För registrering av förenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Annan än bostadsrättsförening får ej i sin firma eller annars vid be-
teckning av rörelsen använda ordet bostadsrätt.

67 §¹

Bestämmelserna i 99—105 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om bostadsrättsförening. Härvid skall hänvisningen i 100 § *andra* stycket till 7 § tredje stycket avse 45 § tredje stycket denna lag.

Bestämmelserna i 99—105 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om bostadsrättsförening. Härvid skall hänvisningen i 100 § *femte* stycket till 7 § tredje stycket avse 45 § tredje stycket denna lag.

Beträffande ansökan om godkännande av ekonomisk plan skall bestämmelserna om anmälan för registrering äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

¹ Senaste lydelse 1971: 605.

16 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar

Härigenom förordnas att 12 och 65 §§ lagen (1972: 262) om understödsföreningar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Understödsförenings firma skall innehålla ettdera av orden "understödsförening" eller "försäkringsförening". Meddelar förening uteslutande eller huvudsakligen sjukhjälp får firman dock i stället innehålla ordet "sjukkassa".

I firman får ej ordet "bolag" eller annat uttryck, som betecknar ett bolagsförhållande, eller ordet "bank" intagas på sådant sätt att därav kan föränledas det misstaget att firman innehas av ett bolag eller av en bank. Firman får ej heller innehålla ordet "erkänd" eller såväl ordet "ömsesidig" som ordet "försäkring".

Firman skall tydligt skilja sig från annan förut registrerad, ännu bestående understödsförenings firma.

Firman skall tydligt skilja sig från annan förut registrerad, ännu bestående understödsförenings firma. För registrering av understödsförenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).

65 §

Bestämmelserna i 100 § första och tredje styckena, 101 och 102 §§ samt 103 § 1 mom. lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på understödsförening. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall iakttagas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse försäkringsinspektionen. Vidare gäller att registrering skall vägras, förutom i fall som anges i 100 § första stycket, även när förutsättningarna enligt 4 § denna lag för registrering ej är uppfyllda och när medgivande eller godkännande som krävs enligt denna lag ej lämnas.

Bestämmelserna i 100 § första— fjärde och sjätte styckena, 101 och 102 §§ samt 103 § 1 mom. lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på understödsförening. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall iakttagas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse försäkringsinspektionen. Vidare gäller att registrering skall vägras, förutom i fall som anges i 100 § tredje stycket, även när förutsättningarna enligt 4 § denna lag för registrering ej är uppfyllda och när medgivande eller godkännande som krävs enligt denna lag ej lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

17 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom förordnas att 25 och 29 §§ lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Samfällighetsförening registreras hos länsstyrelsen i det län där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Hos varje länsstyrelse skall föras samfällighetsföreningsregister för införing av de uppgifter som enligt denna lag eller annan författning skall anmälas för registrering eller annars intagas i registret. I fråga om registrering i samfällighetsregistret äger 99—103 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar motsvarande tillämpning. Därvid skall 100 § första stycket andra punkten gälla klandertalan som avses i 23 § första stycket och 53 § andra stycket denna lag samt hänvisningen i 100 § andra stycket till 7 § tredje stycket avse 29 § första stycket andra punkten denna lag.

Hos varje länsstyrelse skall föras samfällighetsföreningsregister för införing av de uppgifter som enligt denna lag eller annan författning skall anmälas för registrering eller annars intagas i registret. I fråga om registrering i samfällighetsregistret äger 99—103 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar motsvarande tillämpning. Därvid skall 100 § fjärde stycket gälla klandertalan som avses i 23 § första stycket och 53 § andra stycket denna lag samt hänvisningen i 100 § femte stycket till 7 § tredje stycket avse 29 § första stycket andra punkten denna lag.

Närmare bestämmelser om samfällighetsföreningsregistret och om avgifter för registrering meddelas av Kungl. Maj:t.

29 §

Samfällighetsförenings firma skall innehålla ordet samfällighetsförening. Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen registrerade ännu bestående samfällighetsföreningsfirmor.

Samfällighetsförenings firma skall innehålla ordet samfällighetsförening. Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen registrerade ännu bestående samfällighetsföreningsfirmor. *För registrering av samfällighetsförenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 000).*

Annan än samfällighetsförening får ej i sin firma använda ordet samfällighetsförening. Den som bryter mot vad som nu sagts dömes till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 16 februari 1973.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ny firmalagstiftning m. m.* och anför.

1 Inledning

Lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura innehåller bl. a. bestämmelser om enskild näringsidkares och handelsbolags firma och om registrering av sådana företagare. Bestämmelser om firma finns också i lagen (1944: 705) om aktiebolag och i andra lagar som reglerar olika företagsformer.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för att i nordiskt samarbete utreda frågan om revision av varumärkes- och firmalagstiftningen och vad som hade samband därmed.¹ Sedermera utvidgades utredningsuppdraget till att omfatta även en allmän översyn av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Sedan de sakkunniga hade avlämnat betänkande med förslag till varumärkeslag (SOU 1958: 10) beslöts den 31 mars 1960 att utredningsarbetet skulle slutföras av två skilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den förstnämnda kommittén, firmautredningen, som har bedrivit utredningsarbetet i samarbete med motsvarande danska, finländska och norska kommittéer, avgav den 25 maj 1967 betänkandet (SOU 1967: 35) Firmaskydd.² Betänkandet innehåller bl. a. förslag till firmalag, lag om handelsregister och lag om prokura, vilka är avsedda att ersätta den gällande lagen angående handelsregister, firma och prokura. De nämnda lagförslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

¹ Direktiv se riksdagsberättelsen 1950 s. 50.

² Betänkandet har undertecknats av professor emeritus Gösta Eberstein, ombudsmannen Gunnar Glimstedt, riksdagsmannen Gösta Jacobsson, advokaten Nils Köhler, patenträttsrådet Claës Uggla och generaldirektören Åke v. Zweigbergk.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksåklagaren, Svea hovrätt, riksförsäkringsverket, poststyrelsen, statskontoret, statistiska centralbyrån, bankinspektionen, försäkringsinspektionen, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, näringsfrihetsrådet, statens pris- och kartellnämnd, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands samt Norrbottens län, aktiebolagsutredningen, bostadsrättskommittén, utredningen för översyn av lagen om understödsföreningar, Svenska skeppshypotekskassan, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan, Sveriges advokatsamfund, Apotekarsocieteten, Jernkontoret, Kooperativa förbundet (KF), Sveriges industriförbund, Svensk industriförening, Svenska företagares riksförbund, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska patentombudsföreningen, Svenska föreningen för industriellt rättsskydd, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Folkets husföreningarnas riksförbund, Svenska turistföreningen, Sveriges riksidrottsförbund och Svenska industriens patentingenjörers förening.

Riksåklagaren har bifogat yttranden från vissa åklagarmyndigheter och från Föreningen Sveriges statsåklagare. Kommerskollegium har bifogat yttrande från Handelskamrarnas nämnd, vilket avgetts på uppdrag av landets handelskamrar. De särskilt förordnade handelsregisterförarna i vissa städer har — med några undantag — avgett yttranden som bifogats yttrandet från länsstyrelsen i resp. län. Dessutom har länsstyrelsen i Södermanlands län bifogat yttrande från Östergötlands och Södermanlands handelskammare och Mälardalens köpmannaförbund samt länsstyrelsen i Örebro län yttrande från Örebro läns köpmannaförbund. Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges hantverks- och industriorganisation har anslutit sig till det av Sveriges industriförbund avgivna yttrandet. Sveriges grossistförbund har åberopat det yttrande som avgetts av Handelskamrarnas nämnd.

Vid den fortsatta beredningen av ärendet i justitiedepartementet har överläggningar ägt rum med företrädare för berörda ministerier i Danmark, Finland och Norge.

Firmautredningens betänkande innehåller även förslag till en särskild lag om skydd för ideell förenings och stiftelses namn, vilken bl. a. innebär att skydd för namn, emblem eller annat särskilt kännetecken skall kunna erhållas genom registrering hos patentverket. Förslaget har remissbehandlats också i denna del och allmänt fått ett gott mottagande. Vid samråd med chefen för handelsdepartementet har det emellertid fram-

kommit, att praktiska svårigheter f. n. föreligger i fråga om patentverkets möjligheter att på ett tillfredsställande sätt omhändera den föreslagna registreringen, vilken skulle ha visst samband med verkets registrering av aktiebolagsfirmor och varumärken. Eftersom ideell förenings och stiftelses namn redan torde åtnjuta visst skydd enligt rättspraxis, synes behovet av en namnskyddslag inte vara alltför angeläget. På grund härav bör den ifrågasatta lagstiftningen kunna anstå t. v.

Lagen (1955: 183) om bankrörelse och lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen innehåller bl. a. vissa bestämmelser som tillåter användning av ordet bank vid beteckning av jordbrukskreditkassas rörelse men inte i sådan kassas firma. Sveriges Jordbrukskassaförbund har hemställt om lagändringar så att kreditkassa får rätt att även i sin firma använda ordet bank. Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av bankinspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och Postbanken.

2 Gällande ordning

Firma är det namn under vilket en näringsidkare driver sin rörelse. Bestämmelser om firma finns i ett betydande antal lagar som reglerar olika företagsformer. Lagen om handelsregister, firma och prokura (firmalagen) behandlade ursprungligen firma för enskild näringsidkare, handelsbolag, aktiebolag och "annat med särskild styrelse försett bolag". De regler som enbart rörde aktiebolags och ekonomisk förenings firma flyttades emellertid år 1895 över till de då tillkomna aktiebolags- och föreningslagarna. Vissa allmänna bestämmelser i firmalagen, exempelvis de som är uttryck för principen om sanning i firma, fick dock inte någon motsvarighet i den nya lagstiftningen. Detta har medfört viss tvekan i registreringspraxis, i vilken omfattning firmalagens allmänna bestämmelser är analogt tillämpliga på aktiebolags- och föreningsfirmor. Allteftersom lagstiftningen har reglerat olika företagsformer har därefter bestämmelser om firma tagits upp i de nya lagarna. Bland de lagar som innehåller sådana bestämmelser kan nämnas lagen om aktiebolag, lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar, bostadsrättslagen (1971: 479), lagen (1972: 262) om understödsföreningar, lagen (1948: 218) om sambruksföreningar, lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse, lagen om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker, lagen om jordbrukskasserörelsen, lagen (1962: 381) om allmän försäkring samt lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket. I remiss till lagrådet den 8 december 1972 har lagts fram förslag till lag om förvaltning av samfälligheter som bl. a. innehåller regler om samfällighetsförenings firma.

För registrering av näringsidkare och deras firmor har inrättats en rad olika register. Beträffande enskilda näringsidkare sker re-

gistreringen i handelsregister, som förs för varje kommun av länsstyrelsen eller särskild registerförare. Länsstyrelsen för också föreningsregister över ekonomiska föreningar med hela länet som registreringsenhet. Övriga register är centrala och omfattar hela landet. Hos patentverket förs aktiebolagsregistret, vilket upptar aktiebolag som har bildats enligt aktiebolagslagen, och filialregistret, som omfattar filialer till utländska företag som har fått tillstånd att idka näring här. I försäkringsregistret, som förs hos försäkringsinspektionen, registreras försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag med undantag för sockenbolag som enbart meddelar husdjursförsäkring. Bankinspektionen svarar för bankregistret, sparbanksregistret och föreningsregistret för jordbrukskasserörelsen. Dessa register upptar resp. bankaktiebolag, sparbanker samt jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Understödsföreningsregister förs hos arbetsmarknadsstyrelsen för sådana föreningar som uteslutande avser att bereda understöd vid arbetslöshet och hos försäkringsinspektionen för övriga föreningar. Hos lantbruksstyrelsen förs register över sambruksföreningar och hos riksförsäkringsverket register över de allmänna försäkringskassorna.

Bestämmelser om handelsregister finns i 1 kap. (1—7 §§) firmalagen. Registret förs i regel hos länsstyrelsen. Kungl. Maj:t kan emellertid förordna särskild registerförare för viss kommun. Sådant förordnande är f. n. aktuellt i drygt tjugotalet kommuner. Sådant förordnande är f. n. aktuellt i drygt tjugotalet kommuner. Lagen innehåller bestämmelser om formen för anmälan, om beslut och besvär över registreringsmyndighetens beslut. Om anmälan tas in i registret skall enligt 4 § dess innehåll kungöras både i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. En samling för hela landet av de i Post- och Inrikes Tidningar kungjorda anmälningarna skall ges ut efter hand. Motsvarande bestämmelser finns i övriga lagar där kungörelse är föreskriven. Samlingarna ges ut genom patentverkets försorg (kungörelsen (1924: 504) om införande i allmänna tidningarna av uppgifter ur aktiebolagsregistret m. fl. register samt om utgivande av samlingar omfattande dessa uppgifter, ändrad 1955: 574).

Om en i handelsregistret införd firma företer likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret, bankregistret eller sparbanksregistret tidigare införd firma och innehavaren av sistnämnda firma därigenom lider förfång, kan enligt 6 § firmalagen domstol på talan av denne förbjuda innehavaren av förstnämnda firma att efter viss tid använda firman och ålägga honom det skadestånd som prövas skäligt. Anser någon i annat fall att en i handelsregistret verkställd inskrivning medför förfång för honom, får talan om registreringens hävande och om skadestånd föras vid domstol. Firmaintrång är inte straffbelagt i den gällande firmalagen.

På grundval av 6 § firmalagen och motsvarande bestämmelser i övriga lagar med firmarättsligt innehåll, firmarättens s. k. förfångsstad-

ganden, har i domstolspraxis utbildats regler om en materiell firmarätt. De gällande bestämmelserna ger firmainnehavare med äldre rätt befogenhet att föra förbudstalan, om han lider förfång genom registrering av en yngre firma. Rätten till förbudstalan var ursprungligen endast ett korrektiv mot registreringsbeslut som innebar att likalydande firmor, till förfång för innehavare av äldre firma, införts i samma register. Talerätten utvidgades sedermera så att firmainnehavare fick befogenhet att ingripa även mot obehörig användning av förväxlingsbar firma som hade införts i annat register än det där hans egen firma hade tagits in. Den i förfångsstadgandena medgivna förbudstalan avser efter bokstaven bara förbud mot användning av registrerad firma och inte det fall att annan använder förväxlingsbar firma utan att göra anspråk på registrering. Det slutliga steget till en materiell firmarätt togs då domstolarna även förbjöd användning av oregistrerat kännetecken när detta innebar ett otillåtet utnyttjande av annans skyddade firma.

Denna på förbudstalan grundade firmarätt medför inte den vidsträckta befogenhet lagstiftaren ursprungligen hade avsett att ge innehavare av registrerad firma. Någon generell rätt till firma föreligger sålunda inte inom det område till vilket registret hänför sig. En begränsning har skett i två avseenden med den motiveringen att förfång i regel uppkommer först om risk för förväxling föreligger i det särskilda fallet. Sådan risk har ansetts utesluten, då företagarens verksamhet inte hänför sig till samma eller liknande bransch. Och även om liknande firmor använts inom samma bransch har utrymme för förväxling inte ansetts föreligga, när firmorna begagnats inom skilda geografiska områden. En materiell firmarätt uppstår i princip genom att firma tas i bruk, och registrering är inte nödvändig för att rätten skall föreligga. För flertalet juridiska personer är dock registrering förutsättning för firmarätt, eftersom de erhåller rättspersonlighet och blir självständiga bärare av firma först genom registreringen. Detta är fallet med t. ex. aktiebolag och ekonomisk förening. Handelsbolag däremot, som blir juridisk person redan genom bolagsavtalet, har firmaskydd så snart firman har tagits i bruk.

Enligt 7 § firmalagen skall det som har blivit infört i handelsregistret och kungjort i ortstidning anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte framgår av omständigheterna att denne varken haft eller bort ha kunskap därom. Innan sådant kungörande har skett, kan det förhållande som blivit eller bort bli anmält inte åberopas mot annan än den som visas ha haft vetskap därom.

Lagens 2 kap. (8—23 §§) innehåller enligt sin rubrik bestämmelser om firma. Reglernas primära syfte är att hindra registrering av förväxlingsbara firmor. Genom firmalagen — och firmarättsliga bestämmelser i andra lagar — har i första hand tillskapats den yttre ordning

inom vilken den av lagstiftaren i stort sett oreglerade materiella firmarätten har utvecklat sig.

Av 8 § firmalagen framgår att den som driver rörelse med vilken är förenad bokföringsplikt enligt bokföringslagen (1929: 117) är skyldig att anmäla sin firma till handelsregistret. Bestämmelsen medför firmaplikt också för handelsbolag, inbegripet kommanditbolag, eftersom handelsbolag enligt 1 § lagen (1895: 64 s. 1) om handelsbolag och enkla bolag är bolag för näring med vars utövande följer bokföringsplikt. Enkelt bolag — dvs. bolag som inte driver bokföringspliktig näring — kan införas i handelsregistret på begäran av bolagsmännen och likställs i så fall med handelsbolag. Däremot har inte enskild näringsidkare rätt att bli registrerad om han inte är bokföringsskyldig.

Firmalagen innehåller i 9 och 10 §§ utförliga bestämmelser om vad firma skall innehålla och vad den inte får innehålla. Dessa bestämmelser är uttryck för principen att firma skall vara sann. Enskild näringsidkares firma skall innehålla hans tillnamn med eller utan förnamn men får inte innehålla något som antyder att firman innehas av ett bolag eller en förening. Firma för handelsbolag skall innehålla alla bolagsmännens namn eller namnet på minst en av dem med ett tillägg som antyder att det finns flera bolagsmän. I handelsbolags firma får inte tas in namn på annan person än bolagsman. Finns kommanditdelägare skall firman innehålla ordet "kommanditbolag". I annat fall får inte i handelsregisterfirma tas in något som antyder begränsning av innehavarens eller bolagsmans ansvar. I firma får inte heller obehörigen tas in annans namn eller namnet på annans fasta egendom. Vidare får inte i firma anges företag som inte står i förbindelse med innchavarens rörelse, och inte heller får firma som anger visst slag av rörelse bibehållas oförändrad sedan en väsentlig förändring av rörelsen har ägt rum. Firma skall tydligt skilja sig från andra firmor som förut har tagits in i handelsregistret för samma kommun och som ännu består.

I 11—13 §§ finns bestämmelser om överlåtelse av firma. Huvudregeln, som bygger på principen om sanning i firma, är att firma inte kan överlåtas. I samband med överlåtelse av rörelse kan överlåtaren dock medge den nye ägaren att använda firman med ett tillägg som anger att överlåtelse har ägt rum. Från den nämnda huvudregeln finns en rad undantag. Sålunda får änka som fortsätter sin avlidne mans rörelse och man som fortsätter hustruns före eller under äktenskapet driva rörelse begagna firman oförändrad. Samma rätt tillkommer dödsbodelägare till avlidens firmainnehavare under förutsättning att denne själv eller, om han har avlidit utan att förordna annorlunda, samtliga dödsbodelägare har medgett det. Inträder någon som delägare i enskild näringsidkares eller handelsbolags rörelse, får firman fortfarande begagnas oförändrad. Detsamma gäller om delägare utträder ur handelsbolag. Hans namn får dock inte stå kvar i firman annat än om antingen

han själv har medgett det eller han har avlidit utan att förordna på annat sätt och samtliga delägare i hans dödsbo har lämnat sitt samtycke. Finns kommanditdelägare, måste dock firman alltid innehålla ordet ”kommanditbolag”.

Lagens 14 och 15 §§ innehåller vissa särskilda bestämmelser om sättet för firmateckning. Närmare föreskrifter om anmälningar till handelsregistret — när, var och av vem de skall göras och vad de skall innehålla — upptas i 16—22 §§ i lagen. 23 § innehåller bestämmelser om straff för underlåtenhet att göra anmälan och för oriktig anmälan.

3 kap. (25—32 §§) i lagen innehåller bestämmelser om *prokura*. Härmed avses en fullmakt som ger innehavaren behörighet att — med visst undantag — i allt som hör till huvudmannens rörelse handla på dennes vägnar och teckna hans firma.

En bestämmelse som kan tillämpas på vissa fall av firmaintrång finns i 9 § lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot *illoyal konkurrens*. Enligt denna bestämmelse medför det straff och skadeståndsskyldighet att i utövning av näringsverksamhet använda namn, firma, varumärke, utstyrsel eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer, om det sker med uppsåt att framkalla sådan förväxling. Bestämmelsen är dock inte tillämplig om det kännetecken med vilket förväxling kan äga rum är skyddat enligt varumärkeslagen (1960: 644) eller kollektivmärkeslagen (1960: 645).

Firma och varumärke har många anknytningspunkter. Varumärke skyddas genom varumärkeslagen. Ensamrätt till varumärke förvärvas genom registrering eller inarbetning. Dessutom får envar i näringsverksamhet använda sitt släktnamn eller sin firma som kännetecken för sina varor, om det inte är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade varukännetecken. Näringsidkare har också skydd mot att annan obehörigen använder hans namn eller firma som varukännetecken. Ensamrätt till varumärke innebär att annan än innehavaren inte får använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor. Kännetecken anses som regel förväxlingsbara endast om de avser varor av samma eller liknande slag. Registrering av varumärken sker i varumärkesregistret, som förs för hela landet av patentverket. Varumärke registreras i en eller flera klasser av varor. Har varumärke registrerats i strid mot lagen kan registreringen hävas av domstol. Är varumärke vilseledande, kan domstol förbjuda att det används. Varumärkesintrång kan medföra straffansvar, om det är uppsåtligt, och skadeståndsskyldighet, om det har skett med uppsåt eller av oaktsamhet.

Enligt namnlagen (1963: 521) gäller ett särskilt skydd för *släktnamn* som är egenartat, varmed förstås att det är ägnat att utmärka tillhörighet till viss släkt. Har någon förvärvat egenartat släktnamn, får

enligt huvudregeln namn som lätt kan förväxlas med det inte bäras av annan, såvida inte denne kan åberopa rätt till namnet enligt namnlagen eller han eller hans släkt av ålder eller i övrigt enligt ortens sed har burit det som tillnamn. Till förfång för den som har förvärvat egenartat släktnamn får inte heller någon obehörigen i näringsverksamhet använda firma, varumärke eller annat kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet.

Sverige är anslutet till Pariskonventionen den 20 mars 1883 för industriellt rättsskydd. I dess bestämmelse om firmaskydd, artikel 8, föreskrivs att firma, vare sig den ingår i fabriks- eller handelsmärke eller inte, utan villkor av anmälan eller registrering skall åtnjuta skydd i samtliga unionsländer. Konventionen har också bestämmelser om nationell behandling. I artikel 2 föreskrivs sålunda bl. a. att de som tillhör ett unionsland i samtliga övriga unionsländer skall åtnjuta de förmåner i fråga om skyddet av den industriella äganderätten som de särskilda lagstiftningarna f. n. tillerkänner eller framdeles kommer att tillerkänna landets egna medborgare, och detta utan intrång i de rättigheter som särskilt tillförsäkras genom konventionen. Pariskonventionens materiella bestämmelser är återgivna i prop. 1969: 168 s. 298.

Särskilda bestämmelser om firmaskydd i överensstämmelse med Pariskonventionen har inte meddelats i Sverige. I praxis har utländskt företags firma emellertid oberoende av registrering skyddats, när det utländska företaget utsträckt sin verksamhet hit eller vidtagit åtgärder i sådant syfte. Skydd enligt 9 § första stycket lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens kan genom inarbetning förvärvas även av utländskt företag. Det är nämligen utan betydelse för paragrafens tillämpning om den som har inarbetat kännetecken driver verksamhet här i landet eller utomlands. Avgörande är endast att inarbetning föreligger här. Utländska bolag och föreningar som har fått tillstånd att genom filial idka näring här i landet skall anmäla filialen till filialregistret. Genom registreringen får firman för filialen motsvarande skydd som firma för svenskt aktiebolag. Endast ett mindre antal utländska företag har utnyttjat denna möjlighet. I stället sker etableringen i regel genom svenska dotterbolag.

3 Firmautredningens förslag

3.1 Huvuddragen av förslaget

Inledningsvis diskuterar utredningen allmänt firmans betydelse i det moderna samhället. Härvid framhålls att firmans funktion inom näringslivet bara i ringa grad skiljer sig från varumärkets. På samma sätt som i fråga om varumärket har också firmans betydelse stegrats i takt med den ekonomiska och industriella utvecklingen. När

gällande firmalag kom till levde ännu mycket kvar av ett äldre samhälles ekonomiska ordning och metoder inom såväl produktion som handel. Under sådana förhållanden hade firma begränsad betydelse i konkurrensen mellan företagen. Firmans viktigaste uppgift i detta sammanhang blev att för allmänheten utpeka näringsidkaren själv som rörelsens innehavare och på så sätt framhäva hans yrkesskicklighet och vederhäftighet i förhållande till konkurrenterna. De sedan slutet av 1800-talet fortgående förändringarna i fråga om produktion och varudistribution har medfört en motsvarande stegring av de kommersiella kännetecknens betydelse, firmans såväl som varumärkets. Denna utveckling har på senare tid påskyndats genom inrättandet av snabbköpsbutiker och ökad försäljning genom varuhus och butikskedjor. Firman och varumärket har blivit oumbärliga hjälpmedel vid den industriella massproduktion som har erövrat allt större områden. S. k. märkesvaror vilka tillverkas och salubjuds i enheter eller förpackningar avsedda för konsumenten har kommit att spela allt större roll.

Det är framför allt varumärket som har haft och har betydelse för utvecklingen av märkesvarusystemet under det att den traditionella firman, sammansatt av flera beskrivande ord, har varit mindre användbar i den reklam som är ett nödvändigt inslag i detta system. Men den skärpta konkurrensen har framtvingat ökad användning av kortfattade firmor där ofta ett fantasiord dominerar. Sådana firmor har i allt större utsträckning kommit att användas vid sidan av varumärkena som hjälpmedel i reklamen även om deras betydelse inom handeln med märkesvaror ännu är relativt begränsad. Firma används främst utanför märkesvaruhandeln för att individualisera olika företag och deras produkter. För den reklam som dagens konkurrens framtvingar är det nödvändigt att företag och produkter kan effektivt individualiseras, särskiljas från andra företag inom branschen och deras produkter. Detta sker genom såväl firman som varumärket. För flertalet mindre och medelstora företag är firma det enda individualiseringsmedlet. Utredningen anser att firmorna sålunda kommer att liksom varumärkena utgöra ett nödvändigt led i den moderna ekonomins produktion och distribution.

För allmänheten, konsumenterna, ger firmorna ledning vid valet mellan olika konkurrerande företag och deras produkter. Köparen kan med hjälp av firman nå det speciella företag som han har anledning tro bäst kan tillgodose hans särskilda behov. I firman finner han ett slags garanti för att varan eller tjänsten har de egenskaper eller den kvalitet han förbinder med ett visst företags tillverkning eller erbjudande. Genom att firman på detta sätt kan vägleda köparen till det inköp han från olika synpunkter anser mest förmånligt har den förmåga att stimulera en verksam konkurrens mellan olika näringsidkare.

Ett lämpligt avpassat firmaskydd blir enligt utredningen av stor eko-

nomisk och social betydelse, för näringsidkaren genom att det bevarar den goodwill som denne har upparbetat för sitt företag och för allmänheten genom att denna kan utgå från att under firman verkligen tillhandahålls det avsedda företagens varor eller tjänster. Firmaskyddet uppbärs sålunda liksom varumärkesskyddet både av enskilda och allmänna intressen.

Utredningen har övervägt huruvida firmarätten eller någon yttring av denna i speciella fall kunde tänkas komma i konflikt med gällande regler till motverkande av icke önskvärda konkurrensbegränsningar. Utredningen har dock funnit det mindre sannolikt att så skulle bli fallet. I den mån firma sammanfaller med varumärke är emellertid sådan konflikt tänkbar i motsvarande utsträckning som gäller beträffande varumärke. Härvid torde också de grundsatser som för sådant fall får anses gälla bli att tillämpa även med avseende på firma.

Utredningen framhåller slutligen, att firman har en viktig uppgift som individualiseringsmedel även på det offentlighetsrättsliga planet, något som varumärket inte har på jämförligt sätt. Firman fyller där samma funktion som det personliga namnet genom att den identifierar sin bärare i olika sammanhang. Sin största betydelse får detta för juridiska personer, som i princip inte har något annat namn än sin firma. Som part i rättegång, som skattebetalare osv. identifieras sålunda den juridiska personen genom firman. Motsvarande gäller emellertid även den enskilde näringsidkaren. Han identifieras i sin näringsutövning genom firman, jämsides med att han som medborgare framträder under sitt personliga namn. Detta får betydelse särskilt då näringsidkaren utövar verksamhet som är föremål för någon form av offentlig kontroll.

Utredningens förslag innebär en ändrad disposition av firmalagstiftningen. Den gällande firmalagen inrymde ursprungligen samtliga regler om firma. I lagen upptogs främst föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i olika slag av firma men även vissa bestämmelser av allmän natur. Genom 1895 års bolags- och föreningslagstiftning överflyttades de specialregler som bara rörde aktiebolags och ekonomisk förenings firma till aktiebolags- och föreningslagarna men några allmänna regler om firma infördes inte i dessa lagar. Då föreskrifter om firmas innehåll i fortsättningen skulle meddelas för nytillkomna subjekt förfor man på motsvarande sätt och upptog endast de för dem avsedda speciella föreskrifterna i de resp. lagarna. Enligt utredningens förslag sammanförs de regler som skall gälla alla firmor i en enda lag, som således blir en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare. Övriga bestämmelser om firma, huvudsakligen formella registreringsföreskrifter, upptas i de olika lagar som innehåller regler om näringsidkarnas registrering.

Med hänsyn till att firmas och varumärkes funktioner i stor ut-

sträckning har kommit att sammanfalla bör enligt utredningen rättskyddet i princip vara detsamma. Förslaget till firmalag har därför utarbetats i nära anslutning till varumärkeslagen. Lagförslagets första avdelning upptar allmänna bestämmelser om firmabegreppet, sättet för firmarättens uppkomst och rättens innehåll. Därefter följer ett avsnitt med allmänna regler om registrering av firma. De följande avsnitten handlar om överlåtelse av firma, förbud mot användning av vilseledande firma, firmaregistrerings upphörande samt ansvar och ersättningsskyldighet m. m. vid firmaintrång. Härfter följer ett avsnitt med vissa specialbestämmelser och lagförslaget avslutas med ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Firmalagens karaktär av allmän firmalag har i princip accepterats av de övriga nordiska kommittéerna. Dessa har emellertid inte ansett sig i stånd att konsekvent upprätthålla firmalagens allmänna natur. I lagförslag framlagda av dem har sålunda upptagits vissa specialbestämmelser om firmas innehåll.

Utredningens förslag till firmalag avser både registrerade och oregistrerade kännetecken (2 och 3 §§). Firmaskydd skall kunna förvärvas inte bara, som f. n., av bokföringsskyldiga näringsidkare (köpmän) utan av alla slag av näringsidkare (1 § första stycket). Även statliga inrättningar och därmed jämställda institutioner eller sammanlutningar tillerkänns uttryckligen firmaskydd genom förslaget (29 §).

Som primär form för förvärv av firmarätt uppställs registrering (2 § första stycket). Med skydd på grund av registrering likställs skydd genom inarbetning (2 § andra stycket). Men i praktiken blir registreringsskyddet i flera avseenden fördelaktigare än inarbetningsskyddet, särskilt därför att den som har registrerat sin firma redan genom registreringsbeviset kan styrka sin rätt, medan den som åberopar inarbetning måste förebbringa särskild utredning om inarbetningen. För firma som är i bruk men varken registrerats eller inarbetats föreslås ett begränsat skydd bestående i att annan än brukaren inte skall kunna för sin räkning registrera firman om han känner till att den redan har tagits i bruk (11 § första stycket 6). I motsats till gällande rätt uppnås sålunda enligt förslaget inte något firmaskydd i egentlig mening genom ibruktagande. Undantag härifrån görs i fråga om firma som består av näringsidkarens eget släktnamn. Släktnamn som firma skyddas liksom f. n. utan registrering eller inarbetning (3 §). En nyhet i förslaget är att detta inte föreskriver någon skyldighet för vare sig enskild näringsidkare eller delägare i handelsbolag att ta in släktnamn i firma.

En utvidgning i förhållande till gällande rätt är att aktiebolag och ekonomisk förening får firmarätt till bifirma, dvs. särskilt namn under vilket bolaget eller föreningen driver del eller gren av verksamheten (1 § andra stycket). Bifirma får registreras. Firmaförkortning, slagord och andra s. k. sekundära kännetecken kan vinna skydd genom inarbetning (2 § tredje stycket) men kan inte registreras.

Särskiljningsförmåga är enligt förslaget ett allmänt villkor för skydd. Firma skall sålunda vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet för att kunna registreras (9 § första stycket). Firma som enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgörs av ortnamn som används i den allmänna samfärdseln eller annat sådant namn anses inte i och för sig äga särskiljningsförmåga men kan få det genom användning som firma.

Rätten till kännetecken innebär enligt förslaget att annan än innehavaren inte får använda förväxlingsbart kännetecken som firma (4 § första stycket). För registrerad firma skall skydd i första hand gälla inom hela det område för vilket firman har registrerats. Endast om firma-innehavaren inte lider någon skada eller olägenhet därav kan skyddet begränsas till del av registreringsområdet (4 § andra stycket). Liksom nu skall firmaskyddet i allmänhet bara gälla firmans användning för verksamhet av samma eller liknande slag som den vilken omfattas av registreringen eller täcks av inarbetningen (5 §). Vid tvist om rätt till kännetecken som är förväxlingsbara är det i princip tidigare rättsgrund som avgör vem som skall ha företräde (6 §). Innehavaren av den äldre rätten kan dock under vissa förutsättningar genom passivitet förlora rätten att inskrida mot användning av förväxlingsbart kännetecken (7 §).

Enligt förslaget får firma överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet (14 §).

Någon genomgripande omläggning av systemet för registrering av firma föreslås inte. Utredningen hänvisar till att firmaregistreringen inom överskådlig framtid kan tänkas bli helt överflyttad till automatisk databehandling (ADB). Enligt förslaget kommer sålunda firma att registreras i de register som redan är inrättade för olika slag av firmasubjekt (8 §). Firma för enskild näringsidkare och handelsbolag skall registreras i handelsregister, firma för ekonomisk förening i föreningsregister, firma för aktiebolag i aktiebolagsregistret osv. Den nuvarande prövningen av ansökan om registrering av firma utvidgas (11 §).

Registrering som har skett i strid mot lagen skall kunna hävas (18 §). Fråga om hävande av registrering skall kunna prövas bara av domstol. Det allmännas intresse i detta sammanhang tillgodoses genom en bestämmelse om talerätt för myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer (19 §). Som hävningsgrund har bl. a. upptagits att firma inte har varit i bruk under de två senaste åren. Detta innebär att innehavare av registrerad firma för behållande av sin firmarätt är underkastad s. k. användningstvång.

I förslaget har upptagits ett flertal regler avsedda att skydda allmänheten mot vilseledande genom firma. Firma får sålunda inte registreras om den är ägnad att vilseleda allmänheten (10 §). Registrering av vilseledande firma skall vidare kunna hävas av domstol (18 §), och dess-

utom skall domstol kunna meddela förbud mot användning av vilseledande firma vare sig firman är registrerad eller inte (16 §).

Vid firmaintrång skall enligt förslaget tillämpas samma sanktions-system som vid varumärkesintrång. Uppsåtligt intrång skall kunna straffas (21 §) och vid intrång av uppsåt eller oaktsamhet skall ersättning kunna utgå till firmainnehavaren (22 §).

I förslaget till lag om handelsregister har upptagits bestämmelser om handelsregister och registrering i sådant register. Handelsregister skall inte längre föras kommunvis utan bara ett handelsregister skall finnas för varje län. Nuvarande system med särskilda registerförare i vissa kommuner avskaffas och länsstyrelsen blir ensam registreringsmyndighet. I handelsregister skall kunna införas enskilda näringsidkare och handelsbolag samt ickecella föreningar och stiftelser som idkar näring.

Enskilda näringsidkare som är bokföringsskyldiga skall inte längre vara skyldiga att söka registrering i handelsregister, utan sådan skyldighet skall endast åligga handelsbolag. Förslaget innebär i övrigt att nuvarande föreskrifter om registrering i handelsregister moderniseras och anpassas till den nya firmalagen.

I förslaget till ny lag om prokura har sammanförts den gällande firmalagens materiella regler om prokura. Reglerna har i viss utsträckning arbetats om i anslutning till de föreslagna lagarna om firma och handelsregister.

3.2 Firmaregister och registreringsmyndigheter

Den splittring av företagsregistreringen som kännetecknar gällande rätt medför enligt utredningen olägenheter i skilda hänseenden från firmarättslig synpunkt. Den omöjliggör en direkt förhandsprövning av nya ansökningar i förhållande till alla tidigare registrerade firmor. Genom att registreringen sker i så många olika register blir det firmaskydd registreringen ger i somliga fall begränsat till viss kommun eller visst län men omfattar i andra fall hela landet. Splittringen leder på så sätt till att firmaskyddet i territoriellt hänseende inte i önskvärd omfattning blir avpassat efter det faktiska behovet. Uppdelningen på olika myndigheter är också ägnad att motverka en enhetlig rättstillämpning.

De berörda olägenheterna skulle enklast avhjälpas om all registrering kunde sammanföras till en myndighet. En central registrering av alla landets företagare är redan på väg att genomföras inom statistiska centralbyrån. Det primära syftet med det centrala företagsregistret är att förbättra den statliga statistikens kvalitet och registrets uppläggning och omfattning bestäms i huvudsak av detta syfte. Utredningen anser, att registret i sin aktuella form inte utgör någon grund för en framtida reform av den företagsregistrering som nu

sker i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret och övriga firmaregister. När det gäller att tillgodose önskemålet att vid varje firmaansökan kunna ta hänsyn till samtliga tidigare registrerade firmor ligger det enligt utredningen närmast att förlägga en central firmaregistrering till patentverket som den mest betydelsefulla av de centrala firmaregistrerande myndigheterna.

En fullständig centralisering hos patentverket skulle visserligen möta betydande praktiska svårigheter genom att registret skulle komma att omfatta mer än 500 000 företagare. En registrering av denna omfattning torde dock i och för sig inte vara någon omöjlighet. Emellertid måste beaktas att registreringen skall tillgodose även andra syften än att bereda firmaskydd. I fråga om vissa slag av firmasubjekt fordras för genomförande av dessa syften att registreringen handhas av viss central myndighet medan de beträffande andra subjekt kan fullföljas genom lokal registrering.

Den centrala registreringen som nu förekommer bör enligt utredningens mening bibehållas hos den myndighet där den nu är förlagd. De fördelar som skulle uppnås genom en sammanföring av registreringen till patentverket är av mindre betydelse i jämförelse med den rationalisering som har vunnits genom att registreringen av de under uppsikt ställda subjekten anförtrots resp. tillsynsmyndigheter. Att den centrala registreringen även ombesörjs av andra myndigheter än patentverket medför olägenheter i firmarättsligt avseende huvudsakligen i fråga om försäkringsbolag och bankaktiebolag. De firmor som registreras i understödsföreningsregistren, sparbanksregistret, sambruksföreningsregistret och registret över allmänna försäkringskassor är så uppbyggda att förväxling mellan dem och i andra register intagna firmor praktiskt taget är utesluten. I firma för försäkringsbolag och bankaktiebolag ingår emellertid ibland beståndsdelar, särskilt fantasiord, som kan förekomma i andra slags firmor. Till skydd för dessa bolags firmor borde därför övriga registreringsmyndigheter ha kännedom om bestående försäkringsbolag och bankaktiebolag. På det centrala planet kan detta åstadkommas genom att patentverket får tillgång till förteckningar över de bolag som har tagits in i försäkrings- och bankregistren. I de enstaka fall då registrering söks av ny firma för försäkringsbolag eller bank kan försäkringsinspektionen resp. bankinspektionen utan större omgång få uppgift om förväxlingsbara firmor från patentverket.

Vad därefter angår frågan om de lokala firmaregistren bör överföras till patentverket påpekar utredningen, att särskilt den nuvarande föreningsregistreringens ändamålsenlighet har ifrågasatts. De ekonomiska föreningarna förvärvar i likhet med aktiebolagen rättspersonlighet först genom registrering och till stöd för en central registrering kan liksom beträffande aktiebolag åberopas att den medför större enhetlighet i lagtillämpningen. Även publicitetsprincipen kan anföras som skäl ehuru

inte med samma styrka som för aktiebolag, eftersom de ekonomiska föreningarna inte generellt har ålagts skyldighet att sända in redovisningshandlingar till registreringsmyndighet. För en central registrering talar också från firmarättslig synpunkt, förutom behovet av ett säkrare underlag för firmaregistreringen, det förhållandet att ett betydande antal stora föreningar driver verksamhet i mer än ett län. De nu berörda skälen ansågs dock vid tillkomsten av 1951 års lag om ekonomiska föreningar inte ha sådan tyngd att de motiverade en ändring av det gällande registreringssystemet. Möjligheten till nära kontakt mellan länsstyrelserna, å ena, samt föreningarna och allmänheten, å andra sidan, bedömdes som så betydelsefull att den uppvägde de nackdelar som kunde anses förbundna med att registreringsärendena inte handlades av central myndighet. Enligt utredningen har erfarenheten visat att de ekonomiska föreningarna i stor utsträckning inte iakttar de formkrav som gäller för registrering. Felaktigheter i de ingivna handlingarna är sålunda vanliga och brukar som regel rättas efter personlig kontakt mellan tjänsteman vid länsstyrelsen och föreningsrepresentanten. I en enkät som varumärkes- och firmautredningen gjorde år 1952 förordades med stor majoritet att registreringen av de ekonomiska föreningarna skulle bibehållas hos länsstyrelserna.

Som skäl för en centralisering av föreningsregistreringen kan enligt utredningen inte anföras att föreningsfirma i allmänhet bör åtnjuta skydd inom vidsträckt område än län. Antalet företagare med riksomfattande verksamhet är relativt begränsat bland de ekonomiska föreningarna. Även andra synpunkter än firmarättsliga talar för att nuvarande system för registrering av ekonomiska föreningar inte bör ändras. De viktigare grupperna av föreningar har visserligen sammanslutit sig till riksorganisationer som sköter de lokala föreningarnas stadgeangelägenheter. Men de mindre föreningarna, som inte är anslutna till sådana organisationer och som torde utgöra flertalet, bör bibehållas vid den ofta utnyttjade möjligheten till kontakt med myndigheterna på det personliga planet. Eftersom en centralisering av föreningsregistreringen inte synes vara ett intresse vare sig för företagarna eller för allmänheten förutsätts i förslaget att nuvarande registreringssystem blir oförändrat på denna punkt.

I fråga om återstående lokala firmaregister, dvs. handelsregistren, framstår enligt utredningen en centralisering än mindre påkallad än beträffande föreningsregistren. I svaren på 1952 års enkät avvisades tanken att centralisera handelsregistren nästan enhälligt medan en stor och representativ majoritet av de tillfrågade förordade att handelsregistren skulle fullständigt sammanföras till länsstyrelserna. Härtill ansluter sig utredningen. En centralisering är obekvämt för de registreringsskyldiga. Handelsregistren utnyttjas dessutom i stor utsträckning av näringslivet som upplysningskälla och

denna viktiga uppgift kan knappast fullföljas utan omgång om de lokala registren ersätts av ett centralt. Däremot talar flera skäl för att handelsregistren fullständigt sammanförs till länsstyrelserna. Den gällande ordningen motsvarar med nuvarande kommunikationsmöjligheter inte längre något praktiskt behov. Genom uppdelningen försvåras för näringslivet att skaffa sig kännedom om tidigare registrerade företag. En överflyttning behöver inte nämnvärt minska möjligheterna till kontakt mellan myndigheter och allmänhet och väcker inte heller betänkligheter från kostnadssynpunkt. På längre sikt torde man i stället kunna räkna med en kostnadsminskning eftersom omläggningen medför en rationalisering för det allmänna. Registren blir mera överskådliga och enhetlighet i registreringspraxis främjas. Överflyttningen skapar också ett bättre underlag för firmaskyddet. Den sätter registreringsmyndigheten i stånd att granska varje nyanmäld firma i förhållande till alla hos myndigheten tidigare godkända firmor, vare sig de har registrerats för enskilda näringsidkare, handelsbolag eller ekonomiska föreningar. Därigenom kan firmaskyddet i territoriellt avseende utsträckas till hela länet. Kommunen är numera ett alltför begränsat skyddsområde även för åtskilliga mindre företagens firmor, vilket sammanhänger med de nya reklam- och distributionsmedlen.

Utredningen föreslår sålunda, att registreringen i handelsregister helt sammanförs till länsstyrelserna och att ett enda handelsregister anordnas för varje län.

I sina förslag till ny lag om handelsregister (1 § andra stycket) resp. till ändring i lagen om ekonomiska föreningar (4 § tredje stycket) uppger utredningen bestämmelser som ger Kungl. Maj:t möjlighet att förordna att handelsregister och föreningsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Härmed avses att inom områden, där näringsidkare kan väntas relativt ofta vilja registrera sin firma i två eller flera län, göra det möjligt att sammanföra dessa och uppdraga registreringen åt en av de berörda länsstyrelserna. Utredningen nämner som exempel Stockholms- och Göteborgsregionerna och anför att länsindelningen visserligen är föremål för utredning men att det är osäkert när nackdelarna från registreringssynpunkt av den nuvarande indelningen blir helt eliminerade.

Utredningen diskuterar härefter frågan hur man skall kunna åstadkomma en förteckning för hela riket av registrerade firmor så att patentverket — och i andra hand övriga registreringsmyndigheter — vid sin nyhetsgranskning får tillgång även till hos annan myndighet registrerade firmor. Utredningen avvisar tanken att använda det av statistiska centralbyrån förda centrala företagsregistret för detta ändamål. Utredningen finner det inte heller möjligt att som hjälpregister använda den nu utgivna samlingen av anmälningar till firmaregistren, eftersom denna sedan år 1925 saknar årsregister och redan

genomgången av en årgång är ett tidsödande företag. Utredningen ställer därför frågan om behovet av att vid firmagranskningen kunna ta hänsyn till samtliga registrerade firmor motiverar inrättande av ett särskilt samlings- eller hjälpregister. Vid bedömningen av denna fråga måste beaktas att den nuvarande begränsade firmagranskningen rätt väl har förmått fylla uppgiften att redan på det administrativa planet förebygga framtida konflikter. Mål om firmaintrång har sålunda varit relativt fåtaliga. Granskningsmaterialet får vidare större omfattning enligt det föreslagna systemet än f. n., främst genom att handelsregistren förs med länet som enhet. Utredningen anser därför att vinsten av ett hjälpregister på grund av kostnaderna för dess upprättande och begagnande skulle bli oviss. Vad som på ett avgörande sätt talar emot att nu inrätta ett sådant register är emellertid framstegen på det registreringstekniska området. Det är troligt att man i en snar framtid genom utnyttjande av ADB kan förse de firmagranskande myndigheterna med hjälpförteckningar över firmor för väsentligt mindre kostnader än som skulle krävas i nuläget. Hela firmagranskningen kan dessutom tänkas inom överskådlig framtid bli överflyttad till ADB. Under sådana förhållanden anser utredningen inte att det finns anledning att nu låta upprätta ett särskilt hjälpregister. Man bör avvakta erfarenheterna av lagens tillämpning och tills utvecklingen framtvingar en mera omfattande firmagranskning nöja sig med åtgärder som kan förbereda ett hjälpregister eller samlingsregister över registrerade firmor. Ett sådant register bör omfatta firmor i aktiebolagsregistret, försäkringsregistret, bankregistret, handelsregistren och föreningsregistren. Åtgärder för upplägning av samlingsregistret bör vid lämplig tidpunkt vidtas av patentverket och utredningen anför vissa synpunkter på vilka åtgärder som kan komma i fråga. Föreskrifterna om den nuvarande samlingen av anmälningar till aktiebolagsregistret m. fl. företagsregister bör enligt utredningen upphävas när samlingsregistret har trätt i funktion. Utredningens förslag till firmalag upptar en bestämmelse (31 §) enligt vilken Kungl. Maj:t kan förordna att en förteckning för hela riket över registrerade firmor skall upprättas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Närmare föreskrifter om denna förteckning samt dess utgivande och översändande till vissa myndigheter skall meddelas av Kungl. Maj:t.

3.3 Firmaskyddets föremål

Utredningens förslag innehåller i 1 § första stycket en bestämning av *firma* begreppet. Med *firma* skall förstås det namn under vilket näringsidkare driver sin verksamhet och som han tecknar vid därvid förekommande underskrifter. Förslaget anknyter till gällande firmalag men firmabegreppet har utvidgats därhän att varje näringsidkare har *firma* oberoende av registreringsplikt.

Utredningen anser att registreringskyldigheten, som i första hand uppbärs av ett offentligt intresse, bör bestämmas på andra grunder än firmarättsliga hänsyn. I förslaget görs sålunda inte som i gällande firmalag någon skillnad mellan bokföringskyldig och annan näringsidkare. Enligt utredningen bör i stället det verkliga behovet av firmaskydd vara avgörande för rätten till firma, och utvecklingen i det praktiska livet tyder på att ett sådant behov är utbrett inom alla kategorier näringsidkare. De näringsidkare som anmäler sig till registrering utan att vara skyldiga därtill har i allmänhet ett reellt intresse att få sitt namn publicerat och skyddat. I svaren på den år 1952 utsända enkäten förklarade sig huvuddelen av de svarande anse att möjlighet till registrering av firma borde ges alla näringsidkare. Utredningen påpekar att man vid tillkomsten av bokföringslagen torde ha ansett det vara av värde att vid tillämpningen av de strängare regler för köpmän som gäller på vissa rättsområden kunna räkna med att den i handelsregistret intagne näringsidkaren var att anse som köpman. Utvecklingen har emellertid fört med sig att även inte bokföringspliktiga näringsidkare i stor utsträckning faktiskt kommit att tas in i handelsregistren och sambandet mellan firmasubjekt och köpman har därigenom redan gått förloret. Inte heller denna synpunkt är därför något hinder mot att tillmötesgå näringslivets krav att alla slag av näringsidkare skall kunna vara firmasubjekt.

Namn på ideell förening och stiftelse faller enligt förslaget utanför området för den föreslagna firmalagen, om namnet inte används i utövning av näringsverksamhet. Utredningen har övervägt att utvidga firmabegreppet till att omfatta namn på juridisk person över huvud taget men anser att vägande skäl kan anföras mot att inordna namn på inte näringsdrivande stiftelser och ideella föreningar under firmalagens regelsystem. Lagens bestämmelser skulle då inte kunna göras enhetliga och samtidigt måste de avsevärt kompliceras, vilket i sin tur skulle försvåra samordningen med varumärkeslagen.

När firmas egenskap av näringsidkarens namn, hans speciella kännetecken, framhävs ligger däri enligt utredningen att det skall vara fråga om något som äger förmåga att individualisera, att särskilja. Redan vid bestämmandet av lagens föremål har sålunda uppställts ett allmänt krav på särskiljningsförmåga som villkor för firmarätt.

En nyhet i utredningens förslag är att detta inte föreskriver någon skyldighet för vare sig enskild näringsidkare eller delägare i handelsbolag att ta in släktnamn i firma. Redan nu kombineras släktnamnet i betydande omfattning med en sakbeteckning, angivande verksamhetens art eller orten där den bedrivs, eller en fantasibeteckning. Och det har i praktiken blivit ytterst vanligt att enskilda näringsidkare, när beteckning av nämnda slag ingår i deras firma, begagnar firman med uteslutande av personnamnet. Firman framträder på så sätt i an-

vändningen inte som personfirma utan som realfirma. Sedan gällande firmalags överlåtelseregler genombrutits i praxis kan personnamnet i firma inte heller uppfattas som en aktuell upplysning om innehavaren, utan kunskap härom måste sökas i handelsregistret. Även praktiska skäl talar enligt utredningen mot att bibehålla tvånget att ta in släktnamn i firma. Personfirma av traditionell typ är ofta alltför otymplig för reklamändamål, och ett stort antal släktnamn har i och för sig så ringa särskiljningsförmåga att de ensamma eller som firmas huvudord bara ger ett firmaskydd av begränsad räckvidd.

Liksom gällande rätt förutsätter utredningens förslag att firma har ett faktiskt underlag, även om ett sådant under någon kortare tid kan saknas. För firmaskydd krävs sålunda i princip att firman används.

Enligt förslaget kan näringsidkare vid bedrivande av en och samma rörelse inte ha mer än en firma. Förslaget upprätthåller sålunda principen om firmas enhet. I motsats till exempelvis aktiebolag som i princip har endast ett namn, omfattande hela den verksamhet bolaget bedriver, kan dock enskild näringsidkare ha flera företag och äga särskild firma för varje sådan enhet. Utredningen anser att man får överlämna åt sådan näringsidkare själv att avgöra, om han önskar organisera sin näringsutövning i ett eller flera företag med en eller flera firmor.

Även juridiska personer driver ofta en i olika enheter organiserad verksamhet. Särskilt i sitt förhållande till kundkrets och vissa leverantörer kan den juridiska personen då ha behov av olika namn för skilda enheter. Det särskilda namn som kan behövas för sådan gren av verksamheten har man kallat *bifirma*. Detta uttryck har tidigare begagnats i en mera vidsträckt bemärkelse såsom avseende varje vid sidan av den egentliga firman använt namn på en affärsrörelse eller gren av sådan rörelse. I förslaget används ordet bifirma endast i betydelsen av särskilt namn för del av den juridiska personens verksamhet. Från alla de nordiska ländernas sida har vitsordats att behov av bifirma föreligger vid fusioner och jämförliga sammanslagningar av företag, t. ex. när ett aktiebolag förvärvar samtliga aktier i ett annat sådant bolag och låter dess verksamhet uppgå i sin egen men önskar behålla dess firma som ett hos en speciell kundkrets inarbetat kännetecken. Det har i viss utsträckning förekommit att man sökt skydda firman genom att registrera denna för ett s. k. namnskyddsbolag dvs. ett bolag utan egen verksamhet men med uppgift att bevara firman åt moderbolaget. Man har dock varit tveksam om någon egentlig firmarätt kunde erkännas i ett sådant fall. Ett annat exempel är att aktiebolag förvärvar enskild näringsidkares verksamhet med tillhörande firma, som bolaget på grund av dess renommé önskar ha kvar. För att bibehålla firmarätten har förvärvet stundom skett genom ett nybildat dotterbolag, som övertagit den gamla firman och i fortsättningen tjänat som namnskyddsbolag. Bifirma kan också få betydelse inom storföretagen, när

vid koncernbildning behov föreligger att driva särskilda verksamhetsgrenar under skilda beteckningar. Förutom för aktiebolag finns enligt utredningen ett påtagligt behov av bifirma även för ekonomisk förening. De stora konsumtionsföreningarna driver numera en mångskiftande verksamhet. Det är tydligt att sådana föreningar har behov av reklamdugliga namn för de olika företagsenheter med samma skydd som den egentliga firman. Vid koncernbildning är förhållandena i stort sett analog, vare sig kärnan i koncernen är ett aktiebolag eller en ekonomisk förening.

Utredningen föreslår av nu angivna skäl i 1 § andra stycket en bestämmelse att vad som sägs i lagen om firma även skall gälla särskilt namn under vilket aktiebolag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten (bifirma). Utgångspunkten för förslaget är att principen om firmas enhet är av så central betydelse att avsteg därifrån inte bör gå längre än ett påvisbart behov kräver. I överensstämmelse härmed har rätt till bifirma tillerkänts endast aktiebolag och ekonomiska föreningar. Genom att bifirma bara hänför sig till del av verksamheten blir den begreppsligt skild från den egentliga firman som avser företaget i dess helhet. Bifirma är enligt förslaget föremål för firmaskydd i samma utsträckning som huvudfirma, dvs. skydd kan vinnas bl. a. genom registrering.

Utredningen behandlar i förslaget också s. k. s e k u n d ä r a k ä n n e t e c k e n, vilkas uppgift bara är att inträda i en del — ehuru ibland en ganska stor del — av firmas funktioner som kännetecken för ett företag i dess helhet. Sekundärt är kännetecken som vid sidan av firman begagnas som beteckning på själva företaget eller någon gren av det. Strängt taget har även bifirma naturen av sekundärt kännetecken men utredningen anser att bifirma står firma så nära att den bör regleras för sig. Närmast firma bland de sekundära kännetecknen står olika typer av firmaförkortningar samt firmadominanter, dvs. särskilt framträdande ord i en firma, t. ex. Mea för Militär Ekiperings Aktiebolaget (M.E.A.) och Gripem för Fastighetsaktiebolaget Gripem i Norrköping. Men sekundärt kännetecken framträder även i stor utsträckning som helt fristående i förhållande till firma. I likhet med firma utgörs dessa beteckningar ofta av ord, t. ex. av allmänheten eller de anställda bildade särskilda namn på företag. Det finns exempel både på att sådana namn används i så betydande utsträckning att de i reklamavseende träder i stället för den egentliga firman och på att de bara begagnas jämsides med denna. De sekundära beteckningarna framträder även som kännetecken av utstyrselliknande eller akustisk art samt i form av slagord. Exempel tillhörande den förra gruppen är utstyrsel av affärshandlingar och affärsvagnar samt särskild klädsel på personal, i den mån de kan anses utgöra kännetecken för viss näringsverksamhet. Vad beträffar akustiska kännetecken nämns att t. ex. djurläten

utomlands har kommit i åtnjutande av rättsskydd. Utredningen föreslår att också sekundära kännetecken för näringsverksamhet skall kunna bli föremål för firmaskydd men i motsats till bifirma inte genom registrering utan endast genom inarbetning (2 § tredje stycket).

Som föremål för firmaskydd upptar utredningen också näringsidkares släktnamn (3 §). Näringsidkare har enligt förslaget visst skydd för sitt släktnamn som potentiell firma, även om han inte använder namnet som firma. Förslaget har i den delen motsvarighet i varumärkeslagen. Kravet på särskiljningsförmåga som villkor för firmaskydd gäller enligt utredningens förslag också släktnamn som firma. Eftersom olika släktnamns särprägel är skiftande måste emellertid skyddet bli av varierande räckvidd. En firma med något av våra vanligaste sonnamn som huvudord kan ha ringa skydd i ett större geografiskt sammanhang men kan, använd på en mindre ort, fungera som ett tillfredsställande individualiseringsmedel. Åtskilliga enskilda näringsidkare med verksamhet som är begränsad till kommun, stadsdel eller kvarter har knappast behov av annat individualiseringsmedel än det som erbjuds genom den traditionella personfirman.

Utredningen har övervägt om man borde ge ett visst firmaskydd för varumärken, analogt med det som har tillerkänts släktnamn. Varumärkeslagen ger inte något skydd mot att ordmärke obehörigen utnyttjas av annan enbart som namn på hans företag dvs. utan att samtidigt användas som varumärke. Man har emellertid enligt utredningen inte kunnat påvisa något praktiskt exempel då ett ordmärke begagnas som firma utan att också komma till något slags användning som varukännetecken. Detta beror på att varumärkes- och firmaanvändning — om man frånser firmateckning — i stor utsträckning har kommit att täcka varandra. Är ordmärket mera allmänt känt torde ordet ha färgats därav i sådan grad att det för allmänheten framstår också som varumärke när det används som firma. Konflikten sträcker sig alltså praktiskt sett alltid utöver det renodlade firmaplanet, och i så fall får varumärkets innehavare möjlighet att ingripa mot firmainnehavaren med stöd av varumärkeslagen. Härtill kommer att märket i allmänhet görs till dominerande beståndsdel i firman så snart det är särskilt angeläget för ett företag att skydda ett varumärke även som firma. Utredningen har därför stannat för att inte ta upp någon bestämmelse i firmalagen om materiellt firmaskydd för varumärke. Däremot innehåller förslaget en bestämmelse som hindrar registrering av firma som är förväxlingsbar med annan näringsidkares varumärke (11 § första stycket 5).

I fråga om firmaskyddets föremål skiljer sig övriga nordiska förslag från det svenska huvudsakligen däri, att det danska förslaget under bifirma inbegriper också beteckningar som avser en näringsidkares verksamhet i dess helhet, att kretsen av näringsidkare som kan ha bifirma bestäms annorlunda i de danska och norska förslagen samt

att enligt de danska, finska och norska förslagen sekundära kännetecknen av utstyreliknande och akustisk art faller utanför firmaskyddet. I sistnämnda fall torde i stället den generalklausul som finns i dessa länders lagstiftning mot illojal konkurrens kunna bli tillämplig.

3.4 Vilseladande firma

Utredningen tar i sitt förslag efter förebild från varumärkeslagen upp bestämmelser dels om förbud mot registrering av firma som är ägnad att vilseleda allmänheten och om hävande av sådan registrering, dels om möjlighet för domstol att meddela förbud mot användning av vilseledande firma.

I anslutning till förslaget om förbud mot registrering av vilseledande firma anför utredningen, att firmans intagande i offentligt register lätt kan av innehavaren uppfattas som ett tillstånd att använda firman och av allmänheten som en garanti för att firman är korrekt. I likhet med det stora flertalet av de vid 1952 års enkät tillfrågade anser utredningen att en allmän regel om registreringshinder för vilseledande firma bör uppställas. En sådan regel har väsentligt större praktisk betydelse i firmarätten än i varumärkesrätten. I motsats till varumärke anger firma ofta den företagsform under vilken verksamheten bedrivs, verksamhetens art eller omfattning eller kvalifikationer hos innehavaren. Ibland innehåller firma dessutom antydning om samhörighet med annat företag av offentlig eller enskild natur. Fara föreligger alltid att firmas uppgifter i dessa olika hänseenden kan bli vilseledande. Utredningen har med hänsyn härtill tagit upp regeln om vilseledande firma i en särskild paragraf (10 §) och inte som i varumärkeslagen endast som en av punkterna i en katalog över speciella registreringshinder.

I utredningens förslag skiljs liksom i varumärkeslagen mellan vilseledande och förväxling. Gränsdragningen beror på att olika intressen utsätts för risk att kränkas. Vid vilseledande åsidosätts främst ett allmänt intresse. Allmänheten löper fara att missledas i fråga om den prestation som ställs i utsikt och förfarandet kan därför också te sig bedrägligt. Vid förväxling rör det sig om misstag i fråga om verksamhetens identitet. Här är det främst innehavarens privaträtt till firman som kränks. Vid vilseledande kommer enligt förslaget andra sanktioner i fråga än vid förväxling. I förra fallet, där det särskilt gäller allmänhetens intresse, kan företrädare för det allmänna föra talan om förbud mot firmans användning och, där registrering har skett, om hävande eller ändring av registreringen. Rör det sig om förväxling och intrång i enskild rätt är det i första hand målsäganden som har att avgöra om talan skall föras och i detta fall blir reglerna om straff, ersättningsskyldighet och annan påföljd för firmaintrång tillämpliga.

Bland uppgifter i firma som kan vara ägnade att vilseleda nämner

utredningen sådana som hänför sig till den associationsform under vilken verksamheten bedrivs. För att förekomma vilseledande innehåller speciallagarna föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma och om förbud att i firma ta in beteckning som utmärker annan associationsform. Dessa bestämmelser täcker emellertid bara ett fåtal situationer och registreringshindret i förslaget utgör därför ett viktigt komplement till speciallagarnas föreskrifter om firmas innehåll.

Genom föreskrifter i speciallagarna förbjuds vidare i vissa fall användning av firmor som anger verksamhetens art på vilseledande sätt. Det kan vara fråga om förbud för annat företag att i firma ta in något som utmärker verksamhet vilken bedrivs under någon form av statlig kontroll eller med statligt bidrag. Exempel på föreskrifter av detta slag är förbuden mot användning av firma som innehåller ordet bank och firma som ger sken av att innehas av allmän försäkringskassa. I den mån firma är ägnad att vilseleda om verksamhetens art blir det av utredningen föreslagna registreringshindret tillämpligt. Frågan om risk för vilseledande föreligger i detta hänseende aktualiseras i regel vid registreringsmyndighetens prövning endast när firmas innehåll strider mot de uppgifter om verksamhetens art som har lämnats i ansökan om registrering eller i bolagsordning. I andra fall torde myndigheten normalt kunna utgå från att uppgift om verksamhetsarten är riktig. Någon undersökning eller speciell prövning härav behöver alltså inte förekomma.

Uppgifter om verksamhetens omfattning är inte sällan tilltagna i överkant för att ge denna sken av att ha en storlek som den i verkligheten inte äger. Detta kan ske på olika sätt, bl. a. genom att i firma tas in ett geografiskt uttryck som anger ett vidsträcktare verksamhetsområde än det faktiska. Utredningen anser att användningen av sådana s. k. pretentiösa firmor har blivit så vanlig att de i stor utsträckning knappast ger allmänheten intryck av att verksamheten har den omfattning som firmans ordalydelse anger. Några allmänna riktlinjer kan inte uppställas för när pretentiös firma skall anses vilseledande. Registreringshindret bör enligt utredningen i detta fall tillämpas med varsamhet. Registrering bör vägras endast där det är uppenbart att firman måste komma att vilseleda allmänheten. Härvid bör hänsyn i första hand tas till dess inverkan på folk i allmänhet.

Som exempel på att firma anger vissa kvalifikationer eller egenskaper hos ett företag eller dess innehavare anför utredningen att i firman tas in uppgift om att företaget är ett specialföretag i branschen eller inom visst område av denna. I firma kan även ingå en yrkestitel som anger högre utbildning eller annan särskild kompetens, stundom kombinerad med uppgift om medlemskap i någon organisation. Huruvida vilseledande föreligger i här anförda fall beror av om de kvalifikationer eller egenskaper firman anger är representerade hos företaget. Sådana frågor

kan enligt utredningen uppenbarligen endast i viss utsträckning bli aktuella för registreringsmyndigheterna. Så bör bli fallet där firma antyder särskild kompetens på grund av högre utbildning eller auktorisation av myndighet eller jämförlig inrättning. Innehåller firma t. ex. uppgift som apotekare, civilingenjör, jurist, läkare, auktoriserad revisor e. d. skall registrering vägras om inte i ärendet visas att firmainnehavaren eller annan som har inflytande i företaget besitter denna kompetens.

Utredningen anför vidare som exempel på vilseledande firma att den oriktigt ger sken av samhörighet med statligt företag. Motsvarande gäller om firma som oriktigt antyder samhörighet med en betydelsefull organisation, t. ex. Landsorganisationen (LO). Förekomsten av ordet riks i en firma kan i vissa fall ge firman en officiell prägel. Även användningen av orden svensk, svenska eller Sverige kan ibland göra detta. När firma oriktigt antyder samhörighet med annat enskilt företag eller med annan enskild person sätts däremot i regel inte något allmänt intresse i fara. I vissa fall kan dock ett sådant intresse trädas för nära genom att kundkretsen vilseleds.

Om förbudet mot vilseledande firma råder enighet mellan de nordiska förslagen. I de andra ländernas förslag är bestämmelsen emellertid utformad inte som ett registreringshinder utan som en allmän regel avseende även oregistrerad firma.

3.5 Förvärv av firmarätt

Enligt utredningens förslag förvärvas ensamrätt till firma i första hand genom registrering (2 § första stycket). Teoretiskt sett innebär det en betydelsefull nyhet att firmarätt inte längre vinnas genom ibrukttagande. Från praktisk synpunkt är dock enligt utredningen ändringen inte så omfattande. För flertalet juridiska personer, däribland aktiebolag och ekonomiska föreningar, för vilka rättssubjektivitet och firmarätt är knutna till registreringen, medför den nya ordningen ingen ändring. De inte bokföringspliktiga näringsidkarna, som tidigare kunnat förvärva firmarätt endast genom inarbetande, kommer genom möjligheten till registrering av firma i ett gynnsammare läge än förut. I fråga om bokföringspliktiga enskilda näringsidkare och handelsbolag kan ändringen ses som en naturlig utveckling av den nuvarande ordningen, som innebär att de är registreringspliktiga och att registrering är avsedd att föregå firmas ibrukttagande.

Hänsyn till rättssäkerheten talar enligt utredningen för att firmarättens uppkomst knyts till registreringen i stället för till ibrukttagandet. När firmarätt uppstår redan på grund av ibrukttagande, blir rätten ofta okänd utanför en snäv krets av näringsidkare, och det är en källa till otrygghet över hela firmaområdet att senare tillkommen men välrenommerad firma riskerar att få vika för en annan mer eller mindre obekant firma

som tagits i bruk tidigare. Registrering är dessutom i jämförelse med ibruktagande ett bättre medel för förvärv av rättsskydd genom de praktiska fördelar som registreringen ger. Genom registreringen blir rätten preciserad till föremål, omfattning och tidpunkt för ensamrättens uppkomst. Vid en konflikt kan ensamrätten på enkelt sätt styrkas genom ett av myndigheten utfärdat registreringsbevis, medan varje annan bevisning om ensamrätten blir överflödig. Det har dock inte varit möjligt att förläna registreringen den betydelse som helst bör tillkomma den i ett system där en sådan åtgärd skall vara i första hand rättsgrundande och som den äger inom varumärkesrätten. För detta krävs nämligen centralregistrering, vilket man f. n. av praktiska och ekonomiska skäl inte har velat föreslå i fråga om firma. Detta innebär att registrering av förväxlingsbara firmor i olika register inte helt kan förekommas. Utredningen anför ytterligare att förslaget att registrering skall grunda firmarätt skall ses som ett led i en samordning av reglerna inom firmarätten och varumärkesrätten. Det är vidare en internationell tendens att överge förstebbrukareprincipen till förmån för registreringsprincipen.

Enligt utredningens förslag kan ensamrätt till firma utom genom registrering förvärvas även genom *i n a r b e t n i n g* (2 § andra stycket). Utredningen anför att innehavare av inarbetat kännetecken måste sägas ha ett naturligt anspråk på rättsskydd. Inarbetningen innebär att kännetecknet har använts i sådan omfattning att det efter hand har fått ett ekonomiskt värde, en goodwill, som det framstår som en viktig rättslig uppgift att skydda mot intrång. I överensstämmelse härmed har utredningen, i analogi med motsvarande regler i varumärkeslagen, uppställt registrering och inarbetning som i princip likvärdiga grunder för förvärv av firmarätt. Med hänsyn till att en stor del av firmasubjekten enligt lag är skyldiga att registrera firma och till att brukaren av en oregistrerad firma löper risken att bli utesluten från fortsatt begagnande av firman genom att annan registrerar eller hinner inarbeta samma eller liknande firma finns enligt utredningen knappast någon anledning att befara att antalet firmaregistreringar kommer att minska om inarbetandeskydd ges ökad betydelse för oregistrerade kännetecken.

Att registrering i praktiken bereder en förmånligare ställning än inarbetning är enligt utredningen påtagligt. Om konflikt uppstår behöver innehavare av registrerad firma inte föra särskild bevisning om firmarättens tillvaro och föremål och i allmänhet inte heller om skyddsområdets omfattning. Den som åberopar inarbetning måste däremot visa att firmans begagnande har lett till inarbetning och i regel också styrka tidpunkten härför samt omfattningen av det geografiska område där inarbetningen består. Ensamrätt på grund av inarbetning är vidare för sitt bestånd beroende av att firman genom olika åtgärder förblir så allmänt känd att den kan anses inarbetad. För vidmakthållande av firmarätt genom registrering fordras visserligen enligt förslaget viss användning av

firman men i betydligt mindre omfattning än som förutsätts för inarbetning.

Enligt utredningens förslag skall firma anses inarbetad, om den här i landet är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig (2 § fjärde stycket). Självständig betydelse får inarbetning sålunda liksom nu endast när den föreligger i Sverige. Kravet att firma skall vara allmänt känd innebär dock inte att inarbetande fordras över hela landet. Förslaget utesluter inte att samma firma kan inarbetas för två skilda företag i olika delar av landet. Utredningen uppställer inte något ovillkorligt krav på att den verksamhet firman avser skall drivas i Sverige. En firma kan följaktligen inarbetas här exempelvis genom att användas i reklam för att förbereda verksamhet i Sverige. Även om firman inte begagnas på detta sätt kan den undantagsvis bli inarbetad här i landet. En inarbetning är tänkbar som resultat av annonser i utländska, här spridda tidskrifter eller av omnämmanden i facktidsskrifter av olika slag. Kännetecknet skall vara allmänt känt bland dem till vilka verksamheten riktar sig. Denna krets, omsättningskretsen, består av den allmänhet som normalt kan beräknas tillgodogöra sig företagets verksamhet samt av företrädare för den bransch inom vilken företaget är verksamt. I den mån verksamheten endast är inriktad på en del av denna krets, exempelvis ett distributionsled, kan det räcka med att firman är allmänt känd där. Begreppet allmänt känd innebär inte att firman skall vara känd av alla inom omsättningskretsen och kan inte heller preciseras så att den skall vara känd av ett visst antal av dem som tillhör denna krets. Det måste emellertid alltid fordras att en så avsevärd del av kretsen känner till firman att denna redan till följd härav har fått ett påtagligt goodwillvärde. För skydd krävs att inarbetningen har fullbordats. De olika åtgärder varigenom näringsidkaren försöker inarbeta firman medför sålunda inte i och för sig skydd för denna, utan först sedan det åsyftade resultatet har uppnåtts inträder inarbetandeskydd.

Utländsk firma har enligt rättspraxis ett vidsträckt skydd i Sverige utan registrering. Det krävs inte mera än att det utländska företaget har utsträckt sin verksamhet eller vidtagit åtgärder för att utsträcka sin verksamhet hit. De skäl som kan anföras för upphävande av regeln om ibruktagande som grundläggande för firmarättens uppkomst äger enligt utredningen endast delvis tillämplighet på utländsk firma, eftersom en sådan — om man frånser filialfirma — inte kan erhålla registrering i Sverige. Utländsk firma kommer därigenom i ett något sämre läge, om firmarättens uppkomst anknyts till inarbetande i stället för ibruktagande. Den hänsyn till rättssäkerheten som kan åberopas till stöd för den föreslagna regleringen äger dock giltighet även i fråga om utländsk firma. Eftersom utländsk firma inte heller bör erhålla bättre skydd än svensk firma, har utredningen stannat vid att

skyddet för utländsk firma görs beroende av inarbetning som har gjort firman känd i Sverige. Åtgärder i syfte att utsträcka en verksamhet hit kommer sålunda i och för sig inte att grunda skydd så länge de inte har fått till resultat att firman har blivit inarbetad här. Den inarbetanderätt förslaget ger torde enligt utredningen motsvara de förpliktelser som Sverige har enligt art. 8 i Pariskonventionen.

Utredningen påpekar också att förslaget i vissa fall medför en utvidgning av utländsk firmarätt i förhållande till gällande ordning. Firma kan undantagsvis anses som inarbetad i Sverige även om den utländske innehavaren inte har inträtt på den svenska marknaden eller på annat sätt använt sin firma här. Den firmarätt som kan förvärvas på detta sätt får i synnerhet betydelse för utomlands särskilt välkända firmor genom det skydd som förslaget lagfäster för s. k. Kodakfirmor.

Efter förebild av varumärkeslagen har utredningen vidare bland firmalagens bestämmelser om registreringshinder upptagit ett förbud mot att registrera firma, om den är förväxlingsbar med firma, sekundärt kännetecken eller varukännetecken, som vid tiden för ansökningen används av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sökanden inte har använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk (11 § första stycket 6). Att kännetecknet används här i landet är inte nödvändigt för att denna regel skall vara tillämplig. Kännetecken som endast utnyttjas utomlands skall också kunna beaktas. För bestämmelsens tillämpning fordras emellertid att ansökningen har gjorts med vetskap om användningen, och detta krav torde i praktiken få till följd att huvudsakligen sådant utomlands använt kännetecken blir skyddat som har blivit mera allmänt känt där eller som på grund av särskilda omständigheter måste anses ha kommit till sökandens kunskap. Genom det föreslagna registreringshindret torde enligt utredningen de mest stötande angreppen mot utomlands välkända firmor kunna förebyggas. På grund av svårigheten att i registreringsärendet visa vetskap hos den sökande kan hindret på det administrativa planet huvudsakligen komma till användning i uppenbara fall. I övrigt torde bestämmelsen få sin egentliga betydelse i samband med talan inför domstol om hävande av registrering.

Enligt utredningens förslag kan endast firma och bifirma vinna skydd genom registrering. Beträffande de s. k. s e k u n d ä r a k ä n n e t e c k n e n anför utredningen att de med hänsyn till den växlande mångfald som förekommer inte bör kunna registreras utan att inarbetandeskydd som hittills bör vara tillräckligt. En regel härom har tagits upp i 2 § tredje stycket. Ett effektivare skydd kan vissa sekundära kännetecken, exempelvis flertalet firmadominanter och firmaförkortningar, få genom registrering som ordmärken enligt varumärkeslagen. På samma sätt som enligt gällande rätt kan dessutom enligt förslaget firmadominant skyddas redan på grund av det förväxlingsskydd som tillkommer firman i dess helhet.

Rätten att använda släktnamn som firma förutsätter enligt utredningens förslag att rätt till namnet består enligt reglerna i namnlagen. Går den bakomliggande namnrätten förlorad, upphör även rätten att använda namnet som firma om inte namnets egenskap av firma har blivit primär och släktnamnskaraktären trätt i bakgrunden. Något krav på registrering eller inarbetande av namnet uppställs däremot inte. Det potentiella firmaskydd som enligt förslaget tillkommer näringsidkares släktnamn förutsätter inte heller att namnet har tagits i anspråk som firma.

Det danska kommittéförslaget avviker i fråga om firmarättens uppkomst från övriga nordiska förslag, som på denna punkt är i princip överensstämmande, därigenom att det vid sidan av registrering låter även ibruktagande medföra firmarätt. Detta gäller för såväl inländsk som utländsk firma.

3.6 Firmaskyddets innehåll

Enligt 4 § första stycket i förslaget till firmalag innebär rätt till sådant kännetecken som skyddas i lagen att annan än innehavaren inte får använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken som firma. Detta är den grundläggande regeln om firmaskyddets innehåll. Regeln innefattar inte bara egentlig firma utan också bifirma, sekundärt kännetecken och näringsidkares släktnamn. Genom ordet kännetecken markeras att firmarättens föremål måste äga viss särskiljande förmåga. Skyddet gäller emellertid för allt det som i det särskilda fallet visar sig ägnat som kännetecken. Något som saknar ursprunglig särprägel kan sålunda komma att åtnjuta skydd sedan det har blivit inarbetat som kännetecken för viss näringsverksamhet. Liksom gällande firmalag innebär också förslaget att en formellt riktig registrering av firma inte ger innehavaren befogenhet att under alla förhållanden använda firman. Föreskrifterna om prövningen vid firmaregistrering skall visserligen så långt som möjligt tillgodose också registreringssökandens intresse av att få en rätt som inte kan angripas på den grund att den inkräktar på allmänna intressen eller andras privaträtter. Men den bevakning av olika intressen som skall utföras i registreringsärendet måste i praktiken många gånger bli ofullständig. Därför kan även användning av registrerad firma utgöra intrång i annans rätt och medföra ansvar för firmainnehavaren.

I fråga om släktnamn föreslår utredningen i 3 § första stycket en uttrycklig regel att envar får i näringsverksamhet använda sitt släktnamn som firma, om det inte är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken. Genom förbehållet bibehålls den av hänsyn till andra bärare av samma namn rådande begränsningen i rätten att använda eget släktnamn som firma. Förbehållet får emellertid större betydelse än i gällande firmalag genom att förslaget upphäver

skyldigheten för enskild näringsidkare och handelsbolag att ta in släktnamn i firma. Vid kollision mellan två firmor med samma släktnamn som huvudord finns därför alltid möjlighet att förbjuda innehavaren av den yngre firmen att använda släktnamnet. Behov av sådant förbud kan inträda när firmorna på grund av släktnamnets egenart eller starka inarbetning förblir förväxlingsbara trots tillägg.

Firmaskyddet för näringsidkares släktnamn innefattar enligt utredningens förslag också ett skydd för namnet som potentiell firma. Detta innebär att näringsidkare, även om han inte använder sitt släktnamn som firma, har skydd mot att annan obehörigen använder namnet som sådant kännetecken (3 § andra stycket). Enligt varumärkeslagen har näringsidkares släktnamn motsvarande skydd som potentiellt varukännetecken. De skäl som har anförts som motiv för regeln i varumärkeslagen, nämligen att så snart bärare av släktnamn är näringsidkare hans namn ter sig som potentiellt varukännetecken för vilket han bör vara berättigad till varumärkesskydd, kan enligt utredningen överföras på firmaområdet och där åberopas med än större fog än inom varumärkesrätten. Även efter namntvångets upphävande kan firma i vilken personnamn ingår förväntas vara en grundtyp av firma. Stora grupper av näringsidkare begagnar inte heller särskilt varumärke utan litar i stället till firma som kännetecken för olika yttringar av verksamheten. Det är sålunda i stor utsträckning via firma som släktnamn utnyttjas som varukännetecken.

Det som enligt utredningens förslag förbehålls firmainnehavaren med ensamrätt är kännetecknets användande som firma. Eftersom firma är näringsidkarens namn faller härunder varje användning av firmen i hans näringsverksamhet, vare sig det gäller att individualisera honom själv, verksamheten som sådan eller någon yttring av den. Utredningen uppehåller sig också vid det inbördes förhållandet mellan firmaanvändning och varumärkesanvändning (betänkandet s. 177) och konstaterar att i vissa fall både firmalagen och varumärkeslagen kan bli tillämpliga.

I fråga om firmaskyddets geografiska omfattning föreslår utredningen, att rätten till registrerad firma i första hand skall gälla inom område för vilket firmen har registrerats. Denna bestämmelse kompletteras med ett tillägg varigenom firmainnehavarens rätt för visst fall blir begränsad till del av registreringsområdet (4 § andra stycket).

Det område för vilket firma registreras bör enligt utredningen såvitt möjligt avpassas efter de olika firmasubjektens skyddsbehov. Skyddsbehovet har emellertid i allmänhet inte någon bestämd geografisk omfattning vid viss företagsform eller vid visst slags verksamhet. Verksamhet som bedrivs av enskild näringsidkare och handelsbolag sträcker sig dock i allmänhet inte utanför den ort där näringsidkaren är bosatt eller domicilierad. Det rör sig här i stor utsträckning om mindre före-

tagare och för flertalet av dessa torde firmaskydd inom den egna kommunen vara tillräckligt. Men även sådana företagare kan begagna firma inom ett relativt omfattande område. Annonsering i en större lokal-tidning medför exempelvis att firman förs ut över en stor del av landet. Skyddsbehovet för en firma får visserligen inte utan vidare anses sträcka sig till de yttersta gränserna för spridningsområdet för den tidning i vilken firmainnehavaren annonserar. Men exemplet visar att också gränserna för ett mindre företags firmaanvändning ofta är svåra att ange. Detta sammanhänger även med att firma inte bara riktar sig framåt, mot kundkretsen, utan även bakåt, mot leverantörer, kreditgivare, personalorganisationer och myndigheter. Moderna reklam- och distributionsmedel och kringföringshandel begagnas dessutom av företag av olika storlek och utvecklingen går mot större distributionsenheter. Enligt utredningen ger det anförda vid handen att, samtidigt som man i fråga om lokalt registrerade näringsidkare inte gärna kan till skyddsområde välja ett mindre administrativt område än kommunen, denna å andra sidan i åtskilliga fall kommer att utgöra ett alltför begränsat område. Enligt förslaget förutsätts därför länet bli skyddsområde för denna kategori näringsidkare. I de fall där lokalt verksamma näringsidkare utövar sin verksamhet utanför länsgräns och har behov av skydd inom två eller flera län ger förslaget möjlighet till registrering hos alla berörda länsstyrelser.

Ekonomiska föreningar torde enligt utredningen i regel vara verksamma inom en ort eller en kommun. Föreningar med mera omfattande verksamhetsområden har huvudsakligen registrerats hos överståthållarämbetet.

Beträffande aktiebolag anför utredningen att man länge har antagit att företag som drivs i aktiebolagsform i regel är av den storlek att de idkar verksamhet inom hela eller en stor del av landet. Efter hand har emellertid företag med rent lokal verksamhet i allt större utsträckning börjat drivas som aktiebolag. Inom den grupp av aktiebolag vars verksamhet bara avser del av landet återfinns man verksamhetsområden av mycket varierande storlek. Företag med verksamhet utanför länsgränsen torde dock förekomma i helt annan utsträckning än inom andra grupper näringsidkare med lokal verksamhet. Med hänsyn till det betydande antal handels- och industriföretag vilka som aktiebolag kan beräknas utöva verksamhet i hela eller större delen av landet anser utredningen det mest ändamålsenligt att låta hela landet vara skyddsområde för aktiebolag.

Utredningens förslag innebär sålunda att två registreringsenheter primärt kommer att bilda underlag för firmaskyddet: hela landet för centralt registrerad firma och länet för lokalt registrerad. Dessa områden kan emellertid bli alltför vidsträckta som skyddsområde för vissa kategorier firmainnehavare. Huvudregeln om firmarättens giltighet inom

registreringsområdet skulle gå utöver behovet om den fick gälla utan undantag, och den bör därför kompletteras med en regel, som där så erfordras anpassar skyddsområdet för registrerad firma efter ett ringare skyddsbehov. En lösning skulle vara att låta firmainnehavaren vid registreringen bestämma sitt skyddsområde efter det individuella behovet. En sådan regel skulle emellertid knappast fylla sitt syfte, eftersom flertalet näringsidkare med all sannolikhet skulle, oavsett skyddsbehovet, välja största möjliga område dvs. hela registreringsområdet. Dessutom skulle man genom denna metod inte nå det åsyftade målet i de fall då näringsidkare bedriver sin verksamhet inom ett mindre område än kommunen. Registrering för del av kommun kan inte komma i fråga, eftersom registreringsområdet i så fall skulle komma att sakna bestämda gränser. En annan lösning som utredningen har diskuterat är att rätt till registrerad firma endast skulle gälla inom den del av registreringsområdet där firman används. En sådan regel skulle stå i överensstämmelse med den i förslaget upptagna principen att rättsskydd genom registrering förutsätter att firman kommer till användning. Den skulle dock enligt utredningen vara svår att tillämpa.

Bestämmande för avgränsningen av skyddsområdet bör enligt utredningen vara att firmainnehavaren skall skyddas mot användning av förväxlingsbart kännetecken inom registreringsområdet så långt som sådan användning är ägnad att tillfoga honom ekonomisk olägenhet. Inom del av registreringsområdet där detta inte är fallet har firmainnehavaren inte något intresse som är värt att skydda. I överensstämmelse härmed föreslår utredningen att rätt till registrerad firma skall gälla inom område för vilket firman har registrerats, om det inte visas att innehavaren inte kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken. Bevisskyldighet för att skada eller olägenhet inte uppkommer har härigenom lagts på firmainnehavarens motpart. Utredningen säger sig ha stannat vid denna utformning särskilt för att nå överensstämmelse med de finska och norska förslagen. När part åläggs att bevisa något negativt blir bevisbördan enligt sakens natur många gånger tung. På grund av bevisbörderegeln kommer registrering att medföra att firmaskyddet i allmänhet kan beräknas vara säkerställt inom hela registreringsområdet för den som vid registreringen får antas ha behov av skydd där. I förhållande till innehavare av företag med typiskt lokal verksamhet — bedriven inom kommun, del av kommun eller mindre ort — inom registreringsområdet, bör bevisbördan i regel inte bli alltför betungande. Från vilket område dessa lokala företagare hämtar sina kunder är ofta lätt att fastställa på grund av verksamhetens natur och omfattning.

Beträffande frågan till vilket geografiskt område det firmarättsliga skyddet för släktnamn hänför sig skiljer utredningen mellan det potentiella skyddet och det skydd som föreligger på grund av användning

oberoende av registrering eller inarbetande. I det förra fallet får släktnamn samma skyddsområde som den firma eller de firmor namnbärande faktiskt utnyttjar. Används däremot släktnamnet självt som firma utan att vara registrerat eller inarbetat, hänför sig skyddet till det område där verksamhet under namnet utövas.

I fråga om ensamrättens omfattning vid inarbetning förordar utredningen att rätt till firma skall gälla inom område där inarbetningen består (4 § tredje stycket). En motsvarande regel tillämpas redan i praxis. Inarbetandeskydd kan komma i fråga för både oregistrerad och registrerad firma. När innehavare av en registrerad firma utsträcker sin verksamhet utanför registreringsområdet kan han sålunda få skydd där genom inarbetning. Har firma inarbetats endast i viss del av landet kan annan näringsidkare utan hinder därav använda en liknande firma inom annan del av landet. Firmorna kan i fortsättningen bestå vid sidan av varandra utan att kollision uppkommer så länge de förblir lokaliserade inom olika områden. Kollision inträffar först om någon av firmainnehavarna utsträcker sin verksamhet till den andres område eller om båda utvidgar sin verksamhet till ett område där ingen av dem förut har varit verksam. I dessa situationer skall konflikten lösas enligt de av utredningen föreslagna reglerna om företräde mellan kolliderande firmor.

Firmaskydd för kännetecken innebär att annan än innehavaren inte får använda därmed förväxlingsbart kännetecken som firma. Enligt utredningens förslag, som i sak överensstämmer med gällande rätt, skall kännetecken anses förväxlingsbara endast om de avser verksamhet av samma eller liknande slag (5 § första stycket). Förväxlingsbarhet är sålunda en produkt av firmalikheter och branschlikhet.

Regeln att firmor kan anses förväxlingsbara endast om de avser verksamhet av samma eller liknande slag skall tillämpas även vid registrering av firma. Vid registrering av firmor i samma register upprätthålls dock denna regel inte helt. I samma register bör enligt utredningen inte tas in identiska firmor, även om de avser olika slag av verksamhet, eftersom detta kan medföra att företagen blandas samman vid handhavandet av registret. Enligt förslaget skall därför ny firma oberoende av innehavarens bransch skilja sig från andra förut i samma register införda firmor. Denna ordningsföreskrift innebär små krav på olikheter mellan firmorna.

Utredningen anser sig inte kunna ge några mekaniskt verkande schablonregler till ledning för prövningen av fråga om likhet mellan firmor. Vid likhetsbedömning som sker hos registreringsmyndighet och avser de traditionellt utformade, flerordiga firmorna torde dock sådana regler i viss utsträckning kunna utbildas och användas utan olägenhet. Som allmän princip anförs att alla föreliggande omständigheter skall beaktas vid prövningen. Som alltför lika skall anses firmor som, trots olikheter i vissa delar, använda i sin helhet är svåra att skilja från varandra. När en firmadominant efterbildas i en annan firma, kan firmorna vara

svårskiljbara trots att de i övrigt är olika. I praktisk användning har nämligen vissa beståndsdelar i flerordiga firmor en tendens att falla bort eller träda i bakgrunden. Detta är särskilt vanligt när firman, utöver de beskrivande elementen, består av en fantasibeteckning eller ett ovanligt släktnamn som är användbart som dominant. Vid likhetsbedömning i sådana fall har i hittillsvarande praxis förekommit avgöranden enligt vilka större likhet ansetts kunna godtas inom firmarätten än inom varumärkesrätten. Enligt utredningens mening bör visserligen en mildare bedömning tillämpas när det gäller traditionellt sammansatta firmor som består av beståndsdelar utan framträdande skyddsvärde eller av vanliga släktnamn till vilka firmainnehavarna var för sig är berättigade. Vid prövningen huruvida en särpräglad firmadominant företer likhet med tidigare registrerade eller eljest skyddade ord bör man emellertid i stort sett följa samma riktlinjer som tillämpas inom varumärkesrätten, eftersom firmas och varumärkes funktioner numera är så inflätade i varandra att det ofta är svårt att i praktiken renodla den ena eller andra funktionen. När det gäller likhetsbedömning som inte hänför sig till traditionellt sammansatta firmor förutsätter förslaget sålunda en skärpning av nuvarande praxis.

I fråga om firmalikheter anför utredningen vidare bl. a. (se även betänkandet s. 187), att när det rör sig om mindre företagare, som i sin verksamhet inte har behov av mer än ett begränsat likhetsskydd, traditionella, flerordiga firmor utan beståndsdelar med framträdande skyddsvärde i regel behöver skilja sig åt endast i sin helhet. Det räcker om innehållet är varierat med hjälp av förnamn, verksamhetsord, Ortsbestämning e. d. Införandet av möjlighet att använda realfirma kan dock ge anledning att skärpa kravet på olikhet mellan firmor som innehåller samma släktnamn. I andra fall åter torde med hänsyn till verksamhetens ändamål firmor bli tillräckligt åtskilda genom att varieras obetydligt. Som hittills kan sålunda firmor för bostadsrättsföreningar och fastighetsbolag i allmänhet skiljas åt sinsemellan genom en siffra som anger kvarters- eller gatunummer.

Vad angår branschlikhet som förutsättning för förväxlingsbarhet räknar förslaget med ett elastiskt branschbegrepp varigenom man tar hänsyn till egenarten hos varje särskild verksamhetsgren eller kombination av verksamhetsgrenar. Någon klar branschavgränsning förekommer inte alltid inom näringslivet. Vad som utgör verksamhet inom viss bransch är underkastat växlingar bl. a. till följd av rationaliseringar i fråga om produktion och försäljning. Försäljning genom varuhus innebär t. ex. en omfattande sortimentsspridning varigenom branscher i traditionell mening griper in i varandra. Vid firmaanmälan till handelsregister anges f. n. ändamålet med verksamheten ofta vara något av de olika slags rörelser som uppräknas i bokföringslagen, t. ex. handel, reparationsverksamhet etc. En så allmänt utformad branschbeskrivning skulle ge en allt-

för omfattande firmarätt och området för varje bransch bör vara betydligt snävare. Å andra sidan kan en bransch genom hävd också omfatta andra slags varor eller tjänster än firmainnehavaren för ögonblicket tillhandahåller.

Utredningen finner det tveksamt om firmarätt bör begränsas till visst distributionsled inom en bransch. Någon allmän regel torde inte kunna uppställas, eftersom läget är så växlande. Vid användning av liknande firmor inom olika distributionsled kan förväxlingsrisken vara ringa där verksamheten riktar sig till skilda kretsar, exempelvis då en detaljhandlare inte säljer till andra än konsumenter och en fabrikant eller grossist enbart till detaljhandlare. Å andra sidan är det numera vanligt att en producent även riktar sig direkt till allmänheten genom egen reklam eller egen försäljningsorganisation och förväxlingsrisk kan då lätt uppkomma distributionsleden emellan. Branschen kan vidare vara i rörelse mot ett nytt område och verksamheten därför utvidgas och förändras till att inrymma även detta. Ensamrätten bör sålunda enligt utredningen omfatta inte bara verksamhet som av ålder faller in under branschen utan även verksamhet som ligger inom räckhåll för firmainnehavaren på grund av branschens naturliga rörlighet. Ett på detta sätt elastiskt branscbegrepp gynnar i skyddshänseende särskilt företag med samtidig verksamhet inom ett stort antal branscher, exempelvis varuhusen. Detta torde vara en fördel även för allmänheten. Utnyttjas ett sådant företags firma av annan för verksamhet som inte för ögonblicket ligger inom företagets verksamhetsområde är detta nämligen ofta ägnat att leda till förväxling.

Efter förebild av varumärkeslagen föreslår utredningen två undantag från huvudregeln om branschlikhet. Det första undantaget ger uttryck för den s. k. *Kodak doktrinen*. Förväxlingsbarhet skall enligt förslaget kunna åberopas oberoende av branschlikhet till förmån för kännetecknen, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i landet, om med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill (5 § andra stycket a). Då ett särskilt välkänt kännetecken utnyttjas av ett utomstående företag kan allmänheten komma att vilseledas i fråga om detta företags bakgrund eller ursprunget för dess varor. Allmänheten hänför sålunda lätt det utomstående företaget eller dess varor till den som genom inarbetningen har gjort kännetecknet välkänt, eller också kan allmänheten få föreställningen att det finns en viss samhörighet mellan företagen. Skydd är i dessa fall motiverat såväl av hänsyn till innehavarens goodwill som av hänsyn till konsumenterna. Är det välkända kännetecknet mycket särpräglat kan även kännetecknets distinktivitet och reklamvärde minskas. Fastän kravet på branschlikhet här släpps, är det dock enligt utredningen endast i sällsynta fall, i fråga om de mest inarbetade firmorna, som

skyddet bör anses gälla alla branscher. I regel torde det vara tillräckligt med en utvidgning till mer eller mindre närliggande verksamhetsområden. Utvidgningen bör gå så långt att sådan förväxling som förut berörts blir förebyggd.

I det finska förslaget har upptagits ett "Kodakskydd" också för firmor med särskilt stark särprägel, främst sådana som består av eller innehåller ett uppfunnet fantasiord utan egen språklig innebörd. Den svenska utredningen har dock inte kunnat biträda tanken att införa ett nytt slags Kodakfirmor, för vilka skydd oberoende av branschlighet skulle grundas enbart på firmans säregna beskaftenhet.

Det andra undantaget från huvudregeln om branschlighet gäller firmor vars renommé på grund av arten av den verksamhet för vilken firmen används kan sägas vara särskilt ömtålig, t. ex. tillverkning eller försäljning av livsmedel, njutningsmedel, parfym- eller kosmetika osv. Enligt förslaget skall förväxlingsbarhet oberoende av branschlighet kunna åberopas till förmån för inarbetat kännetecken när med hänsyn till den särskilda arten av den verksamhet det gäller användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill (5 § andra stycket b).

I fråga om företrädesrätten mellan kolliderande firmor föreslår utredningen som huvudregel, att företräde skall ges åt den som kan åberopa tidigaste rättsgrund (6 §). Denna regel, som motsvarar gällande rätt, blir tillämplig när det föreligger konkurrens mellan två eller flera bestående firmarätter, oavsett om de grundas på registrering eller inarbetning eller en bakomliggande släktnamn rätt. När två bärare av samma släktnamn använder namnet som firma bör företrädesrätten i allmänhet tillkomma den av dem som först har tagit namnet i bruk för sådant ändamål. Firmarätt kan enligt förslaget vara begränsad till del av landet. Vid kollision mellan lokalt inarbetade eller för samma område i skilda register införda firmor beror företrädesrätten av firmans tidigare användning inom det aktuella området.

Från huvudregeln om tidsprioriteten som avgörande vid stridiga anspråk på firmarätt föreslår utredningen ett undantag i form av en passivitetsverkan. Enligt förslaget — som har förebild i varumärkeslagen — får, om firma har inarbetats, rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, när innehavaren av den äldre rätten inte inom rimlig tid har inskridit mot användningen av firmen (7 § första stycket). När äldre och yngre rätt till samma eller liknande firma tillåts bestå och utövas sida vid sida finns visserligen risk för att det uppstår ett oriktigt intryck av samhörighet mellan konkurrerande företag och att allmänheten på så sätt vilseleds. Undantagsregeln kan också tänkas motverka firmarättens syfte att bevara företagets goodwill åt firmainnehavaren. Ett visst avsteg från prioritetsregeln är

emellertid enligt utredningen påkallat på grund av registreringssystemets utformning, som kan leda till att förväxlingsbara firmor registreras för samma område i olika register, och av hänsyn till den rättsförlust som därigenom kan tillfogas den yngre rättens innehavare.

I förslaget har inte som förutsättning för inträde av passivitetsverkan föreskrivits att innehavaren av den äldre rätten skall ha haft vetskap om användningen av det yngre kännetecknet. Denne torde dock i allmänhet ha sådan vetskap eftersom regeln bara gäller till förmån för inarbetat kännetecken, och inskridande "inom rimlig tid" förutsätter i viss mån också sådan kunskap. Att direkt kräva vetskap hos innehavaren av den äldre rätten torde dock enligt utredningen inte vara förenligt med bestämmelsens syfte.

För att så långt som möjligt förebygga faran för förväxling vid användningen av parallella firmor föreslår utredningen att det efter vad som finnes skäligt får föreskrivas, att något av kännetecknen eller båda får användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande (7 § andra stycket).

Utredningen har övervägt att för särskilt fall införa viss begränsning i tidigare firmarätt som avser endast en mindre del av landet. En sådan begränsning kunde enligt utredningen anses påkallad där annans firmarätt till förväxlingsbart kännetecken har brett ut sig över hela eller större delen av landet utan att dock ha prioritet inom det mindre området. I ett sådant läge blir det många gånger svårt för det större företaget att utöva sin firmarätt utan att komma i konflikt med den som har lokal företrädesrätt. Härigenom kan bl. a. riksannonsering av det större företags firma tänkas bli försvårad eller förhindrad. Ibland torde situationen regleras av den föreslagna passivitetsregeln. Det större företaget kan på grund av sin omfattande verksamhet förhållandevis snabbt förvärva sådan goodwill inom området att redan ganska kort tids underlåtenhet att ingripa medför passivitetsverkan. Utredningen har inte funnit det möjligt att uppställa en praktiskt användbar regel för andra fall och anser inte heller att större komplikationer behöver befaras i praktiken. Firma har ju ända sedan den gällande firmalagens tillkomst varit skyddad framför allt som ett lokalt kännetecken, och detta har såvitt känt inte i någon nämnvärd omfattning framkallat olägenheter av nyss nämnt slag.

De andra nordiska förslagen saknar motsvarighet till den regel om släktnamn som potentiell firma som det svenska förslaget innehåller. Däremot upptar de i annat sammanhang en regel om att firma inte får innehålla något som är ägnat att uppfattas som annans namn. De går sålunda längre än det svenska förslaget och inbegriper under skyddet släktnamn över huvud taget, näringsidkares såväl som andras.

I fråga om skyddsområdets geografiska utformning är utgångspunk-

terna olika för de nordiska förslagen, beroende dels på att registrerings-systemen avviker sinsemellan, dels på att enligt det danska förslaget ibruktagande utgör grund för förvärv av firmarätt vid sidan av registrering. Enligt det danska förslaget registreras aktiebolag och försäkringsbolag centralt, medan övriga firmor skall registreras i handelsregister som förs inom varje polisdistrikt. Registrerad firma skyddas inom registreringsområdet och det ytterligare område inom vilket den har tagits i bruk, medan oregistrerad firma skyddas inom det område där den tagits i bruk. Det finländska förslaget är i fråga om skyddsområdets omfattning utformat på samma sätt som det svenska, men eftersom alla firmor registreras centralt blir hela landet skyddsområde för registrerad firma, om inte bevisbörderegeln leder till annat resultat. I Norge förs för alla slag av näringsidkare gemensamt handelsregister särskilt för varje kommun. Enligt det norska förslaget skall firmarätt gälla inom det område där innehavaren kan antas lida skada eller olägenhet av att annan använder förväxlingsbar firma. För registrerad firma gäller rätten alltid inom registreringsområdet, om det inte visas att innehavaren inte kan lida skada eller olägenhet av att annan använder förväxlingsbar firma där.

Det finländska förslaget upptar som nämnts dessutom i anslutning till Kodakregeln en bestämmelse om att firma oavsett branschlighet kan anses förväxlingsbar om den är ovanligt egenartad.

3.7 Registrering av firma

De lagar som gäller för de olika firmasubjekten — firmalagen, aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar m.fl. — innehåller bl. a. föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma. Ofta ges dessutom regler för att förhindra att firmas innehåll blir vilseledande i visst avseende. Utredningen föreslår att de särskilda föreskrifterna om obligatoriska beståndsdelar i olika slag av firma skall stå kvar i speciallagarna. De bör inte ingå i en författning som är avsedd att få karakteren av en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare. Däremot har samtliga registreringsföreskrifter av allmän natur sammanförts i förslaget till firmalag. Detta innehåller som jag tidigare har nämnt även förbud mot registrering av vilseledande firma (10 §), och utredningen föreslår att vissa föreskrifter i speciallagarna som syftar till att förhindra att firma blir vilseledande upphävs och ersätts med den allmänna regeln i firmalagen. Flertalet av den gällande firmalagens registreringsföreskrifter får enligt förslaget motsvarighet i en särskild lag om handelsregister. Där regleras även skyldigheten att registrera firma.

Enligt utredningens förslag förutsätts för firmarätt liksom f. n. att firman äger särskiljningsförmåga, distinktivitet. Någon ut-

trycklig föreskrift härom anser utredningen inte behövlig i fråga om ore-gistrerade kännetecken, eftersom dessa, frånsatt näringsidkares släktnamn, skall åtnjuta skydd först efter inarbetande och ett fullbordat in-arbetande visar att särskiljningsförmåga finns. En firma som begärs re-gistrerad är däremot i allmänhet ett i praktiken oprövat kännetecken, vilket motiverar en särskild regel om distinktivitet som villkor för re-gistrering. En sådan regel har tagits upp i 9 § i förslaget. Kravet på särskiljningsförmåga grundas på två skäl. För det första kan en firma som saknar sådan förmåga i regel inte fylla funktionen att individualisera innehavarens rörelse och skilja den från annan näringsidkares verk-samhet av samma eller liknande slag. Firman måste vara ägnad att av allmänheten uppfattas som ett individualiseringsmedel för viss verksam-het. För det andra bör verksamhetsord eller allmän benämning på vara eller tjänst inte genom firmalagen förbehållas en särskild näringsidkare. Vid prövningen av ansökan om registrering bör hänsyn alltid tas till båda de nu angivna skälen.

Kravet på distinktivitet är enligt utredningen mera framträdande i varumärkeslagen än i rådande praxis på firmarättens område. Vid re-gistrering av firma ställs f. n. små krav på individualiseringsförmågan. Eftersom regelsystemen inom de båda rättsområdena såvitt möjligt bör samordnas har utredningen övervägt i vilken utsträckning fordringarna på firmas distinktivitet bör skärpas. En lägre grad av särskiljningsförmåga godtas vid registrering av firma därför att den deskriptiva firman har tett sig naturlig för flertalet näringsidkare. Ett varumärke får inte ange varans art, beskaffenhet m. m. Rent beskrivande eller generiska ord är obrukbara som varumärke, men det kan vara ändamålsenligt att fir-ma är på visst sätt beskrivande. För allmänheten kan det nämligen vara värdefullt att firman anger verksamhetens art eller talar om vilka va-ror eller tjänster innehavaren tillhandahåller. Rådande frihet att regi-strera firma med skiftande grad av distinktivitet sammanhänger vidare med skyldigheten för enskild näringsidkare att framträda under det eg-na släktnamnet och med olika släktnamns varierande särskiljningsförmåga. Firmans naturliga sammansättning av släktnamn och beskrivande ord är sålunda främsta orsaken till att krav på längre gående särskilj-ningsförmåga inte har kunnat ställas upp som villkor för firmaregiste-ring. Av praktiska skäl har det även varit nödvändigt att låta registre-ringen omfatta firmor, där graden av distinktivitet varierar allt efter det behov av skydd olika näringsidkare anser sig ha med hänsyn till arten och omfattningen av sin verksamhet.

Man kan urskilja vissa olika typer av firma som sinsemellan företer skiftande grad av särskiljningsförmåga. Ett stort antal firmor består endast av personnamn, ibland med tillägg som anger företagsform. Andra firmor innehåller utom beteckning för associationsform endast en upp-gift om verksamheten. Vanligt är vidare att firma som huvudbestånds-

del har en geografisk beteckning. En fjärde huvudgrupp utgör firmor bildade av utpräglade fantasiord som inte anger något om företagets innehavare, verksamhet eller lokalisering. Av de nämnda huvudtyperna förekommer även kombinationer av olika slag.

Från nuvarande praxis finns exempel på registrerade firmor som innehåller endast ett verksamhetsord eller endast en allmän benämning på vara eller tjänst, dvs. ett ord som i och för sig saknar särskiljningsförmåga. Så stor frihet att registrera deskriptiva firmor kan enligt utredningen inte medges när registreringen blir rättsgrundande. Av hänsyn härtill är firma enligt utredningens förslag inte i och för sig registrerbar om den består enbart av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller av ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen eller annat sådant namn (9 § första stycket). Förslaget ger dock möjlighet till registrering av firma som är bildad av flera i och för sig inte särpräglade ord. Ofta kan nämligen genom sammansättning av sådana ord särskiljningsförmåga för firman som helhet uppstå som en kombinationseffekt. Den frihet som nu finns att registrera deskriptiva firmor accepteras sålunda fastän med viktiga begränsningar. Det praktiska behovet av firma med framträdande särskiljningsförmåga varierar nämligen från fall till fall. En måttlig skärpning av kravet på distinktivitet torde enligt utredningen vara önskemålet hos den majoritet som vid enkäten år 1952 förordade vissa krav på särskiljningsförmåga som villkor för registrering. Enligt förslaget skall näringsidkare i princip äga frihet att inom en vid skala registrera en mer eller mindre distinktiv firma allt efter verksamhetens art eller omfattning. Den som väljer en mindre distinktiv firma får emellertid nöja sig med ett tämligen svagt firmaskydd.

Om en näringsidkare som firma begagnar en allmän varubestämmelse kan denna efter hand av allmänheten bli uppfattad och erkänd som näringsidkarens särskilda kännetecken. När ett inte distinkt ord på detta sätt kommer att framstå som ett företags speciella kännetecken sägs ordet ha en sekundärbetydelse vid sidan av sin ursprungliga innebörd. Erforderlig särskiljningsförmåga uppnås i sådana fall främst genom ett omfattande bruk av firman. Förslaget anger inte hur mycket en firma skall ha använts för att tillräcklig distinktivitet skall anses föreligga. Firman behöver inte alltid ha begagnats i den utsträckning att fullbordad inarbetning uppnåtts. Som regel måste emellertid ett deskriptivt ord vara inarbetat för att få en sekundärbetydelse.

Kravet på särskiljningsförmåga som villkor för registrering gäller i princip också släktnamn. Av hänsyn till andra bärare av samma namn bör emellertid enligt utredningen ett släktnamn, oavsett dess individualiseringsförmåga, i regel inte ensamt registreras för en enstaka bärare av namnet. Registrering bör komma i fråga endast när släktnamnet har blivit så starkt inarbetat att dess egenskap av firma blivit primär och släktnamnskaraktären trätt i bakgrunden.

Slagord kan inte registreras som varumärke. Något allmänt förbud mot registrering av slagord som firma bör däremot enligt utredningens mening inte ställas upp. Firma är ofta beskrivande och firmor med slagsordsmässig karaktär bör därför i viss utsträckning kunna godtas. Utpräglade slagord, dvs. satser, som avser att inpränta något hos allmänheten, är emellertid inte lämpliga som firma och bör inte kunna registreras. Skydd kan däremot erhållas för inarbetade slagord.

Utredningen föreslår vidare att firma som består enbart av bokstäver eller siffror skall få registreras endast om firman har blivit inarbetad (9 § tredje stycket). Innebörden av den föreslagna bestämmelsen är att bokstavs- och sifferfirma i och för sig skall anses sakna särskiljningsförmåga. Endast om firmans användning har lett till fullbordad inarbetning blir den registrerbar. Här fordras sålunda alltid ett större mått av användning för att bristande särprägel skall anses botad, vilket innebär att strängare krav uppställs än för inte distinktiva ord. Utredningen anser att bokstäver och siffror i och för sig är mindre önskvärda som firma. Trots det begränsade rättsskydd som sådana firmor åtnjuter används de i anmärkningsvärd omfattning. Användning av bokstavsfirmor kan påvisas inom alla branscher och även inom andra områden av samhället har förkortningar, kodbeteckningar o. d. fått stor popularitet. Allmänheten ställs härigenom inför ett otal bokstavs- och sifferbeteckningar, som det har blivit allt svårare att skilja åt. Denna utveckling ger anledning till en viss återhållsamhet vid lagfästandet av firmarätt till bokstavs- eller sifferfirma. Intresset för att begagna sådan firma bör på så sätt kunna dämpas. För inarbetad bokstavs- och sifferfirma finns emellertid enligt utredningen ett lika befogat anspråk på rättsskydd som för inarbetad firma av annat slag.

Utredningens förslag upptar vidare i 11 § en katalog över de s. k. speciella registreringshindren samt en bestämmelse om verkan av medgivande till registrering i vissa fall. Paragrafen har utformats i nära anslutning till 14 § varumärkeslagen, en anpassning som också förordats i svaren på 1952 års enkät. Vissa olikheter i förhållande till varumärkeslagen beror på att figurer o. d. som kan registreras som varumärke inte är registrerbara som firma. De speciella registreringshindren i utredningens förslag riktar sig dels mot firmor som innebär missbruk av officiella beteckningar m. m. eller strider mot allmän ordning, dels mot firmor som gör intrång i annans känneteckensrätt, såsom rätt till namn, firma eller varumärke, eller andra intressen av privaträttslig — särskilt upphovsrättslig — karaktär. Förbuden mot registrering av firma som är förväxlingsbar med annans tidigare skyddade kännetecken gäller i princip oavsett om det äldre kännetecknet finns infört i register som förs av den myndighet där ansökningen har gjorts eller i annat register eller är oregistrerat. Registreringshinder som enbart skyddar ett intresse av privaträttslig karaktär kan undanröjas genom medgivande av den vars rätt är i fråga.

Utredningen behandlar även frågan om registreringsmyndigheternas granskningskyldighet på grund av de registreringsbestämmelser som föreslås. Som framgår av avsnittet om firmaregister och registreringsmyndigheter räknar utredningen med att firmaregistreringen även i framtiden kommer att vara uppdelad på ett flertal myndigheter. Härigenom blir förutsättningarna för den granskning som kan ske före firmas registrering delvis olika, beroende på om det är en central myndighet som skall verkställa registreringen eller denna skall äga rum hos lokal myndighet.

De föreslagna bestämmelserna om förutsättningar för registrering har tillkommit för att tillgodose tre grupper med sinsemellan något olika intressen. Distinktivitetskravet kan sägas vara uppställt primärt i firmainnehavarens eget intresse — endast en distinktiv firma kan tillfredsställande fylla firmans känneteckensfunktion. Vissa registreringshinder uppbärs av det allmännas intresse av att firma inte är vilseledande och inte innebär missbruk av officiella beteckningar m. m. eller strider mot allmän ordning. Övriga registreringshinder avser att lämna skydd mot att firma gör intrång i annans känneteckensrätt eller andra intressen av privaträttslig karaktär. Brister med avseende på distinktivitetskravet faller i regel omedelbart i ögonen. Någon speciell granskning eller undersökning blir därför inte erforderlig annat än i undantagsfall. Det samma torde i huvudsak gälla de hinder som är uppställda i allmänt intresse.

Det är först i fråga om de registreringshinder som lämnar skydd mot intrång i annans känneteckensrätt som olikheten i registreringsmyndigheternas förutsättningar kommer till synes. Den centrala myndigheten, patentverket, har omedelbar tillgång till aktiebolagsregistret och varumärkesregistret. Verket handlägger även ärenden om godkännande av släktnamn och har tillgång till den grundläggande förteckningen över släktnamn som bärs av personer i Sverige. Däremot har verket inte någon överblick över de firmor som är registrerade i de olika hos länsstyrelserna förda registren. De lokala myndigheterna har å andra sidan tillgång endast till de egna handels- och föreningsregistren. Enligt utredningens mening bör lokal registreringsmyndighets granskning med hänsyn till förekomsten av annans firma begränsas till genomgång av de register som myndigheten själv har att föra. Ett ändrat läge inträder dock när det blir möjligt att utge ett årligt samlingsregister över i skilda firmaregister intagna firmor. Endast patentverket har förutsättning att efterforska om i firma ingående ord är annans registrerade varumärke. Verket har vidare särskilda förutsättningar att undersöka om registreringshindret med hänsyn till annans släktnamn träds för nära. Utredningen räknar också med att verket skall utföra särskild granskning i detta avseende. Även övriga firmaregistrerande myndigheter har möjlighet att med hjälp av förteckningen (SOU 1965: 36) Sveriges släktnamn 1965 utföra viss granskning beträffande släktnamshindret.

Övriga registreringshinder till skydd för intressen av privaträttslig karaktär torde enligt utredningen inte böra föranleda någon särskild efterforskning från registreringsmyndigheternas sida. Över huvud taget bör registreringsbestämmelserna ses i sammanhang med utredningens förslag att domstol kan förbjuda fortsatt användning av vilseledande firma resp. häva eller ändra registrering av firma som har skett i strid mot lagen. Om hinder mot registrering blir känt för myndigheten före registreringsärendets avgörande, vare sig detta sker genom myndighetens granskning eller genom mera tillfällig kunskap hos myndigheten, eller dess uppmärksamhet fästs vid förhållandet genom invändning av företrädare för det skyddade intresset eller av tredje man, har myndigheten på grund av de föreslagna registreringsbestämmelserna möjlighet att avslå ansökningen om registrering. Förslaget bryter med vad som har tett sig som en brist i nu gällande ordning, nämligen att registreringsmyndigheten i viss utsträckning har ansetts nödsakad att bevilja registrering av firma om vilken den vet att den i efterhand kan angräpas genom talan vid domstol.

Utredningens förslag upptar också en regel om översättning av firma (12 §). Sådan översättning är i allmänhet inte avsedd att begagnas i det egna landet utan skall användas i firmans ställe inom annat språkområde. Av särskild betydelse blir översättning för exportföretagen, som har ett påtagligt praktiskt behov av att kunna vända sig till kundkretsen på dennas eget språk. Därvid inträder översättningen i alla firmans funktioner. Översättning av firma utnyttjas sålunda inte i rättslivet som ett sekundärt kännetecken, som används vid sidan av firma, utan begagnas som självständig firma. I denna egenskap bör översättningen också skyddas om den skall kunna fylla sin uppgift. Fastän skyddsbehovet är störst utomlands bör utgångspunkten vara ett skydd i Sverige. Annars skulle översättningen här kunna utnyttjas som kännetecken för utomstående företag varigenom fara för förväxling kunde inträda och användningen på utländska marknader motverkas. Utredningen föreslår därför att översättning skall kunna registreras som parallellfirma. Detta utgör ett mera skenbart än verkligt avsteg från principen om firmans enhet. I realiteten rör det sig om samma firma ehuru flerspråkigheten framtvingar skilda uttrycksformer inom de olika länderna. Översättningen måste hänföra sig till en tidigare eller samtidigt i registret införd firma. I egenskap av parallellfirma skall översättningen behandlas som självständig firma. Frågorna om särskiljningsförmåga, vilseledande och likhet med annan firma blir sålunda att bedöma enbart med hänsyn till översättningens lydelse.

Utredningens förslag upptar också en bestämmelse om utgångspunkten för tidsprioritet på grund av registreringen (13 §). Firmarätt skall enligt förslaget liksom nu uppkomma fr. o. m. ansökningsdagen. Om ansökan bifalls gäller följaktligen intrångsskydd redan från

sistnämnda dag. Registreringsskyddet för firma är i princip inte tidsbegränsat och registreringen behöver i motsats till en varumärkesregistrering inte heller förnyas. Vid underlåten användning av firma kan registrering emellertid förlora sin giltighet. Härtill återkommer jag i anslutning till reglerna om hävande av registrering.

I de övriga nordiska förslagen har man inte ansett sig i stånd att dra samma konsekvens av firmalagens allmänna natur som den svenska utredningen. I Danmark och Norge finns i motsats till hos oss endast ett fåtal föreskrifter om firma i lagstiftning vid sidan av de gällande firmalagarna. Man har därför infört specialbestämmelser om firmas innehåll i förslagen till firmalag i de fall då särskilda föreskrifter saknas i annan lagstiftning. Det finska förslaget till firmalag innehåller en fullständig katalog över obligatoriska beståndsdelar i olika slags firmor. Syftet härmed är att förslaget skall ge en uttömmande reglering av allt som rör firma.

De bestämmelser i de danska och finska förslagen som korresponderar mot det svenska kravet på särskiljningsförmåga som förutsättning för registrering resp. de bestämmelser i de danska, finska och norska förslagen som korresponderar mot registreringshindren i det svenska förslaget är inte utformade som registreringsföreskrifter utan som allmänna regler och främst som materiella skyddsregler. Till en del har de karaktären av firmarättsliga skyddsregler och i övrigt av regler till skydd för andra rättigheter än firma. Från dansk sida motiveras den föreslagna ordningen med att oregistrerade firmor, vilka enligt det danska förslaget blir skyddade så snart de har tagits i bruk, spelar så stor roll att hänsyn bör tas till dessa firmor på samma sätt som till de registrerade. Den svenska utredningens ståndpunkt är att firmarättens materiella innehåll har angivits fullständigt redan i de allmänna bestämmelserna och att det skulle innebära en från firmasynpunkt onödig upprepning att ta in firmarättsliga skyddsregler i registreringsbestämmelserna. I den mån det är fråga om att säkerställa andra rättigheter gentemot firmarätten har bestämmelserna enligt utredningen sin plats i härom gällande lagstiftning. Den svenska ståndpunkten är densamma som den vilken har legat till grund vid utformningen av motsvarande registreringsföreskrifter i varumärkeslagen.

3.8 Överlåtelse av firma

Utredningen anför att den gällande firmalagens överlåtelse regler trots sitt restriktiva syfte i det praktiska rättslivet har gett upphov till en ordning som i stort sett innebär att enskild näringsidkares och handelsbolags firma kan övergå oförändrad så snart firman tillmäts värde för rörelsens nye innehavare. Även aktiebolagsfirma har kunnat överföras på ny innehavare. Denna utveckling har avsevärt reducerat de vid fir-

malagens tillkomst befarade riskerna för vilseledande vid överlåtelse av firma. Allmänheten synes numera vara väl införstådd med att personnamn som ingår i firma inte är något pålitligt vittnesbörd om att namnets bärare medverkar i företaget. Och kreditgivare och andra som inlåter sig på närmare förbindelser med företaget torde inte underlåta att anlita tillförlitligare upplysningskällor än firman, såsom firmaregistret och kreditupplysningsbyråer. En annan omständighet som har bidragit till att minska faran för vilseledande vid överlåtelse av firma är tendensen att övergå till att använda realfirma. En firma som inte genom ett personnamn pekar på en viss innehavare är, när den överlåts oförändrad, i vida mindre grad än en egentlig personfirma ägnad att verka vilseledande angående företagens ägare. Utredningen föreslår med hänsyn till det anförda i 14 § en allmän regel att firma får överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet. Bestämmelsen gäller alla former av överlåtelse och är avsedd att bli tillämplig på alla slags firmor. Detta är en nyhet i förhållande till nuvarande lagstiftning som inte känner annan överlåtelse av firma än den i firmalagen reglerade, avseende enskild näringsidkare och handelsbolag.

Utredningen har ställt sig frågan om den gällande firmalagens regel att firma får överlåtas endast om rörelsen övergår samtidigt skall bibehållas eller om överlåtelse bör medges oberoende av om den tidigare verksamheten fortsätts. Varumärkeslagen uppställer inte något förbud mot överlåtelse av varumärke fristående från rörelsen utan medger i princip fri överlåtelse av varumärkesrätt. Eftersom firma hänför sig till verksamheten i dess helhet anser utredningen att frågan om rörelsens samtidiga övergång kommer i ett något annat läge när det gäller firma än i fråga om varumärke. Överlåtelse av varumärke fristående från rörelsen ter sig naturlig därför att varumärke inte alltid av allmänheten förbinds med ett visst bestämt företag utan kan framstå enbart som individualiseringsmedel för den vara för vilken det används. Firma däremot förmedlar alltid associationer även till ett bestämt företag och vid firmaöverlåtelse är det därför som regel i båda kontrahenternas intresse att verksamheten fortsätts och att dess förmögenhetsunderlag sålunda i största möjliga omfattning jämte firman övergår på den nye innehavaren. Normalt överlåts också firma tillsammans med huvuddelen av de förmögenhetsrättigheter som bildar underlaget för rörelsen. Förhållandena kan dock variera i hög grad. Frågan vad övergång av rörelse innebär sätts emellertid knappast på sin spets annat än för det fall att näringsidkare, samtidigt med att han lägger ned sin verksamhet, överlåter firman och därmed förbunden goodwill åt ett håll men övriga tillgångar på andra personer, och svaret på frågan om rörelsens samtidiga övergång blir sålunda beroende av hur man ställer sig till detta fall.

Utredningen framhåller att firma som uttrycksmedel för näringsidkarens verksamhet riktar sig åt två olika håll, bakåt mot bl. a. leverantö-

terna och framåt mot kunderna, främst konsumenterna. Förhållandet till leverantörerna påverkas inte i någon större utsträckning av att firman överläts fristående från rörelsens övriga tillgångar. Vad som här är det väsentliga är att verksamheten under firman också i fortsättningen bedrivs inom den tidigare branschen på vilken leverantörerna är inställda. Det är även inom denna bransch som firman har anknytning till en viss bestämd kundkrets. För att bevara och utnyttja det goodwillvärde som denna anknytning ger finns normalt inte heller någon annan möjlighet än att fortsätta verksamheten inom samma bransch. Förändras verksamheten vänder man sig till en kundkrets som inte har något samband med firman i dess tidigare användning. Läget blir då detsamma som när en ny firma antas och någon firmaöverlåtelse föreligger sålunda inte. Används däremot firman inom samma bransch blir en överlåtelse möjlig genom att den tidigare innehavaren upphör med sin verksamhet. Firman övergår då utan att sambandet med leverantörer och kunder bryts. Detta innebär i själva verket att en övergång av firman även innefattar möjlighet att fortsätta verksamheten och att överlåtelse av firma och rörelse i ett sådant fall inte kan hållas isär utan att överlåtelsen av firman inbegriper rörelsen. Utredningen anser därför att lagstiftaren är berättigad att utgå från att verksamheten vid firmaöverlåtelse övergår till så stor del som krävs för dess fortsättande. Utredningen finner det då också naturligt att behålla den gällande firmalagens regel att verksamhetens övergång är förutsättning för firmaöverlåtelse. I förslaget har denna princip utformats så, att firma får överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet. Under uttrycket näringsverksamhet inbegrips såväl verksamheten i dess helhet som del därav. Regeln gäller även bifirma och sekundära kännetecken.

Frågan om firma efter överlåtelse är ägnad att vilseleda i den nye innehavarens verksamhet kan enligt utredningens förslag komma under bedömande både av registreringsmyndighet och av domstol. Registrering kan sålunda vägras om användning av den överlåtna firman kan befaras vilseleda allmänheten, och domstol kan förbjuda användning av firma som efter överlåtelse är vilseledande. Är registrerad firma vilseledande i den nye innehavarens verksamhet kan domstol också häva själva registreringen.

Av förslaget att rätten till firma i princip inte får överlåtas annat än tillsammans med den rörelse för vilken firman begagnas skulle enligt allmänna regler följa att firman inte heller kan vara föremål för utmätning. Utredningen har dock funnit det lämpligt att i den nya firmalagen införa ett uttryckligt förbud mot utmätning av firma (15 § första stycket).

Rätt till varumärke får enligt varumärkeslagen inte utmätas men kan däremot ingå i konkursbo och utan gäldenärens samtycke överlåtas av boet. Utredningen anser att när det gäller realfirma hänsynen

till gäldenären bör få stå tillbaka för borgenärernas intresse att ta firmarättens förmögenhetsvärde i anspråk och firman bör fördensskull ingå i konkursboet. Eftersom den i 27 § konkurslagen (1921: 225) upptagna bestämmelsen om vad som räknas till konkursbo förutsätter att sådan egendom är utmätningsbar, föreslår utredningen en särskild regel av innehåll att, om firmainnehavarens egendom avträds till konkurs, rätten till firman ingår i konkursboet. Från denna regel görs undantag för firma som övervägande framträder som personbeteckning, dvs. firma som innehåller firmainnehavarens eller, i fråga om handelsbolag, bolagsmans släktnamn. Konkursboet får dock använda firman under den tid verksamheten fortsätts för konkursboets räkning (15 § andra stycket).

Av de övriga nordiska förslagen innehåller de danska och norska regler om överlåtelse av firma som motsvarar den svenska utredningens förslag. Enligt den finska regeln som endast gäller vissa firmasubjekt får firma överlåtas fritt.

3.9 Firmalagens sanktionssystem

Efter mönster av motsvarande bestämmelser i varumärkeslagen föreslår utredningen ett system av sanktioner mot överträdelser av de materiella reglerna i firmalagen. Om användning av viss firma är vilseledande, skall domstol kunna på talan av myndighet, organisation av näringsidkare eller enskild person förbjuda att firman används. Har registrering meddelats i strid med lagens bestämmelser eller har förhållandena ändrats så att registrering inte längre skulle kunna ske, kan domstol föreskriva att registreringen skall hävas eller ändras. Uppsåtligt intrång i annans rätt till firma är straffbelagt. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har gjort sig skyldig till firmaintrång kan dömas att betala skadestånd för den skada som har föranletts av intrånget. Både i samband med utdömande av vite när förbud mot vilseledande firma har blivit överträtt och på yrkande av den som har lidit firmaintrång kan domstolen förordna om vissa säkerhetsåtgärder.

I fråga om förbud mot användning av vilseledande firma föreslår utredningen att, om firma efter överlåtelse är vilseledande i den nye innehavarens verksamhet, domstol skall kunna i den omfattning som finnes påkallat förbjuda denne vid vite att använda firman. Sådant förbud får också i annat fall meddelas, när firma är vilseledande eller innehavare av firma eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt att allmänheten vilseleds. Talan om förbud får föras av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer och av envar som lider förfång av firmans användning samt av sammanslutning av berörda näringsidkare (16 §).

Utredningen erinrar om att den har föreslagit en allmän regel om registreringshinder för vilseledande firma. Registrering av firma som

är vilseledande kan enligt förslaget hävas av domstol. Som skydd mot vilseledande av allmänheten skulle emellertid bestämmelserna bli illusoriska, om den som blivit vägrad registrering av vilseledande firma eller fått en sådan registrering upphävd skulle vara oförhindrad att därefter använda firman. Registreringsbestämmelserna mot vilseledande behöver sålunda kompletteras med en regel om förbud mot användning av vilseledande firma. I fråga om oregistrerade kännetecken kan vilseledande förhindras endast genom bestämmelser om användningen. En regel som förbjuder användning av vilseledande firma kommer att när det gäller de oregistrerade kännetecknen ge generellt uttryck åt principen om sanning i firma.

Förbud kan avse både firma som i och för sig är vilseledande och firma som utan att så är fallet blir vilseledande genom det sätt på vilket den används. Det senare kan ske t. ex. genom att innehavaren vid användningen utelämnar eller döljer någon firmabeståndsdel, varigenom återstoden av firman framhävs på ett vilseledande sätt. Användningen behöver inte helt förbjudas, om genom ett begränsat förbud kan förhindras att firman verkar vilseledande. Det kan t. ex. vara tillräckligt att den som oriktigt använder beteckningen för viss associationsform i firman förbjuds att begagna denna beteckning.

När företag med firma som anger visst slag av verksamhet övergår till verksamhet av annat slag blir firman i och för sig vilseledande. Men firman kan redan ha blivit inarbetad för själva företaget så att verksamhetens art har trätt i bakgrunden. I dessa fall får firman inte någon vilseledande verkan eller också upphör denna verkan relativt snabbt. Förbud kommer då inte i fråga.

Eftersom förbudet mot vilseledande firma främst motiveras av ett allmänt intresse bör enligt utredningen talerätt i första hand tillkomma företrädare för det allmänna. Varje näringsidkare som lider förfång genom användning av vilseledande firma bör emellertid också ha möjlighet till förbudstalan. I vissa fall kan flera näringsidkare inom en bransch ha intresse av sådan talan. Hinder bör då inte föreligga att sammanslutning av näringsidkare uppträder som kärende.

I anslutning till förslaget om förbud mot vilseledande firma förordar utredningen att domstol i samband med utdömande av vite skall kunna förordna att firma som i strid mot förbud har anbragts på skylt, vara m. m. skall utplånas eller ändras så, att den inte längre är vilseledande. Om sådan åtgärd inte kan ske på annat sätt får förordnas att egendom varpå firman anbragts skall förstöras eller ändras (17 §).

Om firma har registrerats i strid mot firmalagen och skälet mot registrering alltjämt föreligger, skall enligt förslaget domstol få häva registreringen eller föreskriva ändring av den, såvida inte rätt till firman ändå får bestå på grund av den föreslagna regeln om verkan av firmainnehavarens passivitet. Hävande eller ändring av re-

gistrering får också ske om innehavaren inte längre är näringsidkare eller om firman har förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande eller om vissa andra förutsättningar för registrering inte längre föreligger samt om firman inte har varit i bruk under de senaste två åren (18 §). Talan om hävande eller ändring får föras av envar som lider förfång av registreringen samt i vissa fall när allmänna intressen är berörda även av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer och av sammanslutning av berörda näringsidkare (19 §).

Utredningen erinrar om att det inte är möjligt att i samband med registreringen av firma företa någon fullständig administrativ prövning av alla de villkor som måste uppställas för en giltig firmarätt. Man får därför räkna med att firma emellanåt blir registrerad fastän den inte uppfyller alla sådana villkor. Oriktiga registreringar kan också komma till stånd av förbiscende. Ibland måste osäkerhet föreligga om beviljad registrering i det särskilda fallet är uttryck för en riktig tillämpning av lagen. Med hänsyn till dessa förhållanden är det nödvändigt att möjlighet finns till prövning i efterhand av registreringens giltighet. Denna prövning bör enligt utredningen av rättssäkerhetshänsyn förbehållas domstol. Om firma har registrerats i strid mot lagens föreskrifter bör domstol liksom i motsvarande fall enligt varumärkeslagen kunna häva registreringen. När ogiltighetsgrunden hänför sig endast till viss beståndsdel av firma bör det emellertid vara möjligt att begränsa ogiltighetsförklaringen till denna beståndsdel. Av praktiska skäl bör domstol i vissa fall, där firma skall upphöra, kunna sätta ny firma i stället för den gamla.

Firmarättens subjekt skall vara näringsidkare. När firmainnehavaren förlorar denna egenskap utslöcknar sålunda även hans rätt att ha firma och om firman är registrerad bör fördenskull registreringen kunna hävas. Om registreringen fick hållas vid kraft kunde detta utnyttjas till att kräva ersättning för rätt till registrering av ny firma. Regeln bör inte tillämpas vid ett mera tillfälligt avbrott i verksamheten utan endast om firmainnehavaren stadigvarande har upphört att vara näringsidkare.

Om i firma ingår ord, varmed det efter hand har blivit vanligt att beteckna rörelse eller verksamhet av viss art, kan det tänkas att detta ord förlorar sin särskiljningsförmåga, dvs. bli degenererat. En sådan utveckling kan i praktiken förekomma i fråga om nybildade fantasibetonade verksamhetsord, t.ex. av typen snabbköp. Om firma enbart består av ett ord som har degenererat, kan detta vara till hinder för andras rörelsefrihet och utredningen har därför ansett en bestämmelse om degeneration av firma vara påkallad.

Firma kan efter registreringen ha blivit vilseledande på grund av att företaget överlåtits till ny innehavare eller till följd av väsentlig förändring i fråga om arten av den verksamhet för vilken firman registrerats. I sådant fall kan enligt utredningens förslag registreringen hävas eller ändras.

Beträffande förslaget om användningstvång, dvs. att registrering får hävas om firma inte har varit i bruk under de två senaste åren, anför utredningen att i svaren på den år 1952 utsända enkäten med endast några undantag förordades att firmarätt för sitt fortbestånd skulle vara beroende av att firman används. Enligt utredningens mening är rättsskydd genom registrering inte befogat om firman inte kommer till användning för sitt ändamål. Den utsträckning i vilken särskilt handelsregistren till hinder för näringslivet belastas av firmor för företag som har upphört eller aldrig igångsatts bekräftar detta. Ett användningstvång kan bidra till att dessa s. k. döda firmor avlägsnas ur registren. Enligt förslaget legaliseras liksom i varumärkeslagen en modifierad form av användningstvång. Underlåtenhet att använda firman under viss tid får utgöra hävningsgrund. Tiden har bestämts till två år. Det finns enligt utredningen knappast något legitimt behov av en längre tidsfrist, när firma registreras som förberedelse till en blivande rörelse eller firmaanvändningen upphör vid rörelsens nedläggande eller omorganisation. Därför har inte heller föreslagits någon motsvarighet till föreskriften i 25 § andra stycket varumärkeslagen att hävande inte sker om varumärkesinnehavaren visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket. Denna bestämmelse infördes av riksdagen dels av hänsyn till behovet av s. k. förrådsmärken, främst inom läkemedelsindustrin, och dels för att det skulle bli klart att varumärkeslagen på denna punkt inte stod i strid med Paris-konventionen.

Påföljder för firmaintrång är enligt utredningens förslag dels straff, dels skadestånd. Om någon uppsåtligen gör intrång i rätt till kännetecken enligt de allmänna bestämmelserna i förslaget (firmaintrång), skall han straffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Brottet får åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat från allmän synpunkt (21 §). Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till firmaintrång skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, får ersättningen jämkas därefter (22 §). Till de föreslagna bestämmelserna anknyter vissa regler av processuell natur, bl. a. om preskription av talan (24 §) och om säkerhetsåtgärder av liknande slag som de utredningen föreslår i anslutning till bestämmelserna om förbud mot användning av vilseledande firma (25 §).

Enligt gällande rätt kan intrång i rätt till firma medföra straff endast när firman är inarbetad, varvid 9 § lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens blir tillämplig, eller när den används av annan som varukännetecken i strid med varumärkeslagen. Vid firmaintrång bör emellertid enligt utredningen tillämpas ett enhetligt sanktionssystem. Straff bör inträda vid intrång vare sig firman är registrerad eller endast inarbetad och vare sig den obehörigen används som varukännetecken eller på annat sätt. Straffpåföljden bör i firmalagen liksom i varumärkes-

lagen begränsas till uppsåtlig gärning. Den föreslagna straffskalan överensstämmer med den i varumärkeslagen föreskrivna.

Firmaintrång är enligt förslaget angivelsebrott och målsägande kan själv väcka åtal endast om han har angett brottet och åklagaren beslutat att åtal inte skall äga rum. Målsäganden blir sålunda i ansvarsfrågan beroende av åklagarens ställningstagande vilket enligt utredningens uppfattning inte torde medföra större olägenheter, eftersom allmänt åtal i regel kommer i fråga endast i grövre och mera uppenbara fall.

I fråga om skadestånd anför utredningen att vid uppsåtligt firmaintrång i överensstämmelse med allmänna skadeståndsrättsliga principer hela skadan bör ersättas. Även skada som har vållats av oaktsamhet bör medföra ersättningsskyldighet, och denna skyldighet bör i enlighet med gällande regler för skadeståndsansvar inom immaterialrätten omfatta all skada. I praktiken kan uppsåtligt firmaintrång vara svårt att påvisa och för säkerställande av firmainnehavarens rätt krävs därför främst en allmän regel att vid oaktsamt intrång fullt skadestånd kan utkrävas. Till förekommande av obilliga verkningar bör dock enligt utredningen jämkningsmöjligheter finnas vid intrång som har skett av ringa oaktsamhet. Någon ersättningsskyldighet vid intrång som begås utan uppsåt eller oaktsamhet föreslås inte.

Uppsåtligt intrång innebär normalt att den som har gjort sig skyldig till intrånget har haft faktisk vetskap om den andra firman. Oaktsamhet föreligger om han med iakttagande av vanlig uppmärksamhet bort äga kännedom om att en ensamrätt fanns. Den som gör intrång i rätt till registrerad firma kan i regel inte freda sig under hänvisning till bristande vetskap om firman. Det bör normalt anses oaktsamt att ta firma i bruk utan att dessförinnan undersöka om den är registrerad för annan. Någon allmän skyldighet att hålla reda på andras oregistrerade kännetecken kan däremot inte uppställas. Kan inarbetning styrkas i intrångsmålet torde dock invändning om bristande kännedom inte böra tillmätas större betydelse. Gränsen mellan intrång av oaktsamhet och ursäktligt intrång kan vara svår att ange t. ex. när frågan huruvida intrång föreligger är beroende av så svårbedömda faktorer som graden av inarbetande eller av förväxlingsbarhet. Om helt skadestånd alltid skulle utgå vid oaktsamhet kunde domstolarna därför till förebyggande av obilliga verkningar bli alltför benägna att konstruera gränsfall som utesluter ersättningsskyldighet. En sådan utveckling kunde undergräva firmarättens värde och domstolarna har därför enligt förslaget fått möjlighet att jämka skadeståndet i fall av ringa oaktsamhet.

Utredningen påpekar att den skada som tillfogas firmainnehavaren vid firmaintrång kan bli mera omfattande än om enbart varumärkesintrång skulle föreligga, eftersom den obehörige brukaren angriper hela den goodwill som för företaget förkroppsligas av dess firma. Om intrånget ansågs enbart ha karaktären av varumärkesintrång skulle detta kunna betyda att firmainnehavaren inte får hela sin skada ersatt.

Utredningen påpekar att inom firmarätten fastställsetalan synes kunna bli aktuell dels huruvida rätt till firma består eller inte och dels huruvida visst förfarande utgör intrång i sådan rätt. Sistnämnda typ av fastställsetalan omfattas inte av rättegångsbalkens bestämmelse om sådan talan. Det har ansetts behövt att i varumärkeslagen och namnlagen ta upp en specialregel angående motsvarande fall inom dessa lagars tillämpningsområden och därvid har det ansetts praktiskt att, även om den först angivna typen av talan kunde ske med stöd av rättegångsbalken, omnämna båda typerna. Utredningen anser att motsvarande gäller firma och föreslår att talan om fastställsetala, huruvida rätt till firma består eller inte eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller inte, får tas upp till prövning av domstol om ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång (27 §). Bestämmelsen avser liksom motsvarande paragraf i varumärkeslagen både positiv och negativ fastställsetalan och är tillämplig i fråga om alla slags kännetecken på firmarättens område, registrerade såväl som oregistrerade.

De övriga nordiska förslagen avviker i flera hänseenden från det svenska i fråga om sanktionssystemet. Av principiellt intresse är främst att enligt de finska och norska förslagen finns möjlighet att vid firmaintrång utverka domstols förbud mot att intrånget fortsätts eller upprepas. Förbudstalan kan väckas vare sig intrånget har skett i god tro eller inte. Svensk rätt medger som regel inte att ett till förbud knutet vite föreläggs, när det förfarande mot vilket förbudet skulle riktas är straffbelagt. I varumärkeslagen har det inte ansetts befogat att göra avsteg från denna allmänna regel. Med hänsyn härtill har utredningen inte kunnat ansluta sig till tanken att vid firmaintrång även medge en allmän rätt till förbudstalan. Om intrång har skett i god tro torde enligt utredningen en fastställsetalan i stort sett fylla samma funktion för firmainnehavaren som en förbudstalan. Enskild part har också möjlighet att föra förbudstalan om firmors förväxlingsbarhet kan föranleda att även allmänheten vilseleds.

Enligt de övriga nordiska förslagen kan registrering av firma hävas av domstol under liknande förutsättningar som enligt det svenska, med det undantaget att det norska förslaget inte innehåller någon bestämmelse om att domstol kan häva registrering på grund av att firman inte används. Enligt det norska förslaget kan registerföraren avföra en registrering, om firman inte har tagits i bruk inom två år efter registreringen eller om verksamheten har upphört. I sistnämnda fall kan firmainnehavaren förbehålla sig att inom två år, i undantagsfall fyra år, efter det att verksamheten har upphört få börja ny verksamhet under samma firma. Regeln om användningstvång i det danska förslaget bygger på andra tidsgränser. Ibruktage av firma skall sålunda ske inom ett år och användning av ibruktagen firma kan underlåtas under tre år.

Enligt svensk rätt kan straff endast drabba fysiska personer. I det danska förslaget — där straffet är maximerat till böter — har emellertid intagits en särskild bestämmelse enligt vilken även juridisk person kan åläggas bötesstraff. Det finska förslaget begränsar liksom det danska straffsatsen till böter medan frihetsstraff kan ådömas också enligt det norska förslaget. Enligt det danska förslaget kan åtal väckas endast av målsägande medan de finska och norska förslagen även medger allmänt åtal efter angivelse av målsäganden.

Uppsåtligt eller av oaktsamhet begånget intrång medför även enligt de andra nordiska förslagen skyldighet att ersätta skada som har uppkommit genom intrånget. I de danska och norska förslagen ersätts även firmaintrång i god tro i den utsträckning som finnes skäligt, dock inte utöver den vinning som intrånget har medfört. Det finska förslaget innehåller en jämningsregel liknande den svenska för fall av intrång som har skett av ringa oaktsamhet. I dansk och norsk lagstiftning är begreppet ringa oaktsamhet inte brukligt.

3.10 Handelsregister

Som tidigare har nämnts lägger utredningen fram ett särskilt förslag till lag om handelsregister. Sådant register skall i princip föras länsvis och länsstyrelsen blir registreringsmyndighet. Här skall förslagets innebörd beträffande rätt och skyldighet att söka registrering i handelsregister redovisas. Övriga frågor som rör den föreslagna lagen kommer att behandlas i specialmotiveringen.

Enligt gällande lag föreligger ett samband mellan rätten att införas i handelsregister och skyldigheten att göra anmälan för registrering. Endast den näringsidkare som är registreringskyldig anses i princip kunna ha firma och vara subjekt för firmarätt i egentlig mening. Kretsen av de registreringskyldiga näringsidkarna bestäms genom skyldigheten att föra handelsböcker. Envar som vill idka näringsverksamhet vilken medför sådan skyldighet skall anmäla sin firma till handelsregistret. Från denna anmälningsskyldighet undantar lagen dock åtskilliga grupper av näringsidkare, som är upptagna i andra register. Kretsen av de till handelsregistret anmälningsskyldiga begränsas däremot till enskilda näringsidkare och handelsbolag. Bland dessa kategorier görs undantag även för fartygsredare och rederier. Vidare gäller att enkelt bolag efter ansökan av bolagsmännen kan införas i handelsregister. Enkelt bolag är inte juridisk person och har ingen firma. Genom registreringen övergår emellertid det enkla bolaget till att bli handelsbolag och blir i denna egenskap underkastat firmalagens bestämmelser. För det genom registrering till handelsbolag förvandlade enkla bolaget föreligger alltid bokföringsskyldighet.

Utredningens förslag till ny firmalag innebär att firmarätt skall till-

komma inte bara den som är bokföringspliktig utan varje näringsidkare, dvs. envar som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. I fråga om förvärv av firmarätt inför förslaget dessutom en betydelsefull nyhet genom att i princip knyta uppkomsten av sådan rätt till registrering. Förslaget till ny firmalag vidgar sålunda kretsen av firmasubjekt och ger samtidigt möjlighet till frivillig registrering av firma, vilket blir av betydelse framför allt för de inte bokföringsskyldiga enskilda näringsidkarna. De nya reglerna omfattar även stiftelser och ideella föreningar som driver näringsverksamhet. Som följd av den vidgade möjligheten att registrera firma föreslås i lagen om handelsregister en allmän bestämmelse om att i sådant register införs enskild näringsidkare och handelsbolag samt stiftelse och ideell förening som idkar näring.

Som förut nämnts motsvaras rätten till firmaregistring enligt gällande lag av en skyldighet att göra anmälan till handelsregistret. Denna skyldighet är straffsanktionerad. Den har ansetts motiverad av näringslivets och allmänhetens krav på att få tillgång till vissa upplysningar om köpmannen och hans verksamhet. Utredningen framhåller att bruket att registrera firma numera har trängt igenom fullständigt bland de registreringspliktiga näringsidkarna. Det är också mycket vanligt att näringsidkare som inte är bokföringsskyldig anmäler sig för registrering i handelsregister för att få sin firma publicerad och skyddad. Denna utveckling innebär enligt utredningen en viss garanti för att registrering i en från allmän synpunkt önskvärd omfattning kommer till stånd även utan att registreringsplikt föreskrivs i lag. Genom att firmarättens uppkomst enligt förslaget knyts till registrering- en torde dessutom intresset för registrering komma att öka avsevärt på grund av de fördelar i skyddshänseende som registreringen ger. Utredningen påpekar vidare att det i praktiken knappast går att effektivt kontrollera att registreringskyldigheten fullgörs. Särskilt gäller detta den stora gruppen av enskilda näringsidkare. Utredningen har därför funnit att registreringsplikten i princip bör kunna avskaffas. Undantag görs dock för handelsbolag. Lagen om handelsbolag och enkla bolag torde nämligen förutsätta att vissa uppgifter om handelsbolag finns tillgängliga i offentligt register, bl. a. uppgifter om bolagsmans behörighet att företräda bolaget, om vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och om beloppet av varje kommanditdelägars utfästa insats. Vissa regler om enkla bolag torde också ha som förutsättning att handelsbolag är intaget i handelsregister.

3.11 Följdlagstiftning m. m.

Den gällande firmalagen innehåller utom bestämmelser om firma och handelsregister även regler om prokura. Prokura är som tidigare har antytts en allmän handelsfullmakt som ger den befullmäktigade,

prokuristen, rätt att i allt vad som hör till fullmaktsgivarens rörelse handla på dennes vägnar och teckna hans firma.

Utredningen lägger fram förslag till en särskild lag om prokura. Förslaget ersätter de i gällande firmalag upptagna materiella reglerna om prokura, vilka är av avtalsrättslig natur. Föreskrifter om anmälan av prokura till handelsregister upptas i förslaget till lag om handelsregister.

Utredningen framhåller att bestämmelserna om prokura utgör ett komplement till de allmänna fullmaktsgreglerna i lagen (1915: 218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen). De allmänna reglerna är tillämpliga på registrerad prokura i den mån de inte strider mot de särskilda bestämmelserna om prokura. Är prokura inte registrerad, gäller de allmänna reglerna i sin helhet. De materiella föreskrifterna om prokura kan enligt utredningen inte utan särskild utredning överflyttas till avtalslagen. De bör därför sammanföras i en särskild lag, vilken får ses som ett provisorium i avvaktan på en revision av avtalslagen. En viss omarbetning av reglerna har skett för att anpassa dem till de föreslagna lagarna om firma och handelsregister.

Utredningen föreslår att gällande firmalag upphävs genom en särskild lag. I denna lag föreskrivs också att hänvisning i annan lag eller författning till föreskrift i den upphävda lagen, som ersätts genom bestämmelse i någon av de nya lagarna om firma, handelsregister och prokura, i stället skall anses gälla den nya bestämmelsen.

I 52 § varumärkeslagen finns en föreskrift om obehörig användning i vissa fall av annans firma som varukännetecken. Paragrafen har varit avsedd att gälla till dess firmarätten blir tillfredsställande reglerad, och utredningen föreslår att den upphävs i samband med att den nya firmalagen antas.

Utredningen föreslår vidare, att 9 § lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens samt därtill hänförliga regler om talerätt i 11 § upphävs. Förstnämnda lagrum ger firma och andra för näringsverksamhet använda kännetecken visst skydd på grund av inarbetning. Regeln är dock inte tillämplig om kännetecknet åtnjuter skydd enligt varumärkeslagen eller kollektivmärkeslagen. Utredningens förslag till firmalag innebär att det i lagen mot illojal konkurrens reglerade firmaskyddet överförs till firmalagen och utvidgas till att motsvara vad som redan gäller i fråga om varukännetecken.

Utredningen förordar vidare ändringar i ett antal författningar inom associationsrätten, bl. a. i lagarna om aktiebolag, ekonomiska föreningar, försäkringsrörelse, bankrörelse och sparbanker. Till större del är dessa ändringar betingade av den nya firmalagens tillkomst. Ändringarna tar i stor utsträckning formen av direkta hänvisningar till firmalagen. Detta gäller framför allt registrering av firma, firmateckning,

hävande och ändring av registrerad firma samt avförande av firma ur register.

Åtskilliga associationsrättsliga lagar innehåller föreskrifter om förbud mot användning i firma av vissa beteckningar som kan vara vilseledande samt regler som förbehåller vissa beteckningar för särskilda rättssubjekt. Enligt utredningen bör föreskrifter av angivet slag tas bort, eftersom de ersätts av allmänna regler om förbud mot vilseledande firma i förslaget till firmalag. Vidare föreslås att sÄrlagstiftningens bestämmelser om förväxlingskydd ändras så att de får karaktären av ordningsföreskrifter att firma skall skilja sig från annan i samma register förut införd firma, Även om firmorna inte avser verksamhet av samma eller liknande slag.

SÄrskilda regler föreslås om bifirma för aktiebolag och ekonomiska föreningar. Föreskrifter införs vidare om att bolagsordning, stadgar etc. samt vederbörande register skall innehålla uppgift om verksamhetens geografiska omfattning och om översättning av firma.

I den associationsrättsliga speciallagstiftningen saknas uttryckliga bestämmelser om handläggningen hos registreringsmyndigheten när ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl inte kan leda till registrering utan komplettering. Utredningen föreslår att sådana bestämmelser införs.

Utredningen föreslår slutligen vissa ändringar i fråga om besvärsväg för en del Ärenden som innefattar firmaprövning. Enligt lagarna om varumärke, namn och patent Är patentverkets besvärsavdelning överinstans. När motsvarande ordning har införts betrÄffande mönsterskydd, faller av de registreringsÄrenden som handläggs i patentverket endast Ärenden angÄende aktiebolags- och filialregistren utanför besvärsavdelningens kompetens. Eftersom det Är önskvÄrt att alla inom patentverket handlagda Ärenden får likartad behandling, bör enligt utredningen besvärsavdelningen vara överinstans Även i fråga om Ärenden som hör till aktiebolags- och filialregistren.

Lagarna om jÄrnvägsaktiebolag (1911: 53 s. 1), försÄkringsrörelse, bankrörelse, sparbanks-, jordbrukskasserörelsen och kreditaktiebolag (1963: 76) innehÄller bestämmelser om att bolagsordning, reglemente eller stadgar skall godkännas eller stadfÄstas antingen av Kungl. Maj:t i statsrådet eller av tillsynsmyndighet, vars beslut kan överklagas hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Prövningen innefattar bl. a. en granskning av firman. Den administrativa prövning som skall ske pÅ grundval av den förslagna firmalagens bestämmelser innebÄr emellertid enligt utredningen en rÄttstillÄmpning av sÄdan art att regeringsrÄtten bör vara sista instans. Utredningen föreslår dÄrför att nyssnÄmnda lagar Ändras sÄ, att firmafrÄgor undantas frÄn den prövning som skall göras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

4 Sveriges Jordbrukskassförbunds framställning

Enligt 1 § tredje stycket lagen om jordbrukskasserörelsen är jordbrukets kreditkassor, dvs. jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, samt jordbrukskasserörelsens riksorganisation (Sveriges Jordbrukskassförbund), organiserade som ekonomiska föreningar och underkastade bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar, om annat inte anges i lagen om jordbrukskasserörelsen.

I 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen finns bestämmelser om firma. Jordbrukskassas firma skall innehålla ordet "jordbrukskassa" och centralkassas firma skall innehålla uttrycket "centralkassa för jordbrukskredit". Firma behöver inte innehålla orden "ekonomisk" och "förening" eller förkortningen "ek. för.". Annan förening än sådan som avses i lagen om jordbrukskasserörelsen får inte i sin firma eller annars vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller ordet jordbrukskreditkassa.

Enligt 2 § lagen om bankrörelse är det förbjudet för annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag att i sin firma använda ordet bank. Vidare anges i paragrafen att bara dessa företag samt jordbrukets kreditkassor får i övrigt använda ordet bank vid beteckning av affärsrörelse.

Möjligheten för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank som beteckning på rörelsen tillkom i samband med 1968 års översyn av banklagstiftningen (prop. 1968: 143, BaU 1968: 60, rskr 1968: 368). Jordbrukskassförbundet begärde i det sammanhanget att också kreditkassa skulle få rätt att använda ordet bank i sin firma eller i övrigt vid beteckning av rörelsen. Chefen för finansdepartementet fann att den i propositionen föreslagna samordningen av bankinstitutens rörelse regler gjorde det angeläget att kreditkassorna i likhet med övriga bankinstitut fick begagna ordet bank som beteckning på rörelsen. Däremot ansåg han anledning inte finnas att då medge kreditkassa att ta in ordet bank i sin firma. Om en ny firmalagstiftning, grundad på firmautredningens förslag, gav anledning till det, var departementschefen emellertid beredd att pröva om denna fråga (prop. 1968: 143, s. 225).

Jordbrukskassförbundet har ånyo hemställt om att jordbrukets kreditkassor skall få rätt att använda ordet bank i sina firmor. Förbundet har härvid erinrat om att det i konkurrenshänseende innebär betydande fördelar, såväl kostnads- som marknadsmässigt, för ett företag att i sin firma och i övrigt utåt kunna uppträda under en benämning som allmänheten omedelbart identifierar med en viss form av verksamhet. Med en aldrig så omfattande upplysningsverksamhet kan inte samma effekt uppnås som om verksamhetens art framgår redan av firman.

Förbundet har framhållit att förbundet har hos patentverket erhållit

registrering av två olika figurmärken. I dessa ingår den inom jordbrukskasserörelsen lanserade benämningen "Föreningsbanken", i det ena fallet tillsammans med det lagfästa begreppet "Jordbrukskassan". Sammansättningen Föreningsbanken — Jordbrukskassan har därefter konsekvent använts i rörelsens marknadsföring. Hos en betydande del av allmänheten uppfattas dessa båda begrepp numera som identiska. Genom denna frekventa användning torde numera ha uppnåtts den ensamrätt till benämningen "Föreningsbanken" som registreringen i och för sig inte kan åstadkomma. Möjligheten att i marknadsföringen använda beteckningen "Föreningsbanken" har säkerligen bidragit till ett ökat inflöde av kapital till kreditkassorna från grupper utanför lantbruksnäringen. Inom jordbrukskasserörelsen har man emellertid allt starkare, i takt med rörelsens expansion, upplevt förbudet för kreditkassorna att i sin firma använda ordet bank som ett avsevärt hinder i marknadsföringssammanhang. Förutom de konkurrensbegränsande effekterna av förbudet utgör detta en praktisk olägenhet. Det är nämligen svårt att avgöra om beteckningen föreningsbank i marknadssammanhang kan uppfattas som firmanamn eller som en beteckning på verksamheten. Någon vägledande praxis på detta område synes inte finnas, vilket är ägnat att skapa viss rättsosäkerhet.

Framställningen behöver enligt förbundets mening bara leda till mindre ingrepp i gällande lagstiftning. Förbundet ifrågasätter nämligen inte någon ändring av den i 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen stadgade skyldigheten för kreditkassor att i sina firmor använda orden "jordbrukskassa" resp. "centralkassa för jordbrukskredit". De av förbundet önskade lagändringarna syftar endast till att anpassa firmanamnet till såväl den bankverksamhet som faktiskt bedrivs som den associationsform under vilken rörelsen utövas. För förbundet framstår det som en inkonsekvens att kassorna, som driver bankrörelse och har rätt att göra detta under beteckningen bank, inte också skall få ha ordet bank i sin firma. Denna inkonsekvens spelade mindre praktisk roll när rörelsen drevs under kassabeteckningen. Numera är den besvärande och otillfredsställande från olika synpunkter. Den föreslagna lagändringen skulle innebära möjlighet att inregistrera en firma som exempelvis "Föreningsbanken i Göteborg — jordbrukskassa" eller "Föreningsbanken för Mellersta Sverige — centralkassa för jordbrukskredit". Förbundet hemställer därför att 2 § lagen om bankrörelse och 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen ändras så att även jordbrukets kreditkassor får rätt att i sina firmor använda ordet bank.

5 Remissyttrandena

5.1 Huvuddragen av förslaget

Flera remissinstanser understryker behovet av en modern lagstiftning på området. *Svea hovrätt* anför att en ändamålsenlig utveckling, särskilt i fråga om den s. k. materiella firmarätten, visserligen har kunnat äga rum i rättspraxis men att firmaskyddet saknar närmare reglering i lag. Det gällande systemet med uppdelning av firmaregistreringen på ett stort antal skilda register, centrala och lokala, kan också betraktas som otillfredsställande. En allmän översyn och modernisering av firmalagstiftningen har därför framstått som påkallad. Inte minst sedan praktiskt taget hela immaterialrättslagstiftningen i övrigt numera blivit genomarbetad finner hovrätten det önskvärt att även firmarätten underkastas en lagreform. Enligt *KF* är det i den marknadsföring som sker i det moderna samhället nödvändigt att företag och produkter effektivt individualiseras och kan särskiljas från andra företag inom branschen och deras produkter. Detta sker genom såväl firman som varumärket. Förbundet instämmer i utredningens uttalande att firman har förmåga att stimulera en verksam konkurrens mellan företagen. Förbundet erinrar om att genomgripande förändringar har skett i fråga om produktion och varudistribution sedan den gällande firmalagen började tillämpas och framhåller att de kommersiella kännetecknen, firman såväl som varumärket, därigenom har fått långt större betydelse än de tidigare haft. De nuvarande lagreglerna har enligt förbundet i stor utsträckning kommit att framstå som föråldrade och i behov av komplettering. *Industriförbundet* framhåller att firma och varumärke har fått allt större betydelse som individualiseringsmedel genom konsumenternas stigande behov av vägledning i sitt val mellan konkurrerande företag och produkter.

Flera remissinstanser konstaterar att utredningens förslag i stort sett innefattar en kodifiering av den rättsbildning på firmarättens område som har ägt rum i rättspraxis. *Apotekarsocieteten* anför att detta knappast minskar behovet av en lagfäst ordning på detta viktiga rättsområde, vars betydelse synes vara i tilltagande.

Om utredningens förslag i stort uttalar *Handelskammarens nämnd* att den materia utredningen har haft att bearbeta är svårtillgänglig och svåröverblickbar men att resultatet i väsentliga delar torde motsvara önskemålen inom det svenska näringslivet. *Advokatsamfundet* anför som ett sammanfattande omdöme om utredningens förslag att de — förutom att de fyller ett stort behov — är utformade på ett sätt som i stort sett måste anses motsvara vad en modern lagstiftning på området bör innehålla, även om samfundet i vissa hänseenden har funnit skäl till anmärkningar. *KF* hälsar betänkandet med stor tillfredsställelse. Förbundet delar utredningens uppfattning att skyddet för firma uppbärs

av både enskilda och allmänna intressen och att dessa intressen i allt väsentligt väl harmonierar med varandra. Förbundet anser att utredningens förslag är väl ägnat att läggas till grund för ny lagstiftning. *Patentverket* förklarar sig så gott som genomgående kunna ansluta sig till de förslag som utredningen har lagt fram. *Pris- och kartellnämnden* påpekar att den föreslagna firmalagstiftningen, betraktad som instrument i varuidentifieringen, är av visst intresse för konsumentupplysningen. Även om det är svårt att beräkna olika lagreglers effekt i sammanhanget förefaller det nämnden som om den föreslagna nya ordningen skulle kunna få gynnsamma verkningar från konsumentupplysningssynpunkt genom förbättrad individualisering av företagare och deras produkter. Nämnden ställer sig därför positiv till utredningens förslag. Allmänt positiva omdömen uttalas också av bl.a. *kommerskollegium*, *länsstyrelserna i Blekinge, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands och Västernorrlands län, bostadsrättskommittén, Industriförbundet, Svensk industriförening, Köpmannaförbundet, Svenska föreningen för industriellt rättsskydd och Svenska industriens patentingenjörers förening*. I flera yttranden förklaras uttryckligen att utredningens förslag i huvudsak lämnas utan erinran, ibland med hänvisning till de synpunkter vederbörande remissinstans har att företräda. Hit hör svaren från bl. a. *arbetsmarknadsstyrelsen, riksförsäkringsverket, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kalmar samt Göteborgs och Bohus län, många handelsregisterförare, Exportföreningen, Lantbruksförbundet och SACO*.

Utredningens förslag till disposition av firmalagstiftningen föranleder synpunkter i en del yttranden. *Länstyrelsen i Södermanlands län* finner förslaget ändamålsenligt och praktiskt och anför att man synes kunna vinna behövt lagteknisk överskådlighet genom att ersätta lagen om handelsregister, firma och prokura med tre särskilda lagar. Liknande synpunkter anför av bl. a. *länsstyrelserna i Östergötlands och Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län* ifrågasätter däremot om man bör spjälka upp innehållet i gällande firmalag på tre särskilda författningar och framhåller att åtminstone för länsstyrelsernas del kan förutses att reglerna för firma och för handelsregister ständigt kommer att tillämpas parallellt. *Apotekarsocieteten* ifrågasätter om man inte borde överväga att sammanfoga hela materialet till en enda lag.

Beträffande den föreslagna firmalagen understryker *patentverket* betydelsen av att denna har fått karaktären av en allmän firmalag med uppgift att reglera firmaskyddet för alla slag av näringsidkare. Liknande synpunkter anför av *länsstyrelsen i Gävleborgs län och Lantbruksförbundet*.

Några remissinstanser uttalar sig allmänt om den anslutning till *varumärkeslagen* som förslaget till firmalag har fått. Enligt *riksåklagaren* ter det sig med hänsyn till det nära sambandet mellan

firmarätt och varumärkesrätt angeläget att regelsystemen på dessa båda rättsområden samordnas, och utredningens förslag till firmalag synes väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. *Patentombudsforeningen* uttalar att betänkandet är resultatet av ett synnerligen förtjänstfullt arbete och pekar därvid särskilt på den långtgående anpassning till varumärkesrätten som föreslås, en förändring som föreningen livligt tillstyrker. *Svea hovrätt* (majoriteten) däremot säger sig visserligen inte vilja ifrågasätta att firma och varumärke i följd av bådars karaktär av kännetecken har åtskilliga gemensamma drag och i praktiken också ett visst gemensamt område där det kan vara svårt att skilja dem åt. Hovrätten förklarar sig dock inte ha blivit helt övertygad om att det är ändamålsenligt att bygga upp en allmän firmalag i så nära överensstämmelse med varumärkeslagen som har skett i utredningens förslag. Den starka anknytning till varumärkesrätten som präglar förslaget kan komma att undanskymma speciella förhållanden beträffande olika slag av firma, exempelvis firma för firmapliktiga företagare och för andra, och firma torde vidare, generellt sett, inte ha samma ekonomiska betydelse som varumärke. Vid det fortsatta lagstiftningsarbetet bör därför enligt hovrättens mening ytterligare uppmärksamhet ägnas åt firmas särskilda funktioner och de särskilda intressen som här gör sig gällande. Enligt *Handelskamrarnas nämnd* råder det inte delade meningar om att firma och varumärke har många gemensamma funktioner och egenskaper. Genom en enhetlig lagstiftning inom de olika immaterialrättsliga områdena uppnås den fördelen att rättspraxis inom ett område kan bli vägledande även inom ett annat. Härigenom kan en mer innehållsrik praxis och så småningom fullständigare kartläggning av de olika rättsområdena åstadkommas än vad som annars skulle ha blivit fallet. Den principiella utgångspunkten att utforma firmalagen efter mönster av varumärkeslagen bör emellertid enligt nämndens mening inte få kännas så bindande att andra lösningar än sådana som förekommer i varumärkeslagen förkastas huvudsakligen med hänvisning till önskemålet om likhet. Vid lagstiftningens utformning måste även beaktas vad som skiljer firma från varumärke i funktionellt hänseende. I utredningens betänkande konstateras att firma som individualiseringsmedel har en viktig uppgift även på det offentlig-rättsliga planet. På skilda ställen lämnas synpunkter även på andra funktioner hos firma. Däremot saknas en sammanfattande redogörelse för och en inträngande analys av dessa. En sådan analys skulle enligt nämnden ha gjort det lättare att bedöma om praktiska olägenheter kan komma att uppstå vid tillämpningen av förslaget. Med frågan om firmas olika funktioner sammanhänger dessutom frågan om vilka beteckningar och kännetecken i övrigt som av funktionella skäl lämpligen bör regleras inom en firmalags ram. Liknande synpunkter anförs av *Industriförbundet*.

En annan fråga där delade meningar råder bland remissinstanserna gäller resultatet av det nordiska samarbetet (de danska, finländska och norska förslagen var dock endast preliminära när remissvaren lämnades). *Kommerskollegium* anser det betydelsefullt att lagförslagen i de olika länderna i väsentliga delar stämmer övrens. *Handelskamrarnas nämnd* finner det särskilt tillfredsställande att man har lyckats uppnå en betydande grad av enighet inom Norden men anför att eventuella möjligheter till ytterligare sammanjämkning av de nordiska förslagen bör tillvaratas. Liknande synpunkter framförs av *Köpmannaförbundet*. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* finner det glädjande att det har visat sig möjligt för de olika nordiska kommittéerna att nå enighet om huvuddragen i den nya lagstiftningens utformning, även om vissa, delvis betydelsefulla, olikheter föreligger mellan lagförslagen. Mera kritisk på denna punkt är *Svea hovrätt* (majoriteten), som framhåller att de fyra nordiska ländernas kommittéer inte har lyckats nå enighet i alla väsentliga hänseenden. Särskilt med tanke på den genomgående större enighet man nått inom andra områden av immaterialrätten beklagar hovrätten olikheterna på detta område. När det gäller firmaskyddet har naturligen de olika ländernas skilda utgångspunkter i fråga om registreringssystemen och dessas framtida uppbyggnad vållat vissa svårigheter, men i övrigt borde det inte ha varit omöjligt att uppnå en större enhetlighet än som skett. Hovrätten pekar på att den grundläggande frågan om firmarättens uppkomst inte har blivit enhetligt reglerad. Hovrätten understryker önskvärdheten av att ansträngningar görs för att nå bättre nordisk överensstämmelse under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5.2 Firmaregister och registreringsmyndigheter

Frågan om firmaregister och registreringsmyndigheter har fått stort utrymme i många remissyttranden. Även om utredningens förslag vinner övervägande anslutning ifrågasätts från flera håll om inte tiden snart är mogen för en central firmaregistrering, och några remissinstanser framför mera bestämda krav på central registrering av ekonomiska föreningar eller förslag om att företagare som så önskar skall kunna få registreras i ett landsomfattande handels- eller föreningsregister. Å andra sidan avstyrker åtskilliga av de särskilt förordnade handelsregisterförarna förslaget att de särskilda handelsregistren skall flyttas över till länsstyrelserna.

Allmänna synpunkter i fråga om registrering av företagare framförs av *statistiska centralbyrån*. Enligt centralbyrån måste vid en bedömning av frågan hur företagsregistreringen i samhället skall vara anordnad hänsyn tas till att den skall fylla flera syften än dem som avser firmaskyddet. De av utredningen beaktade ändamålen representeras

rar endast en mycket begränsad del av de behov av registrering av företag som föreligger. Vissa av dessa behov har föranlett upprättande av särskilda register och registreringsrutiner, såsom det av centralbyrån förda centrala företagsregistret och den registrering av rörelseidkare och andra juridiska personer som förekommer i samband med administration av inkomstskatt, varuskatter och socialförsäkringsavgifter samt de register över företag som finns hos postverket, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och arbetsmarknadsstyrelsen. Vissa av dessa registreringar bygger på aviseringar från andra enligt fixerade rutiner. Inte desto mindre torde det f. n. förekomma ett inte obetydligt dubbelarbete som delvis skulle kunna undvikas. Centralbyrån finner det uppenbart att det med de avgränsade utgångspunkter som utredningen har haft inte är möjligt att få underlag för en bedömning av hur företagsregistreringen i samhället i stort bör läggas upp för att vara mest rationell. Det vore därför enligt centralbyråns uppfattning olämpligt att ta ställning till sådana frågor enbart på grundval av utredningens betänkande.

Frågan om en central firmaregistrering tas upp av flera remissinstanser. *Statskontoret* biträder utredningens förslag att sammanföra handelsregistren till länsstyrelserna och låta dessa i vart fall tills vidare föra handels- och föreningsregistren. *Statistiska centralbyrån* finner den föreslagna centraliseringen av handelsregistren till länsstyrelserna i och för sig vara fördelaktig. Centralbyrån vill inte motsätta sig denna åtgärd som en etapp i en rationalisering av firmaregistreringen men framhåller samtidigt, att det inte är uteslutet att det på något längre sikt kommer att visa sig mera rationellt att centralisera större delen av arbetet, utan att för den skull de behov av tillgång till lokal information som utredningen påtalar behöver eftersättas. *Industriförbundet* instämmer i utredningens ståndpunkt att frågan om ett obligatoriskt centralt registreringsförfarande får ställas på framtiden.

Några remissinstanser understryker att frågan om övergång till central registrering snarast bör undersökas eller ifrågasätter om det inte är möjligt att ta ett sådant steg redan nu. *Handelskamrarnas nämnd* anför att en splittring av registreringarna på ett flertal register medför brister i granskningen av ansökningar om firmaregistrering. Det kan därför synas önskvärt att all firmaregistrering centraliseras. Detta kan ske oberoende av hur stort skyddsområdet bör vara. Nämnden delar utredningens uppfattning att frågan om ett centralt registreringsförfarande bör ägnas uppmärksamhet i framtiden. Den bör tas upp till förnyad prövning så snart tekniska förutsättningar föreligger för en central registrering utan avkall på den service näringsidkarna kan fordra. Att lokala register åtminstone inte förs för mindre enheter än län tillgodoser enligt nämnden ett allmänt önskemål från näringslivet. *Kommerskollegium* hänvisar till vad Handelskamrarnas nämnd har anfört och framhåller, att en central registrering torde vara en förutsättning för en tillfreds-

ställande granskning och att det synes angeläget att strävandena inriktas på att lösa de tekniska problem som är förknippade med en övergång till ADB. Med den avancerade teknik som numera har utvecklats borde detta enligt kommerskollegium inte vara någon olöslig uppgift. *Köpmannaförbundet* hänvisar också till att splittringen på flera olika register medför vissa brister i granskningen och understryker att frågan om ett centralt registreringsförfarande bör ägnas uppmärksamhet i framtiden.

Svea hovrätt (majoriteten) uppehåller sig i sitt yttrande utförligt vid frågan om central firmaregistrering och anför därvid bl. a. att det är angeläget att registreringen koncentreras till ett fåtal register. Enligt hovrätten är tiden nu möjligen mogen att sammanföra de lokalt förda handelsregistren och föreningsregistren med aktiebolagsregistret till ett enda centralt register. De av utredningen anförda motiven för att bibehålla registreringen av ekonomiska föreningar i de länsvis förda föreningsregistren förefaller svagare än de skäl som talar för en centralisering. Dessa skäl utgörs främst av att en större enhetlighet i lagtillämpningen står att vinna — vilket är av betydelse särskilt därför att de ekonomiska föreningarnas rättspersonlighet konstitueras genom registreringen — samt att ett betydande antal föreningar sträcker sin verksamhet över mer än ett län. Hovrätten framhåller också att registreringshindren enligt utredningens förslag blir mer omfattande och preciserade, vilket kan komma att ställa större krav på granskningen samtidigt som själva registreringen får större betydelse. Samhällets utveckling har lett till att länsindelningen har blivit mindre lämpad som grundval för registrering, och en ny länsindelning kan knappast komma att tillgodose just behoven av lämpliga regioner för ekonomiska föreningars firmaregistrering och verksamhet. Hovrätten ifrågasätter om inte fördelarna med centralregistrering är så stora att man nu bör söka sig över till ett sådant system. Därvid torde man möjligen kunna tillgodose de lokala kontaktbehoven genom att med utnyttjande av modern teknik låta smärre förmedlingsorgan för firmaregistreringssökande och allmänheten fungera inom länsstyrelserna. Även när det gäller handelsregistren ställer sig hovrätten tveksam inför utredningens förslag. De enskilda näringsidkarna driver visserligen mestadels lokalt betonade verksamheter, men när det gäller handelsbolagen ter sig begränsningen till länet inte alltid särskilt naturlig och så torde än mindre vara fallet med de stiftelser och ideella föreningar vilka enligt förslaget såsom näringsdrivande skall kunna få firma registrerad i handelsregister. De synpunkter hovrätten har lagt fram i fråga om föreningsregistren äger i viss utsträckning giltighet även beträffande handelsregistret. Hovrätten framhåller vidare att upprättandet och handhavandet av ett centralregister kommer att väsentligt underlättas genom den moderna ADB-tekniken. Även om tiden nu inte skulle anses mogen för en omläggning i den antydda riktningen torde

det inte dröja länge förrän alla tekniska och administrativa förutsättningar härför föreligger. Skulle det krävas viss tid för teknisk och administrativ utredning rörande ett centralt firmaregister, synes enligt hovrätten firmarätsrevisionen utan nämnvärd olägenhet kunna anstå i avvaktan på en sådan utredning. Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* anser med hänsyn till möjligheten att inom relativt snar framtid kunna överflytta hela firmagranskningen till central ADB att lagreformen med fördel kan anstå t. v.

Från ett par håll reses mera bestämda krav på central registrering av ekonomiska föreningar. *Bostadsrättskommittén* anför att ungefär hälften av landets alla bostadsrättsföreningar, sammanlagt ca 7 000, tillhör riksomfattande organisationer eller företag som biträder föreningarna med angelägenheter av det slag det här är fråga om. Av de ungefär 200 bostadsrättsföreningar som nu årligen bildas och registreras är det helt övervägande antalet anslutna till något av de båda rikskooperativa bostadsföretagen HSB eller Svenska riksbyggen eller har avtal med det inom hela landet verksamma AB Bostadsgaranti, som i här berörda avseenden lämnar föreningarna ungefär samma biträde som nämnda rikskooperativa företag. Länsstyrelsernas praxis vid registrering av bostadsrättsföreningar har varit oenhetlig. Eftersom enhetliga normalstadgar används för det stora flertalet bostadsrättsföreningar som inregistreras är det av största vikt att tillämpningen blir likartad. Bostadsrättskommittén kan inte biträda förslaget att lokal registrering av bostadsrättsföreningar skall bibehållas utan föreslår att central registrering av dessa föreningar anordnas snarast möjligt. Enligt *Lantbruksförbundet* kommer utredningens förslag om firmas skyddsområde att leda till att samtliga firmor i vart fall inom producentkooperationen registreras för hela landet. Förslaget innebär en inte obetydlig diskriminering av de kooperativa föreningarna gentemot aktiebolagen. Dessa får automatiskt genom sin riksomfattande registrering skydd för hela landet, medan föreningarna med sin länsbegränsade registrering skulle få sämre skydd. Lantbruksförbundet framför med bestämdhet önskemålet att de länsvis förda föreningsregistren sammanslås till ett enda register. Erfarenheterna talar med synnerligen övertygande tyngd om den brist på rutin som befattningshavarna på föreningsregistren stundom lägger i dagen. Man möter en vida mera utpräglad formalism hos föreningsregistren än hos aktiebolagsregistret och det torde vara detta förhållande som till stor del är den reella grunden till utredningens uttalande att de ekonomiska föreningarna i stor utsträckning inte iakttar de formföreskrifter som krävs för registrering.

Om i en framtid aktiebolagsregistreringen mera genomgående överförs till maskinell databehandling, förefaller enligt *patentverket* en central registrering även av de ekonomiska föreningarna kunna innebära betydande fördelar. Däremot finner verket i likhet med utredningen

att en centralisering av registrering av enskild näringsidkares och handelsbolags firma framstår som mindre påkallad f. n.

Några remissinstanser framför önskemål om möjlighet till frivillig central registrering för näringsidkare som anser sig ha behov därav. *Näringsfrihetsrådet* anför att åtskilliga ekonomiska föreningar — bl. a. vissa riksorganisationer för lokala eller regionala föreningar — på grund av verksamhetens omfattning eller av annan anledning har behov av skydd för sin firma i relativt många län och ibland i hela landet. Enligt rådet bör man närmare undersöka möjligheterna att införa ett system varigenom för de antydda fallen tillskapas något slags centralt registreringsförfarande. Dessa föreningar skulle då inte behöva ansöka om registrering på mer än ett ställe. Det sagda kan ibland gälla även i fråga om firmor för vissa handelsbolag vilkas verksamhet sträcker sig över flera län eller stora delar av landet. Enligt *Handelskammarnas nämnd* föreligger för vissa av de företag som drivs i sådan form som skall eller kan registreras lokalt uppenbart behov av skydd för hela landet. Detta gäller inte endast handelsbolag och ekonomiska föreningar utan i vissa fall även enskilda näringsidkare. Möjligheten för dessa att genom frivillig central registrering få ett skyddsområde omfattande hela landet borde utredas närmare. Nämnden anser en sådan lösning vara bättre än att hänvisa företagen till registrering i mer än ett lokalt register. Liknande synpunkter anföras av *Industriförbundet* och *Köpmannaförbundet*. Sistnämnda förbund framhåller att utredningens förslag att registrering skall kunna ske i flera lokala register samtidigt skulle leda till ett mycket stort antal registreringar.

Utredningens förslag att bibehålla de centrala register som nu finns hos patentverket, försäkringsinspektionen, bankinspektionen, arbetsmarknadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och riks försäkringsverket biträds av *statskontoret*. *Svea hovrätt* (majoriteten) — som ifrågasätter om inte handels- och föreningsregistren bör sammanföras med aktiebolagsregistret till ett centralt register — anför att beträffande de övriga centralregistren olägenheterna med den förekommande splittringen ter sig mindre påtagliga därför att dessa register upptar speciella typer av firmasubjekt. Hovrätten ser emellertid med tillfredsställelse att utredningen förordar en ordning enligt vilken fortlöpande firmainformationer lämnas från försäkringsregistret och bankregistret till patentverket, där det enligt hovrätten är särskilt ändamålsenligt att en firmacentral inrättas. Enligt *patentverket* kommer det först när den till aktiebolagsregistret hörande alfabetiska förteckningen över samtliga aktiebolag har överförts till maskinell databehandling att visa sig i vad mån det blir möjligt att effektivt tillämpa den föreslagna firmalagens registreringshinder. Likaså torde det då bli möjligt att tillhandahålla firmaförteckningar till de lokala firmaregistren. Då kan enligt patentverket också övervägas om man inte kunde uppnå en centralisering av all firma-

granskning i landet, vilket verket anser kunde medföra betydande fördelar.

Länsstyrelserna och de särskilda handelsregisterförarna i vissa städer uppehåller sig speciellt vid utredningens förslag att handelsregistren fullständigt sammanförs till länsstyrelserna.

Förslaget att handelsregister skall föras av länsstyrelsen med länet som registreringsområde tillstyrks eller lämnas uttryckligen utan erinran av *länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Gävleborgs och Västernorrlands län, handelsregisterförarna i Lidköping, Norrtälje, Katrineholm, Tranås, Nässjö, Nybro, Alingsås, Falköping, Hagfors, Sala och Ludvika* samt av *Svenska företagares riksförbund*.

Länsstyrelsen i Östergötlands län delar utredningens uppfattning att en genomgripande omläggning av systemet för firmaregistrering bör få anså i avvaktan på en eventuell överflyttning till ADB. Avskaffandet av särskilda registerförare torde enligt länsstyrelsen gagna enhetlighet vid tillämpningen av registreringsbestämmelserna. Ytterligare skäl för en sådan reform är att huvuddelen av registreringen i handelsregister redan nu ombesörjs av länsstyrelserna som sålunda har stor erfarenhet av dessa frågor. Vid prövningen av ansökan om registrering kan kontrolleras att innehållet i förningsregistret och i ett för hela länet gällande handelsregister inte utgör hinder för registreringen. Allmänheten kommer inte att behöva tveka om vem den skall vända sig till för att skaffa sig upplysningar om en viss firma. Om de särskilda registerförarna avskaffas ökar visserligen avståndet till registreringsmyndigheten för invånarna i flera städer men med hänsyn till att personlig inställelse hos registreringsmyndigheten inte är erforderlig och inte synes förekomma i särskilt stor utsträckning anser länsstyrelsen inte att detta innebär några större olägenheter. Slutligen torde även förutsättningen för införande av ett centralt samlingsregister vara att länsstyrelsen ensam är registreringsmyndighet i länet.

Handelsregisterföraren i Nässjö har den erfarenheten att inlämnade anmälningar i stor utsträckning har varit felaktiga, när inte vederbörande genom förfrågan i förväg har fått upplysningar från expeditionen om hur man skall förfara vid registrering av firma. En centralisering till länsstyrelsen blir naturligtvis en nackdel för allmänheten, eftersom kontakten med den lokala registreringsmyndigheten har kunnat ske på ett smidigare sätt. Fördelarna med en centralisering till länsstyrelsen med hänsyn till den bättre kontrollen av firmaskydd överväger dock dessa nackdelar. *Handelsregisterföraren i Alingsås* påpekar att den nuvarande uppdelningen innebär vissa olägenheter för allmänheten, när det gäller att skaffa sig kännedom om tidigare registrerade firmor m. m. Sålunda torde relativt ofta utdrag ur handelsregistret för Alingsås beställas hos länsstyrelsen. Även ansökningar om registrering som skall göras hos

handelsregisterföraren i Alingsås insänds ibland till länsstyrelsen. Å andra sidan förekommer det mycket ofta att förfrågningar görs hos handelsregistret i Alingsås beträffande firmor som finns registrerade hos länsstyrelsen. Dessa olägenheter skulle helt försvinna, om en centralisering till länsstyrelserna av registreringarna kom till stånd.

Svenska företagens riksförbund anför att dess medlemmar vid flercaldiga tillfällen har påtalat olägenheten av att ett välrenommerat företags namn kan användas av en konkurrent i en grannkommun.

Också handelsregisterförarna i *Södertälje, Skänninge, Huskvarna, Eksjö* och *Sandviken*, som pekar på vissa negativa verkningar av reformen, lämnar förslaget utan erinran.

Däremot avstyrker *handelsregisterförarna i Norrköping, Vadstena, Sölvesborg, Arvika, Filipstad, Karlskoga* och *Boden* förslaget att länsstyrelsen skall föra handelsregister för hela länet. Också *handelsregisterförarna i Flen, Torshälla, Vetlanda, Borås* och *Ulricehamn* lägger övervägande negativa synpunkter på förslaget.

Enligt *handelsregisterföraren i Arvika* har såvitt känt ordningen med särskilda handelsregisterförare fungerat väl. För näringsidkare och allmänhet är det av stort värde att registreringen kan ske hos myndighet på platsen, som kan ge råd och hjälp i fråga om registreringsansökningar och upplysningar ur registret och hos vilken snabb behandling kan påräknas. Handelsregisterföraren ifrågasätter starkt utredningens ståndpunkt att den föreslagna överflyttningen inte behöver nämnvärt försvära kontaktmöjligheterna mellan myndigheterna och allmänheten och inte heller väcker betänkligheter från kostnadssynpunkt. *Handelsregisterföraren i Torshälla* anför att det för den enskilde medborgaren torde vara synnerligen värdefullt om registerförare finns på platsen. Vid anmälningar o. d. till handelsregistret får han inte endast råd och upplysningar utan även, om det behövs, hjälp med uppsättande av handlingar m. m. Genom den ingående kännedom som registerföraren i allmänhet besitter om de rent lokala förhållandena kan han också lämna en saklig och vederhäftig redogörelse för stadens näringsliv, inte minst utsikter och ekonomiska möjligheter för den speciella bransch som den sökande företrädar. Registerföraren blir härigenom inte endast en formell registreringsmyndighet. *Handelsregisterföraren i Norrköping* anför att, alldeles bortsett från att de skäl som anfördes när den nuvarande ordningen med särskilda handelsregisterförare infördes alltjämt torde ha oförminskad aktualitet, bildandet av storkommuner medför vidsträcktare skyddsområden för de firmor som registreras lokalt. Det skydd som kan erbjudas en näringsidkare inom centralorternas myndighetsområden torde i övervägande antalet fall vara fullt tillräckligt. *Handelsregisterföraren i Sölvesborg* finner det svårt att förstå att utredningen kan å ena sidan avvisa tanken på central registrering med hänsyn till att de registreringskyldiga skulle vara bäst betjänta av en lokal myndighet men

å andra sidan föreslå att de lokala registreringsmyndigheterna i ett femtiotal städer som i allmänhet ligger relativt långt från residensstad skall slopas. Han påpekar också att de kommunala myndigheterna i dessa städer för kort tid sedan uttalat önskemål om att den lokala registreringen skulle behållas. *Handelsregisterföraren i Boden* anser att överflyttning av samtliga handelsregister till länsstyrelserna inte skulle innebära en kostnadsminskning, så länge nuvarande befattningshavare innehar förordnande som handelsregisterförare. Av de ännu kvarvarande ordinarie kommunalborgmästarna har de flesta sådant förordnande och i övrigt vilar uppgiften på kanslichefer, stadsombudsmän, stadssekreterare, stadskamrerare och andra kommunala chefstjänstemän. Såvitt bekant har dessa inte någon extra ersättning som handelsregisterförare. Eftersom det är städerna som svarar för kostnaderna för de särskilda handelsregistren innebär förslaget en överflyttning av kostnaderna till staten.

Vissa remissinstanser som avstyrker överflyttning av de särskilda handelsregistren till länsstyrelserna hänvisar också till de förslag som har lagts fram om ny länsindelning. Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* uppehåller sig vid denna fråga och vid frågan om en reform av länsstyrelserna. Praktiska skäl talar enligt länsstyrelsen för att ikraftträdandet av firmautredningens förslag lämpligen kan anstå till dess ställning har tagits till länsindelningsutredningens förslag.

Utredningens förslag att handelsregister och föreningsregister skall kunna föras gemensamt för två eller flera län avstyrks av *länsstyrelsen i Uppsala län*, som anför att allmänheten skulle få svårt att förstå att den i vissa ärendegrupper skulle hänvisas till länsstyrelsen i annat län. Den service som f. n. lämnas vid personliga besök på länsstyrelsens handels- och föreningsregister skulle troligen försämrats vid en sammanslagning över länsgränserna till följd av det ökade avståndet till registreringsmyndigheten. Länsstyrelsen motsätter sig bestämt en föreskrift som innebär att man skulle kunna bryta ut en del av dess verksamhet och överföra den till ett annat län. *Länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län* anser däremot att den föreslagna bestämmelsen kan vara av värde för vissa storstadsregioner även om det inte finns skäl att tillämpa den för deras resp. län.

Utredningens förslag att Kungl. Maj:t skall kunna förordna om upprättande av en förteckning för hela riket över registrerade firmor tillstyrks av *länsstyrelsen i Gävleborgs län*. *Handelskamrarnas nämnd* framhåller att en sådan förteckning skulle vara av stort intresse för företag och organisationer som kommer i beröring med frågor om firmaregistreringar och att det därför bör vara möjligt för intresserade att prenumerera på förteckningen. Nämnden föreslår dessutom att vägledande anvisningar med fortlöpande uppgifter om praxis upprättas centralt och distribueras till de olika registerförande myndigheterna.

Statskontoret säger sig ha för avsikt att utreda frågan om ett centralt samlingsregister över alla registrerade firmor. Därvid torde bl. a. böra närmare klarläggas möjligheterna till samordning med befintliga centrala register över företag samt förutsättningarna för ett enhetligt system för redovisning av identitetsuppgifter om firmorna. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör något hos patentverket manuellt fört samlingsregister över registrerade firmor inte upprättas. Statskontoret påpekar också att stora förseningar vidlåder den nu utgivna samlingen av anmälningar till aktiebolagsregistret och andra företagsregister och ifrågasätter om inte denna publikation, som f. n. utkommer upp till sex månader efter kungörelsedatum och sålunda är inaktuell redan vid utgivandet, omgående bör upphöra oavsett hur frågan om en framtida central registrering kommer att lösas. *Statistiska centralbyrån* avstyrker förslaget att ett centralt samlings- eller hjälpregister skall läggas upp hos patentverket. Ett sådant register skulle sannolikt medföra en ytterligare utökning av dubbelarbetet inom den offentliga företagsregistreringen. Innan ställning tas i denna fråga måste möjligheterna att tillgodose firmaskyddets behov av samlingsregister genom utvidgning och anpassning av det centrala företagsregistret hos centralbyrån allvarligt prövas. Centralbyrån förklarar sig beredd att åta sig ett utredningsuppdrag på detta område.

Enligt *patentverket* bör när den till aktiebolagsregistret hörande alfabetska förteckningen har överförts till maskinell databehandling övervägas om man inte kan centralisera all firmagranskning i hela landet. För den händelse detta inte skulle bli aktuellt kan det av utredningen föreslagna samlingsregistret eventuellt få betydelse. Inte förrän på detta senare stadium bör enligt verket övervägas att upprätta ett sådant register.

5.3 Firmaskyddets föremål

I anslutning till utredningens bestämning av firmabegreppet ifrågasätter *Lantbruksförbundet* användningen av termen "firma" och anför att det är en alldaglig erfarenhet att lekmän ytterligt sällan är medvetna om den rättsliga innebörden av denna term. Man betraktar ordet som synonymt med företag eller rörelse. Förbundet är därför inte främmande för att termen firma trots sin hävd borde utmönstras och ersättas med annat uttryck, t. ex. företagsnamn.

Förslaget att varje näringsidkare skall kunna ha firma oberoende av registreringsplikt har inte mött något motstånd vid remissbehandlingen. Förslaget tillstyrks eller lämnas uttryckligen utan erinran av *Svea hovrätt*, *pris- och kartellnämnden*, *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, *handelsregisterförarna i Arvika*, *Ludvika* och *Boden*, *Apotekarsocieteten*, *Svenska företagares riksförbund* och *Köpmannaförbundet*.

Lantbruksförbundet anser att tillräckliga skäl inte har anförts för en begränsning av den firmarättsliga lagstiftningen till enbart näringsidkare. Förbundet anser också att utredningens motiv alltför ensidigt rör sig kring fysisk persons och handelsbolags firma och att till följd därav det definitionsmässiga intresset knyts alltför mycket till firmans karaktär av individualiseringsmedel.

Förslaget att firmalagen inte skall föreskriva någon skyldighet för enskilda näringsidkare eller handelsbolag att ta in släktnamn i firma tillstyrks av *pris- och kartellnämnden* samt *Apotekarsocieteten*.

Behovet av en reglering i fråga om bifirma vitsordas av *patentverket*. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* finner den av utredningen föreslagna anordningen med bifirma lämplig i sådana fall där aktiebolag eller ekonomisk förening förvärvar enskild näringsidkares rörelse. Att intresse i sådana fall förekommer från förvärvarens sida för att bevara den med rörelsen förenade firman har länsstyrelsen i sin verksamhet vid flera tillfällen fått bestyrkt. Inte så sällan hör sig aktiebolag eller ekonomisk förening för hos länsstyrelsen om möjligheterna att efter överlåtelse få enskild persons firma registrerad på sig. Även *Lantbruksförbundet* tillstyrker införandet av möjligheten till bifirma men anser att "delfirma" skulle vara en korrektare benämning.

Flera remissinstanser önskar vidsträcktare möjlighet att använda bifirma än utredningen föreslår. Det är därvid två olika begränsningar som kritiseras från skilda håll, nämligen dels förslaget att endast aktiebolag och ekonomisk förening skall få använda bifirma, dels förslaget att bifirma skall få avse endast del av verksamheten.

I förstnämnda hänseende kommer kritiken från *Svea hovrätt* (majoriteten), *bankinspektionen*, *Apotekarsocieteten* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund*. *Hovrätten* anför att det även i andra företagsformer än aktiebolag och ekonomiska föreningar ibland torde kunna vara lämpligt att använda bifirma. *Bankinspektionen* delar inte utredningens uppfattning att bankerna, sparbankerna, jordbrukets kreditkassor och kreditaktiebolagen skulle sakna behov av bifirma. Inspektionen påpekar att sparbanksrörelsen under senare år har varit inbegripen i en livlig fusionsverksamhet som kan antas komma att fortsätta i åtminstone lika snabb takt de närmaste åren. Denna verksamhet skulle väsentligt underlättas om möjlighet öppnades att firma för sparbank som upphört genom fusion kunde leva vidare som bifirma. Önskemål härom har uttryckligen framförts från sparbankernas sida. Även för jordbrukskassörörelsen och kanske i ett par fall bland kreditaktiebolagen torde föreliggande intresse av samma skäl att få använda bifirma för del av verksamhet. I fråga om banker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor framhåller inspektionen vidare att deras rörelser inom respektive lagstiftnings ram har undergått och i framtiden kan beräknas i än högre

grad undergå ökad diversifiering. Även mot bakgrund härav är det motiverat att ge den aktuella kretsen av företag samma rätt till bifirma som aktiebolag och ekonomiska föreningar. *Apotekarsocieteten* förklarar att det i princip skulle vara av stort intresse för societeten att kunna registrera en bifirma av det slag utredningen har föreslagit. Societeten hänvisar till att det danska förslaget är mera vidsynt i förevarande hänseende. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anför att försäkringsbolagen numera har möjlighet att med försäkringsinspektionens tillstånd driva även annan rörelse än försäkringsrörelse. I främsta rummet ifrågakommer sådan verksamhet som ger ökat utrymme åt ett rationellt utnyttjande av försäkringsföretagens kapacitet och därigenom gagnar försäkringstagarna. Detta utgör enligt riksförbundets mening skäl för att även försäkringsbolag — såväl ömsesidiga som aktiebolag — ges rätt att anta bifirma.

Kommerskollegium, Handelskamrarnas nämnd, Industriförbundet och Köpmannaförbundet förordar att ett företag skall kunna registrera bifirma avseende företagens hela verksamhet. *Handelskamrarnas nämnd* anför att det torde bli utomordentligt svårt att bestämma hur stor del av verksamheten som skall få hänföra sig till bifirma och att någon regel om maximering av delens storlek inte rimligen torde kunna uppställas. Även andra än rent praktiska skäl talar för att inställningen till bifirma kan behöva omprövas. Sålunda kan problem uppkomma när det gäller att finna en i utlandet användbar benämning på företaget. Det är inte ovanligt att huvudfirman inte kan översättas till ett främmande språk på sådant sätt att man med rimliga krav på språklig adekvans kan tala om verklig översättning. En sådan skulle t. ex. på grund av språkens egenart i praktiken bli oanvändbar som kännetecken för företaget. I stället får man välja en annan benämning. Rederiaktiebolaget Nordstjernen är t. ex. utomlands känt som Johnson Line. För att en sådan "fritt översatt firma" skall kunna skyddas genom registrering måste den betraktas som bifirma. Det torde också förekomma att aktiebolag inom landet — inte sällan utan egen förskyllan — av kunder och leverantörer benämns med annat namn än firman. Rederiaktiebolaget Nordstjernen är t. ex. också i Sverige känt som Johnsonlinjen. Från ren känneteckenssynpunkt finns därför ett angeläget behov av att få registrera bifirma avseende hela verksamheten. Utredningen har inte velat välja det danska förslaget att bifirma får avse hela verksamheten av det skälet att bifirman i så fall skulle komma att i det praktiska livet framträda som huvudfirma och företaget därigenom erhålla två firmor av den senare naturen, vilket skulle kunna skapa förvirring. Denna synpunkt tar närmast sikte på en annan funktion hos firma än den rena känneteckensfunktionen. Enligt nämndens mening är behovet av registreringskydd för bifirma avseende hela verksamheten så stort att förslaget bör ändras i här angiven riktning. Om utredningen väsentligen ur offentlighetsrättslig

synvinkel ansett kravet på att företag alltid uppträder under sitt "rätta namn" tillräckligt beaktansvärt, borde detta ha föranlett överväganden i samband med frågan hur firma skall tecknas. *Industriförbundet* anför liknande synpunkter som *Handelskamrarnas nämnd* och framhåller bl. a. att ett faktiskt behov föreligger av att i vissa fall använda bifirma för hela verksamheten och att juridiska personer också gör det på både den svenska och den internationella marknaden. Det är enligt förbundet välbekant att ett företags hela verksamhet av dess leverantörer och kunder ofta benämns med andra namn än huvudfirman. Förbundet finner det knappast rimligt eller praktiskt att sådana namn av i huvudsak principiella skäl skulle utestängas från det skydd som nu föreslås för bifirmor. Erfarenheten torde inte heller ge belägg för att någon risk för förvirring i verkligheten föreligger.

Utredningens förslag om skydd genom inarbetning även för sekundära kännetecknen tillstyrks av *Svea hovrätt*. Hovrätten påpekar att sådana kännetecknen f. n. åtnjuter speciellt skydd enligt 9 § lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens och understryker vikten av att de blir omfattade av det nya skyddet, eftersom nämnda bestämmelse föreslås upphävd. En mera kritisk ståndpunkt intar *Handelskamrarnas nämnd*, som anför att vissa av de sekundära kännetecknen, såsom firmaförkortningar och firmadominanter, närmast framstår som varianter av firman och att detta motiverar att regleringen av firma även omfattar dessa kännetecknen. Huruvida skydd skall ges för andra sekundära kännetecknen än förkortningar och dominanter måste enligt nämnden bedömas med hänsyn inte bara till vederbörande näringsidkares behov eller intresse utan också till vikten av en lämpligt avvägd konkurrens. Kännetecknen är av så växlande art och de används i så skilda sammanhang och under så olikartade förhållanden att det måste vara synnerligen svårt att generellt ange när en rörelseidkare bör vara skyddad mot att andra begagnar sig av kännetecknet eller av kännetecknen som kan förväxlas med det. Om förslaget i denna del genomförs måste därför enligt nämnden stora krav ställas på försiktig och omdömesgill tillämpning. Nämnden anser också att dessa kännetecknen är så självständiga att skyddet för dem, om nu skydd skall föreligga, inte självklart bör lagtekniskt sammankopplas med firmaskyddet. Nämnden ifrågasätter därför om bestämmelser om skydd för sekundära kännetecknen, i den mån dessa inte är en del av firma eller härlets ur denna, har sin plats i firmalagen. Ätminstone bör enligt nämndens mening övervägas om inte bestämmelserna bör tas in i ett separat avsnitt av lagen, varigenom det väsentliga — firman — skulle skjutas i förgrunden och en bättre balans i lagstiftningen erhållas. Nämnden erinrar också om att nordisk enighet inte har kunnat uppnås på denna punkt. *Näringsfrihetsrådet* anser att viss försiktighet bör iakttagas vid tillskapande av skydd för en del av de kännetecknen det här är fråga

om. Rådet utgår från att vederbörande myndigheter tillämpar de föreslagna skyddsreglerna på ett rimligt sätt, så att skyddet förbehålls fall där ett klart behov föreligger. Detta bör gälla inte minst i fråga om sådana sekundära beteckningar som inte framträder i form av ord utan är av annan art, som utstyrselliknande kännetecken o.d.

Några erinringar mot att näringsidkares s l ä k t n a m n skall vara föremål för firmaskydd framställs inte i remissyttrandena.

Lantbruksförbundet ifrågasätter om inte regler om visst firmaskydd för varumärke borde ha upptagits i förslaget. Utan en sådan reglering torde tvister uppkomma, där huvudfrågan blir om ett ordmärke är använt som firma eller som varukännetecken. Man bör så långt möjligt undvika att sådana tvister kan uppstå. *Patentombuds-föreningen* kritiserar utredningens ståndpunkt att något praktiskt behov inte finns att införa ett potentiellt firmaskydd för varumärken. Förslaget uppställer generellt hinder mot registrering av en med annans varumärke förväxlingsbar firma men lämnar möjligheten öppen för var och en att begagna sådan firma, om han bara undviker att samtidigt använda firman som varumärke. Mot utredningens motivuttalande att man inte har kunnat påvisa något praktiskt exempel då ett ordmärke begagnas som firma utan att samtidigt komma till något slags användning som varukännetecken anför föreningen, att det kan finnas agenturföretag som endast marknadsför andra företags märkesvaror och i denna verksamhet utnyttjar sin av ett ordmärke bestående firma enbart som namn på sitt företag. Det kan mycket väl tänkas att ett agenturföretag som tidigare har fått en i och för sig korrekt firmaregistrering senare utvidgar sitt varusortiment till att omfatta en vara, vilken en annan näringsidkare redan säljer under ett vederbörligen registrerat, med agenturföretagets firma identiskt varumärke. Om agenturföretaget underlåter att anmäla ändringen för registrering, kan märkesinnehavaren inte åberopa någon potentiell firmarätt utan måste finna sig i att agenturföretaget saluför en med hans vara konkurrerande vara under uteslutande firmamässigt användande av en firma som är identisk med hans registrerade varumärke. Föreningen ifrågasätter därför om inte ett potentiellt firmaskydd för varumärken borde införas.

5.4 Vilsledande firma

Utredningens förslag om förbud mot registrering av vilsledande firma tillstyrks av *patentverket*, *pris- och kartellnämnden* samt *handelsregisterförarna i Arvika och Boden*. *Patentverket* framhåller att förslaget innebär en kodifiering av det inom firmarätten gällande sanningskravet, som tidigare endast kommit till ett mera kasuistiskt uttryck i lagtexten.

Från några håll påpekas svårigheterna att redan i samband med re-

gistreringsförfarandet bedöma om en firma är vilseledande. *Industriförbundet*, som finner det lämpligt att en allmän regel om registreringshinder för vilseledande firma tas in i lagen, betonar att det ofta torde vara praktiskt taget omöjligt för en registreringsmyndighet att redan på registreringsstadiet bedöma om firman är vilseledande. Förbundet förutsätter mot bakgrund härav att registreringspraxis i detta hänseende blir liberal. Även om sanningsprincipen kan sägas ha större praktisk betydelse i firmarätten än i varumärkesrätten, bör enligt förbundets mening lagtexten utformas på samma sätt som i 14 § andra punkten varumärkeslagen, där det föreskrivs förbud mot registrering av varumärke som "uppenbarligen" är ägnat att vilseleda allmänheten. Bedömningen av om en firma är vilseledande skall enligt förslaget företas av domstol om talan förs om förbud mot användning av firman. Domstolen har på ett helt annat sätt än registreringsmyndigheten möjlighet att göra en samlad och konkret bedömning av fallet mot bakgrund av alla föreliggande praktiska omständigheter. Vid denna prövning föreligger därför enligt förbundets mening inte samma anledning till en liberal bedömning som vid den administrativa prövningen, utan förbud bör meddelas om en firma faktiskt visat sig vilseledande. Vad gäller s. k. pretentiösa firmor anser förbundet att under nu nämnda förutsättning en viss skärpning av praxis kan vara motiverad och har därför ingen erinran mot förslaget på denna punkt. Liknande synpunkter anförs av *Handelskamrarnas nämnd* och *Svenska industriens patentingenjörers förening*.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser att svårigheter kan väntas uppstå när det gäller att skilja mellan vilseledande och förväxling som grund för ett avslagsbeslut på registreringsansökan. Länsstyrelsen förordar därför att förbudet mot vilseledande firma sätts in i den allmänna katalogen över registreringshinder.

5.5 Förvärv av firmarätt

Lantbruksförbundet har inte något att erinra mot vad förslaget innehåller om firmarättens uppkomst. Förslaget att registrering skall vara primär grund för firmarätt tillstyrks av *kommerskollegium*, *Handelskamrarnas nämnd*, *patentverket*, *näringsfrihetsrådet*, *pris- och kartellnämnden* och *Industriförbundet*. Att inarbetning av firma medför firmaskydd föranleder i och för sig inte erinringar annat än från *handelsregisterförarna i Arvika och Boden*, som anser det mest ändamålsenligt att ensamrätt till firma vinnas genom registrering och hänvisar till att det då är lättare att använda handelsregistret som upplysningskälla. Däremot är meningarna delade i fråga om förhållandet mellan inarbetande och i bruk tagande, särskilt med hänsyn till skyddet för utländska firma.

Patentverket ansluter sig till utredningens förslag att registrering och

inarbetning skall kunna grunda firmarätt och att själva ibruktagandet av firma i stort sett förlorar relevans för firmarättens uppkomst. Patentverket framhåller att härigenom uppnås önskvärd likformighet i behandlingen av de juridiska personer som får rättspersonlighet först i och med registreringen samt övriga, t.ex. handelsbolag, som blir juridisk person redan genom bolagsavtalet. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* delar utredningens uppfattning att ensamrätt till firma bör förvärfvas inte genom ibruktagande utan först genom registrering. Enligt länsstyrelsen möter man inte sällan den uppfattningen att registrering utgör förutsättning för åstadkommande av firmaskydd redan enligt gällande lagstiftning. Den försämring som i vissa fall uppkommer för utländsk firma genom förslaget finner länsstyrelsen inte vara av sådan omfattning att registreringsprincipen bör genombrytas. De av utredningen anförda synpunkterna i fråga om skyddet för utländsk firma genom inarbetning är enligt länsstyrelsen fullt tillräckliga för att tillgodose sådan firmas behov av skydd.

En motsatt ståndpunkt intas av *Handelskamrarnas nämnd*. Nämnden biträder visserligen i och för sig utredningens uppfattning att så många företag som möjligt bör registrera sina firmor och anför att från ren känneteckenssynpunkt samma skäl kan åberopas här som i fråga om varumärken. Beträffande firma utgör vissa speciella funktioner t. ex. på det offentlighetsliga planet ytterligare skäl för att så många företag som möjligt bör firmaregistreras. Från dessa utgångspunkter kan det vara av betydelse att den alternativa grunden för uppkomsten av firmaskydd inte ter sig alltför lockande i förhållande till registrering. Ett visst krav på inarbetning förenat med ett i olika avseenden något bättre skydd för registrerade firmor skulle alltså kunna ha fog för sig. En viss försämring för lokalt registrerade och lokalt verksamma företag kan dock uppkomma genom förslaget. Om ett företag expanderar utöver registreringsområdet skulle nämligen en skyddslös period kunna föreligga inom det nya området om företaget inte har uppmärksammat behovet av en ytterligare registreringsåtgärd. Det begränsade skydd för ibruktagen firma som enligt förslaget kan erhållas mot den som i ond tro söker registrering av en förväxlingsbar firma finner nämnden inte tillräckligt. Även om från nationell synpunkt övervägande skäl trots detta talar för utredningens förslag, är den försämring som förslaget innebär i fråga om skyddet för utländsk firma otillfredsställande med hänsyn till den ökade internationaliseringen av näringslivet. Nämnden sätter dessutom i fråga, om det föreslagna inarbetningskravet är förenligt med Sveriges åtaganden enligt art. 8 i Pariskonventionen. Om så inte skulle vara fallet, kan risk föreligga att inarbetningskravet i praxis får en liberalare tolkning när det gäller utländska företag än när det gäller svenska. En sådan ordning är av såväl principiella som praktiska skäl inte acceptabel. Nämnden delar också utredningens uppfattning att utländsk firma inte bör

få bättre skydd än svensk firma. Det torde därför inte heller vara möjligt att ändra förslaget på det sättet att inarbetning skall krävas för svensk firma men t. ex. endast ibruktagande eller någon mellanform mellan inarbetning och ibruktagande för utländsk firma. Till dess man med säkerhet vet att krav på registrering och inarbetning är förenligt med Pariskonventionen bör därför redan ibruktagande utgöra skyddsgrund i likhet med vad som föreslås för Danmark. Några egentliga praktiska olägenheter av nu rådande ordning torde enligt nämnden inte ha yppats.

Liknande synpunkter på frågan om skydd för utländsk firma anförs av *Svea hovrätt* (majoriteten), *kommerskollegium*, *näringsfrihetsrådet*, *pris- och kartellnämnden*, *Industriförbundet*, *Patentombudsforeningen* och *Svenska industriens patentingenjörers förening*. *Patentombudsforeningen* förordar att ibruktagande skall kunna grunda firmarätt, bl. a. för att svenska firmor i detta hänseende inte skall diskrimineras i förhållande till utländska, samt att ibruktagandet görs likvärdigt med registrering. *Svenska industriens patentingenjörers förening* uttrycker tvekan om de motiv utredningen har anfört är tillräckligt starka för att eliminera den genom ibruktagandet hittills uppkomna firmarätten, särskilt med hänsyn till art. 8 i Pariskonventionen. Övriga nu nämnda remissinstanser hemställer att frågan övervägs ytterligare, särskilt med avseende på utländska näringsidkares firmaskydd. Oavsett om den av utredningen förordade ståndpunkten strider mot art. 8 i Pariskonventionen eller inte — varom meningarna kan vara delade — är det enligt *Svea hovrätt* diskutabelt dels om inte ståndpunkten möjligen strider mot den allmänna konventionsförpliktelsen om s. k. nationell behandling, när nu utländska företagare som regel inte kan få firma registrerad här, dels — bortsett härifrån — om ståndpunkten över huvud taget kan godtas med den försämring av utländska företagares möjlighet till firmaskydd här som den innebär i förhållande till nuvarande praxis. Enligt hovrättens bedömning synes visserligen art. 8 i Pariskonventionen inte hindra vårt land från att kräva inarbetning här för att utländsk firma skall beredas ensamrätt, men en förutsättning för uppställande av ett sådant krav synes vara att utländska företagare jämställs med svenska även så till vida att de får möjlighet till firmaregistrering här. Frågan om skyddet för utländsk firma bör enligt hovrättens mening inte lösas slutgiltigt förrän en närmare utredning om utländsk och internationell rätt på området kan läggas till grund för prövningen. Den internationella tendensen synes närmast gå i den riktningen, att det inte skall krävas annat än ibruktagande för att firmarätt skall erhållas av utländsk företagare (se t. ex. *Nordiskt immateriellt rättsskydd 1967 s. 417*). Hovrätten pekar på att man inte har lyckats uppnå nordisk enighet om formerna för firmaskyddets uppkomst och anser att åtminstone frågan om förutsättningarna för skydd beträffande utländsk firma bör omprövas. *Näringsfrihetsrådet* och *pris- och kartellnämnden* anser det bl. a. mot bak-

grund av de aktuella strävandena att skapa större internationella marknader önskvärt att utländska företags verksamhet inte i onödan försvåras. De förordar att man undersöker möjligheten att för sådana utländska företag som inte kan få sin firma registrerad i Sverige tillskapa någon form av firmaskydd på ett tidigare stadium än utredningen har förutsatt i betänkandet. Enligt *Industriförbundet* måste vid internationella jämförelser beaktas att enligt svensk uppfattning tämligen stränga krav uppställs för inarbetning, vilket inte alltid torde vara fallet i andra länder. Den lösning som väljs bör under inga omständigheter framstå som tvivelaktig med hänsyn till våra internationella förbindelser och det bör beaktas att svenska företag har samma intressen utomlands som utländska företag här i landet.

I fråga om skyddet för sekundära kännetecken ifrågasätter *kommerskollegium* om inte möjlighet till registrering borde finnas när det gäller sådana kännetecken som firmaförkortningar och firmadominanter. *Kommerskollegium* framhåller att det i många fall kan vara ett berättigat intresse att redan i samband med firmaregistrering säkerställa skydd för exempelvis en firmaförkortning som från marknadsföringssynpunkt framstår som värdefullt komplement till en deskriptiv firma. Samma ståndpunkt intar *försäkringsinspektionen* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund*, vilkas yrkande omfattar även koncernbeteckningar. Eftersom koncernbildning och andra former av samarbete mellan bolag förekommer i försäkringsbranschen är det enligt *riksförbundet* angeläget att rätt till firmaskydd tillerkännes sådana samlade namn som t. ex. betecknar en hel koncerns eller andra samarbetsgruppers verksamhet. *Försäkringsinspektionen* pekar på att det inom försäkringsområdet förekommer vissa allmänt kända beteckningar för försäkringsbolag vilka f. n. inte kan registreras, t. ex. SPP för Svenska Personal-Pensionskassan, Vegetebolagen för koncernbolagen Svenska Veritas, Europeiska, Göta och Liv-Göta, AFA för Arbetsmarknadens Försäkringsaktiebolag, Jordbrukets Försäkringsbolag för Skandinaviska Kreatur och vissa med detta samverkande lokala kreaturförsäkringsbolag. Sådana namn bör enligt inspektionens mening kunna få registreras. Skydd enbart genom inarbetning finner inspektionen inte tillfredsställande.

Svea hovrätt (majoriteten) anför att till de sekundära kännetecknen torde vara att hänföra telegramadresser samt namn på periodiska skrifter och fartyg. Skyddssystemet blir här en smula splittrat eftersom sådana beteckningar är föremål för central registrering, delvis efter särskild prövning, medan själva ensamrätten görs beroende av inarbetning. Dessa förhållanden bör övervägas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5.6 Firmaskyddets innehåll

Lantbruksförbundet förklarar sig inte ha något att erinra mot den grundläggande regeln om firmaskyddets innehåll att annan än firma-innehavare inte får använda ett med firman förväxlingsbart kännetecken som firma.

Vad angår firmaskyddets geografiska omfattning kritiserar *Handelskamrarnas nämnd* anknytningen till registreringsområdet och anser att den bundenhet till företagsform som detta medför i viss mån är otidsenlig. Beträffande vissa företag som drivs i sådan form att de skall eller kan registreras lokalt föreligger uppenbart behov av skydd för hela landet. Detta gäller inte bara handelsbolag och ekonomiska föreningar utan i vissa fall även enskild näringsidkare. Möjligheten för dessa att genom frivillig central registrering få ett skyddsområde som omfattar hela landet bör enligt nämnden utredas närmare. Nämnden anför vidare att företagsformen numera sällan ställs i relation till företagets storlek eller till verksamhetens geografiska utbredning. Aktiebolagsformen anlitas även i sådana fall då verksamheten är starkt lokalt begränsad. Patentverkets praxis synes ha varit anpassad härefter. Man har inte haft så stora pretentioner på åtskillnad mellan firmor, för vilka någon konkret förväxlingsrisk inte har förelegat. Förslagets utformning kommer sannolikt att leda till att denna praxis inte längre kan upprätthållas. Nämnden anser att registreringsmyndigheten fortfarande borde ha möjlighet att vid sin likhetsgranskning ta hänsyn till firmas geografiska användningsområde. Den föreslagna regeln om undantag i vissa fall från principen att skydd för registrerad firma gäller inom hela registreringsområdet torde enligt nämnden ställa alltför stora krav på den som har bevisbördan. I praktiken kommer bestämmelsen därför inte att medföra en riktig anpassning av skyddsområdet till det faktiska behovet. Förslaget kan vidare komma att hindra företag med geografiskt begränsad verksamhet att vid ombildning till aktiebolag överföra sin redan ibruktagna firma till aktiebolagsregistret. I stället framtvings en registrering av en från känneteckenssynpunkt mindre användbar firma. Resultatet torde i ett sådant fall bli att det nybildade bolaget ändå använder sin tidigare firma som oregistrerad bifirma. Nämnden påpekar vidare att den föreslagna regeln kan leda till ett inte önskvärt schackrande med medgivanden till registrering av förväxlingsbar firma och att den därför bör ändras. Härvid måste dock enligt nämnden också beaktas att expanderande företag med hela landet som principiellt skyddsområde får det firmaskydd som de behöver. Ett sådant företag, som t. ex. under ett utvecklingskede inte har hunnit använda firman inom en begränsad del av registreringsområdet, måste ändå kunna hindra att annan använder förväxlingsbart kännetecken där.

Även *Industriförbundet* framhåller vikten av att behövlig rörelsefrihet

verkligen ges åt innehavare av registrerade firmor. Ett aktiebolag som exempelvis planerar en riksomfattande verksamhet måste enligt förbundet rimligen, trots att det inte har hunnit använda sin firma inom en del av registreringsområdet, ändå i ett utvecklingsskede kunna hindra annan från att inom detta område börja använda förväxlingsbart kännetecken. *Köpmannaförbundet* understryker å andra sidan angelägenheten av att firman inte ges vidare skydd än vad som är erforderligt med hänsyn till verksamhetens geografiska utsträckning.

Lantbruksförbundet ifrågasätter den praktiska lämpligheten av den föreslagna bevisbörderegeln och anför att det inte är möjligt att vid ett företags bildande och registrering med någon större exakthet bestämma vilken verksamhetens geografiska omfattning kommer att bli. Följden av denna ovisshet torde enligt förbundet bli att samtliga firmor i vart fall inom producentkooperationen registreras för hela landet. Förbundet anser att förslaget innebär en inte obetydlig diskriminering av de kooperativa föreningarna gentemot aktiebolagen. Aktiebolagen får genom sin riksomfattande registrering automatiskt skydd för hela landet medan däremot föreningarna med sin länsbegränsade registrering skulle få ett sämre skydd. Förbundet tillägger att man också måste observera att de producentkooperativa föreningarna rör sig med två områdesbegrepp. Man har dels tillförselområdet, som utgörs av det område där medlemmarna verkar och varifrån föreningen hämtar sina produkter, och dels avsättningsområdet.

Bevisbörderegeln kritiserar också av *Svea hovrätt* (majoriteten) och *Patentombudsforeningen*. *Hovrätten* ifrågasätter om inte en uttrycklig bevisbörderegeln av det slag som har föreslagits kan visa sig olämplig i vissa fall och anser att det förtjänar övervägas att låta regeln utgå ur lagen. *Patentombudsforeningen* finner omkastningen av bevisbördan anmärkningsvärd och anser inte det förhållandet att motsvarande regel föreslås i de finländska och norska texterna vara tillräckligt skäl för att införa regeln. Enligt *riksåklagaren* synes det motiverat att i firmainnehavarens intresse hålla fast vid utredningens förslag i civilrättsligt hänseende. Beträffande frågan om ansvar för firmaintrång är konstruktionen däremot ägnad att inge starka betänkligheter. Riksåklagaren föreslår därför att bevisregeln inte skall vara tillämplig i brottmål. *Handelsregisterföraren i Alingsås* ifrågasätter om undantagsregeln verkligen är lämplig med hänsyn till de risker för förväxling med i vissa fall ganska omfattande ekonomiska konsekvenser som alltid kommer att finnas, om det inom samma registreringsområde existerar två eller flera företag med likartade, förväxlingsbara kännetecken.

Handelsregisterförarna i Arvika och Boden anser att länen blir alltför stora skyddsområden.

Näringsfrihetsrådet förklarar sig kunna i stort sett godta utredningens förslag och synpunkter beträffande frågorna om distinktivitet och

förväxlingsbarhet. Rådet vill bl.a. understryka att det inte bara ligger i företagarens utan också kan vara i konsumenternas intresse att garantier i rimlig utsträckning skapas mot vilseledande firmabeteckningar. Rådet förutsätter emellertid att de nya reglerna tillämpas på ett smidigt sätt så att kraven på distinktivitet och på undvikande av förväxlingsbara firmor inte sträcks längre än nödvändigt.

Beträffande likhetsgranskningen av firmor anför *patentverket* att verkets bolagsbyrå till för endast några år sedan ställde mycket små krav på olikhet. Sålunda ansågs exempelvis att om två bärare av samma släktnamn i firma hade kombinerat släktnamnet med samma verksamhetsord, båda firmorna kunde tolereras vid sidan av varandra, om i en av dem släktnamnet föregicks av ett förnamn eller en initial. Undan för undan har emellertid antalet sådana aktiebolagsfirmor — i synnerhet sådana som varit sammansatta av de vanligaste i Sverige förekommande släktnamnen jämte samma verksamhetsord — ökat i besvärande grad. Verkets tidigare praxis har visat sig leda till påtagliga risker för förväxlingar ute i näringslivet och dess administrativa hantering av firmaregistreringen har även besvärats av att tidigare praxis uppenbarligen inte tillräckligt tillgodosett kravet på tydlig skillnad mellan firmorna. Detta är bakgrunden till att verket på senare år har sett sig nödsakat att införa en mera rigorös firmagranskning. En sådan skärpning kan inte genomföras utan att man också ställer bestämda krav på firmans särskiljningsförmåga, distinktivitet. Utredningens betänkande har redan nu ansetts kunna tjäna till god ledning för verkets sålunda ändrade praxis. För godkännande av firma bestående av släktnamn och verksamhetsord krävs numera tillägg av ett förnamn eller en initial. Verket ansluter sig till vad som i betänkandet anförs om att införandet av realfirma ger anledning att skärpa kravet på olikhet mellan firmor som innehåller samma släktnamn. Det torde också finnas anledning att i fortsättningen ställa strängare krav på olikhet mellan firmor, sammansatta av ord som betecknar samma verksamhetsgren och snarlika släktnamn. Även i fråga om likhetsbedömningen av fantasiord är en ytterligare skärpning av nuvarande praxis befogad.

Beträffande frågan om branschlikhet anför *Handelskamrarnas nämnd*, att uppställandet av ett likhetskrav beträffande verksamheten i huvudsak torde kunna ses som ett lagfästande av nu gällande praxis. Nämnden anser att mycket talar för att detta likhetskrav i princip bör gälla även i fortsättningen men finner det tveksamt om kravet bör upprätthållas i avsedd utsträckning. Förslaget kan synas grundat på ett alltför statistiskt betraktelsesätt. I enlighet med nu rådande praxis skulle en utvidgning av t. ex. ett aktiebolags verksamhet sådan den framgår av bolagsordningen i princip innebära att ny firmaprövning skall äga rum. Registrering skulle då kunna vägras med hänsyn till förväxlingsbarhet med annan för samma verksamhet registrerad firma. Detta skulle framtvinga bildan-

det av särskilt dotterbolag för den nya verksamheten eller antagandet av ny firma för hela verksamheten. Detta kan te sig oacceptabelt för åtskilliga företag och skulle snarare motverka än understödja önskvärda innovations- och expansionssträvanden. Den nya verksamheten behöver inte vara "likartad" med den tidigare för att den goodwill som har skapats kring firman skall kunna vara till gagn även för den nya verksamheten. Den goodwill som knyts till firman berör i allmänhet en vidare krets än vad som gäller t. ex. ett varumärke. Detta förhållande liksom firmas speciella funktioner kan medföra att den tidigare firmans utnyttjande kan ge en god start på det nya verksamhetsfältet. Expansiva företag skulle med utredningens förslag nödgas låta inregistrera en så vittomfattande verksamhetsbeskrivning som möjligt, varigenom samma utveckling som rådde på varumärkesområdet innan klassregistrering infördes kan befaras. Enligt nämndens mening synes en sådan ordning inte tillfredsställande. Nämnden hänvisar också till de föreslagna bestämmelserna om firmaregister som hindrar att identiska firmor — oavsett verksamhetslikhet — registreras i samma register. Näringslivet torde enligt nämnden ha intresse av att identiska firmor över huvud taget inte förekommer vid sidan av varandra inom samma registreringsområde. Också mellan två inte identiska firmor kan föreligga en tydlig likhet, även om de på grund av verksamhetsskillnad inte skulle anses förväxlingsbara. En konkret kollisionsrisk kan uppkomma, om företagen driver verksamhet inom samma geografiska område. I detta hänseende föreligger en väsentlig skillnad mellan varumärke och firma. Varumärket följer en vara medan firman används mer fristående och bl. a. kan sägas utgöra en postadress i vidsträckt bemärkelse. Nämnden anser att dessa frågor bör övervägas vid utformningen av regeln om förväxlingsbarhet i firmalagen, som eventuellt kan ersätta de särskilda ordningsföreskrifterna i olika lagar.

I viss motsättning härtill uttalar *Industriförbundet* att det delar utredningens uppfattning att förväxlingsskyddet vid registrering skall vara avhängigt av branschlikhet. Förbundet understryker att de föreslagna registreringsföreskrifterna inte genom en extensiv tillämpning får leda till att de materiella reglerna i förslaget till firmalag åsidosätts. Förbundet framhåller också att prövningen vid registreringstillfället av eventuell förväxlingsbarhet som regel torde få göras med utgångspunkt i de i bolagsordningen angivna ändamålen. Vid eventuell domstolsprövning med anledning av intrångstalan måste hänsyn tas även till resp. företags faktiska verksamhet.

Patentverket finner det naturligt att den s. k. *Kodakdotrienen* kodificeras i firmalagen, eftersom det ofta är just i fråga om firmadominanter som denna blir aktuell. Verket förklarar sig i likhet med utredningen inte vilja förorda införande av ett nytt slags Kodakfirmor för vilka skydd oberoende av branschlikhet skulle grundas enbart på firmans säregna beskaffenhet.

Beträffande förslaget regel om passivitetsverkan påpekar *Patentombudsforeningen*, att sådan skall kunna inträda utan att innehavaren av den äldre rätten ägt vetskap om användningen av det yngre kännetecknet. Föreningen delar inte denna uppfattning och anser, att vetskap måste direkt krävas om redan ibruktagandet skall grunda firmarätt.

5.7 Registrering av firma

I remissvaren berörs bl. a. vissa för registreringsförfarandet gemensamma frågor. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* förklarar att den avsluter sig till förslaget att ge registreringsmyndigheten möjlighet att vägra registrering, om den sökta firman inte har utformats i överensstämmelse med den materiella firmarättens regler eller om den inkräktar på allmänna intressen eller andra privaträtter. *Lantbruksförbundet* tillstyrker i huvudsak registreringsbestämmelserna i förslaget till firmalag. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* delar utredningens uppfattning att en skärpning av gällande bestämmelser för registrering av firma bör genomföras men finner det regelsystem som bär upp förslaget i denna del ganska svårtillgängligt.

Utredningens förslag till huvudregel i fråga om firmas särskiljningsförmåga tillstyrks av *Svenska försäkringsbolags riksförbund*. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* vill med stöd av egna erfarenheter gärna vitsorda behovet av en skärpt författningsreglering i fråga om registreringsmyndigheternas prövning av särskiljningsförmågan och biträder utredningens förslag på denna punkt. Liknande synpunkter förs fram av *Länsstyrelsen i Kopparbergs län*, som anser att det kanske rentav måste beklagas att närmare anslutning till varumärkeslagens regler inte har kunnat förordas. I detta sammanhang kan också erinras om vad *patentverket* har anfört i anslutning till frågan om när firmor skall anses förväxlingsbara. Verket har på senare år sett sig nödsakat att införa en mera rigorös firmagranskning än tidigare. En sådan skärpning kan inte genomföras utan att man också ställer bestämda krav på firmans särskiljningsförmåga och utredningens betänkande har redan nu ansetts kunna tjäna till god ledning för verkets sålunda ändrade praxis.

Handelskamrarnas nämnd, *näringsfrihetsrådet*, *pris- och kartellnämnden*, *Industriförbundet* och *Köpmannaförbundet* förordar försiktighet vid tillämpning av distinktivitetskravet. *Handelskamrarnas nämnd* anför att den föreslagna bestämmelsen om särskiljningsförmåga kan komma att inskränka rörelseidkarnas frihet att utforma sina firmor efter egen önskan även i fall där något motstående skyddsintresse inte föreligger. Nämnden vitsordar att det finns motiv för kravet på särskiljningsförmåga. En viss näringsidkare bör inte genom registrering kunna

få ensamrätt till ord som ingår i den gemensamma språkskatten för vederbörande bransch eller utgör en naturlig utveckling av språket och därför bör hållas fria för användning av envar. Samtidigt måste emellertid beaktas att en näringsidkare ofta har ett legitimt behov av att finna en beteckning som inte endast skiljer honom från andra näringsidkare utan även avspeglar verksamheten. Detta gäller i fråga om varumärken men i än högre grad beträffande firma. Det är ingalunda ovanligt att ett nystartat företag först väljer ett namn, som tydligt anger något om verksamheten. När företaget sedan har blivit väletablerat sker en naturlig övergång från en deskriptiv firma till fantasiordsfirma med starkare särprägel, ofta genom att en förkortning eller bifirma inarbetas och därigenom slår ut huvudfirman. Rätten att registrera firma med deskriptiva ord har därför en funktion att fylla. Nämnden anser att vittgående möjligheter för myndigheterna att påverka utformningen av firmor är särskilt betänkliga, när såsom här är fallet enhetliga bedömningsgrunder knappast kan skapas. Enligt nämndens mening är det därför nödvändigt att det i motiven klart anges att distinktivitetsprövningen skall ske med iakttagande av stor varsamhet. *Näringsfrihetsrådet* förutsätter att de nya reglerna tillämpas på ett smidigt sätt så att kraven på distinktivitet och på att firmor inte är förväxlingsbara inte sträcks längre än nödvändigt. Skulle mot förmodan något visst område ha blivit så blockerat av redan i anspråk tagna firmor att det visar sig svårt att konstruera nya vettiga firmabenämningar, synes detta enligt rådet böra leda till att man på detta område sänker kravet på olikhet mellan existerande och nytillkommande firmor. *Pris- och kartellnämnden* uttrycker liknande synpunkter. *Industriförbundet* vill inte direkt motsätta sig en viss skärpning av kravet på särskiljningsförmåga men anser att utredningen betydligt har överdrivit nackdelarna av nuvarande praxis. Tanken bakom utredningens förslag synes vara att registrering av deskriptiva firmor kan skapa en oberättigad monopolisering av i språket förekommande termer. Förbundet framhåller att registrering av en deskriptiv firma inte medför något reellt "monopol" eftersom registreringen — något förenklat — bara hindrar andra att använda samma firma men däremot inte att begagna ordet i annat sammanhang eller i kombination med klart särskiljande tillägg. Förbundet finner det angeläget att registreringsmyndigheterna anlägger ett praktiskt synsätt och inte överdriver distinktivitetskraven. *Köpmannaförbundet* anför att verksamhetens lokala begränsning bör vara ett beaktansvärt moment vid bedömningen av firmas särskiljningsförmåga. Den som av olika skäl väljer en mindre distinktiv firma, vilket enligt förbundet måste anses stå honom fritt, får då räkna med att erhålla ett tämligen svagt firmaskydd.

Patentverket ställer sig något tveksamt till utredningens ståndpunkt att ett allmänt förbud mot registrering av slagord som firma inte bör

uppställas. Verket framhåller att ett sådant förbud gäller enligt den nya varumärkeslagen och att en annan ståndpunkt på firmarättens område medför möjlighet att kringgå varumärkeslagens förbud. Vissa skäl kan dock enligt verket tala för att man på firmaområdet tillämpar en något mindre rigorös praxis.

Med anledning av utredningens förslag att firma som enbart består av bokstäver eller siffror får registreras endast om firman har blivit inarbetad förklarar sig *överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt* livligt instämma i att allmänheten inte skulle vara betjänt av att få fler företag som uppträdde med namn, bestående endast av bokstavs- och sifferbeteckningar. *Industriförbundet* ifrågasätter emellertid om den föreslagna bestämmelsen är förenlig med Pariskonventionen. *Patentverket* anför i detta sammanhang att verket inte anser bestämmelsen utgöra hinder mot godkännande också i fortsättningen av stiftelsehandlingar för aktiebolag med s. k. seriefirma och registrering av bolag med sådan firma.

Handelsregisterförarna i Arvika och Boden finner det praktiskt, att de speciella registreringshindren fullständigt anges i en särskild bestämmelse.

Vad angår omfånget av registreringsmyndigheternas granskningsskyldighet anför *länsstyrelsen i Stockholms län* att förslaget kommer att medföra en mer tidsödande granskning av anmälningarna. De flesta av de speciella registreringshindren kan inte kontrolleras av registreringsmyndigheterna. Utredningen har också förutskickat att firma emellanåt blir registrerad trots att den inte uppfyller alla de förutsättningar som gäller för en giltig firmarätt. Eftersom domstol får möjlighet att häva en felaktig registrering har länsstyrelsen emellertid inte något att erinra mot att bestämmelserna genomförs. Enligt länsstyrelsens mening är det lämpligt att det i lagen kommer till uttryck att registreringsmyndigheternas utrednings- och prövningsplikt begränsas till hinder som är kända för myndigheten. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* delar utredningens uppfattning att lokal registreringsmyndighets granskning med hänsyn till förekomsten av annan firma bör begränsas till genomgång av de register som myndigheten själv har att föra. En granskning också med hänsyn till firma som har tagits in i annat register och oskyddad firma ställer sig så gott som omöjlig för länsstyrelsens del.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att utredningen i alltför hög grad har nedtonat de svårigheter myndigheterna kan komma att ställas inför vid prövningen av frågan om registreringshinder föreligger. I vart fall torde den av utredningen uppställda målsättningen ställa helt nya krav på länsstyrelserna i fråga om personella resurser för handläggningen av firmaärenden. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anför beträffande förslaget att förväxlingsskyddet i princip skall omfatta även firma

som har tagits in i annat register än det i vilket registrering begärs, att någon annan metod än att begränsa lokal registreringsmyndighets granskning till det egna registret inte torde vara praktiskt genomförbar ens om ett landsomfattande samlingsregister inrättas. Under sådana omständigheter är det risk för att den föreslagna bestämmelsen kan bli mer eller mindre meningslös.

Patentverket framhåller såvitt angår aktiebolagsregistreringen, att verket med nuvarande resurser inte kan nämnvärt utvidga den granskning som görs i firmaärendena. Verket har under senare år skärpt sin praxis på området och den prövning som ärendena består f. n. synes i stora drag motsvara vad utredningen har räknat med, eftersom vissa registreringshinder inte skall föranleda någon särskild efterforskning från myndighetens sida. Denna diskrepans mellan formella registreringshinder och myndighetens granskningsskyldighet är ägnad att i inte alltför sällsynta fall skapa tveksamhet, huruvida en registrerad firma uppfyller firmalagens fordringar. Varumärkeslagen uppvisar visserligen en liknande konstruktion som utredningsförslaget, men beslut om ett varumärkes registrering träffas först efter ett publiceringsförfarande som kan sägas komplettera patentverkets egen granskning. Samma ordning gäller i princip på patent- och namnrättens område samt i fråga om mönsterskyddet. Den bristande överensstämmelsen mellan lagens registreringshinder och myndighetens faktiska granskningsmöjligheter framstår därför som mera iögonenfallande i utredningens förslag än på varumärkesområdet.

Patentombudsforeningen finner det otillfredsställande att länsstyrelsernas granskning av en firmaregistreringsansökan inte skall utsträckas till varumärkesregistret då ansökningen avser en realfirma av sådant slag att kollision med ett tidigare registrerat varumärke skulle kunna tänkas föreligga. Denna brist i granskningen innebär att innehavaren av en registrerad realfirma under avsevärd tid efter registreringen riskerar att tvingas ändra sin firma på grund av kollision med en äldre varumärkesrätt. Foreningen uppger att det finns näringsidkare som, sedan de på grund av en äldre märkesrätt inte har kunnat få önskad varumärkesregistrering, i stället sökt firmaregistrering i ett lokalt register med varumärket i fråga som firmadominant i medvetande om att någon granskning med hänsyn till registrerade varumärken inte förekommer och i syfte att trots den hindrande äldre märkesrätten förvärva ett registreringsskydd och få en motivering för att använda firmadominanten som varumärke. Foreningen förordar en utredning om hur granskningen av alla firmaregistreringsansökningar skulle kunna utsträckas till det centrala varumärkesregistret.

Förslaget att firma skall kunna registreras i översättning tillstyrks av *Svenska försäkringsbolags riksförbund*. *Patentverket* anför att stor försiktighet måste iakttagas vid registrering av firmor som är utfor-

made på utländska språk, så att inte kollision sker med firma som består av svenska ord vilka direkt motsvarar den översatta firmans beståndsdelar. Detta kommer enligt verket att medföra visst behov av särskild granskning beträffande översättningar.

I fråga om utgångspunkten för tidsprioritet på grund av registrering anser *handelsregisterförarna i Arvika och Boden*, att den relevanta tidpunkten bör vara den dag då ansökningshandlingarna föreligger i fullständigt skick.

5.8 Överlåtelse av firma

Utredningens förslag att firma får överlåtas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet tillstyrks av *patentverket* och *länsstyrelsen i Gävleborgs län*. Verket finner det naturligt att behålla firmalagens regel att verksamhetens övergång är förutsättning för firmaöverlåtelse. Länsstyrelsen anser det befogat att lagfästa den praxis som har utvecklats vid sidan av den nuvarande lagstiftningen i fråga om oförändrad övergång av enskild näringsidkares firma till ny innehavare. *Apo-tekar societeten* biträder förslaget att firma efter överlåtelse skall kunna begagnas oförändrad. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anför däremot att, om utredningsförslaget godtas, bakom en tidigare registrerad firma efter viss tids förlopp kan komma att dölja sig utom fysisk person snart sagt varje juridisk person utom aktie- och kommanditbolag, utan att detta på något sätt skall behöva komma till uttryck i firman. Länsstyrelsen finner lagförslaget i denna del felaktigt, inte minst mot bakgrund av den gång på gång i betänkandet åberopade principen om sanning i firma.

Rätt till fri överlåtelse av firma förordas av *kommerskollegium*, *Handelskamrarnas nämnd* och *Industriförbundet*. *Handelskamrarnas nämnd* anför, att den faktiska utvecklingen i fråga om överlåtelse av firma motiverar att lagstiftningen medger friare överlåtelse än enligt gällande rätt. Riskerna för vilseledande genom avvikelser från den s. k. sanningprincipen är numera små. En friare överlåtelserätt ligger också i linje med förslaget att släktnamnsvånget skall överges. Nämnden anför vidare att det ofta torde bli svårt att i praktiken bedöma vad kravet på samtidig överlåtelse av näringsverksamhet i själva verket innebär. Enligt utredningen skulle lagstiftaren vara berättigad att utgå från att verksamheten vid firmaöverlåtelse normalt övergår till så stor del som krävs för dess fortsättande. Nämnden anser att detta inte alltid torde vara fallet och att, oavsett hur det förhåller sig härmed, det dock synes tveksamt om argumentet är tillräckligt bärande. Några vägande allmänna rättspolitiska betänkligheter kan enligt nämndens mening inte anföras mot en fri överlåtelserätt. På samma sätt som hittills skett synes bestämmelsen kunna kringgås genom av- och nyregistreringar. Be-

hovet av skydd mot vilseledande tillgodoses i förslaget av bestämmelserna om prövning i samband med registrering och om förbud mot användning av vilseledande firma. Nämnden anser därför att det bör övervägas att som enligt det finska förslaget införa fri överlåtelse av firma. Detsamma bör gälla de varumärken närstående sekundära kännetecknen. Nämnden hänvisar till att fri överlåtelse rätt i princip gäller enligt varumärkeslagen. *Kommerskollegium* delar nämndens uppfattning och även *Industriförbundet* anför liknande synpunkter.

5.9 Firmalagens sanktionssystem

Inga erinringar framförs i remissvaren mot förslaget om möjlighet för domstol att meddela förbud mot användning av vilseledande firma. Som jag kommer att redovisa i det följande framförs däremot vissa önskemål om att förbud mot användning av firma skall kunna meddelas även vid firmaintrång.

Svea hovrätt (majoriteten) ställer sig något tveksam till tanken att domstol skall kunna föreskriva ändring av firmaregistring. Enligt hovrättens mening kan skäl åberopas för att domstol inte skall befatta sig med sådana åtgärder, som i regel innebär att en ny firma uppkommer, utan bara med frågor om hävande av registrering, däri innefattat partiellt hävande. Hovrätten ser det närmast som en helt administrativ åtgärd att på begäran av den, vars firmaregistring i dom har förklarats hävd, registrera ny firma som registreringsmyndigheten kan godta efter företagen granskning. Om domstol förordnar om hävande av en firmaregistring för ett firmapliktigt subjekt, bör firmainnehavaren samtidigt föreläggas att inom viss av domstolen föreskriven tid anta och låta registrera firma som godtas av registreringsmyndigheten.

Utredningens förslag om användningstvång tillstyrks av *näringsfrihetsrådet* och *Svenska företagens riksförbund*. Det avstyrks däremot bestämt av *Industriförbundet*, som anser att utredningen inte har visat att något verkligt behov föreligger av regler om användningstvång. Utredningen har enligt förbundet överdrivit nackdelarna med att registren innehåller firmor som inte längre används. Variationsmöjligheterna är oändliga när det gäller firma, varför någon risk för en hämmande monopolisering knappast föreligger. Skulle det likväl anses erforderligt att få bort s. k. döda registreringar kan det ske på annat sätt än genom regler om användningstvång. Även en mycket måttlig årsavgift för bestående registreringar skulle sannolikt leda till att döda firmor snabbt kunde avföras. Förbundet anser det också uppenbart att i vissa fall ett berättigat behov av skydd föreligger även för firma som inte används. Detta gäller t. ex. den som har beslutat börja en ny rörelse, och skyddsbehovet föreligger under hela förberedelse tiden från

det planeringen påbörjas till dess verksamheten kommer igång. Förberedelse tiden kan inte sällan vara fem år eller längre. Behov av skydd föreligger också för tidigare använda firmor som till följd av fusion, omläggning av verksamheten eller annan omorganisation tills vidare inte är aktuella men som kan komma till användning vid en senare tidpunkt. Företagaren kan i sådana fall vilja gardera sig för framtida behov t. ex. för egen räkning eller med tanke på eventuell försäljning av den del av rörelsen till vilken den "avlagda" firman har varit knuten. Alldeles bortsett från detta har en företagare enligt förbundets mening intresse av att hindra andra från att — f. ö. utan någon som helst ersättningsskyldighet — annektera den goodwill som en avlagd firma alljämt kan representera. F. n. försöker man i inte obetydlig utsträckning tillgodose skyddsbehovet genom att hålla bolag som inte bedriver egentlig rörelse vid liv formellt genom att sända in årsredovisningshandlingar till patentverket, ett förfarande som åsamkar både företagen och verket besvär och kostnader. Förbundet förordar att reglerna om användningstvång slopas och att man undersöker möjligheterna att skydda "avlagda" firmor exempelvis genom ett enkelt registreringsförfarande, eventuellt i ett särskilt register. Skulle regler om användningstvång komma att bibehållas måste enligt förbundet den föreslagna tidsfristen utsträckas avsevärt och bör inte sättas kortare än tio år. *Handelskammarens nämnd* anför liknande kritiska synpunkter mot förslaget om användningstvång. Enligt nämnden kan olika sätt att tillgodose behovet av skydd för obrukade firmor tänkas. Ett sätt vore att avstå från användningstvång. Om detta inte anses möjligt förordar nämnden att efter mönster från varumärkeslagen företag lämnas möjlighet att visa särskilda skäl för sin underlåtenhet att använda firma eller för sin önskan att behålla registreringen. Om användningstvång införs bör tidsfristen göras väsentligt längre än den föreslagna och under inga förhållanden kortare än fem år.

Krav på förlängning av tidsfristen och på undantag när näringsidkare kan visa särskilda skäl för sin underlåtenhet att använda firman förs fram också av vissa remissinstanser som i princip godtar ett användningstvång. En tidsfrist på minst fem år förordas av *överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt* — som alternativt föreslår att företagaren får möjlighet att efter anmälan förlänga tidsfristen — *Köpmannaförbundet*, *Svenska försäkringsbolags riksförbund* och *Svenska industriens patentingenjörers förening*, som i andra hand förordar att firma skall kunna förbli registrerad mot viss årlig avgift. *Köpmannaförbundet* vill inte motsätta sig att ett användningstvång införs under förutsättning att ett sådant inte motverkar företagets berättigade intresse av skydd för firmor, som av olika skäl inte används. Förbundet anser att tidsfristen bör vara väsentligt längre än den föreslagna och i allt fall inte kortare än den i varumärkeslagen föreskrivna femårsfristen. *Försäkringsbolagens riks-*

förbund påpekar, att avtalstiderna inom vissa försäkringsgrenar är mycket långa. Många försäkringsbrev med namn på bolag som numera har uppgått i andra bolag är alltjämt i kraft. Inemot 150 bolag har successivt uppgått i andra bolag i branschen. En tidsfrist om tre år ifrågasätts av *Svea hovrätt* (majoriteten) och förordas åtminstone för aktiebolag av *patentverket*. Verket framhåller att man därigenom skulle nå viss överensstämmelse med regeln i 144 § aktiebolagslagen om tvångslikvidation på den grund att fastställd balansräkning inte har kommit in till registreringsmyndigheten för något av de tre sista räkenskapsåren.

Att hävande av firmaregistrering inte skall ske om firmainnehavaren visar skäl för sin underlåtenhet att använda firman föreslås av *Svea hovrätt* (majoriteten), *Advokatsamfundet*, *Lantbruksförbundet* och *Patentombudsföreningen*. *Advokatsamfundet* anför att man kan tänka sig fall där det är ostridigt att en firmainnehavare på grund av sjukdom eller olyckshändelse är ur stånd att fortsätta att vara näringsidkare men där firman representerar en goodwill vars värde firmainnehavaren inte omedelbart kan tillgodogöra sig genom överlåtelse av firman. Om en firmainnehavare som upphör att vara näringsidkare har skapat en betydande goodwill för firman, kan man knappast förtänka honom om han inte vill utan vidare avstå från det ekonomiska värde som kan ligga i denna goodwill utan önskar t. v. bevara sin firmarätt för att vid lämpligt tillfälle kunna få ut ersättning genom att själv avregistrera firman samtidigt som annan bereds tillfälle att få inregistrera en likadan firma. Samfundet påpekar vidare att förslaget synes innebära exempelvis att aktiebolag, som i föreskriven ordning har fullgjort sin årliga redovisningsskyldighet enligt aktiebolagslagen och även avgivit självdeklaration men som under mer än två år inte bedrivit någon rörelse och därför heller inte faktiskt begagnat firman i reklam, affärshandlingar o. d., skulle kunna riskera en talan om att firmaregistreringen skall hävas eller ändras. Enligt samfundet kan man mycket väl tänka sig fall där det föreligger legitimt behov för enskild firmainnehavare att få behålla firmaregistreringen trots att firman inte har varit i bruk under de två senaste åren. Ännu oftare kan sådant behov föreligga när firmainnehavaren är en juridisk person. Särskilt gäller detta aktiebolag. I många fall föreligger ett klart legitimt behov att få skydda en firma genom ett namnbolag, något som också i praktiken förekommer i stor utsträckning. Samfundet anser därför att förslaget bör ändras så, att beslut om hävande eller ändring av firmaregistrering inte skall kunna meddelas, om firmainnehavaren kan visa bärande skäl för sin underlåtenhet att använda firman under de två senaste åren. Denna ändring är särskilt angelägen eftersom användningstvånget enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna skall gälla också för registreringar som har skett före nya lagens ikraftträdande.

Utredningens förslag om straff och skadestånd som påfölj-

der vid firmaintrång tillstyrks av *handelsregisterföraren i Boden* under hänvisning till att motsvarande bestämmelser i den gällande firmalagen är i vissa avseenden oklara. *Överåklagarna i Stockholms och Malmö åklagardistrikt* finner inte skäl till erinran mot de föreslagna straffbestämmelserna. Däremot ifrågasätter *Svea hovrätt* (majoriteten) om det är påkallat med straffsanktion mot firmaintrång. Hovrätten framhåller att straff inte är föreskrivet i gällande rätt på området, fränsett den särskilda regeln i 9 § lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens, som dock kräver ett på visst sätt kvalificerat uppsåt för att straff skall kunna följa. Visserligen föreskrivs straffpåföljd för intrång i andra ensamrätter på immaterialrättsområdet med undantag för rätten till egenartat släktnamn enligt namnlagen. Ett firmaintrång ligger dock enligt hovrättens mening längre bort från de egentliga förmögenhetsbrotten än ett intrång i någon av dessa övriga straffskyddade ensamrätter. Hovrätten anser att skadeståndspåföljden är den praktiskt viktiga sanktionen mot firmaintrång och att frågan om behovet av straffsanktion bör, här liksom på immaterialrättsområdet i övrigt, övervägas ytterligare.

Föreningen Sveriges statsåklagare delar utredningens uppfattning att det kriminaliserade området bör begränsas till uppsåtliga gärningar bl. a. med hänsyn till att som följd därav påföljdspraxis kan utbildas så att den blir verkligt meningsfylld i brottsämmande syfte.

Riksåklagaren påpekar att den föreslagna bevisregeln om firmas geografiska skyddsområde vid åtal för firmaintrång skulle kunna leda till att den tilltalade blir fälld, därför att han inte förmår styrka att ett åtalande förfarande inte har trätt firmainnehavarens rätt för när. Riksåklagaren anser att denna konstruktion är ägnad att inge starka betänkligheter såvitt gäller ansvar och förordar att bevisregeln inte skall äga tillämpning i brottmål. Om dessa synpunkter vinner gehör kommer emellertid firmaskyddet i det avsedda fallet inte att vara straffsanktionerat och inte heller — eftersom här förutsätts att skada inte har kunnat visas — tryggt genom rätt till ersättning. Riksåklagaren finner det därför behövt att här öppna möjlighet till förbudstalan på motsvarande sätt som vid vilseledande firma.

Lantbruksförbundet hemställer under hänvisning till de stora ekonomiska värden det här gäller helt allmänt att möjlighet införs att utverka förbud mot fortsatt användning vid firmaintrång. Förbundet hänvisar till att de övriga nordiska förslagen medger förbud och till att utredningen om illojal konkurrens har föreslagit kombinationen förbud/straff. Förbundet tillägger att samma behov av förbud föreligger beträffande varumärke och att det därför torde vara lämpligt att samtidigt göra ändring i varumärkeslagen.

Beträffande den av utredningen föreslagna straffskalan anför *två chefsåklagare i Stockholm* och *handelsregisterföraren i Vetlanda* att det

bör vara tillräckligt med bötesstraff som sanktion. *Föreningen Sveriges statsåklagare* anser däremot att frihetsberövande påföljd bör kunna tillämpas och inte bör betraktas som en undantagsföreteelse. Uppsåtligt intrång i annans rätt till firma torde enligt föreningen inte sällan kunna betraktas som en kvalificerad gärning med hänsyn till de ekonomiska vinster som gärningsmannen i vart fall räknar med att få av brottet. Däremot kan det stundom bli svårt att uppskatta storleken av den skada som vållas genom firmaintrång med påföljd att skadeståndssanktionen inte blir tillräckligt verksamt. Antalet fall där uppsåtligt firmaintrång verkligen kan styrkas blir sannolikt ganska litet i förhållande till det verkliga antalet sådana intrång och det torde därför vanligen bli behövt med kännbar påföljd i de fall där fällande dom meddelas. *Riksåklagaren* och *överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt* har inte något att erinra mot den föreslagna straffskalan. De anser att, även om i de flesta fall böter är tillräcklig sanktion, fall kan förekomma, exempelvis vid upprepad brottslighet med kännbar ekonomisk skada för målsäganden, då en kraftigare sanktion är påkallad.

Förslaget att firmaintrång skall i första hand vara underkastat allmänt åtal kritiserar av *Advokatsamfundet* och *KF*. Om som utredningen har förutsett allmänt åtal i regel kommer i fråga endast i grövre och mera uppenbara fall måste det enligt *Advokatsamfundet* framstå som särskilt meningslöst att målsägande i alla andra fall skall behöva ange brottet till åtal och invänta åklagarens beslut att åtal inte skall äga rum, innan han själv kan anhängiggöra åtal. Redan åtalsangivelsen kan medföra onödigt besvär och onödiga kostnader, men värre är att målsäganden tvingas vänta med sina egna åtgärder. Detta kan medföra rättsförluster för honom. Samfundet är för sin del inte övertygat om lämpligheten av att ifrågavarande brott ens i särskilda fall skall kunna bli föremål för allmänt åtal, men om allmänt åtal över huvud taget skall komma i fråga bör målsäganden ha rätt att välja mellan att ange brottet till åklagaren och att själv direkt anhängiggöra åtal. Om målsäganden har väckt åtal, kan han när som helst, exempelvis efter en uppgörelse med svaranden, återkalla sin talan, vilket åklagare som har anhängiggjort åtal inte lika lätt kan göra. Liknande synpunkter anförs av *KF*, som anser att åtalsreglerna på immaterialrättens område bör omprövas och hemställer att frågan blir föremål för förnyad utredning och löses så, att målsäganden får självständig talerätt men också får möjlighet att, om han så önskar, anmäla intrånget till åklagare för anställande av åtal.

Överåklagarna i Stockholms och Malmö åklagardistrikt samt *Föreningen Sveriges statsåklagare* tillstyrker förslaget att allmänt åtal skall väckas endast om åtal av särskilda skäl finnes påkallat från allmän synpunkt. Enligt *överåklagaren i Malmö åklagardistrikt* har firmaintrång en utpräglad karaktär av civilorätt, där den förfördelades främsta

intresse är att få skadestånd för intrånget och förebygga fortsatt intrång, medan samhällets intresse av att den ansvarige straffas i regel inte gör sig särskilt starkt gällande. Möjligheten att efter angivelse få motparten åtalad och straffad användes beträffande varumärkesintrång före den 1 januari 1968 som ett hot att framtvunga uppgörelse. Möjligheten för målsäganden att praktiskt taget kostnadsfritt få sina intressen tillgodosedda stimulerade denne i hans försök att få ut skadestånd av motparten. Begränsningen i åklagarens skyldighet att åtala eventuella brott påkallas också av att den gränsdragning som föranleds av den föreslagna bevisregeln om firmas geografiska skyddsområde i många fall kan bli mycket svår. *Advokatsamfundet* anför däremot att om allmän åklagare får åtalsrätt denna inte bör göras beroende av att åtalet av särskilda skäl finnes påkallat från allmän synpunkt. Någon närmare förklaring till vad som menas med denna juridiska konstruktion har inte getts i de sammanhang där den har föreslagits och samfundet anser att den är olycklig, i varje fall när det gäller angivelsebrott.

Svea hovrätt (majoriteten) kritiserar utredningens uttalande att oaktasamhet normalt bör anses föreligga om en näringsidkare tar en firma i bruk utan att dessförinnan undersöka om den är registrerad för annan. Hovrätten anser att det saknas anledning att se strängare på firmaintrång än vad det allmänt inom civilrätten brukade oaktasamhetsrekvisitet medger. Självfallet kan omständigheterna i de enskilda fallen skifta väsentligt. Exempelvis har man anledning att kräva mer av ett större företag med särskild administrativ organisation än av enskilda företagare med begränsad verksamhet. Hovrätten påpekar vidare att det ibland kan vara svårt att vid förfrågan hos en registreringsmyndighet få klart besked om en tillämnad firma kolliderar med annans registrerade firma.

5.10 Handelsregister

Vad angår rätten att införas i handelsregister anför *länsstyrelsen i Gävleborgs län* att den föreslagna utvidgningen av kretsen av firmasubjekt är sakligt motiverad och att möjligheten till frivillig registrering av firma tillgodoser ett till *länsstyrelsen* ofta framfört önskemål. Förslaget att en företagare skall ha möjlighet att få namnet på sin verksamhet registrerat som firma även om han inte är bokföringspliktig tillstyrks av *Svea hovrätt*, *länsstyrelsen i Örebro län* och *handelsregisterföraren i Eskilstuna*. Förslaget att ideell förening skall få registrera firma för näringsverksamhet tillstyrks av *länsstyrelsen i Örebro län*, *handelsregisterföraren i Karlskoga*, *Apotekarsocieteten* och *Svenska företagares riksförbund*. *Länsstyrelsen* och *Apotekarsocieteten* nämner uttryckligen också stiftelser som idkar näring. *Svenska företagares riksförbund* framhåller att förslaget fyller ett behov för den allt större grupp föreningar

av olika slag som driver en mångskiftande verksamhet med ofta mycket stora ekonomiska inslag.

Folkets husföreningarnas riksorganisation anför att den i skrivelser till chefen för justitiedepartementet har hemställt om sådan ändring i lagen om ekonomiska föreningar, att folketshusföreningar skulle kunna vinna registrering enligt denna lag. Riksorganisationen noterar med tacksamhet att utredningen genom sitt förslag till lag om handelsregister har undanröjt de praktiska olägenheter som föranlett framställningarna. *Svenska turistföreningen* finner att det kan vara anledning att bereda möjlighet för ideell förening som idkar näring att få sin firma registrerad.

Förslaget att enskild näringsidkare som är bokföringspliktig inte skall ha skyldighet att göra anmälan till handelsregistret tillstyrks eller lämnas uttryckligen utan erinran av *länsstyrelserna i Örebro och Gävleborgs län* samt *Svenska företagares riksförbund*. Erinringar framställs däremot av *Svea hovrätt* (majoriteten), *länsstyrelsen i Jönköpings län*, *handelsregisterförarna i Arvika* och *Boden* samt *Apotekarsocieteten*. Hovrätten ställer sig tveksam till förslaget. Såvitt hovrätten kan finna föreligger det ett tämligen starkt allmänt intresse av att bokföringsskyldiga näringsidkare skall vara i lag ålagda att låta registrera firma för sin verksamhet. Frågan om att bibehålla registreringsplikten för bokföringsskyldiga näringsidkare bör enligt hovrättens mening ägnas uppmärksamhet under det fortsatta lagstiftningsarbetet, varvid samordning bör ske med förslaget till lag om skyldighet att föra räkenskaper. Liknande synpunkter anföras av *Apotekarsocieteten*, som finner det mindre konsekvent att samtidigt skärpa räkenskapsskyldigheten för enskilda näringsidkare i allmänhet och befria dem från skyldigheten att registrera firma. Enligt *länsstyrelsen i Jönköpings län* fyller registreringen som utredningen har framhållit bl. a. ett serviceändamål i det att den tillgodoser näringslivets och allmänhetens krav på att få tillgång till vissa uppgifter om firmainnehavaren och hans verksamhet. Utredningen synes emellertid inte ha berört registreringens stora betydelse som underlag för dels statens priskontrollverksamhet och dels varuskattekontrollen. Även om bruket att registrera firma har trängt igenom fullständigt och även om också framdeles behovet av firmaskydd kommer att utgöra ett starkt motiv för en fortsatt allmän registrering, finner länsstyrelsen starka skäl av nyss antydd art tala för att bibehålla ett obligatorium. Huruvida underlåtenhet att registrera skall vara straffbelagd kan dock diskuteras.

Enligt *handelsregisterförarna i Arvika* och *Boden* kommer åtskilliga näringsidkare att underlåta registrering om registreringsplikt inte föreskrivs, med påföljd att handelsregistren blir ofullständiga. Inte heller *Apotekarsocieteten* är säker på att registrering i en från allmän synpunkt önskvärd omfattning kommer till stånd utan att registreringsplikt föreskrivs i lag.

5.11 Följdlagstiftning m. m.

Svea hovrätt, länsstyrelserna i Södermanlands, Skaraborgs och Värmlands län samt handelsregisterföraren i Norrtälje anger uttryckligen, att de inte har något att erinra mot utredningens förslag till lag om p r o k u r a.

Östergötlands och Södermanlands handelskammare förordar att i v a r u m ä r k e s l a g e n införs bestämmelser om firma som varukännetecken och om konsekvenserna av firmas inarbetning i denna egenskap. I fimalagen bör i så fall tas in en anvisning om att firmas funktion som kännetecken för varor eller prestationer regleras i varumärkeslagen.

Beträffande utredningens förslag till ändringar i författningar inom a s s o c i a t i o n s r ä t t e n framhåller *försäkringsinspektionen*, att såvitt rör försäkringsbolagsområdet några egentliga brister i fråga om firmabestämmelserna inte kan sägas ha gjort sig gällande utan att dessa i stort sett synes fungera väl. Inspektionen ifrågasätter därför om fimalagstiftningen vad avser försäkringsbolagsområdet över huvud taget är i behov av några reformer. Om det från allmän firmarättslig synpunkt är önskvärt för konsekvensens skull att inordna även försäkringsbolagen under den tilltänkta fimalagstiftningen i den utsträckning som föreslås, vill inspektionen dock med vissa förbehåll inte motsätta sig den föreslagna ordningen.

Med anledning av utredningens förslag, att den nya fimalagen skall ersätta de bestämmelser inom speciallagstiftningen som dels förbjuder användande av vissa beteckningar som kan vara vilseledande, dels förbehåller vissa beteckningar för särskilda rättssubjekt, förklarar sig *bostadsrättskommittén* inte ha något att erinra mot att förbudet för annan än bostadsrättsförening att i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet "bostadsrätt" får utgå ur lagen om bostadsrättsföreningar.

Utredningens förslag att upphäva de bestämmelser varigenom användningen av orden bank, sparbank, jordbrukskassa, centralkassa för jordbrukskredit och jordbrukskreditkassa i firma eller eljest vid beteckningen av viss verksamhet förbehålls banker, sparbanker resp. jordbrukets kreditkassor kritiserar av *bankinspektionen, Bankföreningen och Sparbanksföreningen*. Bankföreningen anför, att det skydd som bestämmelserna om vilseledande firma i förslaget till fimalag kan ge inte blir likvärdigt med det som ges i 2 § banklagen. Det är enligt föreningen långtifrån säkert att varje användning av ordet bank i firma för någon, som står utanför den krets för vilken ordet nu förbehålls, skulle betraktas som vilseledande. Föreningen påpekar vidare att förbud enligt den föreslagna fimalagen inte kan meddelas mot användande av ordet bank i sådant sammanhang att det inte framstår som beståndsdel

av en firma. Sådana åtgärder kan inte heller beivras som firmaintrång. Föreningen anser att en uppluckring av skyddet skulle strida mot vad som åsyftades vid de nu gällande bestämmelsernas tillkomst. *Poststyrelsen* anför liknande synpunkter såvitt angår orden bank och sparbank.

De föreslagna ändringarna i speciallagstiftningens bestämmelser om förväxlingsskydd föranleder *patentverket* att påpeka att det är viktigt att gällande aktiebolagslags krav på tydlig åtskillnad mellan i registret upptagna firmor kvarstår. Patentverket förordar därför att ordet "tydligt" bibehålls i lagtexten och anför som ett viktigt skäl härför de betydande förväxlingsrisker som föreligger. *Svenska företagens riksförbund* framhåller att bl. a. i 6 § aktiebolagslagen bör fastslås att likartade förväxlingsbara firmor inte skall få vara registrerade samtidigt i två eller flera register.

Förslaget att bolagsordning, stadgar och liknande samt aktuellt firma-register skall ange verksamhetens geografiska omfattning möter stark kritik från flera håll. *Advokatsamfundet*, som bestämt avstyrker förslaget, anför bl. a. att man som regel när ett aktiebolag bildas inte kan överblicka den framtida geografiska omfattningen av bolagets verksamhet. Om man införde den föreslagna bestämmelsen torde stiftare av nya aktiebolag för att vara på den säkra sidan som regel i bolagsordningen komma att ange att verksamheten skall drivas inom Sverige och utlandet. Registreringsmyndigheten torde inte kunna vägra att godta en sådan uppgift. Den föreslagna regeln skulle enligt samfundets mening komma att medföra att en mycket stor mängd bolag i sina bolagsordningar hade bestämmelser om verksamhetens geografiska omfattning, vilka var antingen alltför vittomfattande eller alltför snäva. *Advokatsamfundet* påpekar vidare att man, om förslaget godtogs, ändå inte inom överskådlig tid skulle uppnå att majoriteten av aktiebolagen i sina bolagsordningar hade en uppgift om verksamhetens geografiska omfattning. Förslaget ålägger nämligen inte bolag som har registrerats innan den nya lagen trätt i kraft att införa sådan uppgift i sin bolagsordning, och samfundet säger sig ha svårt att tro att de redan existerande bolagen i någon större utsträckning skulle frivilligt ta på sig besväret och kostnaden av en bolagsordningsändring som från bolagets synpunkt ter sig onyttig och ändamålslös.

Liknande synpunkter anføres av *Svea hovrätt* (majoriteten), *Handelskamrarnas nämnd*, *patentverket* och *Industriförbundet*. *Aktiebolagsutredningen* anför att bolagen i regel får antas önska, att det skydd för firma som kan erhållas genom godkännande av stiftelseurkund eller registrering skall avse så stort område som möjligt, dvs. hela riket. Begränsning av skyddsområdet genom inskränkning i bolagsordningen av verksamhetens geografiska omfattning torde enligt aktiebolagsutredningen komma till användning endast i sådana fall då hinder för den önskade firmans registrering föreligger genom tidigare registrering av

firma med lokalt skyddsområde. Med hänsyn härtill finner aktiebolagsutredningen det onödigt att för normalfallen obligatoriskt kräva bestämmelse i bolagsordningen och registrering. Endast när en begränsning önskas behöver bestämmelse därom införas i bolagsordningen och uppgift tas in i registret.

Lantbruksförbundet motsätter sig att stadgar för ekonomiska föreningar skall behöva ange verksamhetens geografiska omfattning. Enligt förbundet skulle en sådan stadgeföreskrift innebära att en av affärsrättsmässiga skäl betingad ändring av verksamheten måste underkastas stadgeändringens formaliteter och registrering innan den är fullt laglig. Man torde t. o. m. kunna påstå att styrelsen inte skulle få förändra verksamhetens geografiska omfattning innan stämman ändrat stadgarna på denna punkt. *Advokatsamfundet* påpekar att vad samfundet har anfört beträffande föreskrifter om aktiebolags geografiska verksamhetsområde i någon mån också gäller för ekonomiska föreningar. Med hänsyn till att ekonomiska föreningar enligt förslaget liksom hittills skall registreras i lokala föreningsregister hos länsstyrelserna är det dock mer naturligt med en bestämmelse om verksamhetens geografiska omfattning i fråga om dem än beträffande aktiebolag, särskilt som det är mindre vanligt att en ekonomisk förenings verksamhet har annat än lokal karaktär.

Utredningen för översyn av lagen om understödsföreningar motsätter sig att verksamhetens geografiska omfattning skall anges i understödsförenings stadgar och tillsynsmyndighetens register. En sådan regel fyller knappast något behov men kan vålla föreningar och tillsynsmyndigheter vissa till synes onödiga besvär.

Bankinspektionen och *Bankföreningen* avstyrker förslaget att verksamhetens geografiska omfattning skall anges i bolagsordning för bank och i bankregistret. Enligt inspektionen framstår det med hänsyn till arten av bankernas verksamhet som nödvändigt att firmaskydd ges för hela landet. Bankföreningen, vars yttrande i denna del hänför sig också till motsvarande bestämmelser i andra lagförslag, anser att en uppgift om verksamhetsområdet knappast kan få någon betydelse när det gäller att bestämma firmaskyddets geografiska omfattning. Föreningen framhåller att det finns starka skäl som talar mot att införa skyldighet att lämna uppgift om verksamhetsområdet. Om en näringsidkare från början har angett endast hemortskommunen som verksamhetsområde, kan det vara vanskligt att avgöra vid vilken tidpunkt rörelsen har expanderat så långt att man kan tala om ett överskridande av kommungränserna. Det synes enligt föreningen föga rimligt att en felbedömning i det hänseddä skulle kunna få till följd att näringsidkaren blev bötfälld för underlåten registreringsanmälan. Kravet att uppgift om verksamhetsområdet skall tas in i bolagsordning eller föreningsstadgar skulle vidare kunna medföra att rättshandlingar som bolaget eller för-

eningen har företagit mot parter utanför det angivna verksamhetsområdet blev ogiltiga.

Utredningens förslag om införande av uttryckliga bestämmelser angående handläggningen hos registreringsmyndigheten, när ansökan eller anmälan är ofullständig eller av annat skäl inte kan leda till registrering utan komplettering, godtas av *patentverket*, som anför att de föreslagna möjligheterna för registreringsmyndigheten att avskryva ansökningar och anmälningar medför praktiska fördelar för både sökanden och myndigheten.

Förslaget i fråga om besvärsväg tillstyrks av *patentverket* som härvid hänvisar till sitt yttrande över förvaltningsdomstolskommitténs betänkande (SOU 1966: 70) Förvaltningsrättskipning. *Bostadsrättskommittén* påpekar att utredningens förslag leder till olikhet mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar i fråga om möjligheterna att anföra besvär i registreringsärenden.

Med anledning av utredningens påpekande, att frågan om försäkringsbolags firma kan komma att prövas såväl av Kungl. Maj:t i statsrådet som av regeringsrätten, framhåller *försäkringsinspektionen*, att frågan om firma på försäkringsbolagsområdet är av tämligen underordnad betydelse och att risken för kompetenskonflikt mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten helt torde ligga på det teoretiska planet. I praktiken har såvitt inspektionen vet någon sådan konflikt aldrig förekommit. Inspektionen finner därför de i detta hänseende föreslagna ändringarna i lagen om försäkringsrörelse opåkallade. *Försäkringsbolagens riksförbund* tillstyrker däremot förslaget och framhåller att bestämmelserna om prövning av bolags firma är av sådan art att de bör tillämpas av förvaltningsdomstol och inte av Kungl. Maj:t i statsrådet.

5.12 Jordbrukskreditkassas firma

Jordbrukskassaförbundets förslag, att jordbrukets kreditkassor skall få rätt att i sina firmor använda ordet bank, har inte mött någon erinran från *fullmäktige i riksbanken*, *Postbanken*, *Bankföreningen* och *Sparbanksföreningen*.

Bankinspektionen erinrar om att huvudsyftet med 1968 och 1969 års banklagsreformer var att förse de olika typer av kreditinstitut som representeras av affärsbanker, Postbanken, sparbanker och jordbrukets kreditkassor med legala möjligheter till konkurrens på likartade villkor inom hela verksamhetsområdet. Kreditkassorna medgavs i enlighet därmed rätt att använda ordet bank i samband med sin rörelse men inte i sin firma. Kreditkassorna har därefter utnyttjat sin rätt i betydande omfattning, varvid sammansättningen "Föreningsbanken-Jordbrukskassan" lanserats i verksamheten. Jordbrukskassaförbundet har vidare erhållit registrering hos patentverket av två olika figurmärken. i

vilka benämningen "Föreningsbanken" ingår. Inspektionen vill inte motsätta sig att kreditkassa nu också får rätt att i sin firma använda ordet bank men anser att ytterligare ett steg bör tas. Jordbrukskasserörelsen bör sålunda även förpliktas att i firma använda ordet föreningsbank. Härigenom skulle vinnas att i firmasammanhang ordet bank förbehölls för bankaktiebolag, ordet sparbank för sparbanks och ordet föreningsbank för jordbrukets kreditkassor. En sådan ordning skulle skapa klara linjer från firmasympunkt.

Jordbrukskassaförbundet har i anslutning till bankinspektionens yttrande uttryckt tillfredsställelse med inspektionens förslag och påpekat att jordbrukets kreditkassor genom detta också i lagligt hänseende får den exklusiva rätt till ordet föreningsbank som de i praktiken redan torde ha erhållit genom den frekventa användningen av ordet i marknadsföringssammanhang.

6 Föredraganden

6.1 Allmänna synpunkter

Med firma avses den benämning under vilken en näringsidkare driver sin verksamhet. Om denne är en juridisk person såsom aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening utgör firman den juridiska personens namn. En fysisk person kan begagna sitt eget namn som firma men har också möjlighet att använda en firma av annat innehåll.

Firmans användningsområde och funktion växlar mellan olika näringsidkare. I so mliga fall tjänar firman enbart som en benämning för näringsidkaren vid ingående av avtal, vid kontakter med myndigheter och i andra privata och offentliga sammanhang. Detta gäller ofta i fråga om sådana näringsidkare som bedriver en utpräglad lokal verksamhet inom detaljhandel, hantverk eller liknande och inte är beroende av reklam för att nå kontakt med sin kundkrets. Deras firmor har i allmänhet en konventionell utformning och består av sådana element som personnamn, ortnamn och verksamhetsbeteckning. Andra näringsidkare däremot, särskilt sådana som bedriver en aktiv marknadsföring med bred inriktning, utnyttjar ofta firman som ett kännetecken i stil med varumärke. Särskilt gäller detta om firman i och för sig har stark särprägel, t. ex. om den innehåller ett fantasiord eller ett ovanligt personnamn. I fall av denna typ blir firman bärare av en till näringsverksamheten knuten goodwill, för vilken innehavaren har anspråk på rättsligt skydd. Mot bakgrund härav har också utbildats regler om en ensamrätt till firma. Denna innebär att ingen annan än den som har rätt till firman får använda denna eller en därmed förväxlingsbar firma.

Regler som skyddar mot förväxlingsbara firmor ligger inte bara i fir-

mahavarnas eget utan också i allmänhetens intresse. För den krets till vilken en företagare vänder sig i sin verksamhet har firman betydelse därigenom att den identifierar företaget och sålunda tjänar till ledning i valet mellan olika företag och deras produkter. Firmans betydelse i detta hänseende har ökat starkt genom den utveckling som har ägt rum inom produktion och varudistribution. Detta gäller inte minst konsumtionsvarumarknaden. Denna präglas av ett ständigt ökande varuutbud samtidigt som detaljhandelsnäsens möjligheter att ge personlig vägledning åt konsumenterna minskar. Som följd härav får sådana på en större krets inriktade marknadsföringsåtgärder som olika former av reklam stor betydelse. I denna typ av marknadsföring spelar kännetecknen som varumärke och firma en framträdande roll.

Det är från skilda synpunkter angeläget att vi har rättsregler om firma som är väl anpassade till den moderna tidens krav. Vår nuvarande lagstiftning på området härrör i sina huvuddrag från slutet av 1800-talet. Viktiga delar av gällande rätt är inte kodifierade, och i många avseenden är rättsläget oklart. Även om rådande ordning inte är förändrad med några besvärande olägenheter är det uppenbart att en modern lagstiftning på området behövs.

Under det senaste decenniet har tillkommit en serie nya lagar som reglerar de olika immaterialrättsliga ensamrätterna. År 1960 genomfördes lagstiftning om varumärken och kollektivmärken samt om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och om rätt till fotografisk bild. Sedermera har vi fått lagar om rätt till namn, om patent, mönster och växtförädlarrätt. Den enda rättighet av hithörande typ som ännu inte har blivit föremål för ny lagstiftning är firmarätten.

I firmautredningens betänkande (SOU 1967: 35) Firmaskydd har lagts fram förslag till en ny firmalag, som upptar grundläggande bestämmelser om firma för alla slag av näringsidkare. Förslaget bygger i stor utsträckning på gällande rätt, men på åtskilliga punkter föreslås nyheter av både principiell och praktisk betydelse. Det har utformats i nära anslutning till varumärkeslagen.

Utredningens förslag har fått ett positivt mottagande vid remissbehandling. Det har allmänt tillstyrkts i sina huvuddrag.

För egen del anser jag mot bakgrund av det nu anförda att ny lagstiftning på firmarättens område bör genomföras på grundval av utredningens förslag.

När det gäller att utforma lagreglerna får en avvägning göras mellan olika intressen. Som jag redan tidigare har påpekat är det både från firmahavarnas och från allmänhetens synpunkt angeläget att motverka förväxlingsbara firmor. Ett naturligt sätt att tillgodose detta önskemål är att ge ensamrätten till firma vidsträckt omfattning. Emellertid bör också beaktas att det bl. a. av registreringstekniska skäl kan vara svårt att få kännedom om vilka firmor som existerar. Det kan där-

för förekomma att näringsidkare i god tro tar i bruk och inarbetar en firma vilken senare visar sig vara förväxlingsbar med annans redan skyddade firma. Ensamrätten bör med hänsyn härtill inte sträckas ut längre än vad som motiveras av ett verkligt skyddsbehov. Ensamrätten innebär i och för sig en begränsning av den fria konkurrensen och bör därför inte heller ges sådan omfattning att den får skadliga verkningar i detta hänseende.

Frågan om ensamrättens konkurrensbegränsningseffekter diskuterades vid tillkomsten av varumärkeslagen. Föredragande departementschefen medgav att systemet med märkesvaror kunde leda till monopolliknande situationer. Han slog emellertid också fast att ingripande med stöd av lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet borde kunna ske i sådana fall då innehavaren av en varumärkesrätt hade vidtagit en från konkurrensbegränsningssynpunkt skadlig åtgärd, även om denne därvid helt hade handlat inom ramen för det skydd som ensamrätten ger. Detsamma får anses gälla på firmarättens område. F. ö. torde risken för monopol tendenser vara mindre när det gäller firma än i fråga om varumärke.

Firmalagstiftningens uppgift bör inte enbart vara att reglera ensamrätten till firma och lösa konflikter mellan olika anspråk på sådan rätt. En viktig aspekt som jag redan har berört är firmans uppgift att vägleda allmänheten, konsumenterna. För att en firma skall rätt fylla denna uppgift krävs inte bara att den inte är förväxlingsbar utan också att den inte är vilseledande. Firmalagstiftningen bör därför vara utformad på sådant sätt att vilseledande firmor motverkas.

Som jag nämnt har utredningen utformat förslaget till firmalag i nära anslutning till varumärkeslagen. Några remissinstanser ger uttryck åt en viss tveksamhet rörande lämpligheten härav. De pekar på att firman har även andra funktioner än den känneteckensfunktion som är karakteristisk för varumärket. Detta är obestriddligen riktigt och måste givetvis beaktas vid utformningen av lagreglerna. Å andra sidan är det av värde att reglerna om firma och varumärke stämmer överens sinsemellan. Det kan ofta vara svårt att i ett konkret fall avgöra om ett oregistrerat kännetecken syftar på själva verksamheten eller på de i denna tillhandahållna varorna och tjänsterna. Sådana problem ställs inte på sin spets i den mån rättsverkningarna är desamma oavsett hur det förhåller sig i detta hänseende. Vidare kan det vara till fördel om praxis på det ena rättsområdet kan tjäna till ledning även inom det andra. Mot bakgrund av det nu anförda anser jag i likhet med utredningen att man vid utformningen av firmalagstiftningen bör sträva efter att anpassa den till varumärkeslagen, i den mån inte skiljaktigheter i sak anses påkallade.

F. n. regleras i samma lag frågor om handelsregister, firma och procura. Regler om firma finns dessutom i speciallagar som avser sär-

skilda slag av näringsidkare. Utredningen föreslår att bestämmelserna i nämnda tre ämnen delas upp på tre skilda lagar. Firmalagen föreslås få karaktären av en allmän lagstiftning som blir direkt tillämplig på alla slag av firmasubjekt, vare sig de skall registreras i handelsregister eller inte. I lagen om handelsregister tas utöver registreringsbestämmelser upp bl. a. vissa specialföreskrifter om firma för sådana näringsidkare som skall införas i handelsregistret, medan motsvarande föreskrifter för andra typer av näringsidkare, t. ex. aktiebolag och ekonomiska föreningar, ges i de lagar som reglerar deras verksamhet. Den av utredningen förordade uppläggningsen av lagstiftningen, som i allmänhet har tillstyrkts under remissbehandlingen, syns mig lämplig.

Den gällande firmalagen var en av de första lagar som tillkom i nordiskt samarbete. Även vid den nu aktuella översynen har — liksom vid översynen av andra delar av immaterialrätten — nordiskt samarbete ägt rum. Firmautredningen har samarbetat med motsvarande utredningar i Danmark, Finland och Norge, och under det fortsatta beredningsarbetet har överläggningar ägt rum mellan företrädare för resp. ministerier i de olika länderna. I stort sett har man härvid kommit fram till enhetliga lösningar. Vissa punkter, där skiljaktigheter av betydelse föreligger, kommer att redovisas i det följande.

6.2 Firmaregister och registreringsmyndigheter

Utformningen av en ny firmalagstiftning påverkas med nödvändighet av vilket registreringssystem man har att arbeta med. Jag vill därför redan nu ta upp frågan om firmaregister och registreringsmyndigheter.

Enligt gällande rätt omhänderhas firmaregistrering av ett stort antal centrala, regionala och lokala myndigheter. Utan jämförelse störst av de centrala registren är aktiebolagsregistret, som förs av patentverket, men vid sidan därav finns flera andra centrala register, t. ex. bankregistret, sparbanksregistret och registret för jordbrukskasserörelsen, vilka förs av bankinspektionen, samt försäkringsregistret, som förs av försäkringsinspektionen. Registren för ekonomiska föreningar är regionala och förs av länsstyrelserna, var och en för sitt län. Handelsregistren förs kommunvis antingen av länsstyrelsen eller lokalt av särskild registerförare, som Kungl. Maj:t har förordnat för viss stad. Sådant förordnande har tidigare meddelats för ett femtiotal städer men kvarstår efter de senaste årens kommunsammanslagningar bara på drygt tjugotalet orter.

Utredningen föreslår inte annan ändring i gällande ordning än att handelsregistren skall föras länsvis och de särskilda handelsregistren i vissa kommuner därvid flyttas över till länsstyrelserna. Dessutom skall Kungl. Maj:t kunna förordna, att handelsregister och föreningsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Utredningen förordar

också att förberedande åtgärder vidtas för att upprätta en förteckning för hela riket över registrerade firmor.

Den nuvarande splittringen av firmaregistreringen har klara nackdelar från firmarättslig synpunkt. Sålunda kan inte alla tidigare registrerade firmor beaktas vid förhandsgranskningen av en ny firma vilket medför risk för att kolliderande firmor registreras. Vidare får vissa registers regionala karaktär till följd att firmaskyddet inte alltid kan ges den geografiska omfattning som skulle vara önskvärd. Även om nackdelarna med den nuvarande ordningen inte bör överdrivas är det klart att en samordning av registren och en koncentration till ett mindre antal myndigheter skulle vara av värde från firmarättslig synpunkt.

Utom firmaregistreringen finns också annan registrering som berör företagare, t. ex. hos statistiska centralbyrån samt hos andra myndigheter i samband med administration av inkomstskatt, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter. Det måste antas att det på längre sikt blir nödvändigt att samordna företagsregistreringen i landet. En sådan samordning förutsätter sannolikt att ADB kommer till användning samt att en enhetlig identitetsnumrering av juridiska personer införs. De problem som är förknippade härmed ingår som delfrågor i de stora projekt som rör samordningen av statliga ADB-baserade informationssystem.

Även firmaregistreringen förefaller på sikt kunna effektiveras och rationaliseras med hjälp av ADB. En sådan reform bör exempelvis kunna göra det möjligt att vidga firmas geografiska skyddsområde och att förfina likhetsgranskningen vid prövningen av ansökningar om registrering av firma. Uppenbart är emellertid att en omläggning medför inte obetydliga problem av teknisk och organisatorisk art. I dag saknas tillräckligt underlag för en bedömning av hur dessa problem bör lösas. Det är vidare inte troligt att en isolerad reform innefattande övergång till ADB i fråga om firmaregistreringen kan medföra så stora vinster i olika hänseenden att de skulle motivera de otvivelaktigt betydande kostnader en sådan reform skulle innebära. Däremot bör det finnas goda möjligheter att i någon form integrera firmaregistreringen med annan statlig ADB-registrering av baskaraktär som kan antas komma till stånd i en framtid.

Vad jag nu har anfört leder till den slutsatsen att någon mera genomgripande reform av firmaregistreringen inte bör genomföras nu. Ändringarna i registreringsbestämmelserna bör i huvudsak begränsas till vad som behövs från firmaskyddssynpunkt. Det är därvid av vikt att inte nu göra några ändringar som hindrar eller försvårar en framtida rationalisering av registreringen av företag och juridiska personer eller som medför arbete vilket måste göras om vid en sådan rationalisering, såvida inte ändringarna trots detta är motiverade med hänsyn till det utbyte de ger under mellantiden.

Det nu sagda får betydelse när det gäller frågor om utökad central firmaregistrering. Sådana frågor har tagits upp från flera håll under remissbehandlingen. I dagens läge är det framför allt föreningsregistren som skulle kunna tänkas bli överflyttade från länsstyrelserna till central myndighet. Närmast kunde patentverket komma i fråga. Önskemål i den riktningen har framförts av ett par remissinstanser. Från firmaskyddssynpunkt skulle en sådan ändring otvivelaktigt vara av visst värde. Den skulle vidare vara till fördel inte minst för alla de föreningar som tillhör riksorganisationer och biträds av dessa vid utformningen av stadgar etc. Den av utredningen som skäl mot central registrering åberopade synpunkten, att det är av värde för de mindre föreningarna att kunna ha kontakt med myndigheterna på det personliga planet, synes mig däremot inte väga särskilt tungt med hänsyn till nutidens kommunikationsmöjligheter. Trots att sålunda flera skäl talar för en övergång till central registrering av ekonomiska föreningar anser jag det inte lämpligt att nu vidta en så genomgripande och kostsam åtgärd. Det huvudsakliga motivet härför är att företags- och firmaregistreringen i framtiden kan antas bli föremål för en mera omfattande rationalisering, vars närmare innebörd det ännu inte är möjligt att förutse. Mot bakgrund av vad jag nu har sagt om föreningsregistren är det uppenbart att någon omläggning av handelsregistren till ett register för hela landet inte kan komma i fråga f. n.

Ett annat uppslag som har förts fram vid remissbehandlingen är att det skapas möjlighet till frivillig centralregistrering för näringsidkare som anser sig ha behov av ett mer vidsträckt skydd än de annars skulle få. En sådan ordning skulle emellertid innebära en ytterligare splittring av det manuella registreringssystemet och försvåra en framtida större reform. Jag kan därför inte tillstyrka detta förslag.

Vad beträffar frågan om centraliserad firmaregistrering kan ytterligare påpekas följande. Det är inte säkert att en sådan reform bör genomföras på det sättet att all registrering sker hos en och samma myndighet. Man kan också tänka sig en ordning där vissa register i princip förblir regionala men samlas i en gemensam dator, med vilken varje registreringsmyndighet kan kommunicera för registerföring och erhållande av information. Även med ett sådant system skulle man kunna undanröja de olägenheter som är förenade med den nuvarande uppdelningen på olika register.

Utredningens förslag att handelsregistren fullständigt sammanförs till länsstyrelserna — dvs. att de särskilda handelsregister som enligt Kungl. Maj:ts förordnande förs i vissa kommuner flyttas över till länsstyrelserna och att handelsregistren i fortsättningen förs för hela länet gemensamt och inte som nu kommunvis — har i allmänhet tillstyrkts vid remissbehandlingen. Några handelsregisterförare har dock motsatt sig förslaget och framhållit att det

för näringsidkare och allmänhet är av stort värde att registreringen kan ske hos myndighet på platsen. Dessa synpunkter kan emellertid inte tillmätas särskilt stor betydelse, när det är fråga om överflyttning till en myndighet i länets residensstad. Även om överflyttningen och sammanförandet av handelsregistren till länsvis förda register kommer att medföra ett visst merarbete för länsstyrelserna, synes mig de rationaliseringsvinster som kan göras genom en sådan åtgärd redan på kort sikt vara betydande. Vidare får de av utredningen föreslagna firmaskyddsreglerna anses förutsätta registreringsområden som inte är mindre än länet. Jag förordar därför att utredningens förslag på denna punkt genomförs.

Utredningen föreslår att Kungl. Maj:t skall kunna förordna att handelsregister och föreningsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Jag anser inte att — som en remissinstans befarar — några olägenheter behöver följa av att en sådan möjlighet införs. Åtminstone i avvaktan på resultatet av det utredningsarbete rörande bl. a. frågan om lämpliga geografiska arbetsområden för den decentraliserade statliga förvaltningen som bedrivs av länsberedningen (C 1970: 28) synes det lämpligt att Kungl. Maj:t har en sådan befogenhet som utredningen föreslår. F. n. torde den dock inte behöva tas i anspråk. Jag vill erinra om att sedan utredningen lade fram sitt förslag överståthållarämbetet i Stockholm och länsstyrelsen i Stockholms län har slagits samman.

Beträffande de nuvarande handelsregistren vill jag ytterligare nämna följande. Registren innehåller f. n. en stor mängd inaktuella uppgifter. En mycket stor del av de registrerade firmorna hänför sig till rörelser som sedan länge har upphört. En översyn av registren och utrensning av felaktiga och föråldrade uppgifter är därför i hög grad påkallad. Åtgärder av detta slag behövs också som ett led i förberedelserna för en eventuell framtida ADB-reform. Förberedelser för en genomgång av registren har ägt rum, och för att underlätta utrensningen av inaktuella registreringar genomfördes år 1972 en ändring i den gällande firmalagen, varigenom det blev möjligt för registreringsmyndigheten att på eget initiativ avföra firma som inte längre används ur registret (prop. 1972: 88, SFS 1972: 223).

Utredningen anser att förberedande åtgärder bör vidtas för att upprätta en förteckning för hela riket över registrerade firmor. Detta förslag tillstyrks av ett par remissinstanser, men både statskontoret, statistiska centralbyrån och patentverket anser att något sådant register inte bör upprättas f. n. De anför som skäl olika synpunkter beträffande den framtida företags- eller firmaregistreringen i landet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om förteckningar av den typ det här är fråga om skall finnas. I lag bör därför inte ges några föreskrifter i ämnet. För min del anser jag det mindre väl-

betänkt att i avvaktan på en centralisering av firmaregistreringen — som säkerligen måste komma i en eller annan form — samla uppgifter och hålla dem aktuella i ett konventionellt fört register. Det är inte troligt att ett så omfattande material skulle kunna utnyttjas praktiskt vid firmagranskningen utan någon form av ADB. Det kan redan av ekonomiska hänsyn inte komma i fråga att upprätta ett provisoriskt system för det ändamålet. Enligt min mening torde därför frågan om upprättande av ett hjälpregister av nu berörd typ lämpligen böra anstå t. v. Den samling av anmälningar till firmaregistren som patentverket nu ger ut månadsvis fyller inte en praktisk funktion som står i rimlig proportion till det arbete och de kostnader som är förenade med den. Chefen för handelsdepartementet kommer senare idag att anmäla ett förslag om att de lagregler, som föreskriver att denna samling skall finnas, upphävas från den 1 juli 1973 och att samlingen sålunda slopas.

Med det av mig förordade registreringssystemet kommer man t. v. inte att få överblick över samtliga i landet registrerade firmor. Från praktisk synpunkt mest betydelsefullt är i det hänseendet, att länsstyrelserna inte annat än undantagsvis kommer att känna till vilka firmor som finns i aktiebolagsregistret och att patentverket inte kommer att veta vilka firmor som finns i handels- och föreningsregistren. Inte heller kommer länsstyrelse att ha tillgång till uppgifter ur handels- och föreningsregister i andra län. Detta innebär i praktiken att de av utredningen föreslagna principerna för firmaskydd genom registrering inte kan realiseras fullt ut. Registreringsgranskningen måste nämligen bli ganska begränsad till sin omfattning, vilket i sin tur leder till att kolliderande firmaregistreringar inte helt kan undvikas. Uppkommande kollisionsfrågor får i efterhand lösas av domstolarna. Detta överensstämmer med gällande system, och erfarenheten ger inte vid handen att det har medfört några större olägenheter. Som framgår av vad jag förut har anfört kommer frågan i ett nytt läge, om i en framtid firmaregistreringen centraliseras.

Den föreslagna lagstiftningen torde inte göra det nödvändigt att bygga ut registreringsmyndigheternas organisation, bortsett från mindre förstärkningar vid vissa länsstyrelser.

6.3 Firmaskyddets föremål

Med firma avses enligt utredningens förslag det namn under vilket näringsidkare driver sin verksamhet och som han tecknar vid därvid förekommande underskrifter. Mot denna definition av firmabegreppet har jag i och för sig inte något att erinra. Under remissbehandlingen har användningen av ordet "firma" kritiserats under hänvisning till att lekmän sällan känner till den rättsliga innebörden av denna term. Jag är medveten om att firma i det allmänna språkbruket

ofta används som synonymt med företag. Jag är dock inte beredd att nu förorda någon ändring av terminologin, som har mångårig hävd i alla de nordiska länderna och inte torde medföra någon risk för missförstånd vid tillämpning av lagtexten.

Utredningens förslag innebär i förhållande till gällande rätt den utvidgningen att näringsidkare skall kunna ha firma oberoende av registreringsplikt. Även det namn under vilket en inte bokföringsskyldig enskild näringsidkare driver sin rörelse skall alltså anses som firma. I sak har ändringen inte någon större betydelse, eftersom sådant namn i rättspraxis redan har fått ett med firmarätt likvärdigt skydd enligt grunderna för 9 § första stycket lagen mot illojal konkurrens (NJA 1956 s. 664). Härtill kommer att det i viss utsträckning torde ha förekommit att näringsidkare blivit registrerade i handelsregister, trots att registreringsplikt saknats och därmed inte heller rätt till registrering förelegat. Den föreslagna utvidgningen av firmabegreppet har tillstyrkts av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan och även jag biträder utredningens förslag i detta hänseende.

Firma kan enligt utredningens förslag innehas endast av näringsidkare, dvs. den som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Denna avgränsning synes mig lämplig. Jag vill alltså inte biträda det vid remissbehandlingen framförda förslaget att firmalagen skall omfatta också namn på ideell förening och stiftelse, även om namnet inte används i näringsverksamhet.

När utredningen betecknar firma som näringsidkares namn och använder den sammanfattande benämningen "kännetecken" på vad som skyddas enligt den föreslagna lagen inlägger den däri att det skall vara fråga om något som har förmåga att individualisera, att särskilja näringsidkarens verksamhet från andras. Detta krav på särskiljningsförmåga, distinktivitet, är ett viktigt element i firmabegreppet. Frågan om firmas särskiljningsförmåga ställs i allmänhet på sin spets i samband med ansökan om registrering. Utredningens förslag upptar också särskilda regler om särskiljningsförmåga som förutsättning för registrering. Jag återkommer till frågan om den närmare innebörden härav i anslutning till de föreslagna registreringsbestämmelserna.

Enligt gällande rätt skall alltid släktnamn ingå i firma för enskild näringsidkare och handelsbolag. Utredningen föreslår att denna regel slopas. Som skäl härför anförs i huvudsak att personfirmor är otympliga och ofta har ringa särskiljningsförmåga samt att det i praktiken är vanligt att firma som innehåller en beteckning vid sidan av personnamnet används med uteslutande av detta. Vidare påpekas att personnamnet inte ger någon tillförlitlig upplysning om vem som är innehavare av firman eftersom denna kan ha övergått till ny innehavare. Utredningsförslaget har inte mött några erinringar under remissbehandlingen. Även jag biträder förslaget. Detta innebär att det inte längre i

något fall skall föreligga skyldighet att ta in släktnamn i firma. Liksom hittills skall emellertid sådant namn kunna ingå i firma och åtnjuta firmarättsligt skydd. Förslaget innehåller särskilda regler om släktnamn som föremål för firmaskydd. Jag återkommer längre fram till den närmare innebörden av dessa regler.

Utredningens förslag innebär att i princip inte mer än en firma skall få användas för samma rörelse. Detta får olika konsekvenser för å ena sidan enskilda näringsidkare och å andra sidan aktiebolag och andra juridiska personer som driver näring. En enskild näringsidkare kan i princip driva flera rörelser och för varje rörelse använda en särskild firma. När det gäller flertalet juridiska personer sammanfaller emellertid firman med den juridiska personens namn, och härav följer att denne inte kan uppträda under olika firmor vid bedrivandet av olika slags verksamhet. Med hänsyn till att det kan föreligga ett visst behov för juridiska personer att använda särskild firma för någon del av verksamheten föreslår utredningen speciella regler om s. k. b i f i r m a. Härmed avses i förslaget särskilt namn under vilket aktiebolag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten. För sådan bifirma skall lagens regler om firma gälla.

Remissinstanserna har allmänt accepterat att regler om bifirma införs i lagen. Förslaget att endast aktiebolag och ekonomisk förening skall få ha bifirma kritiserar emellertid från flera håll. Bl. a. påpekas att banker, sparbanker, jordbrukskassor och försäkringsbolag kan behöva en möjlighet att använda bifirma för del av verksamheten, t. ex. efter en fusion, eller för att beteckna en fristående rörelsegren. Även mot förslaget att bifirma får avse endast del av verksamheten har kritik riktats under hänvisning bl. a. till att någon motsvarande begränsning inte finns i det danska kommittéförslaget. Från näringslivshåll har sålunda förordats att bifirma skall kunna avse ett företags hela verksamhet. Härvid har bl. a. pekats på att näringsidkaren kan behöva skydd för en beteckning som skall användas utomlands och som inte utgör en ren översättning av den svenska firman. Vidare har framhållits att den regel som utredningen föreslår skapar svårigheter när det gäller att avgöra hur stor del av verksamheten som bifirman skall få hänföra sig till.

De föreslagna reglerna om bifirma innebär ett avsteg från principen om firmas enhet. I likhet med utredningen anser jag att denna princip är värd stort beaktande. Inte minst med tanke på den uppgift firman kan fylla som vägledning för allmänheten vid val mellan olika varor och tjänster bör riktmärket vara att ett företag identifieras med ett enda namn. Undantag från denna huvudregel bör inte medges annat än då särskilda skäl föreligger. Jag har emellertid blivit övertygad om att firmalagen bör ge viss möjlighet till skydd för bifirma.

Vad gäller frågan om vilka näringsidkare som skall få använda bifirma framgår av remissyttrandena att behov av en sådan möjlighet

kan föreligga inte bara hos aktiebolag och ekonomiska föreningar utan också hos andra juridiska personer. Kretsen av firmasubjekt som får registrera bifirma bör därför vidgas att omfatta alla slag av juridiska personer som idkar näring. Beträffande enskilda näringsidkare är behovet inte lika framträdande, eftersom dessa kan driva flera rörelser under skilda firmor. Även för dem kan det emellertid stundom te sig praktiskt att använda bifirma. Jag har därför stannat för att rätten att registrera bifirma bör vara densamma för alla firmahavare.

De situationer då behov av bifirma enligt utredningen kan föreligga kännetecknas av att företagaren har ett speciellt intresse av att driva viss verksamhet under särskild beteckning. Det kan t. ex. vara fråga om en i förhållande till verksamheten i övrigt fristående rörelse eller om en verksamhet som tidigare har drivits av en näringsidkare och vunnit viss goodwill men nu har övertagits av en annan näringsidkare. Jag instämmer med utredningen i att det bör finnas möjlighet att registrera bifirma i sådana fall. Däremot är jag inte beredd att gå så långt som till att allmänt acceptera att näringsidkare registrerar flera benämningar för sin verksamhet i dess helhet. Detta skulle innebära att fältet lämnades öppet för ett firmabruk som kan verka förvillande, och reglerna skulle kunna utnyttjas för rent otillbörliga förfaranden. Jag instämmer därför med utredningen i att bifirma bör få avse endast del av företagets verksamhet. Jag är visserligen medveten om att — som också påpekats under remissbehandlingen — det inte är möjligt att närmare ange hur stor del av verksamheten bifirma högst får hänföra sig till för att kunna registreras. Några nämnvärda praktiska olägenheter torde dock inte föranledas härav.

En speciell situation, som har berörts vid remissbehandlingen, är att en näringsidkare önskar begagna en särskild firma vid sina kontakter med utländska marknader. Utredningsförslaget medger att firma registreras i översättning men enligt remisskritiken tillgodoser inte denna regel behovet, eftersom det av olika skäl ofta inte är möjligt att använda en direkt översättning av firman till ett främmande språk. Jag har viss förståelse för denna synpunkt och anser därför att det finns skäl att vid registrering av firma i översättning godta även ganska fria översättningar. Däremot synes det mig mot bakgrund av vad jag nyss har anfört inte böra komma i fråga att acceptera att en och samma verksamhet bedrivs under firmor på olika språk som betydelsemässigt helt avviker från varandra.

Vad jag nu har sagt innebär inte att det skulle vara omöjligt att vinna skydd för en beteckning vid sidan av firman som avser verksamheten i dess helhet utan bara att sådant skydd inte skall kunna vinnas genom registrering. Däremot bör beteckningar av detta slag kunna vinna skydd genom inarbetning enligt reglerna för sekundära kännetecken, till vilka jag strax återkommer. När det gäller en firma som används av ett

svenskt företag i utlandet, utan att den utgör någon direkt översättning av den firma som används här, följer vidare ett visst skydd av den av utredningen föreslagna regeln att firma inte får registreras, om den är förväxlingsbar med kännetecken som används av annan och ansökningen har gjorts med vetskap härom.

Som framgår av vad jag redan har anfört sammanhänger frågan om bifirma nära med frågan om skydd för sekundära kännetecken. Utredningen föreslår att näringsidkare genom inarbetning skall kunna förvärva ensamrätt även till annat för näringsverksamheten använt kännetecken än firma och bifirma. Hit hör dels beteckningar som nära ansluter till firman, såsom firmaförkortningar och s. k. firmadominanter, dvs. dominerande led i firman, dels från firman fristående beteckningar på företag eller del därav, t. ex. biografnamn, dels ock kännetecken av utstyrselliknande slag eller av akustisk art samt slagord. De kännetecken det här gäller står mycket nära varukännetecken. Skillnaden är att de förra avser en näringsidkares verksamhet som sådan eller del av den, medan varukännetecken avser tillhandahållna varor eller tjänster.

Det synes mig inte kunna råda någon tvekan om att den som har fått en firma registrerad också bör kunna genom inarbetning vinna firmaskydd för sådana till firman anknyttande beteckningar som förkortningar och firmadominanter i den mån dessa inte är skyddade redan på grund av skyddet för firman i dess helhet. Även för de andra slag av kännetecken som utredningen berör bör skydd kunna vinnas på motsvarande sätt. Sådana kännetecken har f. n. visst skydd enligt 9 § lagen mot illojal konkurrens under förutsättning att de är inarbetade. Denna lagbestämmelse bör upphävas och ersättas av regler i den nya firmalagen, och det finns inte någon anledning att i det sammanhanget begränsa kretsen av skyddade kännetecken. Med hänsyn till svårigheten att i det konkreta fallet avgöra om ett kännetecken avser verksamheten som sådan eller de där tillhandahållna varorna och tjänsterna talar dessutom starka praktiska hänsyn för att reglerna om sekundära kännetecken i firmalagen anpassas till varumärkeslagens regler om varukännetecken. Detta leder bl. a. till att bestämmelserna bör omfatta även kännetecken av utstyrselliknande art. Någon risk för att de föreslagna reglerna skulle medföra från konkurrenssynpunkt betänkliga konsekvenser synes mig inte föreligga, om man ställer upp stränga krav för att ett kännetecken skall anses inarbetat. Med en sådan tillämpning kommer skyddet i praktiken endast att omfatta kännetecken som är klart särpräglade. Självfallet kan ett firmaskydd för kännetecken av utstyrselliknande art — i likhet med vad som gäller i fråga om varumärkesskyddet — inte omfatta funktionella och tekniska beståndsdelar.

Mot bakgrund av det nu anförda biträder jag utredningens förslag

beträffande sekundära kännetecken. Regler härom bör tas upp i firmalagen. Firma och andra kännetecken för näringsverksamhet synes mig kunna sammanfattande kallas för "näringskännetecken".

Utredningens förslag ger inte skydd mot att någon obehörigen använder annans varumärke som namn på sitt företag. Utredningen har inte ansett något praktiskt behov föreligga av ett sådant förbud, eftersom det är svårt att tänka sig en situation där inte märket också skulle anses begagnat som varukännetecken, i vilket fall varumärkeslagens regler blir tillämpliga. Däremot innebär utredningsförslaget att firma inte får registreras om den är förväxlingsbar med annans varumärke, som har registrerats efter tidigare ansökan, eller med annans varukännetecken, som eljest åtnjuter skydd då ansökan om registrering av firman görs.

Utredningsförslaget har kritiserats under remissbehandlingen och det har gjorts gällande att det kan finnas fall då ett ordmärke kommer till användning enbart som firma. Med hänsyn härtill anser jag att varumärke bör skyddas inte bara genom en registreringsregel utan genom en materiellrättslig regel som förbjuder användning av näringskännetecken som är förväxlingsbart med annans skyddade varumärke.

6.4 Vilsledande firma

Gällande lag innehåller vissa föreskrifter som kan sägas ge uttryck åt principen att firma till sitt innehåll skall överensstämma med sanningen. Någon allmän bestämmelse av denna innebörd finns däremot inte f. n. Utredningen föreslår att sanningsprincipen uttryckligen lagfästs i firmalagen på motsvarande sätt som i varumärkeslagen, dvs. genom regler som dels förbjuder registrering av vilsledande firma, dels ger domstol möjlighet att förbjuda användning av sådan firma. Utredningens förslag på denna punkt har i huvudsak lämnats utan erinran under remissbehandlingen.

För egen del tillmäter jag den angivna sanningsprincipen stor vikt. Som utredningen framhåller har denna princip väsentligt större praktisk betydelse i firmarätten än i varumärkesrätten. Detta sammanhänger med att firman ofta innehåller upplysningar om näringsidkaren och den verksamhet han bedriver. Oriktiga eller missvisande sådana uppgifter kan vilsleda konsumenterna och skada andra företagare i branschen. Som exempel kan nämnas firmor som oriktigt ger sken av att företagen besitter särskilda kvalifikationer eller av att företaget har en viss officiell ställning eller anknytning till ett statligt företag, en betydelsefull organisation eller liknande. Sådana firmor skulle kunna utnyttjas i rent bedrägligt syfte, och det kan inte råda någon tvekan om vikten av att vilsledande firmor motverkas. I första hand bör detta ske genom ett förbud mot registrering av vilsledande firma.

Från vissa remissinstansers sida har anförts, att det kan vara svårt att i registreringsärendet bedöma om en firma är vilseledande. Förslag har därför framförts att registreringsförbudet endast skulle gälla firmor som "uppenbarligen" är ägnade att vilseleda allmänheten. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt varumärkeslagen. Jag vill trots detta inte ansluta mig till förslaget utan anser mig med hänsyn till vikten av att sanningsprincipen upprätthålls med kraft inom firmarätten böra förorda den av utredningen föreslagna lydelsen. Jag är visserligen medveten om att registreringsmyndighetens möjligheter att beakta ett förbud mot registrering av vilseledande firma är begränsade. Motsvarande gäller flera andra föreslagna registreringshinder. Ett förbud mot registrering har emellertid ändå sitt värde, eftersom det kan återopas inte bara vid registreringstillfället utan också senare, som grund för talan om hävande av registrering.

Ett förbud mot registrering kan i och för sig inte förhindra användning av vilseledande firma. Det bör därför, som utredningen föreslår, kompletteras med en regel som gör det möjligt att ingripa mot användning av sådan firma. Jag återkommer längre fram till frågan om den närmare utformningen av en sådan regel.

I detta sammanhang kan det vara skäl att med några ord beröra förhållandet mellan de förordade firmarättsliga reglerna och bestämmelserna i lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring. Enligt 1 § denna lag kan marknadsdomstolen, om näringsidkare vid marknadsföring av vara eller tjänst företar reklamåtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, meddela honom förbud att fortsätta därmed eller att företa annan liknande handling. Vid tillkomsten av marknadsföringslagen diskuterades förhållandet mellan denna lag och varumärkeslagen med avseende på frågor om vilseledande varukännetecken (prop. 1970: 57 s. 89). Föredragande departementschefen ansåg att man varken kunde undanta sådana frågor från tillämpningsområdet för marknadsföringslagen eller ur varumärkeslagen utmönstra reglerna om vilseledande kännetecken. Användning vid marknadsföring av ett vilseledande varukännetecken kan alltså beivras med stöd av båda lagarna. Motsvarande får anses bli fallet med vilseledande firma, eftersom också firma och annat näringskännetecken kan användas som medel vid marknadsföring.

6.5 Förvärv av firmarätt

Enligt gällande rätt förvärvas firmarätt i princip genom att firman tas i bruk. Utredningen föreslår att denna regel överges och att firmaskydd skall vinnas först genom registrering eller inarbetning av firman. Detta överensstämmer med vad som gäller be-

träffande varumärken. Förslaget motiveras bl. a. med rättssäkerhets-synpunkter. Om firmarätt uppstår genom ibrukttagande följer härav att sådan rätt kan föreligga utan att vara känd annat än för en mycket begränsad krets. Detta kan leda till oavsiktliga firmaintrång och få till följd att sedermera en välrenommerad firma får vika för en relativt okänd firma som hade tagits i bruk tidigare.

Även om utredningsförslaget är av stor principiell betydelse torde det i praktiken inte innebära någon större förändring i förhållande till gällande ordning, eftersom de flesta näringsidkare redan nu är skyldiga att registrera sina firmor. I fråga om utländsk firma är dock situationen i viss mån en annan. Sådan firma har f. n. ett vidsträckt skydd utan registrering. Det krävs inte mera än att den utländske företagaren har vidtagit åtgärder för att utsträcka sin verksamhet hit. Med utredningens förslag blir det nödvändigt för den utländske företagaren att antingen registrera eller inarbeta sin firma här. För att kunna få firman registrerad här måste den utländske företagaren bilda ett svenskt dotterföretag eller inrätta en filial i Sverige. Inarbetning kan visserligen tänkas komma till stånd redan innan verksamhet har startats här, men detta torde knappast vara möjligt för andra firmor än sådana som är mycket välkända.

Den kritik som har riktats mot utredningens förslag, bl. a. av företrädare för näringslivet, har framför allt gällt konsekvenserna i fråga om skyddet för utländsk firma. Det har ifrågasatts om förslaget är förenligt med art. 8 i Pariskonventionen den 20 mars 1883 för industriellt rättsskydd eller med den i art. 2 uttryckta principen om s. k. nationell behandling av dem som tillhör andra konventionsstater. Härvid åberopas att utländska företagare som regel inte kan få firma registrerad här. Även frånsatt vårt lands konventionsförpliktelser kritiserar förslaget därför att det innebär en försämring av firmaskyddet för utländsk näringsidkare. Med hänsyn till strävandena att skapa större internationella marknader anses det önskvärt att utländska företagares verksamhet inte i onödan försvåras. Vidare framhålls att svenska näringsidkare har samma intressen utomlands som utländska näringsidkare här i landet.

I art. 8 i Pariskonventionen föreskrivs att firma skall åtnjuta skydd i samtliga unionsländer utan villkor av anmälan eller registrering. Denna bestämmelse lämnar utrymme för olika tolkningar och tillämpas också olika i skilda länder. Det torde enligt min mening knappast kunna göras gällande att det skulle strida mot art. 8 att kräva inarbetning som villkor för att oregistrerad firma skall få skydd. Vad gäller principen om nationell behandling föreskrivs i art. 2 att den som tillhör ett unionsland skall i samtliga övriga unionsländer åtnjuta de förmåner i fråga om skyddet av den industriella äganderätten som de särskilda lagstiftningarna tillerkänner eller framdeles kommer att tillerkänna landets egna medborgare. Som jag nyss antydde är det i och för sig möjligt för

en utländsk företagare som idkar näring här eller avser att göra detta att få sin firma registrerad, antingen som firma för ett dotterbolag eller i filialregistret. Utländsk näringsidkare som inte skyddar sin firma genom registrering kan vinna firmaskydd på samma sätt som en svensk näringsidkare vilken använder en oregistrerad firma, dvs. genom inarbetning. Dessa regler får enligt min mening anses tillgodose konventionens föreskrift om nationell behandling.

Jag finner sålunda att vi inte är hindrade av konventionsförpliktelser att genomföra firmautredningens förslag på denna punkt. De under remissbehandlingen uttalade farhågorna för att tveksamhet beträffande lagens förenlighet med Pariskonventionen skulle leda till en uppluckring av kravet på inarbetning i fråga om utländska firmor synes mig inte befogade. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas om man i en tid som vår, då de internationella förbindelserna växer sig allt starkare, bör införa regler som försämrar möjligheterna för utländsk firma att vinna skydd här i landet. De betänkligheter som från denna synpunkt kan anföras mot ett frångående av ibruktagandepincipen synes mig dock inte kunna tillmätas någon avgörande betydelse. Enligt min mening talar övervägande skäl för att ibruktagande inte bör grunda firmarätt i framtiden, och jag ansluter mig därför till utredningens förslag i denna fråga. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har man på finländskt och norskt håll intagit samma ståndpunkt, medan man från dansk sida har förklarat sig ämna hålla fast vid ibruktagandepincipen.

Även enligt utredningens förslag föreligger ett visst skydd för firma som har tagits i bruk men ännu inte blivit registrerad eller inarbetad. Enligt förslaget skall nämligen en firma inte få registreras om den är förväxlingsbar med firma som vid tiden för ansökningen används av annan samt ansökningen har gjorts med vetskap härom och sökanden inte har använt sin firma innan den andra firman togs i bruk. Eftersom också användning av firma utomlands bör kunna beaktas vid tillämpningen torde denna regel kunna motverka firmaanvändning som ter sig stötande gentemot utländsk firmahavare. Den hindrar visserligen inte någon från att i ond tro ta i bruk en utländsk firma som ännu inte är registrerad eller inarbetad här, men användaren har inte rätt att få firman registrerad och kan inte heller hindra den utländske firmahavaren från att själv registrera firman om han driver rörelse här. Den föreslagna regeln synes mig lämplig, och jag förordar att den införs i lagen. Regeln torde också kunna bidra till att lösa vissa svårigheter i fråga om expanderande firmor, till vilka jag återkommer i det följande vid behandlingen av reglerna om firmas geografiska skyddsområde.

Sammanfattningsvis förordar jag alltså i likhet med utredningen att firma skall vinna skydd genom registrering eller inarbetning. I princip

är dessa båda grunder för förvärv av firmarätt likvärdiga, men det ligger i sakens natur att registrering i praktiken är förmånligare, bl. a. från bevissynpunkt. Detta är i och för sig fördelaktigt, eftersom det från allmän synpunkt är av intresse att firmor faktiskt blir registrerade. Jag instämmer vidare i vad utredningen har anfört om innebörden av kravet på inarbetning. Som förutsättning för att firma skall anses inarbetad skall alltså gälla att firman är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig. Denna krets kan vara mer eller mindre omfattande, och det är inte något som hindrar att inarbetning begränsas till en viss del av landet, om företagens verksamhet endast avser denna del. Inarbetningen skall ske i Sverige, men det är inte nödvändigt att verksamheten också bedrivs här.

Sekundära kännetecken skall enligt utredningsförslaget inte kunna registreras. De skall alltså kunna vinna skydd endast genom inarbetning. Några remissinstanser har framfört krav på att vissa slag av sekundära kännetecken, nämligen firmaförkortningar, firmadominanter och koncernbeteckningar, skall kunna skyddas genom registrering. Denna fråga har visst samband med frågan om bifirma, som egentligen utgör ett särbehandlat sekundärt kännetecken. Sådan firma skall liksom huvudfirman kunna registreras. Som jag förut har anfört anser jag emellertid att principen om firmas enhet bör leda till att en näringsidkare inte skall få registrera bifirma för sin verksamhet i dess helhet. Av denna ståndpunkt följer att en näringsidkare inte heller bör kunna registrera en firmaförkortning eller firmadominant som beteckning för hela verksamheten. I fråga om koncernbeteckningar tillkommer att dessa inte avser enbart ett utan flera registrerade företag, vilket kan skapa förvirring. De nu nämnda kännetecknen kan vinna skydd genom inarbetning. Firmadominanten skyddas dessutom ofta som den väsentliga beståndsdelen i den registrerade firman. Detta bör vara fullt tillräckligt. Ytterligare kan påpekas att vissa kännetecken av här diskuterad art torde kunna vinna skydd genom registrering enligt varumärkeslagen. Med hänsyn till det nu anförda ansluter jag mig till utredningens förslag i fråga om förvärv av ensamrätt till sekundära kännetecken.

I fråga om släktnamn som firma biträder jag utredningens förslag att sådant liksom f. n. skall kunna skyddas utan registrering eller inarbetning under förutsättning att rätt till namnet föreligger enligt namnlagens regler. Till frågan om skyddets innehåll återkommer jag i det följande. Det av mig förordade firmaskyddet för varumärke förutsätter givetvis att varumärket åtnjuter skydd enligt varumärkeslagen.

6.6 Firmaskyddets innehåll

Enligt utredningsförslaget innebär den ensamrätt till firma som lagen ger att annan inte får använda ett med firman förväxlingsbart kännetecken som firma. Motsvarande skydd gäller för bifirma och sekundära kännetecken. Mot dessa grundläggande regler om firmaskyddets innehåll har inte gjorts några invändningar i sak under remissbehandlingen. Även jag biträder utredningsförslaget i denna del. Jag återkommer till frågan om innebörden av begreppet förväxlingsbarhet.

Den föreslagna skyddsregeln gäller även näringsidkares släktnamn. Beträffande användning av släktnamn som firma innehåller förslaget emellertid särskilda regler. Den nuvarande ordningen, enligt vilken enskild näringsidkare och handelsbolag är skyldiga att ta in släktnamn i firma, slopas. I stället föreskrivs att var och en har rätt att använda sitt eget släktnamn som firma, om det inte är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken. Inskränkningen innebär att det finns möjlighet att förbjuda innehavaren av ett visst släktnamn att använda detta som firma, om annan bärare av namnet redan har tagit det i bruk som firma. Uttrycket "ägnat att framkalla förväxling" har annan innebörd än "förväxlingsbart". Sålunda gäller dels å ena sidan inte någon begränsning till viss bransch, dels å andra sidan att skyddet inte är lika omfattande som det rena förväxlingskriteriet. För att vara ägnat att framkalla förväxling med annat kännetecken, måste en större sannolikhet föreligga att namnet ger en felaktig hänvisning i sin nya användning. Firmaskyddet för släktnamn innefattar enligt utredningens förslag också ett skydd för namnet som potentiell firma. Även om en näringsidkare inte använder sitt släktnamn som firma har han sålunda skydd mot att annan obehörigen använder namnet som sådant kännetecken. Regeln har motsvarighet i varumärkeslagen. De nu berörda reglerna har godtagits av remissinstanserna och även jag anser att de bör genomföras. Enligt vad jag tidigare har förordat bör näringsidkare också ha skydd mot att hans skyddade varumärke obehörigen används av annan som näringskännetecken.

En fråga som vällar särskilda svårigheter är firmaskyddets geografiska omfattning. Problemet sammanhänger dels med svårigheten att anpassa skyddsområdet efter det faktiska behovet, dels med de komplikationer som följer av att vissa firmor finns i centrala register för hela landet, medan andra firmor finns i register som enligt vad jag tidigare har förordat skall föras länsvis. Utredningen föreslår som huvudregel att rätt till registrerad firma skall gälla inom område för vilket firman har registrerats. Skyddet gäller dock inte om det visas att innehavaren inte kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken. En firma som används bara inom en del av registreringsområdet hind-

rar alltså inte i och för sig att annan näringsidkare tar en förväxlingsbar firma i bruk inom en annan del av området. Det fordras dock att han kan bevisa att innehavaren av den äldre firman inte kan lida skada eller olägenhet härigenom. Rätt till firma som grundas på inarbetning skall enligt utredningens förslag gälla inom område där inarbetningen består.

Utredningsförslaget har i denna del utsatts för viss kritik under remissbehandlingen. Härvid har gjorts gällande att en regel som gör skyddsområdet för registrerad firma i princip beroende av företagsformen inte är tidsenlig. Vissa företag som drivs i sådan form att de skall registreras hos länsstyrelse anses ha uppenbart behov av skydd för hela landet, och en frivillig central registrering för dessa företag ifrågasätts. Den föreslagna bevisregeln har kritiserats för att den ställer alltför stora krav på den som har bevisbördan med påföljd att den inte leder till en riktig anpassning av skyddsområdet till det faktiska behovet. Å andra sidan har också framhållits att det är viktigt att expanderande företag får det firmaskydd de behöver. Riksåklagaren har yppat betänkligheter mot bevisbörderegeln när det gäller frågan om ansvar för firmaintrång.

Som framgår av det jag har anfört om firmaregister och registreringsmyndigheter är jag inte beredd att f. n. föreslå centralregistrering av firma i större omfattning än hittills. Detta innebär att jag inte heller ansluter mig till tanken på en frivillig sådan registrering. Jag räknar däremot med att utvecklingen så småningom skall leda fram till någon form av centraliserad firmaregistrering.

Av det nu anförda följer att frågan om förhållandet mellan registreringsområde och firmas skyddsområde får bedömas med utgångspunkt från att enskilda näringsidkare, handelsbolag och ekonomiska föreningar t. v. kommer att vara registrerade länsvis, medan aktiebolag och vissa andra grupper av företag är centralt registrerade och har hela landet som registreringsområde. En naturlig utgångspunkt synes mig vara att firmaskyddet skall gälla inom hela registreringsområdet. För den som har fått en firma registrerad måste detta framstå som en rimlig ordning, och det är firmor inom detta område som registreringsmyndigheterna har möjlighet att beakta vid prövningen av frågor om registrering av nya firmor.

Med tanke på att registreringsområdet för somliga företagsformer regelmässigt kommer att vara regionalt begränsat kan ifrågasättas om inte firmaskyddet i vissa fall borde sträckas utanför registreringsområdet. En sådan ordning torde emellertid i praktiken förutsätta att det utvidgade skyddet bygger på ibrukttagande. Detta förefaller inte lämpligt av samma skäl som talar för att ibrukttagande inte bör godtas som primär grund för firmaskydd över huvud taget. Däremot bör det ges vissa möjligheter för regionalt registrerade företag att få registrering i mer än ett län. Utredningens förslag innebär att sådan möjlighet före-

ligger beträffande företag som registreras i handelsregister, dvs. i huvudsak handelsbolag och enskilda näringsidkare. Detta synes mig lämpligt. För ekonomiska föreningar öppnas inte någon motsvarande möjlighet. Detta kan måhända te sig mindre tillfredsställande. Eftersom registreringen i fråga om ekonomiska föreningar fyller flera olika funktioner och bl. a. är grundvalen för föreningens rättskapacitet skulle ett system med registrering i flera län emellertid bli ganska komplicerat. När frågan om centraliserad firmaregistrering får sin slutliga lösning kommer problemet att försvinna. Med hänsyn härtill och till att behovet av ett system med registrering i flera län inte torde vara mera framträdande än att en sådan lösning kan avvaktas, har jag inte heller på denna punkt funnit skäl att förorda någon annan ordning än kommittén anvisar. Jag vill alltså inte föreslå att registrerad firma skall kunna vinna skydd utanför registreringsområdet annat än om den är registrerad eller inarbetad där. Som jag har anfört i samband med behandlingen av frågan om skyddet för utländsk firma bör dock firma som har tagits i bruk ha visst skydd mot att annan i ond tro registrerar en förväxlingsbar firma.

Vad härefter gäller frågan huruvida firmaskyddet inom registreringsområdet bör begränsas synes det i och för sig rimligt att utgå från att de firmasubjekt som har ett län som registreringsområde i regel också har behov av skydd inom hela länet, även om undantagen givetvis är många. Den av utredningen föreslagna regeln, som innebär en presumtion för att skydd behövs inom hela registreringsområdet men öppnar möjlighet till motbevisning, synes väl avvägd för dessa fall. När det gäller aktiebolag kan det däremot ifrågasättas om det är riktigt att uppställa en så stark presumtion för att de behöver skydd inom hela landet. Det finns många aktiebolag som bara är lokalt verksamma och som inte har behov av mer än ett ganska begränsat geografiskt skyddsområde. Den stränga bevisregeln i utredningens förslag kan därför leda till att i förhållandet mellan aktiebolag och regionalt registrerade näringsidkare en senare registrerad firma får vika för en tidigare registrerad i flera fall än som skulle vara motiverat av hänsyn till den äldres firmans verkliga behov av skydd. Å andra sidan måste också beaktas att många företag snabbt utvidgar sitt intresseområde, exempelvis genom en till en vidsträckt krets riktad marknadsföring. Även näringsidkare som i ett visst skede driver en rent lokal verksamhet kan senare komma att expandera till nya områden. Om då för verksamheten har valts en företagsform som innebär registrering i ett register avseende hela landet kan det te sig stötande om firmaskyddet inte skulle gälla i det nya området.

Det är uppenbart att man inte samtidigt kan både låta i och för sig förväxlingsbara firmor bestå vid sidan av varandra, när de används inom geografiskt skilda områden, och ge näringsidkare som expanderar

möjlighet att även inom det nya verksamhetsområdet använda sin gamla firma. En avvägning måste ske. Jag har för min del kommit till att den regel som utredningen föreslår och som ger den centralt registrerade firman ett starkt skydd innefattar den lämpligaste avvägningen. I praktiken torde den leda till att det mycket stora antal aktiebolag som har och även fortsättningsvis kan antas ha en utpräglat lokal karaktär får ett lokalt begränsat firmaskydd, medan sådana bolag som har expansomöjligheter också får ett ganska starkt skydd utanför det område där de bedriver sin verksamhet. Jag är medveten om att en sådan ordning gynnar aktiebolagen på andra företags bekostnad. Detta är emellertid en följd av det registreringssystem vi f. n. har och som det enligt vad jag tidigare har anfört inte bör komma i fråga att ändra nu. Jag håller för troligt att de praktiska olägenheterna för andra näringsidkare än aktiebolag i realiteten kommer att visa sig vara ganska begränsade. Jag återkommer vid behandlingen av påföljdsreglerna till frågan om bevisbörderegeln tillämpning i mål om ansvar för firmaintrång.

Utredningens förslag att firmaskydd på grund av inarbetning skall gälla inom det område där inarbetningen består har inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen. För egen del anser jag en sådan ordning naturlig och jag ansluter mig därför även på denna punkt till utredningens förslag.

Frågan om när firmor är förväxlingsbara skall enligt utredningens förslag bedömas med hänsyn både till firmalikheter och till branschlikhet. Förväxlingsbarhet skall nämligen i princip anses föreligga bara då firmorna avser verksamhet av samma eller liknande slag. Av praktiska skäl görs dock det avsteget från denna princip att helt identiska firmor inte får införas i samma register, eftersom detta skulle kunna medföra risk för sammanblandning vid handhavandet av registren. Denna ordningsföreskrift innebär dock inte mer än att firmorna måste i något, om än obetydligt, avseende skilja sig från varandra.

Vad först gäller frågan om firmalikheter kan jag i huvudsak ansluta mig till utredningens synpunkter. Jag vill särskilt understryka, att det inte är möjligt att uppställa några mekaniskt verkande schablonregler till ledning för prövningen av frågor om firmalikheter. Bedömningen måste påverkas av firmans konstruktion. En särpräglad firmadominant bör — vare sig den utgörs av ett fantasiord eller av ett egenartat släktnamn — som regel åtnjuta ett långt gående skydd, och förväxlingsbarhet bör anses föreligga även mellan firmor som i sin helhet företer klara olikheter, om domanterna är likartade. Beträffande sådana firmor bör man, som utredningen anför, tillämpa i stort sett samma bedömningsnormer som vid likhetsgranskning inom varumärkesrätten. Detta torde innebära en viss skärpning i förhållande till tidigare praxis. När det gäller traditionellt sammansatta firmor, bestående exempelvis av ett föga särpräglat släktnamn jämte ett vanligt förnamn, en initial

eller en verksamhetsbeteckning, bör det däremot räcka med ganska små variationer för att firmorna inte skall anses förväxlingsbara. Till frågan om registreringsmyndigheternas likhetsgranskning återkommer jag i det följande.

Beträffande frågan om branschlikhet gör sig i viss mån liknande synpunkter gällande som i fråga om firmas geografiska skyddsområde. Även här måste en avvägning göras mellan sinsemellan svårförenliga intressen. Problem med expanderande firmor kan uppstå även här, eftersom den som har inarbetat en firma inom ett visst verksamhetsområde kan ha intresse av att ha ensamrätt till firman om han startar verksamhet på ett nytt fält. Om vi hade central firmaregistrering skulle det i och för sig vara en tänkbar lösning att göra likhetsgranskningen av firmorna relativt sträng — variationsmöjligheterna är ju i praktiken mycket stora — men å andra sidan ge registrerad firma vidsträckt eller möjligen generellt skydd i fråga om arten av verksamhet. Med nuvarande registreringssystem, som gör det omöjligt att förhindra att likartade firmor registreras i olika register, synes en sådan ordning emellertid inte kunna komma i fråga. I detta läge synes mig den av utredningen förordade lösningen lämplig. Frågan om branschlikhet föreligger eller med andra ord om viss verksamhet är av samma eller liknande slag som viss annan verksamhet kan givetvis vara svårbedömd. Bedömningen kan också skifta från tid till annan. Det synes mig med tanke på de expanderande företagens behov motiverat att räkna med ett ganska vidsträckt branschbegrepp så att firmaskyddet för en viss näringsidkare kommer att täcka även sådan verksamhet som ligger inom ramen för en naturlig utveckling av rörelsen.

Utredningens förslag innehåller två undantag från kravet på branschlikhet. Båda har motsvarighet inom varumärkesrätten. Det ena ger uttryck åt den s. k. Kodakdoktrinen och innebär ett skydd för sådana kännetecken som är synnerligen starkt inarbetade och kända inom vida kretsar av allmänheten. Det andra undantaget gäller kännetecken vilkas renommé på grund av verksamhetens art kan vara särskilt sårbar och skyddar inarbetade sådana kännetecken mot att liknande kännetecken används på sätt som kan förringa deras goodwill. Dessa regler har inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen. Även jag biträder förslaget i denna del.

Att som utredningen föreslår företrädesrätten mellan kolliderande firmor ges åt den som kan åberopa den tidigaste rättsgrunden är naturligt och har inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen. Jag ansluter mig till utredningsförslaget på denna punkt. Om två näringsidkare med förväxlingsbara firmor samtidigt skulle utvidga sin verksamhet till ett nytt geografiskt område eller börja verksamhet av en ny art, utan att den vidgade verksamheten kan anses omfattad av tidigare förvärvat skydd för endera

näringsidkarens firma, torde firmorna få bestå vid sidan av varandra till dess någondera har vunnit skydd genom inarbetning.

Från den föreslagna regeln om tidsprioritet ställer utredningen upp ett undantag i form av en passivitetsregel. Om firma har inarbetats, skall rätt till firman få bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, under förutsättning att innehavaren av den äldre rätten inte inom rimlig tid har inskridit mot användningen av firman. För att i möjligaste mån förebygga risk för förväxling mellan kännetecknen ges möjlighet att föreskriva att något av kännetecknen eller båda får användas bara på visst sätt, exempelvis med tillägg av en ortsangivelse.

Jag anser i likhet med utredningen att en regel om passivitetsverkan bör finnas. Härigenom undviks i viss mån rättsförluster som annars skulle vara svåra att undvika så länge vi inte har en riksomfattande firmaregistrering. Regeln kan bli av särskild betydelse för firmor vars verksamhet expanderar. Jag delar utredningens uppfattning att ett stort företag som har utvidgat sin verksamhet till ett område, där det finns ett lokalt företag med förväxlingsbar firma, förhållandevis snabbt kan förvärva sådan goodwill inom området att underlåtenhet att ingripa från det lokala företags sida medför passivitetsverkan. Jag räknar dock med att firmakollisioner av angiven art i allmänhet skall kunna lösas genom godvillig uppgörelse mellan de båda näringsidkarna.

Vid remissbehandlingen har gjorts gällande att en förutsättning för passivitetsverkan bör vara att innehavaren av den äldre rätten har haft vetskap om användningen av det yngre kännetecknet. För egen del anser jag inte att någon oeftergivlig sådan regel bör uppställas, bl. a. med hänsyn till bevissvårigheterna. I praktiken torde vetskap normalt föreligga, eftersom passivitetsregeln förutsätter att den senare firman är inarbetad.

6.7 Registrering av firma

F. n. finns regler om firma i en rad olika författningar, som gäller för särskilda slag av firmasubjekt, t. ex. aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. I dessa författningar ges föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma och ofta dessutom regler som åsyftar att hindra att firma blir vilseledande i visst hänseende. Som exempel på regler av detta slag kan nämnas föreskrifter som förbjuder obehörig att vid beteckning av sin verksamhet använda visst ord, t. ex. ordet bank. Utredningen föreslår att de särskilda föreskrifterna om obligatoriska beståndsdelar i olika slag av firma skall stå kvar i specialförfattningarna. Däremot har samtliga registreringsföreskrifter av allmän natur sammanförts i förslaget till firmalag. Detta innefattar som jag förut har nämnt även en regel om förbud mot registrering av vilseledande firma.

Med hänsyn härtill anser utredningen att många av de bestämmelser i specialförfattningarna som syftar till att förhindra att firma blir vilseledande kan slopas såsom överflödiga. Utredningens förslag till firmalag upptar vidare en katalog över s. k. speciella registreringshinder, vilka riktar sig dels mot firmor som innebär missbruk av offentliga benämningar m. m., dels mot firmor som gör intrång i annans immateriella rättigheter. I övriga nordiska förslag motsvaras till stor del både de allmänna registreringsföreskrifterna och katalogen över speciella registreringshinder av materiellrättsliga regler om firmans innehåll.

Jag delar utredningens uppfattning att registreringsföreskrifter av allmän natur bör tas upp i den allmänna firmalagen. Detta behöver emellertid inte med nödvändighet leda till att de regler i specialförfattningarna som syftar till att hindra användning av vilseledande firma måste upphävas. Dessa regler kan ofta vara av praktiskt värde genom att de konkret ger uttryck åt vad som kan sägas ligga i den allmänna principen att firma inte får vara vilseledande. För egen del anser jag att reglerna bör kunna stå kvar i den mån de har praktisk betydelse.

De av utredningen föreslagna speciella registreringshindren har med något undantag motsvarighet i materiella regler om skydd för offentliga benämningar och liknande eller för annans immateriella rättigheter. I likhet med utredningen anser jag med hänsyn härtill att firmalagens regler i nu aktuellt hänseende bör utformas som föreskrifter om villkor för registrering. Detta överensstämmer med motsvarande regler i varumärkeslagen men avviker som nyss nämnts från de andra nordiska förslagen. Någon saklig skillnad av betydelse torde dock detta knappast innebära. Jag återkommer i specialmotiveeringen till det närmare innehållet i de speciella registreringshindren.

Som jag redan har antytt vid diskussionen av firmabegreppet är ett viktigt element i detta att firman skall äga särskiljningsförmåga, distinktivitet. Härmed avses att den skall vara utformad på sådant sätt att den lätt kan skiljas från andra firmor. Den skall med andra ord ha en viss individuell särprägel som gör den ägnad att användas som namn på ett företag. Begreppet särskiljningsförmåga bör skiljas från begreppet förväxlingsbarhet. Det förra betecknar en egenkap hos firman, och frågan om en firma har denna egenkap påverkas i princip inte av om det i det konkreta fallet föreligger någon risk för förväxling med andra firmor.

Firmautredningen föreslår en särskild bestämmelse enligt vilken firma måste äga särskiljningsförmåga för att kunna bli registrerad. Någon motsvarande regel beträffande inarbetning anses inte behövlig, eftersom fullbordad inarbetning i och för sig är ett bevis för att firman har särskiljningsförmåga.

Utredningsförslaget har utformats så att det ger underlag för en mått-

lig skärpning av tidigare registreringspraxis. Som huvudregel föreslås att firman skall vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet. I princip accepteras deskriptiva, beskrivande, firmor. Från denna princip görs dock vissa undantag. Firma som består enbart av en allmän benämning på verksamhetens art eller på där utbudena vara eller tjänst eller av ett ortnamn skall inte i och för sig anses uppfylla kravet på distinktivitet. Firma som består enbart av en bokstavs- eller sifferkombination får registreras endast om den är inarbetad. Beträffande möjligheten att registrera slagord sägs inte något uttryckligen i lagtexten. Utpräglade slagord i form av hela satser är emellertid enligt utredningen inte lämpliga som firma och bör därför inte kunna registreras.

Vid remissbehandlingen har en viss skärpning av kravet på särskiljningsförmåga i allmänhet accepterats. Från företrädare för näringslivet har dock framförts önskemål om en försiktig tillämpning av de föreslagna reglerna så att inte kravet på distinktivitet överdrivs. Härvid har särskilt påpekats att framför allt nystartade företag kan ha ett legitimt intresse av att kunna använda en deskriptiv firma. Vad gäller regeln om förbud mot bokstavs- och sifferfirma har ifrågasatts om den är förenlig med Pariskonventionen.

För egen del kan jag i huvudsak ansluta mig till vad utredningen har föreslagit i fråga om kravet på särskiljningsförmåga som villkor för registrering. Som utredningen påpekar innebär förslaget en viss skärpning i förhållande till gällande rätt. Någon mera markant förändring är det dock inte fråga om. Sålunda uppställs inte några stränga krav på originalitet hos firman, och något hinder mot registrering av rent deskriptiva firmor föreligger i princip inte. En viss minskning av utrymmet för sådana firmor ligger dock i den föreslagna regeln att firma som består uteslutande av ett verksamhetsord eller liknande eller ett ortnamn i och för sig inte skall anses ha särprägel. Jag anser för min del denna föreskrift lämplig. Det måste stå var och en fritt att använda ord av denna typ, och en rörelseidkare bör inte genom firmaregistrering kunna skaffa sig ensamrätt att använda dem som kännetecken för sin rörelse. Jag ansluter mig också till förslaget att firma som består enbart av en bokstavs- eller sifferkombination inte bör få registreras annat än om den är inarbetad. Jag delar nämligen utredningens åsikt att användning av sådana firmor inte bör uppmuntras, och jag kan inte se att den föreslagna regeln skulle kunna strida mot Pariskonventionen. I övrigt bör frågan om en viss benämning är tjänlig som namn på ett företag bedömas liberalt. Valet av namn på företaget bör rimligen vara företagarens ensak, inom den ram som dras upp av hänsyn till allmänna intressen och privata rättigheter. Härav följer bl. a. att även slagord i och för sig bör kunna godtas som firma.

Utredningen diskuterar i betänkandet frågan om hur långt regi-

streringsmyndigheternas granskningskyldighet sträcker sig. Även i detta hänseende kan jag instämma i vad utredningen anför. Vid prövningen av en ansökan om registrering av firma bör registreringsmyndigheten givetvis i de register myndigheten själv för kontrollera att den nya firman inte skulle innebära intrång i annans på registrering grundade rätt. Däremot är det åtminstone f. n. inte praktiskt möjligt att utsträcka granskningen till register som förs av andra myndigheter. Detta leder, som jag har påpekat vid behandlingen av frågor om firmaregister och registreringsmyndigheter, till att de föreslagna principerna för firmaskydd genom registrering inte kan realiseras fullt ut. Kollisioner mellan registrerade kännetecken kan inte helt undvikas. Sådana fall får lösas av domstolarna i efterhand liksom fall där en registrering strider mot en rätt som grundas på annat än registrering, exempelvis inarbetning. Detta överensstämmer med gällande system, som inte torde ha medfört några större olägenheter.

Man får sålunda godta, att registreringsmyndigheterna normalt begränsar sin granskning till de av dem förda registren, vilket bl. a. innebär att en länsstyrelse granskar varje ansökan om registrering av firma med hjälp av sitt handelsregister och sitt föreningsregister, medan patentverket granskar ansökningar mot aktiebolagsregistret, filialregistret, varumärkesregistret och släktnamnsförteckningen. I den mån patentverket som central registermyndighet från andra registerförare aviseras om hos dem gjorda registreringar är det självfallet önskvärt att även dessa beaktas. Ytterligare förutsätts givetvis att registreringsmyndigheterna tar hänsyn till kända förhållanden. En remissinstans har som ett angeläget önskemål framhållit att granskningen av firmaregistreringsansökningar alltid bör omfatta det centralt förda varumärkesregistret. Jag anser emellertid inte att det finns tillräcklig anledning att nu ta upp denna fråga till särskild behandling. Den får prövas i samband med en framtida reform av firmaregistreringen.

Jag har vid behandlingen av frågan om firmaskyddets föremål anfört att jag biträder utredningens förslag att firma skall kunna registreras i ö v e r s ä t t n i n g. Som jag där har påpekat bör även ganska fria översättningar kunna godtas.

Enligt utredningens förslag gäller firmaskydd på grund av registrering fr. o. m. ansökningsdagen. Jag har inte något att erinra mot denna regel om t i d s p r i o r i t e t, vilken allmänt har godtagits vid remissbehandlingen.

6.8 Överlåtelse av firma

Möjligheterna att överlåta firma är enligt den gällande firmalagen begränsade på olika sätt. Firma får endast överlåtas i samband med överlåtelse av själva rörelsen. Vidare gäller, bortsett från vissa undantags-

fall, att firman efter överlåtelse skall förses med ett tillägg som visar att överlåtelse har ägt rum. Utredningens förslag innebär att det alltid skall vara tillåtet att överlåta firma i samband med överlåtelse av näringsverksamhet. Därvid förutsätts att så stor del av verksamheten övergår att den kan fortsättas. Enligt utredningen torde varken allmänheten eller de som har närmare förbindelser med ett företag bli vilseledda av att en firma innehåller t. ex. namn på en person som tidigare har varit men inte längre är innehavare av firman eller delägare i företaget. En förklaring härtill är att det principiella förbudet mot överlåtelse av firma i oförändrat skick i praktiken ofta kringgås.

Den föreslagna utvidgningen av möjligheterna att överlåta firma har i stort sett godtagits vid remissbehandlingen. Från vissa håll har dock riktats kritik mot förslaget att verksamhetens övergång — helt eller delvis — skall vara en förutsättning för firmaöverlåtelse. Härvid har gjorts gällande att överlåtelsecrätten bör vara i huvudsak helt fri, i likhet med vad som gäller enligt varumärkeslagen.

För egen del kan jag biträda förslaget att firma i princip skall kunna överlåtas i oförändrat skick. Det torde för de flesta stå klart att ett företag kan byta innehavare utan att firman ändras. Den praxis som har utvecklats visar f. ö. att det är mycket svårt att upprätthålla ett förbud mot överlåtelse av firma i samband med överlåtelse av näringsverksamheten, vilket i sin tur sammanhänger med att det ofta är ett ekonomiskt intresse för den nye innehavaren att kunna fortsätta rörelsen under oförändrad firma. Jag vill emellertid framhålla att det givetvis inte får förekomma att en firma efter överlåtelse används så att det är ägnat att vilseleda allmänheten. Riskerna härför torde dock vara ganska ringa och ytterligare minska dels genom att det nuvarande tvånget att ta in släktnamn i firma upphävs och dels genom en väntad ökad användning av realfirma.

Vad jag hittills har anfört har tagit sikte på det fallet att firma övergår till ny innehavare tillsammans med själva rörelsen. Bedömningen blir i viss mån en annan om firman skulle överlåtas utan sådant samband. Då synes risken för att allmänheten vilseleds vara betydligt mera påtaglig. Det är naturligt att anta att en firma som begagnas oförändrad kännetecknar en fortsättning i någon form av den tidigare verksamheten, låt vara att den har övergått till annan innehavare. Det är kontinuiteten i själva verksamheten som gör att allmänheten vid en överlåtelse till ny innehavare har anledning att tills vidare fortsätta att köpa de varor eller utnyttja de tjänster som tillhandahålls i verksamheten. Den nye innehavaren har också ett legitimt intresse av att genom fortsatt användning av firman kunna markera att det är fråga om en fortsättning av den tidigare innehavarens verksamhet. Däremot synes det mig med hänsyn till risken för vilseledande inte böra vara tillåtet att överlåta firma för användning i en helt ny verksamhet. Innehavarens intresse av att kunna

utnyttja det ekonomiska värde som firman kan representera bör här få stå tillbaka för det allmänna intresset av att firma inte är vilseledande.

Utredningen föreslår, att rätt till firma inte skall kunna utmätas men att rätten trots detta skall ingå i firmahavarens konkursbo, om firman inte innehåller gäldenärens eller, i fråga om handelsbolags konkurs, bolagsmans släktnamn. Förslaget i denna del har inte mött några erinringar under remissbehandlingen och jag ansluter mig till det.

6.9 Fimalagens sanktionssystem

Utredningens förslag till system av sanktioner mot överträdelse av reglerna i fimalagen har mönster i varumärkeslagen. Enligt förslaget skall domstol kunna meddela förbud mot användning av vilseledande firma. Vidare skall domstol kunna häva eller ändra registrering av firma, om denna har skett i strid med de föreslagna registreringsbestämmelserna eller om förhållandena har ändrats så att registrering inte längre skulle kunna ske, exempelvis om firman har blivit vilseledande eller förlorat sin särskiljningsförmåga. Registrering skall också kunna hävas om firman inte har varit i bruk under de två senaste åren, vilket innebär att innehavaren är underkastad ett visst användningstvång. Den som uppsåtligt gör sig skyldig till intrång i annans rätt till kännetecken enligt fimalagen (firmaintrång) kan enligt förslaget straffas med böter eller fängelse i högst sex månader och dömas att betala skadestånd för den skada som föranletts av intrånget. Även firmaintrång som sker av oaktsamhet kan föranleda skadeståndsskyldighet. Förbud mot fortsatt användning av firman kan däremot inte meddelas vid firmaintrång, i motsats till vad som gäller enligt de andra nordiska förslagen.

Förslaget att domstol skall kunna meddela förbud mot användning av vilseledande firma har inte föranlett några erinringar under remissbehandlingen. För egen del anser jag en sådan regel välmotiverad. Den kompletterar den tidigare föreslagna regeln om förbud mot registrering av vilseledande firma och skapar möjligheter att upprätthålla kravet på sanning i firma även när det gäller oregistrerade firmor. Samma skäl som talar för en förbudsregel beträffande vilseledande firma kan åberopas i fråga om firma som strider mot goda seder eller allmän ordning. Jag föreslår därför att förbudsmöjligheten utsträcks att omfatta även dessa fall. Reglerna bör vara tillämpliga inte bara på firma i egentlig mening utan också på andra slag av näringskännetecken. Ett par remissinstanser har ifrågasatt om förbud mot fortsatt användning av firma skall kunna meddelas vid firmaintrång. Jag återkommer till denna fråga i samband med behandlingen av påföljderna för firmaintrång.

Förbudstalan skall enligt förslaget få väckas av myndighet som

Kungl. Maj:t bestämmer och dessutom av var och en som lider förfång av firmans användning samt av sammanslutning av berörda näringsidkare. Denna ordning överensstämmer med vad som gäller enligt varumärkeslagen. Förslaget synes mig lämpligt. Den myndighet som har talerätt enligt varumärkeslagen är enligt kungörelsen (1960: 648) med tillämpningsbestämmelser till varumärkeslagen och kollektivmärkeslagen allmän åklagare. Med hänsyn till det nära sakliga samband som råder mellan å ena sidan frågor om förbud mot användning av vilseledande varumärke och vilseledande firma samt å andra sidan frågor om ingripande mot otillbörlig marknadsföring kan det finnas skäl att ge konsumentombudsmannen talerätt i frågor av förstnämnda slag. Denna fråga får prövas i annat sammanhang.

Jag ansluter mig vidare till utredningens förslag att domstol skall kunna häva registrering av firma som har registrerats i strid mot lagen eller beträffande vilken det inte längre föreligger sådana förhållanden som krävs för registrering. Hävningsmöjligheten framstår här som ett naturligt komplement till de föreslagna registreringsbestämmelserna.

Utredningens förslag innebär att domstolen i stället för att häva registreringen skall kunna föreskriva ändring i den. Förslaget har i denna del kritiserats av Svea hovrätt, som ifrågasatt om domstol bör befatta sig med frågor om ändring av registrering. Jag delar hovrättens betänkligheter på denna punkt. Det kan knappast ses som en naturlig uppgift för domstol att besluta i frågan hur en firma skall utformas. Härtill kommer att det alltid, även om domstolen inhämtar yttrande av registreringsmyndigheten, kommer att finnas en risk för att den firma som domstolen fastställer sedermera visar sig vara förväxlingsbar med kännetecken som har företräde på grund av registrering i annat register eller på grund av inarbetning. Registreringen skulle då få hävas eller ändras på nytt. Även om domens rättskraft inte utgör hinder häremot — det är ju den felaktiga registreringen, inte den tidigare domen som hävs eller ändras — är det enligt min mening inte tillfredsställande att sådana situationer kan uppkomma. Jag anser därför att domstol endast skall kunna häva en registrering men inte ändra den. Om registrering hävs bör domstolen ha möjlighet att medge att firman får stå kvar i registret under en viss övergångstid.

Från ändring av registrering bör skiljas föreskrift att firma får användas bara på visst sätt. Enligt utredningsförslaget skall sådana föreskrifter kunna meddelas när förväxlingsbara firmor får bestå vid sidan av varandra på grund av den tidigare i samband med reglerna om firmaskyddets innehåll behandlade passivitetsregeln. Mot detta förslag har jag för min del inte något att invända.

Förslaget om användnings tvång, dvs. att firmaregistring skall kunna hävas om firman inte har varit i bruk under de senaste två

åren, har mött åtskillig kritik under remissbehandlingen. Från företrädare för näringslivet har gjorts gällande att det ofta kan finnas behov av att skydda firmor som inte används under längre tid än förslaget medger. Härvid har bl. a. anförts att det för ett nystartat företag ofta krävs mer än två års förberedelsearbete innan verksamheten kan komma i gång samt att ett företag som lägger ner sin verksamhet kan ha intresse av att tills vidare behålla firman för eventuella framtida behov. Mot bakgrund härav har föreslagits att regeln om användningstvång helt slopas eller att den på olika sätt uppmjukas.

För egen del anser jag att den talrika förekomsten av s. k. döda firmor särskilt i handelsregistren innebär klara olägenheter. Visserligen är det teoretiskt riktigt att möjligheterna att variera firma är mycket stora. För den som startar ett företag ligger det emellertid i allmänhet nära till hands att välja en firma av deskriptiv karaktär. Detta kan lätt förhindras av att en annan liknande firma redan har registrerats. En firma med begränsat geografiskt skyddsområde kan vidare göra det omöjligt för ett expanderande företag att använda sin firma inom samma område. Det hinder som den äldre firman innebär kan visserligen undanröjas genom medgivande från innehavaren av denna firma. Det synes mig dock knappast befogat att den som avser att driva rörelse under viss firma skall vara beroende av medgivande från innehavaren av en firma som sedan avsevärd tid tillbaka inte används och kanske över huvud taget aldrig har tagits i bruk. Jag anser därför i likhet med utredningen att en regel om användningstvång bör finnas. Att som har föreslagits under remissbehandlingen ersätta denna regel med en skyldighet att betala årsavgift för bestående registreringar synes mig inte lämpligt. En sådan reglering skulle medföra en administrativ belastning för registreringsmyndigheterna och inte vara väl förenlig med det allmänna intresset av att bestående firmor är registrerade.

Däremot ger remisskritiken anledning att ifrågasätta, om inte den av utredningen föreslagna regeln om användningstvång har fått alltför sträng utformning. I motsvarande bestämmelse i varumärkeslagen förutsätts för hävande av registrering att märket inte har varit i bruk under de senaste fem åren. Vidare får varumärkesregistrering inte hävas om innehavaren visar skäl för sin underlåtenhet att använda märket. Dessa regler synes mig innebära en lämplig avvägning även för firmarättens del, och jag förordar därför att firmalagens bestämmelser på denna punkt utformas i överensstämmelse med varumärkeslagens motsvarande regler. De övriga nordiska länderna har i sina lagförslag motsvarighet till regeln om användningstvång, även om tidsfristerna varierar.

Talan om hävande av registrering får enligt utredningsförslaget föras av den som lider förfång av registreringen. I fall då talan grundas på annat än intrång i privaträttsliga intressen tillkommer talerätt också

myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer samt sammanslutning av berörda näringsidkare. Jag ansluter mig till förslaget i denna del.

Vad gäller påföljderna vid firmaintrång innebär utredningens förslag att uppsåtligt intrång kan föranleda straffansvar och att skadestånd kan utdömas vid intrång som sker av uppsåt eller oaktsamhet. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt varumärkeslagen. Under remissbehandlingen har ifrågasatts om det är påkallat med straffsanktion vid firmaintrång, och vidare har från vissa håll höjts röster för att det införs en möjlighet till förbud vid vite mot fortsatt användning av firman. Regler av sådan innebörd finns i de andra nordiska förslagen.

En förbudsregel ter sig onekligen i många fall lämpligare än en straffsanktion. Från effektivitetssynpunkt har förbudsregeln den uppenbara fördelen att förbudet kan förenas med ett vite som är tillräckligt högt för att avhålla från överträdelse även i sammanhang där starka ekonomiska intressen gör sig gällande och därför risken för att dömas till ett måttligt bötesstraff skulle kunna kalkyleras in som en godtagbar driftskostnad. En annan fördel med en förbudsregel är att den kan tillämpas oberoende av om intrånget beror på uppsåt eller oaktsamhet. Vidare kan framhållas att den som begår ett firmaintrång mycket ofta torde vara en juridisk person. Ett förbud kan då riktas direkt mot den juridiska personen medan straffansvar kan utkrävas endast från fysiska personer. Mot bakgrund av det nu anförda anser jag starka skäl tala för införande av en förbudssanktion vid firmaintrång. Mot en sådan regel kan givetvis anföras att den saknar motsvarighet vid intrång i immaterialrättigheter av andra slag. Förhållandena vid firmaintrång skiljer sig emellertid i viss mån från dem som föreligger vid intrång i exempelvis patent eller varumärke. Med hänsyn till det splitttrade registreringsystemet och svårigheten över huvud taget att konstatera om risk för firmakollision föreligger måste faran för uppsåtligt intrång vara större när det gäller firma än vid sådana rättigheter som registreras centralt. Enligt min mening kan hänsynen till den reglering som gäller på andra närliggande rättsområden inte betraktas som något avgörande hinder mot att regler om vitesförbud införs vid firmaintrång, och jag förordar att sådana regler tas upp i firmalagen. Om erfarenheterna av dessa regler blir goda kan det i en framtid finnas skäl att överväga en motsvarande ordning inom andra områden av immaterialrätten.

Vad jag hittills har anfört om valet mellan vitesförbud och straff innebär inte att jag anser den förstnämnda påföljden lämpligast i alla situationer. Det kan tänkas fall av uppsåtligt firmaintrång som innebär ett så allvarligt inkräktande i vinningssyfte på annans intressen att ett förbud mot upprepande ter sig som en otillräcklig påföljd. Även om en förbudssanktion införs finns det därför ett visst behov av en möjlig-

het att omedelbart ingripa mot ett skett intrång genom åtal och straff. Ett särskilt motiv för en sådan regel är att det i det enskilda fallet kan vara svårt att dra gränsen mellan firmaintrång och varumärkesintrång, och att därför enhetliga straffregler kan vara lämpliga. Härtill kommer att straffsanktion finns enligt de andra nordiska förslagen. Svensk rätt har emellertid länge intagit den ståndpunkten att det inte bör vara möjligt att ingripa med straff och vitesförbud mot samma förfarande. Vid tillkomsten av varumärkeslagen ansåg sålunda föredragande departementschefen att det inte fanns anledning att i Sverige införa den flerstädes i utländsk lagstiftning förekommande möjligheten att meddela vitesförbud mot ett förfarande som var straffbelagt. Ett avsteg från den nu antydda principen har emellertid nyligen gjorts i lagen om otillbörlig marknadsföring. Enligt denna lag får vitesförbud meddelas även för straffbelagd gärning. Den som har överträtt vitesförbud får dock inte dömas till ansvar för gärning som omfattas av förbudet. För min del kan jag inte se något avgörande hinder mot att man öppnar möjlighet till val mellan vitesförbud och straff vid firmaintrång, under förutsättning att reglerna utformas så att dubbla påföljder undviks. Detta kan uppnås genom föreskrifter av innebörd dels att förelagt vite inte får utdömas om straff har ådömts för gärningen, dels att straff inte får åläggas för gärning som redan har föranlett utdömande av vite.

Jag föreslår alltså i likhet med utredningen att uppsåtligt firmaintrång skall vara straffbelagt. Straffsatsen bör vara böter eller fängelse i högst sex månader. Riksåklagaren har i sitt remissyttrande berört sambandet mellan den föreslagna straffbestämmelsen och regeln att firmaskydd skall gälla inom firmas registreringsområde, om det inte visas att firmahavaren inte kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom samma område använder förväxlingsbart kännetecken. Enligt hans mening inger det starka betänkligheter att göra denna bevisregel tillämplig i mål om ansvar. För min del kan jag inte dela detta synsätt. Bevisregeln hänför sig till bestämningen av firmas geografiska skyddsområde och ger uttryck åt att detta i princip sammanfaller med registreringsområdet. För att ansvar skall kunna ådömas krävs bevisning om att den som har gjort sig skyldig till intrånget har haft uppsåt med avseende på det förhållandet att firman var registrerad för annan inom det område där intrånget ägde rum. Att lägga på den tilltalade att själv åberopa och styrka omständighet som visar att firmahavaren ändå inte hade kunnat lida skada, behöver enligt min mening inte ge anledning till betänkligheter.

Enligt utredningens förslag är firmaintrång underkastat allmänt åtal. Åtal förutsätter dock dels att brottet anges av målsäganden, dels att åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Under remissbehandlingen har kritik riktats mot de föreslagna åtalsreglerna, varvid det gjorts

gällande att målsäganden bör få rätt att själv väcka åtal utan att först ha vänt sig till åklagaren. Liknande kritik har anförts under förarbetena till den nyligen antagna mönsterskyddslagstiftningen men inte hindrat att åtalsregeln i mönsterskyddslagen fått en utformning som överensstämmer med det nu aktuella förslaget. Detta har motsvarighet också i patentlagen, varumärkeslagen och växtförädlarrättslagen. Jag anser inte att det finns skäl att nu göra någon allmän omprövning av åtalsreglerna inom immaterialrätten utan förordar att firmalagen på denna punkt utformas efter mönster av de nyssnämnda lagarna. Den kritik mot åtalsregeln som tar sikte på att denna har fått en utformning som inte tillräckligt smidigt tillgodoser den skadelidandes intressen mister för övrigt mycket av sin tyngd genom den av mig föreslagna förbudsregeln. Talan om såväl föreläggande av förbud som utdömande av vite bör nämligen enligt min mening få föras av målsäganden.

Utredningen föreslår att domstol i samband med utdömande av vite för överträdelse av förbud mot användning av vilseledande firma samt vid firmaintrång skall kunna förordna om vissa s ä k e r h e t s å t g ä r d e r, innebärande att firma som har anbragts på skyltar, varor, handlingar etc. skall utplånas eller ändras. Förordnandet kan också innebära att sådan egendom skall förstöras eller mot lösen utlämnas till den som har lidit intrånget. Jag ansluter mig i princip till utredningens förslag i denna del.

I likhet med utredningen förordar jag att i lagen tas upp regler om skyldighet att utges k a d e s t å n d vid firmaintrång. Reglerna bör utformas efter mönster av annan immaterialrättslig lagstiftning. Detta innebär att skadeståndsskyldighet bör inträda bara om intrång skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Svea hovrätt har kritiserat ett uttalande av utredningen, att det normalt bör anses föreligga oaktsamhet om näringsidkare tar firma i bruk utan att dessförinnan ha undersökt om firman är registrerad för annan. För egen del anser jag det naturligt att förutsetta en viss undersökningsplikt för den som ämnar ta en firma i bruk. Vid bedömningen av hur omfattande undersökning som skall krävas måste man emellertid ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. En enskild näringsidkare torde t. ex. knappast kunna anses oaktsam, om han begränsar undersökningen till handelsregistret i det län där han avser att driva verksamhet. Bara om han har anledning anta att den firma han avser att använda kan kollidera med ett aktiebolags firma bör det krävas att han utsträcker sina undersökningar till aktiebolagsregistret. Om emellertid registreringssystemet framdeles ändras så att näringsidkare lättare får möjlighet att skaffa sig kännedom om vilka firmor som är skyddade, kan undersökningsplikten behöva skäpas.

Sammanfattningsvis innebär det av mig förordade systemet av påföljder vid firmaintrång följande. Om intrånget sker uppsåtligt kan målsäganden antingen själv väcka talan vid domstol med begäran om

vitesförbud mot fortsatt användning och eventuellt skadestånd eller också anmäla intrånget till åtal. Har förbud redan meddelats, står valet mellan talan om utdömande av vitet eller åtal för firmaintrång. Sedan aningen vite eller straff utdömts kan den andra av dessa båda påföljder inte längre komma i fråga för gärningen. Däremot kan det givetvis bli aktuellt att förelägga nytt vite för att hindra fortsatt intrång. Yrkande härom kan framställas i mål om utdömande av vite eller i mål om ådömande av straff. I detta sammanhang kan också föras talan om skadestånd. Vid firmaintrång som begås av oaktsamhet eller utan vare sig uppsåt eller oaktsamhet får den skadelidande nöja sig med att hos domstol ansöka om vitesförbud mot fortsatt intrång samt, vid oaktsamt intrång, även om skadestånd. De sålunda förordade reglerna synes mig innefatta ett smidigt och effektivt system och erbjuda goda möjligheter till anpassning efter de varierande behoven av ingripande vid firmaintrång.

Mot utredningens förslag om fastställelse talan vid firmaintrång har jag inte något att erinra utan biträder förslaget, vars innebörd jag återkommer till i specialmotiveringen.

Vid översynen av förvaltningsprocessen framhöll föredragande departementschefen (prop. 1971:30 s. 81) angående frågan om särskilda fullföljdsregler i vissa mål, att det för några enstaka målgrupper fanns skäl att avvika från principen att alla mål som fullföljs skall prövas av en allmän förvaltningsdomstol. En sådan grupp utgjorde de mål om patent och varumärken m. m., i vilka besvär över patentverkets beslut anförs hos verkets besvärsavdelning och därifrån till regeringsrätten. Denna ordning skulle behållas tills vidare, eftersom målen var av speciell natur och prövningen hos patentverkets besvärsavdelning föredde domstolsmässiga drag. Den av patentverket väckta frågan om särskilda fullföljdsregler i aktiebolagsärenden och ärenden om anteckning i filialregister borde enligt departementschefen övervägas i samband med ställningstagandet till firmautredningens betänkande.

Besvär över patentverkets beslut i ärenden angående registrering i aktiebolagsregistret och i filialregistret förs f. n. hos kammarrätt. Till den del sådana beslut avser immaterialrättsliga frågor skulle en viss parallellitet nås med handläggning enligt bl. a. lagarna om patent och varumärken, om besvärsavdelningen fick pröva även frågor om bolags firma. Någon enhetlighet på firmaområdet skulle emellertid inte uppnås, eftersom firmaregistrering vid t. ex. länsstyrelse överprövas hos kammarrätt. Härtill kommer att patentverkets prövning i andra registreringsärenden enligt aktiebolagslagen och lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket inte gärna kan anses vara av så speciell natur att överprövningen av det skälet bör förbehållas besvärsavdelningen. På grund härav har jag inte funnit anledning att nu föreslå någon ändring i gällande fullföljdsregler.

6.10 Handelsregister

Som jag tidigare har nämnt anser jag i likhet med utredningen att den nu gällande lagen om handelsregister, firma och prokura bör ersättas av tre nya lagar, nämligen firmalag, handelsregisterlag och prokuralag. Utredningens förslag till lag om handelsregister upptar föreskrifter av huvudsakligen administrativ och teknisk natur, motsvarande de registreringsbestämmelser som finns i den gällande firmalagen. Jag har tidigare behandlat frågan var handelsregister skall föras. Jag vill nu ta upp frågorna vilka som bör kunna registreras i handelsregister och i vad mån skyldighet bör föreligga att göra anmälan till sådant register för registrering. Till övriga frågor som rör den föreslagna lagen om handelsregister återkommer jag i specialmotiveringen.

Enligt den gällande firmalagen sammanfaller rätten att införas i handelsregister med skyldigheten att göra anmälan för registrering. Detta innebär såvitt gäller enskilda näringsidkare att i princip endast de som driver näring med vars utövande är förenad skyldighet att föra handelsböcker har rätt att bli införda i handelsregistret. Om, såsom jag förordar, skydd för firma skall vinnas i första hand genom registrering, är det uppenbart att en så snäv begränsning i fråga om rätten att införas i handelsregister inte är godtagbar. Firmautredningen föreslår att varje enskild näringsidkare skall kunna bli införd i handelsregister och sålunda ha möjlighet att få sin firma skyddad genom registrering. Med näringsidkare avses den som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur. Förslaget har under remissbehandlingen fått enbart positivt mottagande. Även jag anser att enskild näringsidkare alltid bör ha rätt att bli införd i handelsregister.

Förutom enskilda näringsidkare skall enligt utredningens förslag i handelsregister kunna införas dels handelsbolag och enkla bolag — vilka genom registreringen blir att anse som handelsbolag — dels ideella föreningar och stiftelser som idkar näring. Även detta förslag har godtagits under remissbehandlingen.

För egen del finner jag utredningens förslag lämpligt. Jag vill i detta sammanhang påpeka att det inte skall vara något som hindrar att ideell förening eller stiftelse driver näringsverksamhet under särskild firma, som avviker från föreningens eller stiftelsens namn. Ideell förenings eller stiftelses namn och firma under vilken föreningen eller stiftelsen driver näring kan alltså utgöra olika skyddsobjekt och bör därför i princip hållas i sär.

Utredningens förslag innebär uppmjukning av den nu gällande skyldigheten att göra anmälan till handelsregistret. Enligt förslaget skall bara handelsbolag vara registreringskyldiga, medan registreringsplikten för enskild näringsidkare som är skyldig att föra

handelsböcker föreslås upphävd. Som motiv för förslaget i denna del anför utredningen bl. a., att näringsidkarnas intresse för registrering torde komma att öka på grund av de fördelar som registreringen ger i fråga om firmaskyddet samt att det dessutom knappast går att kontrollera att registreringsskyldigheten fullgörs.

Utredningens förslag har på denna punkt väckt delade meningar bland remissinstanserna. Medan några tillstyrker förslaget, utsätts det från andra håll för kritik. Härvid hänvisas till att det föreligger ett betydande allmänt intresse av att registrering också i fortsättningen sker av de näringsidkare det här är fråga om och att det är tveksamt om registrering i önskad omfattning kommer till stånd utan regler om registreringsplikt.

För egen del vill jag understryka, att inte bara näringslivet och allmänheten har intresse från informationssynpunkt av att näringsidkare i största möjliga utsträckning låter registrera sina företag, utan att en något så när fullständig företagsregistrering är av stor betydelse också från offentlighetsliga synpunkter. Det är tillräckligt att här peka på områden som beskattning, socialförsäkring och priskontroll. Visserligen finns redan olika statliga register för särskilda ändamål, men det är av värde om sådan registrering kan bygga på en grundläggande identitetsregistrering av de subjekt som driver företag av olika slag. Det synes mig inte möjligt att göra några bestämda förutsägelser om i vilken utsträckning registrering kommer att ske för den händelse enskilda näringsidkare inte längre blir skyldiga att anmäla sig för registrering. Jag anser därför övervägande skäl tala för att en viss registreringsskyldighet bör kvarstå. Även om det kan vara svårt att kontrollera att den efterlevs, torde man kunna räkna med att det stora flertalet näringsidkare kommer att ställa sig till efterrättelse vad som i lag föreskrivs om registreringskyldighet.

Registreringsplikten är f. n. knuten till skyldigheten att föra handelsböcker. Denna skyldighet regleras i bokföringslagen (1929: 117). I betänkandet (SOU 1967: 49) Förslag till lag om skyldighet att föra räkenskaper, m. m. har lagts fram förslag till ny bokföringslagstiftning. Förslaget innebär en väsentlig utvidgning av kretsen av bokföringsskyldiga näringsidkare. Betänkandet har utsatts för en del kritik vid remissbehandlingen och frågan ses nu över av 1971 års utredning (Ju 1971: 2) om bokföringslagstiftningen.

Mycket talar enligt min mening för att bokföringsskyldighet och skyldighet att registrera firma bör åligga samma krets av enskilda näringsidkare. Det är dock inte möjligt att ta slutlig ställning till denna fråga förrän frågan om bokföringsskyldighetens omfattning får sin slutliga lösning. I nuvarande situation finns emellertid inte någon anledning att upplösa sambandet mellan bokföringsskyldighet och re-

gistreringsskyldighet. När en ny bokföringslag kommer till stånd får på nytt bedömas, om sambandet kan bevaras eller om en särskild avgränsning bör göras i fråga om skyldigheten att göra anmälan till handelsregistret.

Jag föreslår därför att skyldighet att söka registrering i handelsregister skall åligga enskild näringsidkare som är skyldig att föra handelsböcker. Till frågan om undantag för vissa näringsgrenar återkommer jag i specialmotiveringen.

De skäl som enligt det anförda talar för att enskilda näringsidkare åläggs registreringsskyldighet kan i lika mån åberopas i fråga om näringsidkande ideella föreningar och stiftelser. Jag förordar därför att ideella föreningar och stiftelser, som driver bokföringspliktig näring, skall vara skyldiga att söka registrering i handelsregistret.

6.11 Följlagstiftning m. m.

Sedan gällande bestämmelser om firma och handelsregister har fått sina motsvarigheter i förslagen till ny firmalag och handelsregisterlag, återstår av gällande firmalag — bortsett från ikraftträdande- och övergångsbestämmelser — bara vissa materiella regler om *prokura*. Med prokura avses en särskild form av fullmakt som ger prokuristen rätt att i allt som hör till fullmaktsgivarens rörelse företräda denne och teckna hans firma. Reglerna om prokura kan alltså ses som ett komplement till de allmänna fullmaktreglerna i avtalslagen. Skäl kan därför synas tala för att reglerna överförs till denna lag. Detta bör emellertid inte ske utan särskild utredning. Jag förordar därför att de materiella reglerna om prokura, såsom utredningen har föreslagit, efter en språklig överarbetning sammanförs i en fristående prokuralag.

Som utredningen har anfört bör regeln i 52 § *varumärkeslagen* om obehörig användning av annans firma som varukännetecken upphävas i samband med genomförandet av den nya firmalagstiftningen.

De regler om skydd för inarbetade kännetecken som finns i 9 § lagen mot *illojal konkurrens* avser numera endast sådana kännetecken som får skydd genom den föreslagna firmalagen. Reglerna blir därför överflödiga och bör upphävas i samband med att denna lag genomförs.

Utredningens förslag till följdändringar i den *associationsrättsliga speciallagstiftningen* kan jag i stora delar biträda. Detta gäller i första hand flertalet av de hänvisningar till firmalagen som utredningen föreslår i denna lagstiftning. I fråga om registrering av firma samt hävande och avförande av registrerad firma bör med hänsyn till spørsmålets centrala betydelse direkta hänvisningar ges i speciallagarna. Detsamma bör gälla med avseende på den nya firmalagens föreskrifter om förbud mot användning av firma. I övrigt blir den allmänna firmala-

gens bestämmelser tillämpliga vid sidan av speciallagarnas föreskrifter utan särskilda hänvisningar. Detta gäller t. ex. reglerna om firmateckning.

I speciallagstiftningen finns flerstädes föreskrifter om att vissa beteckningar som kan vara vilseledande inte får användas fritt och att vissa beteckningar är förbehållna särskilda rättssubjekt. Utredningen förordar att dessa föreskrifter upphävs, eftersom den nya firmalagens allmänna regler anses tillfyllest för att hindra användning av vilseledande kännetecken. Flera remissinstanser kritiserar förslaget i dessa delar. Inte heller jag anser att de nu berörda bestämmelserna bör utmönstras ur lagstiftningen. Även om det i princip kan vara tillräckligt att den allmänna firmalagen förbjuder användning av vilseledande näringskännetecken, anser jag nämligen att det är en fördel att på de olika associationsrättsliga områdena få preciserat vilka beteckningar som typiskt sett är vilseledande och därför inte får brukas utan auktorisation.

Införandet i firmalagen av en allmän regel om förbud mot förväxlingsbara firmor kan enligt min mening inte anses påkalla ändring i de bestämmelser i speciallagstiftningen som anger att i samma register införda firmor skall tydligt skilja sig från varandra. Motivet för dessa regler är att registrering i samma register av identiskt lika firmor kan medföra förväxlingsrisk vid handhavandet av registret. Även om förhållandevis små skillnader mellan firmorna är tillräckliga för att hindra sammanblandning får inte varje obetydlig skillnad denna verkan. Med hänsyn härtill bör alltjämt föreskrivas att firmorna skall tydligt skilja sig åt.

Som jag har anfört vid behandlingen av frågan om firmaskyddets föremål anser jag till skillnad från utredningen att i princip varje näringsidkare och alltså inte bara aktiebolag och ekonomiska föreningar bör ha möjlighet att använda och förvärva skydd för bifirma. I fall där frågan om bifirma kan antas ha praktisk betydelse bör i speciallagstiftningen för berört rättssubjekt tas in särskilda föreskrifter om sättet för bifirmas antagande och förutsättningarna för dess registrering. I övriga fall torde de allmänna reglerna i firmalagen vara tillfyllest.

Enligt utredningens förslag skall uppgift om verksamhetens geografiska omfattning intas i bolagsordning, stadgar o. l. samt införas i det för varje rättssubjekt aktuella registret. Förslaget har i denna del mött stark kritik i remissyttrandena. Även jag ställer mig kritisk till förslaget på denna punkt. Det är svårt att vid registreringstillfället bedöma vilken omfattning verksamheten kan komma att få. Troligen skulle näringsidkarna för säkerhets skull ange ett så vidsträckt geografiskt område som möjligt. Mera preciserade uppgifter skulle f. ö. ofta snabbt förlora sin aktualitet på grund av skiftningar i de faktiska förhållandena, och det är inte realistiskt att räkna med att uppgifterna genom ändringar i bolagsordning etc. skulle fortlöpande anpassas efter utvecklingen. Från

firmasynpunkt synes det inte erforderligt att kräva uppgift om verksamhetens omfattning i andra fall än då en begränsning av skyddsområdet är en förutsättning för att firman med hänsyn till förekomsten av andra skyddade kännetecken skall kunna registreras. Jag föreslår därför inte några regler om skyldighet att ange geografiskt verksamhetsområde i bolagsordning etc.

Enligt mitt förslag skall firma få registreras parallellt på två eller flera språk om lydelseerna överensstämmer till sitt innehåll. De olika lydelseerna bör då vara angivna i bolagsordning eller liknande. Eftersom varje lydelse blir att betrakta som firma är några särregler i övrigt inte behövliga för firma som är avfattad på olika språk.

Utredningens förslag att i speciallagstiftningen införa bestämmelser om registreringsmyndighetens handläggning när ansökan eller anmälan måste kompletteras har godtagits vid remissbehandlingen. Även jag biträder förslaget i denna del.

Vissa speciallagar innebär att firmaprövningen formellt tillkommer Kungl. Maj:t i statsrådet i samband med prövning av fråga om godkännande av bolagsordning och liknande. Utredningen förordar att dessa regler ändras så att firmafrågor undantas från Kungl. Maj:ts prövning, eftersom den slutliga administrativa prövningen i princip bör ankomma på förvaltningsdomstol. Jag anser i likhet med en remissinstans att dessa lagändringar är överflödiga. Någon risk för kompetenskonflikt mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten synes inte föreligga i praktiken. Kungl. Maj:t har givetvis vid sin prövning att beakta de regler om firma som finns i fimalagen och annan tillämplig lagstiftning. Härtill kommer att prövningen skall föregås av en prövning hos registreringsmyndigheten, och det synes praktiskt sett uteslutet att registreringsmyndigheten efter Kungl. Maj:ts godkännande av bolagsordning etc. skulle ha anledning att vägra registrering av firman. Vare sig firmaprövningen har skett hos Kungl. Maj:t i statsrådet eller vid förvaltningsdomstol kan f. ö. frågan om firmans lagenlighet komma under allmän domstols prövning.

6.12 Jordbrukskreditkassas firma

Användningen av ordet bank i firma är förbehållen riksbanken, bankaktiebolag, Postbanken, sparbank, hypoteksbanken och investeringsbanken. Vidare gäller att endast dessa företag samt jordbrukets kreditkassor, dvs. jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, har rätt att i övrigt vid beteckning av affärsrörelse begagna ordet bank. Möjligheten för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank tillkom genom lagändringar år 1968. Dessa var föranledda av en hemställan av Sveriges Jordbrukskassaförbund om rätt för jordbrukskassa och centralkassa för jordbrukskredit att begagna ordet bank såväl i firma som i övrigt vid

beteckning av rörelsen. I prop. 1968: 143 uttalade chefen för finansdepartementet att han inte då fann anledning att medge kreditkassa att ta in ordet bank i sin firma men att han var beredd att pröva om frågan för det fall en ny fimalagstiftning, grundad på firmautredningens förslag, gav anledning till det (s. 226).

Jordbrukskassaförbundet har nu återkommit med en framställning om rätt för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank i sina firmer. Framställningen har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen, men bankinspektionen har föreslagit att kreditkassorna uttryckligen förpliktas att i firman ta in ordet föreningsbank. Detta ord ingår redan i för jordbrukskasserörelsen registrerade figurmärken. En obligatorisk användning av ordet föreningsbank skulle enligt inspektionen skapa klara linjer från firmasynpunkt i fråga om de olika typerna av bankinstitut. Jordbrukskassaförbundet har anslutit sig till inspektionens förslag.

När kreditkassorna år 1968 fick rätt att använda ordet bank vid beteckning av rörelsen var huvudmotivet att den då föreslagna och senare genomförda samordningen av bankinstitutens rörelseregler gjorde det angeläget att kreditkassa fick beteckna sin rörelse på motsvarande sätt som övriga bankinstitut. Samordningen av bankinstitutens rörelseregler kan även anföras som skäl för att kreditkassa bör medges rätt att använda ordet bank i sin firma. Centralkassa för jordbrukskredit får anses driva bankrörelse enligt lagens definition. Detta gäller i viss mån även jordbrukskassa, i vart fall om man betraktar sådan kassa som filial till centralkassan vilket syns befogat. Efter det att benämningen bank har blivit tillåten vid beteckning av kassornas verksamhet är det förstaeligt om, som förbundet gjort gällande, det ibland kan vara svårt att avgöra huruvida det i marknadsföringen använda ordet föreningsbank skall uppfattas som firma eller som en beteckning på verksamheten som sådan. Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag kommit till den uppfattningen att det inte längre bör finnas några betänkligheter mot att medge kreditkassa att även i sin firma använda ordet bank. Jag ansluter mig också till bankinspektionens förslag att kreditkassa skall ha inte bara rätt utan även skyldighet att ta in ordet föreningsbank i firman.

I överensstämmelse med det nu anförda föreslår jag att jordbrukskassas eller centralkassas firma skall innehålla — förutom de f. n. obligatoriska orden "jordbrukskassa" resp. "centralkassa för jordbrukskredit" — även ordet "föreningsbank". Vidare bör slås fast att annan än kreditkassa inte får använda ordet föreningsbank i firma eller vid beteckning av rörelsen. Med anledning härav bör ändringar ske i 4 § lagen om jordbrukskassorörelsen och 2 § lagen om bankrörelse.

7 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. firmalag,
2. handelsregisterlag,
3. prokuralag,
4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644),
6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens,
7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar,
9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar,
10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse,
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479),
16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar.

I fråga om förslagen har samråd ägt rum under 9 med chefen för jordbruksdepartementet, under 10—13 och 16 med chefen för finansdepartementet samt under 14 med chefen för handelsdepartementet.

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*¹.

Rörande de enskilda bestämmelserna i lagförslagen vill jag ytterligare anföra följande.

8 Specialmotivering

8.1 Förslaget till firmalag

Dispositionen av lagförslaget skiljer sig från gällande firmalag. Detta beror framför allt på att avsikten nu har varit att skapa en allmän firmalag som inte skall uppta bestämmelser om handelsregister och prokura. Däremot finns likheter med övrig modern immaterialrättslig lagstiftning, särskilt varumärkeslagen. Långtgående överensstämmelse föreligger — även i sakligt hänseende — med de utkast till firmalagar som har utarbetats i övriga nordiska länder. Formellt finns dock skillnader beroende bl. a. på att de andra nordiska ländernas texter i motsats till den svenska inte upptar särskilda registreringsföreskrifter vid sidan av

¹ Av bilaga 2 återges här bara lagförslagen under 1 och 2. Övriga lagförslag är i huvudsak likalydande med motsvarande, vid propositionen fogade förslag.

de materiella reglerna. Skillnaderna i övrigt kan huvudsakligen härledas till olikheter i varje lands lagstiftningsteknik och registreringssystem.

Det föreliggande förslaget överensstämmer till största delen nära i sak med utredningens förslag. Detta har överarbetats i redaktionellt hänseende, bl. a. i syfte att tillmötesgå vid remissbehandlingen framförda önskemål om en lättillgängligare lagtext. Vad utredningen har anfört rörande den närmare innebörden av dess förslag är i stora delar tillämpligt även på departementsförslaget. Eftersom många av de där upptagna bestämmelserna har förebilder i varumärkeslagen kan också dennas förarbeten tjäna till ledning vid tolkningen av de nu föreslagna reglerna.

Departementsförslaget går längre än övriga nordiska förslag i fråga om uppdelning i avsnitt. Avsnittsrubrikerna täcker självfallet inte hela paragrafinnehållet men underlättar överblicken av lagtexten.

Avsnittet Inledande bestämmelser innehåller begreppsdefinitioner. I avsnittet Rätt till firma m. m. anges de grundläggande skyddsreglerna inom den allmänna, materiella firmarätten. Här behandlas sålunda bl. a. hur firmarätt förvärfvas, vad firmarätten innebär och inom vilket område den gäller. Vidare ges vissa regler rörande konflikt mellan olika kännetecken. Avsnittet Registrering av firma tar upp de bestämmelser om registrering som är tillämpliga på alla slags firmor. Under rubriken Överlåtelse av firma m. m. ges regler om frivillig överlåtelse och om hur firma behandlas vid utmätning och konkurs. Avsnittet Förbud mot användning av näringskännetecken anger förutsättningarna för vitesförbud av domstol mot användning av visst näringskännetecken. I avsnittet Hävande av registrering anges de omständigheter under vilka domstol kan häva firmaregistrering och när registreringen skall avföras ur registret. Avsnittet Ansvar och ersättningsskyldighet m. m. innehåller bestämmelser om straff och skadestånd vid firmaintrång samt om säkerhetsåtgärder vid sådant intrång och vid överträdelse av vitesförbud. Vidare har där upptagits vissa processuella bestämmelser. Under rubriken Firma-teckning m. m. regleras hur firma skall tecknas i allmänhet och i några särskilda fall. Här upptas också bestämmelser om att firmarätt utan registrering tillkommer vissa offentlighättsliga subjekt och vissa i lag reglerade sammanslutningar av tvångskaraktär.

Inledande bestämmelser

1 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 § i utredningens förslag och innehåller definitioner på kännetecken som används i näringsverksamhet.

Förslaget innebär som framgår av den allmänna motiveringen en formell utvidgning av firmabegreppet. Även den benämning under vilken en inte bokföringsskyldig enskild näringsidkare driver sin verksamhet skall sålunda anses som firma. Detta kommer till uttryck i *första styc-*

ket, enligt vilket firma generellt definieras som den benämning under vilken näringsidkare driver sin verksamhet.

Med näringsidkare avses liksom i varumärkeslagen den som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Det krävs inte att verksamheten drivs i vinstsyfte. Även om syftet är att främja t. ex. ett välgörande eller annat ideellt ändamål kan utövaren vara att anse som näringsidkare. Detta är fallet med ideell förening eller stiftelse som fullföljer sitt syfte medelst näringsverksamhet. Till näringsidkare räknas även fria yrkesutövare som advokater, arkitekter, fotografer, författare m. fl. Verksamhetens omfattning har inte någon betydelse för rätten till firma. Även den som driver verksamhet inom exempelvis ett hantverksyrke som bisyssla hänförs till näringsidkare enligt förslaget. Näringsutövningen behöver inte heller vara av mera stadigvarande art. Också när aktiviteten bedrivs bara under kortare tid kan näringsverksamhet föreligga i förslagets mening.

Förutom fysiska personer kan i princip alla juridiska personer idka näring. Hit hör i första hand sådana subjekt som har bildats för ändamålet, exempelvis handelsbolag, aktiebolag och ekonomiska föreningar, men även t. ex. dödsbon. Med juridisk person jämställs vissa offentlig-rättsliga sammanslutningar som idkar näring. Dessa firmasubjekt behandlas närmare i anslutning till 27 §. Staten och kommun kan också vara att betrakta som näringsidkare om de driver verksamhet av ekonomisk art.

Firma är "den benämning" under vilken verksamheten drivs. Uttryckssättet framhäver den grundläggande regeln om firmas enhet. En näringsidkare får sålunda i princip inte använda mer än en firma i samma verksamhet. Om näringsidkaren driver skilda verksamheter kan han använda en särskild firma för varje verksamhet. Detta gäller dock inte juridisk person vars firma sammanfaller med namnet. Om den juridiska personen behöver särskild firma för del av sin verksamhet, kan detta behov tillgodoses genom användning av bifirma.

Departementsförslaget använder ordet "benämning" och inte "namn" vid firmadefinitionen. Detta innebär inte någon saklig skillnad. Ett visst krav på individualiseringsförmåga skall anses ligga även i den förstnämnda termen. Namnbegreppet bör dock vara reserverat för kännetecken som primärt har till funktion att individualisera rättssubjekt genom en enhetsbeteckning.

Utredningsförslaget har som ett led i firmadefinitionen efter mönster av gällande rätt upptagit att firma är det namn vilket näringsidkare tecknar vid förekommande underskrifter i sin verksamhet. Genom hänvisningen till firmas användning vid underskrift avgränsas firman från andra i verksamheten brukade kännetecken. För min del har jag emellertid inte ansett att denna bestämning ger definitionen något ytterligare innehåll i sak. Redan av den föreslagna huvudregelns formulering

framgår som jag nyss nämnde att det bara kan finnas en firma för en viss verksamhet. Att denna firma skall användas vid underskrifter är en ordningsregel och inte ett led i definitionen. Med hänsyn härtill har denna regel fått utgå här. Regler om firmateckning finns i 26 §.

Näringsidkare får för del av sin verksamhet begagna särskild benämning, bifirma. Av skäl som har redovisats i den allmänna motiveringen ges alla näringsidkare möjlighet därtill, inte bara aktiebolag och ekonomisk förening.

Bifirma får med hänsyn till principen om firmas enhet aldrig avse hela verksamheten. Den bör inte heller brukas för så stor del av verksamheten att den framstår som en parallell till huvudfirman. Som exempel på fall där det kan finnas anledning att använda bifirma kan nämnas att en näringsidkare övertar verksamhet, som under viss firma har drivits av annan, eller startar en ny verksamhetsgren, som utifrån sett saknar samband med resten av verksamheten eller som i övrigt, t. ex. genom sin lokalisering, framstår som helt självständig.

Från bifirma särskålls dels huvudfirman i utländsk språkdråkt, som närmare behandlas vid 11 §, dels förkortning av huvudfirma, vartill jag strax återkommer.

Når bifirma används vid firmateckning, bör dess underordnade karaktår tydligt framgå genom att åven firman för hela verksamheten anges. Föreskrift härom har upptagits i 26 §.

Vid sidan av angivna begrånsningar skall i övrigt det som sägs om firma i departementsförslaget gålla åven bifirma.

Enligt *andra stycket* kan jämte firma användas annat kånnetecken för näringsverksamheten vilket benåmns sekundårt kånnetecken. Sådant kånnetecken har en mer begrånsad uppgift. Det kan bara bårå upp någon eller några av firmas funktioner. Exempel på sekundåra kånnetecken utgör fråmst firmaförkortningar och firmadominanter. Dessa grupper av kånnetecken kan med fördel utnyttjas vid marknadsfåring i olika former. Andra exempel år sårskilda benåmningar på verksamhetsstållen o. d. samt slagord. Sekundåra kånnetecken kan också vara av utstyrselbetonad karaktår eller av akustisk art. Speciellt utfårande på anstålldas klådsel eller på utrustning som används i verksamheten kan t. ex. komma att förknippas så nårå med viss verksamhet att ett utstyrselliknande kånnetecken bör anses fåreligga. Som exempel på akustiska kånnetecken som kan tånkas omfattade av råttskydd nånner utredningen djurlåten. I övriga nordiska lårnder faller utstyrselbetonade och akustiska kånnetecken utanför firmaskyddet.

Firma, bifirma och sekundåra kånnetecken av nu berård typ bildar från kånneteckenssynpunkt en sårskild grupp som i analogi med termen varukånnetecken enligt *tredje stycket* sammanfattas under benåmningen nåringskånnetecken.

Rätt till firma m. m.

2 §

I denna paragraf, som motsvarar 2 § i utredningens förslag, behandlas de olika sätt på vilka ensamrätt till näringskännetecken kan förvärfvas.

Enligt *första stycket* kan ensamrätt till firma, och därmed även till bifirma, vinnas genom registrering eller inarbetning. Hinder föreligger inte mot att grunda ensamrätt på både registrering och inarbetning. Däremot kan inte som enligt gällande rätt ensamrätt uppstå genom firmas blotta antagande och användande.

Förvärvsgrunderna registrering och inarbetning är formellt likvärdiga men registrering ger i praktiken ett starkare skydd än inarbetning. För firmahavaren medför nämligen registrering att han i regel inte behöver föra särskild bevisning om firmarättens bestånd, föremål och utsträckning i rummet.

Sekundära näringskännetecken kan inte registreras. I fråga om dem utgör alltså inarbetning den enda skyddsgrunden. Vissa sekundära kännetecken torde dock kunna registreras som varumärken, och vidare kan en firmadominant ofta vara skyddad redan genom det skydd som tillkommer själva firman.

Andra stycket hänvisar till de regler som gäller i fråga om registrering av firma. Den föreslagna firmalagen innehåller i 9—12 §§ registreringsbestämmelser av generell karaktär. Dessa regler kompletteras med speciella föreskrifter om registrering av firma för olika slags rättssubjekt i den associationsrättsliga lagstiftningen, t. ex. aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar, samt i den föreslagna handelsregisterlagen.

I *tredje stycket* preciseras innebörden av begreppet inarbetning. Näringskännetecken anses inarbetat om det är allmänt känt bland dem till vilka näringsidkarens verksamhet riktar sig. Denna personkrets, "omsättningskretsen", utgörs dels av den allmänhet som normalt kan beräknas tillgodogöra sig näringsidkarens verksamhet, dels av företrädarna för den bransch inom vilken näringsidkaren är verksam. Omsättningskretsens storlek beror i hög grad på verksamhetens inriktning. Denna kan vara mer eller mindre specialiserad och mer eller mindre lokalt begränsad. Det är inte nödvändigt att var och en som tillhör omsättningskretsen känner till kännetecknet för att detta skall anses vara allmänt känt. Det kan inte heller anges en viss procentuell andel som skall ha vetskap om kännetecknet. Vid bedömningen får i stället hänsyn tas till alla föreliggande omständigheter. Det måste emellertid förutsättas att en så pass stor del av omsättningskretsen känner till kännetecknet att detta i anledning därav har fått en särskild goodwill.

Utän uttrycklig föreskrift får det anses klart att kännetecknet skall ha inarbetats i Sverige. Kännetecknet behöver för den skull inte vara känt över hela landet. Det är inte i och för sig nödvändigt att verksamheten

bedrivs i Sverige eller ens att kännetecknet används i någon på Sverige inriktad marknadsföring eller liknande. Undantagsvis kan inarbetning ske även i andra fall, t. ex. genom att kännetecknet används vid annonsering i utländsk press som är spridd i Sverige.

Inarbetning kan ske av varje slag av näringskännetecken. För att ge skydd måste inarbetningen ha fullbordats, dvs. den måste ha pågått under den längre eller kortare tid som krävs för att kännetecknet skall ha blivit allmänt känt. Innan inarbetningen är fullbordad åtnjuter kännetecknet i princip inte något rättsskydd. Under vissa villkor kan dock en ibruktagen men ännu inte inarbetad firma utgöra registreringshinder enligt 10 § första stycket 7. Inarbetning kan förstärka eller komplettera det primärskydd som på grund av registrering tillkommer firma eller bifirma t. ex. genom att utsträcka skyddet utanför registreringsområdet. Om firma har särskilt dålig individualiseringsförmåga kan inarbetning t. o. m. utgöra ett villkor för registrering, vilket framgår av 9 § tredje stycket.

3 §

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 4 § utredningens förslag, behandlar firmarättens närmare innebörd och omfattning.

I *första stycket* redovisas innebörden av den ensamrätt som förvärvas genom registrering. Bestämmelsen innebär att annan än rättshavaren är förhindrad att använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med registrerat kännetecken. Paragrafen reglerar den rätt till registrerad firma och bifirma som tillkommer innehavaren i förhållande till annan. Möjligheterna att använda visst kännetecken kan dessutom vara begränsade med hänsyn till att användningen kan förbjudas enligt 15 § första stycket, om allmänna intressen skulle kräva det. För firma som är skyddad genom registrering gäller vidare att skyddet kan upphöra, om registreringen hävs enligt 16 §.

Förbudet att använda registrerat kännetecken tar sikte på användning som näringskännetecken. Beträffande användning som varukännetecken blir likartade bestämmelser i varumärkeslagen tillämpliga. Eftersom ett kännetecken stundom kan beteckna både en näringsidkare och hans produkter, dvs. ha såväl firma- som varumärkesfunktioner, kan lagreglerna om firma och varumärke bli tillämpliga samtidigt.

Användningsförbudet gäller kännetecken som är förväxlingsbart med registrerat kännetecken. Enligt 6 § kommer förväxlingsbarhet i regel i fråga bara om kännetecknen används i samma eller liknande verksamhet. Dessutom gäller förbudet bara inom det i varje fall tillämpliga skyddsområdet.

Den som trots förbudet använder förväxlingsbart näringskännetecken gör sig skyldig till firmaintrång, vilket kan medföra ansvar och/eller ersättningskyldighet enligt 18 resp. 19 §. Påföljd för firmaintrång kom-

mer givetvis inte i fråga annat än om användningen är obehörig. Om firmahavaren har lämnat samtycke till användning av förväxlingsbart kännetecken kan han alltså inte påtala saken. Däremot är det möjligt att användningen i sådant fall kan förbjudas med stöd av 15 § första stycket, exempelvis därför att den är vilseledande.

I fråga om registrerad firma är huvudregeln att skyddsområdet sammanfaller med registreringsområdet. Ensamrätten gäller nämligen inom område för vilket firman registrerats. Detta innebär att skyddsområdets storlek varierar alltefter arten av näringsidkare. För dem som registreras i handelsregister, huvudsakligen enskilda näringsidkare och handelsbolag, utgör i princip länet skyddsområde. Detsamma gäller ekonomiska föreningar. Aktiebolag registreras, i likhet med exempelvis banker och försäkringsbolag, centralt och får därigenom hela landet till skyddsområde.

Det skyddsområde som gäller enligt huvudregeln kan inskränkas om det inte föreligger behov av skydd inom ett så vidsträckt område. Regeln härom är konstruerad som en presumtionsregel. Skyddsbehovet anses omfatta hela registreringsområdet, om det inte visas att firmahavaren inte kan lida skada genom att annan använder förväxlingsbart kännetecken inom området. Bevisskyldigheten för att firmahavaren inte kan tillfogas skada åvilar alltså den som vill använda konkurrerande kännetecken. Skada anses föreligga så snart någon ekonomisk olägenhet uppstår, även om den är av övergående natur. I praktiken torde den föreslagna bevisbörderegeln utgöra ett starkt avhållande moment när det gäller att anta och använda kännetecken som är skyddat för annan genom registrering. Å andra sidan undviks genom den föreslagna regeln att firman för exempelvis ett aktiebolag som bedriver rent lokal verksamhet utan några expansionstendenser blir ett absolut hinder mot registrering av en förväxlingsbar firma för ett företag med lokal verksamhet i en annan del av landet. Vad som menas med förväxlingsbarhet framgår av 6 §. Enligt denna paragraf förutsätts i regel att kännetecknen avser samma bransch.

Ensamrätt till inarbetat näringskännetecken innebär enligt *andra stycket* att annan än innehavaren är förhindrad att använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med inarbetat kännetecken. Vad som nyss anförts om innebörden av ensamrätten till registrerad firma har i huvudsak sin motsvarighet även i fråga om inarbetat näringskännetecken.

Inarbetat kännetecken åtnjuter skydd inom det område där inarbetningen består, vilket i praktiken innebär att skyddet vidmakthålls genom att kännetecknet används. Inarbetning kan föreligga i fråga om både registrerade och oregistrerade kännetecken. Om den som innehar en registrerad firma utvidgar sin verksamhet utanför registreringsområdet kan han genom inarbetning förvärva skydd för firman i det utvidgade

verksamhetsområdet. Hinder föreligger inte att olika näringsidkare inarbetar förväxlingsbara kännetecken i skilda delar av landet. Om kollision inträffar mellan sådana kännetecken på grund av att någon av näringsidkarna eller båda utvidgar sin verksamhet, får konflikten lösas med hjälp av reglerna i 7 och 8 §§.

4 §

Denna paragraf, som har sin motsvarighet i 3 § första stycket och 4 § första stycket utredningens förslag, reglerar näringsidkares rätt att använda sitt släktnamn som kännetecken för verksamheten.

Varje näringsidkare har enligt *första stycket* i princip rätt att använda sitt släktnamn som näringskännetecken. Det förutsätts härvid att rätt till namnet består enligt reglerna i namnlagen. Går denna rätt förlorad, upphör även känneteckensrätten, om den inte skyddas på annan grund, dvs. genom registrering eller inarbetning. Så länge den bakomliggande namnrätten är intakt behöver innehavaren emellertid varken registrera eller inarbeta kännetecken som består av släktnamn för att åtnjuta skydd, utan skydd föreligger så snart namnet används som näringskännetecken.

Rätten att bruka släktnamn som näringskännetecken utgör inte en ensamrätt. Även annan bärare av samma släktnamn har i princip möjlighet att utnyttja namnet i sin verksamhet. Som allmänt förbehåll för användningen föreskrivs dock att släktnamnet inte får vara ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken. Förbehållet gäller i första hand till förmån för skyddat näringskännetecken, vare sig detta består av ett i denna egenskap redan ibruktaget släktnamn eller av annat kännetecken som registrerats eller inarbetats. Men dessutom omfattar förbehållet varukännetecken som på motsvarande sätt åtnjuter skydd enligt varumärkeslagen. Uttrycket "ägnat att framkalla förväxling" innebär inte någon begränsning till viss bransch, vilket är innebörden av ordet "förväxlingsbart" i andra stycket. Däremot torde det få krävas en större grad av olikhet för att inte förväxlingsbarhet skall anses föreligga än vad som förutsätts för att namnet inte skall anses ägnat att framkalla förväxling.

Använder näringsidkare sitt släktnamn som näringskännetecken är enligt *andra stycket* annan förhindrad att använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med namnet.

Vad som i anslutning till 3 § första stycket anförts om användningsförbud och överträdelse därav har sin motsvarighet i fråga om släktnamn med firmaanvändning. En geografisk begränsning av släktnamnskyddet ligger i att det inte kan åberopas utanför det område inom vilket verksamhet bedrivs under namnet. Däremot kan det föreligga ett utsträckt potentiellt skydd, vilket framgår av 5 §.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 3 § andra stycket utredningsförslaget, anger att firmarätten i vidsträckt mening omfattar även potentiell rätt för firmahavare att använda sitt släktnamn och skyddade varumärke som näringskännetecken.

Näringsidkare får i två avseenden ett potentiellt skydd för kännetecknen som han faktiskt inte använder som näringskännetecken. Skyddet gäller inom det skyddsområde som är hänförligt till näringskännetecken för vilket han åtnjuter skydd. Inom detta område får sålunda annan i princip inte använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med näringsidkarens släktnamn eller skyddade varumärke. Om en enskild näringsidkare driver verksamhet under en inregistrerad firma som inte innehåller hans släktnamn får alltså trots detta annan i princip inte använda detta namn som kännetecken för en verksamhet i samma bransch inom det område där firmaskyddet gäller. Förbudet avser bara sådan användning som är att anse som obehörig. Detta innebär exempelvis att i nyssnämnda fall släktnamnet får användas av den som själv har rätt till namnet enligt namnlagen.

6 §

Denna paragraf, som motsvarar 5 § i utredningens förslag, anger när kännetecknen skall anses förväxlingsbara.

Förväxlingsbarhet kan enligt *första stycket* normalt föreligga bara om kännetecknen avser verksamhet av samma eller liknande slag. I uttrycket förväxlingsbar ligger att det skall vara fråga om en mer eller mindre långtgående likhet mellan kännetecknen. Likheten i förening med verksamhetens art bildar utgångspunkt för prövning av förväxlingsbarheten. I paragrafens andra stycke anges två undantagsfall, i vilka förväxlingsbarhet kan åberopas utan att verksamheten är av liknande slag. Även i ett tredje fall blir likheten i praktiken ensam avgörande. Av registreringstekniska skäl kan nämligen registrering av identiskt lika kännetecken i samma register inte tillåtas. Föreskrifter som skall förhindra sådan registrering finns i de författningar som behandlar de särskilda firmasubjekten eller deras registrering.

Frågan om likhet föreligger mellan två kännetecken skall bedömas på grundval av alla förekommande omständigheter. Om kännetecknen, bortsett från allmänna verksamhetsbenämningar eller kategoribeteckningar, utgörs av enstaka ord kan de kollidera genom ordlikhet i skilda former. Främst uppstår konflikt om orden är helt identiska, men även likhet i fråga om utseendet på ordet, uttalet av ord eller ords betydelse kan fylla rekvisitet. Motsvarande gäller vid sådan överensstämmelse mellan kännetecknen som vart för sig består av flera ord. Jämförelsen bör i sådana fall i princip inriktas på om kännetecknen användas i sin helhet är svåra att skilja åt. Man måste emellertid ta hänsyn till att vissa

beståndsdelar i flerordiga firmor ofta tenderar att falla bort i den praktiska användningen. Detta sammanhänger bl. a. med att firmor ofta innehåller ord som genom sin innebörd eller särprägel är mera framträdande än de övriga och därför får karaktären av firmadominanter. Om en sådan firmadominant utnyttjas i annan firma kan firmalikheter tänkas föreligga trots att firmorna i övrigt tydligt skiljer sig åt. Typiska exempel på firmadominanter utgör särpräglade fantasiord och egenartade släktnamn. Även ord utan egentlig originalitet kan emellertid genom inarbetning komma att förvärva sådan särprägel att användning av samma ord i annan firma konstituerar förväxlingsbarhet. Som utredningen framhåller bör likhetsbedömningen, om den avser ett särpräglat kännetecken, vara förhållandevis strikt liksom inom varumärkesrätten. Är kännetecken däremot sammansatt av ord utan större särprägel eller består det av vanliga förnamn och släktnamn bör en mildare bedömning tillämpas. I sådana fall bör det alltså vara tillräckligt med ganska obetydliga variationer.

För att kännetecken skall anses förväxlingsbara skall de i regel avse samma eller likartad verksamhet. Det skall med andra ord föreligga branschlikhet. Branschbegreppen inom näringslivet kan inte alltid ges ett entydigt innehåll och växlar från tid till annan. Som jag har antytt i den allmänna motiveringen får bransch därför inte fattas så snävt att tillräcklig hänsyn inte tas till expanderande företags naturliga utvecklingsbehov. Å andra sidan får bransch inte definieras så allmänt att verksamhetens inriktning bara anges som t. ex. "handel" eller "reparationsverksamhet". Som utredningen har förordat bör branschbegreppet vara elastiskt. Det får överlämnas åt rättspraxis att närmare bestämma vilken verksamhetsgren eller kombination av verksamhetsgrenar som från firmasynpunkt bör rymmas i en viss bransch. Från senare rättstillämpning kan anföras exemplet att hotellrörelse och restaurangrörelse har ansetts utgöra så likartade verksamheter att kravet på branschlikhet därigenom var uppfyllt.

I *andra stycket* anges ett par fall då förväxlingsbarhet kan åberopas utan att det föreligger branschlikhet. Reglerna har förebilder i varumärkesrätten. De är utformade på ett sätt som markerar att de är avsedda att tillämpas restriktivt.

Punkt 1 ger uttryck för den s. k. Kodakdoktrinen och avser kännetecken som är synnerligen starkt inarbetade och dessutom kända inom vida kretsar av allmänheten. En förutsättning för att ett kännetecken skall kunna nå sådan ställning torde vara att det besitter en hög grad av särprägel och används i en typ av verksamhet som riktar sig till den stora allmänheten eller av annat skäl vinner stor uppmärksamhet. Dessa kännetecken har fått ett utvidgat skydd för den goodwill som har uppkommit genom inarbetningen. Sålunda skall förväxlingsbarhet kunna anses föreligga i förhållande till ett kännetecken av detta slag oavsett bransch-

tillhörighet, om med hänsyn till den starka inarbetningen användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill. Det vidgade skyddet behöver inte omfatta alla verksamheter av annat slag än firmahavarens. I regel torde det räcka om skyddet utsträcks till verksamhetsområden som är jämförelsevis näraliggande. Bara för de allra mest inarbetade och särpräglade kännetecknen finns det anledning att ge ett skydd som omfattar alla branscher. Undantagsregeln gäller redan om det konkurrerande kännetecknets användande objektivt sett framstår som ett otillbörligt utnyttjande av det skyddade kännetecknets renommé. Något avsiktligt sådant utnyttjande behöver alltså inte föreligga.

Undantag från huvudregeln om branschlighet som förutsättning för förväxlingsbarhet gäller vidare enligt *punkt 2* i fråga om kännetecken som är inarbetat, om med hänsyn till verksamhetens särskilda art användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle minska det förras goodwill. Regeln tar sikte särskilt på kännetecken som kan anses speciellt ömtåliga från goodwill synpunkt, exempelvis sådana som avser verksamhet för tillverkning eller försäljning av livsmedel, njutningsmedel eller hygieniska artiklar. Om ett kännetecken för sådan verksamhet sammanblandas med näringskännetecken som begagnas vid marknadsföring av t. ex. rättgift, kloakrör eller laxermedel kan dess renommé bli allvarligt skadat. Förutsättning för tillämpning av regeln är givetvis att de konkurrerande kännetecknen i hög grad stämmer överens. Restriktiviteten i tillämpningen betonas dessutom genom kravet på att det inarbetade kännetecknets goodwill uppenbarligen skulle föringas, om den konkurrerande användningen tilläts.

7 §

Paragrafen, som motsvarar 6 § i utredningsförslaget, upptar en materiell regel om företräde vid tvist om rätt till förväxlingsbara kännetecken.

Den föreslagna regeln innebär i överensstämmelse med gällande rätt att företräde tillkommer den som kan åberopa tidigaste rättsgrund. Om man bortser från släktnamn som näringskännetecken, grundas firmarätten på registrering eller inarbetning. Tidigaste registrering eller fullbordade inarbetning ger således rätt till företräde vid konflikt mellan förväxlingsbara kännetecken. Av 12 § framgår att rätt på grund av registrering gäller från dagen när ansökan kom in till registreringsmyndigheten. Rätt på grund av inarbetning föreligger från den tidpunkt då inarbetningen fullbordats.

Näringsidkare har enligt 5 § skydd mot att hans namn obehörigen används som näringskännetecken, även om han inte själv utnyttjar namnet på detta sätt. För att detta skydd skall föreligga krävs att näringsidkaren åtnjuter skydd för annat näringskännetecken. Tidsprioriteten torde få

räknas från det detta skydd uppstod eller från den senare tidpunkt då namnet förvärvades.

Ensamrätt till näringskännetecken kan vara begränsad till visst geografiskt område. Vid kollision mellan kännetecken i sådana fall får företrädesfrågan bedömas med hänsyn till när ensamrätten uppkom i det aktuella området.

Den som har rätt till företräde kan kräva att innehavare av yngre rätt inte begagnar kännetecknet, även om den yngre rätten bygger på giltig registrering, fullbordad inarbetning eller bestående rätt till släktnamn. Rätten till företräde kan göras gällande vid domstol i samband med talan enligt 15 § om förbud mot användning av näringskännetecken, enligt 16 § om hävande av registrering eller enligt 18 eller 19 § om firmaintrång.

8 §

Denna paragraf, som motsvarar 7 § i utredningens förslag, upptar en passivitetsregel som utgör ett undantag från bestämmelserna om företräde samt en regel om föreskrifter beträffande användningen av kolliderande kännetecken.

Rätt till inarbetat näringskännetecken får enligt *första stycket* bestå parallellt med äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, om den äldre rättens innehavare har förhållit sig passiv och inte inom rimlig tid inskridit mot användningen av det yngre kännetecknet. Regeln förutsätter att det yngre kännetecknet har blivit inarbetat. Däremot saknar det betydelse för passivitetsreglens tillämpning om kännetecknet också har blivit registrerat för innehavaren av den yngre rätten. Utan betydelse är även om den äldre rätten grundas på registrering, inarbetning eller släktnamnsinnehav. Avgörande blir om passiviteten har medfört att den yngre rätten kunnat inarbetas och därigenom fått en mera betydande goodwill.

Någon bestämd tidsgräns, inom vilken ett ingripande måste ske till undvikande av passivitetsverkan, kan inte generellt anges. Vid bedömning av *hur lång tid som bör anses rimlig* får hänsyn tas till omständigheterna i varje särskilt fall och bägge parterns intressen beaktas. En relativt kort tids underlåtenhet att ingripa bör kunna leda till passivitetsverkan exempelvis om det yngre kännetecknet har använts i stor omfattning och inom hela riket så att den äldre rättens innehavare ganska säkert måste ha blivit medveten därom. Vid avvägningen får bedömas om den äldre rättshavaren objektivt sett haft möjlighet att ingripa. Någon särskild regel föreslås inte för det fallet att innehavaren av den yngre rätten varit i ond tro under inarbetningen. Mera graverande former av illojalt handlings sätt bör det emellertid vara möjligt att ta hänsyn till vid bedömningen av frågan om vad som är rimlig tid.

Den äldre rättens innehavare kan inskrida mot den konkurrerande

användningen på olika sätt. Till en början kan avgivande av skriftliga eller muntliga invändningar hos konkurrenten liksom hänvändelser till denne med begäran om förhandlingar vara tillfyllest. Medför dessa åtgärder inte resultat, måste emellertid andra medel tillgripas inom rimlig tid för att passivitetsverkan inte skall uppstå. Härvid kommer närmast förbudstalan eller intrångstalan vid domstol i fråga. Skulle det yngre kännetecknet vara registrerat, kan även väckas talan om hävande av registreringen. Att sådan talan inte får bifallas om passivitetsverkan har inträtt framgår av 16 § första stycket.

Om prövningen i en konfliktsituation ger till resultat att ett yngre inarbetat kännetecken får bestå vid sidan av en äldre känneteckensrätt, ger *andra stycket* möjlighet att vidta åtgärder för att motverka risk för förväxling mellan kännetecknen. På yrkande av någondera parten kan domstol sålunda meddela föreskrifter om användningen av det ena eller båda kännetecknen. Föreskrift skall meddelas bara om det är skäligt. En skälighetsprövning skall ske även när det gäller att bestämma föreskriftens innehåll. Föreskriften bör inte sträcka sig längre än att den omedelbara risken för förväxling undanröjs. Den skall avse kännetecknets användning och innebär inte någon ändring av själva kännetecknet. Den kan bestå exempelvis i ett åläggande att använda en fullständig firma i stället för en förkortad version. Den kan också innebära att firman får användas bara tillsammans med geografisk benämning eller med förtydligande angivelse beträffande person eller verksamhet.

Registrering av firma

9 §

Paragrafen, som motsvarar 9 § i utredningsförslaget, behandlar det grundläggande kravet på särskiljningsförmåga som villkor för att firma skall kunna registreras.

Legaldefinitionen i 1 § antyder att firma skall individualisera näringsidkares verksamhet. Det innebär att firman skall kunna uppfattas som benämning på en särskild verksamhet och att den skall vara ägnad att markera en åtskillnad från verksamhet av samma eller liknande slag som bedrivs av annan näringsidkare. Har firman denna egenskap, uppfyller den kravet på särskiljningsförmåga (distinktivitet).

I *första stycket* av förevarande paragraf har detta krav kommit till direkt uttryck som ett villkor för registrering. Där föreskrivs, att firma registreras endast om den är ägnad att särskilja innehavarens verksamhet från andras. Villkoret tillgodoser i första hand firmahavarens eget intresse. Utan särskiljningsförmåga är firman nämligen inte ägnad att fylla sin funktion som kännetecken för näringsidkarens verksamhet.

Till ledning för bedömande av särskiljningsförmågan anges i *andra stycket* att hänsyn skall tas till den tid och omfattning firman varit i

bruk eller med andra ord till den faktiska användning som har föregått ansökan om registrering. Har firma som består av ord med förhållandevis liten originalitet utnyttjats under längre tid eller i större omfattning, kan detta ge anledning anta att firman har tillräcklig särskiljningsförmåga för att kunna fungera som kännetecken. Det sagda innebär inte att användningen måste ha skett i sådan omfattning att firman är att betrakta som inarbetad. Ju mindre särpräglad firman är i och för sig desto större krav måste emellertid ställas på den faktiska användningen. Det måste krävas stark bevisning för att ett ord som är allmänt brukat och har deskriptiv karaktär skall kunna anses ha blivit så utmärkande för firmahavarens verksamhet att det har fått en sekundärbetydelse som kännetecken för denna verksamhet vid sidan av sin ursprungliga innebörd. I sådana fall torde inarbetning i regel behöva föreligga.

Kravet på särskiljningsförmåga motiveras inte bara av hänsyn till näringsidkarens intresse av att firman skall kunna fungera som kännetecken. Det grundas också på att vissa slag av ord inte bör få förbehållas en viss näringsidkare. Hit hör dels allmänna benämningar på verksamhetens art eller däri utbudna varor och tjänster, dels allmänt brukade ortnamn o. l. I paragrafen föreskrivs därför att firma som enbart består av något uttryck av nu nämnt slag i och för sig inte skall anses ha särskiljningsförmåga. Som exempel på verksamhetsord av åsyftad typ kan nämnas "livsmedelshandel", "tvättinrättning" och "resebyrå" samt på allmänna benämningar på vara eller tjänst "margarin", "kontorsmaskiner" och "skönhetsvård". Till ortnamn räknas till en början benämning på samhälle, järnvägs- eller poststation och namn på större administrativt område som kommun eller län. Med ortnamn bör vidare jämföras namn på gata, stadsdel och offentlig plats. I samtliga nu angivna fall kan firma uppnå särskiljningsförmåga på olika sätt. Det kan ske t. ex. genom borttagande eller tillägg av bokstäver som förändrar ordets karaktär och gör det distinkt. En annan väg är att genom sammansättning av ord eller orddelar åstadkomma kombinationer som ger firman erforderlig särskiljningsförmåga. Kombinationer av flera ord av här berört slag omfattas inte av den särskilda bestämmelsen. En sammansättning av t. ex. ett ortnamn och ett verksamhetsord kan alltså anses uppfylla kravet på särskiljningsförmåga. Har firma beståndsdel som enbart anger associationsformen såsom aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening eller förkortning därav, skall man vid bedömningen bortse från denna beteckning, eftersom den aldrig kan bidra till att ge firman tillräcklig distinkтивitet.

Enligt *tredje stycket* gäller ett särskilt villkor för s. k. bokstavs- eller sifferfirma, dvs. firma som består enbart av bokstäver eller siffror, vilka inte kan uppfattas som ord. Sådan firma registreras bara om firmans användning har lett till fullbordad inarbetning. Här ställs således strängare villkor än för icke distinktiva ord. Detta beror på att rena samman-

ställningar av bokstäver eller siffror oftast är svåra att särskilja och därför lätt kan förväxlas med andra liknande sammanställningar. Har en sådan firma blivit inarbetad, har den emellertid visat sin genomslagskraft och hinder föreligger då inte mot registrering. Regeln tar uttryckligen sikte bara på firmor som består antingen av bokstäver eller av siffror. Den torde emellertid kunna tillämpas analogiskt även på en firma som består av en kombination av bokstäver och siffror.

10 §

I paragrafen, som motsvarar 10 och 11 §§ i utredningens förslag, uppräknas de hinder av mera speciellt slag som gäller mot registrering av firma. Vidare anges verkan av medgivande till registrering i vissa fall. Paragrafen har utformats i nära anslutning till motsvarande hinderkataloger i varumärkeslagen och mönsterskyddslagen.

Registreringshindren delas enligt *första stycket* upp i sju punkter av vilka de tre första huvudsakligen betingas av allmänna hänsyn medan de följande bereder skydd för olika privata intressen.

I *punkt 1* förbjuds registrering, om firman eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning. Med goda seder avses sedligheten och med allmän ordning åsyftas sådana förhållanden som behandlas i 16 kap. brottsbalken under rubriken Om brott mot allmän ordning.

Registreringsförbudet i *punkt 2* gäller firma i vilken utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell benämning av offentligrättslig natur som enligt lag eller annan författning inte obehörigen får användas som firma. Förbudet omfattar även förkortning av sådan benämning och verbaluttryck som lätt kan förväxlas med skyddad benämning. Hindret avser i första hand benämningar som omfattas av lagen (1970: 498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar. Firma får sålunda inte utan tillstånd rymma något som syftar på svenska staten och därigenom ger kännetecknet en officiell karaktär eller på Förenta Nationerna eller vissa mellanstatliga organisationer. Till beteckningar som syftar på svenska staten torde få räknas sammansättningsledet "stats-" samt adjektivet kunglig och ofta även uttrycket "riks-". Bestämmelsen blir vidare tillämplig på sådana benämningar på internationella sjukvårdsorganisationer som avses i lagen (1953: 771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar. Det är framför allt "Röda korset", "Röda halvmånen" och liknande benämningar som åtnjuter skydd.

Regeln om officiella benämningar kan betraktas som ett särfall av den allmänna regel som har kommit till uttryck i *punkt 3*, där det föreskrivs ett generellt registreringsförbud för firma som i annat fall är ägnad att vilseleda allmänheten. Som exempel härpå kan nämnas firma som innehåller felaktig uppgift om den associationsform i vilken verksamheten

bedrivs. I speciallagstiftningen för skilda firmasubjekt finns på flera håll föreskrifter om obligatoriska beståndsdelar i firma och förbud mot intagande av benämning som utmärker annan associationsform. För fall där sådana föreskrifter saknas avses den generella bestämmelsen mot vilseledande utgöra ett komplement.

Vilseledande kan också aktualiseras genom sättet att ange verksamhetens art. Skulle det vid prövningen av ansökan om registrering visa sig att firmainnehållet strider mot uppgift om verksamhetens art som lämnas i ansökan eller därvid fogad handling, kan registreringsmyndigheten vägra bifall med hänvisning till förevarande bestämmelse. Svårare att bedöma blir sådana fall då verksamhetens omfattning överdrivs i firman. Sådana s. k. pretentiösa firmor är inte ovanliga och måste tolereras i viss utsträckning, bl. a. av det skälet att en planerad expansion av verksamheten ofta kan komma att leda till att firmans innehåll blir berättigat. *Föreligger emellertid en uppenbar risk för att firman kan komma att vilseleda allmänheten, skall registrering vägras.* Firma kan vidare vara vilseledande genom att den anger vissa kvalifikationer eller särskild kompetens hos sin innehavare. En förutsättning är givetvis att denna uppgift saknar faktisk grund. Registrering av firma med sådant innehåll bör sålunda vägras, om sökanden inte kan visa att firmainnehållet är sakligt grundat.

Att firma inte får ha beståndsdel som ger den officiell prägel har framhållits vid behandlingen av punkt 2. Med stöd av regeln mot vilseledande firma kan vidare registrering vägras om firman oriktigt ger sken av samhörighet med statligt företag eller kommunal eller annan offentlighetsrättslig institution eller med främmande stat. På motsvarande sätt bör bedömas firmor som antyder samhörighet med t. ex. en betydelsefull internationell eller allmänt känd svensk organisation.

Enligt *punkt 4* får firma inte registreras om den innehåller något som är ägnat att uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn. Med likartat namn avses t. ex. pseudonymer, signaturer och sådana särskilda namn som brukas i idrottssammanhang. När det föreskrivs att firman skall vara ägnad att uppfattas som annans namn ligger häri att skyddet med avseende på likheten inte sträcker sig lika långt som ett förväxlingsskydd. Registreringshindret gäller inte om namnet uppenbarligen rör någon som avlidit för länge sedan. Av hänsyn till nu levande bärare av samma namn eller den avlidnes efterlevande bör dock denna undantagsbestämmelse tillämpas med försiktighet.

Registreringsförbud gäller även benämning som är ägnad att uppfattas som namn på stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning. Exempel på sistnämnda slag av sammanslutningar utgör sällskapsorden eller klubb som inte uppfyller kraven på en ideell förening. Registreringsförbudet utgör inte hinder för ideell förening eller stiftelse som

främjar sitt ändamål genom näringsverksamhet att för egen del registrera namnet som firma. För sådan firma erhålles förväxlingsskydd enligt punkt 6.

Punkt 5 förbjuder registrering av firma vars innehåll är ägnat att uppfattas som titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk. En förutsättning är att titeln är egenartad. Den skall ha sådan särprägel att den uppfattas som benämning på ett visst verk. En titel som bara anger det ämne verket behandlar har inte tillräcklig egenart för att åtnjuta skydd. Vid sidan av titelskyddet förbjuds även registrering av firma som innehåller något som kränker annans upphovsrätt till litterärt eller konstnärligt verk. Denna regel ger ett visst skydd bl. a. för särskilt skapade namn på personer, orter m. m. i litterära verk, under förutsättning att namnet besitter sådan originalitet att det i och för sig är upphovsrättsligt skyddat.

I *punkt 6* föreskrivs att registrering inte får ske av firma som är förväxlingsbar med annan näringsidkares släktnamn eller skyddade närings- eller varukännetecken. Registreringshindret utgör den centrala bestämmelsen för undvikande av konflikt mellan kännetecken som tillhör olika näringsidkare. Som anmärkts vid punkt 4 kan namn på ideell förening eller stiftelse förekomma som firma, om sammanslutningen driver näring som ett led i den ideella verksamheten.

Registreringsförbudet innebär ett förväxlingsskydd. Som framgår av 6 § anses kännetecken i allmänhet förväxlingsbara endast om det föreligger branschlikhet. Vid tillämpningen måste dessutom beaktas vilket geografiskt skyddsområde som gäller för skyddat kännetecken.

Skyddet för näringsidkares släktnamn går längre än det skydd som enligt punkt 4 gäller för släktnamn i allmänhet. Förevarande hinder avser sålunda inte bara fall då firmans innehåll kan uppfattas som någon namn utan även fall då likheten med namnet inte är så stor men ändå tillräcklig för att det skall kunna anses föreligga risk för förväxling. Skyddet gäller bara i förhållande till näringsidkare som driver verksamhet inom område som täcks av ansökningen om firmaregistrering och i samma bransch som sökanden. Skyddet är emellertid oberoende av om näringsidkaren faktiskt använder släktnamnet som kännetecken. Detta sammanhänger med den i 5 § reglerade potentiella firmarätten. Om släktnamnet används som firma gäller skyddet från den dag då det togs i bruk på detta sätt. I annat fall gäller skyddet från det näringsidkaren förvärvade skydd för annat näringskännetecken.

Hindret mot registrering avser vidare samtliga närings- eller varukännetecken som är skyddade genom registrering eller inarbetning. Skydd ges därmed även vissa offentligrättsliga benämningar som enligt 27 § är att likställa med registrerade firmor. Innebörden av ordet varukännetecken och hur skydd uppkommer för sådant kännetecken framgår av 1—3 §§ varumärkeslagen.

Registrering av firma gäller enligt 12 § från den dag ansökan kom in till registreringsmyndigheten. Om myndigheten samtidigt har att pröva ansökningar om registrering av firmor som är förväxlingsbara sinsemellan bör därför den först inkomna ansökningen prövas först varefter, om den leder till bifall, den senare ansökningen skall avslås med stöd av punkt 6. Detta leder i praktiken till att ansökningar om registrering som regel bör prövas i den ordning de inkommer till registreringsmyndigheten och att man inte bör avvika från denna ordning utan att undersöka om det finns risk för förväxling med äldre ansökningar. Observeras bör emellertid att tidpunkten för registreringsansökan inte alltid blir avgörande för företrädesrätten. Skulle den firma som är föremål för senare ansökan redan vara inarbetad, får denna givetvis företräde. Inarbetad kännetecken kommer i åtnjutande av förväxlingskyddet om inarbetningen är fullbordad, när förväxlingsbart kännetecken begärs registrerat.

Registreringshindrets räckvidd blir olika beroende på om registrering begärs i regionalt eller centralt register. Vid registrering i t. ex. handelsregister utgör firma som har intagits i register för annat län eller oregistrerad firma, som har inarbetats inom annat område än det för vilket registrering söks, inte registreringshinder men kan utgöra en faktor av betydelse för sökanden vid bedömning av den sökta registrerings allmänna lämplighet. Firma som har intagits i centralt register såsom aktiebolsregistret utgör däremot i princip alltid hinder vid registrering i regionalt register. Undantag i sistnämnda hänseende kan dock föreligga om presumtionen för det geografiska skyddsområdet motbevisas. Begärs registrering i aktiebolsregistret utgör i princip regional registrering eller inarbetning registreringshinder. Om verksamhetsområdet för det bolag som begärs registrerat genom bolagsordningen är begränsat till viss del av landet, torde registrering emellertid kunna medges utan hinder av en för annan del av landet registrerad firma. I sådant fall synes inte heller en tidigare i aktiebolsregistret införd förväxlingsbar firma behöva utgöra registreringshinder, under förutsättning att det visas att innehavaren av denna firma inte kan lida skada genom att den senare registreringsansökningen bifalls.

Som jag har påpekat i den allmänna motiveringen kan av praktiska skäl registreringsmyndigheternas granskning inte omfatta andra register än dem de själva för. Skulle myndigheten ha kännedom om en registrering i ett annat register bör den emellertid ta hänsyn till den vid sin prövning. Däremot bör myndigheten inte självmant pröva om den äldre rättens innehavare kan ha genom passivitet enligt 8 § förlorat sin möjlighet att åberopa denna mot det konkurrerande kännetecknet.

Regeln i *punkt 7* tar sikte på att ge ett visst registreringskydd för närings- och varukännetecken som inte är skyddat enligt de materiella reglerna i förslaget eller i varumärkeslagen. Billighetskäl talar för att en ny firma inte tillåts bli registrerad, om innehavaren har vetskap om att

annan använder samma firma utan att ha fått materiellt skydd för den. I förevarande punkt föreskrivs därför att registrering skall vägras om firma är förväxlingsbar med närings- eller varukännetecknen som vid tiden för ansöknings används av annan, under förutsättning dels att sökanden kände till det andra kännetecknet, dels att han inte själv har börjat använda sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk. För att kunna utgöra registreringshinder måste det andra kännetecknet ha tagits i bruk. Det skall således ha kommit till användning exempelvis vid marknadsföring eller i affärshandlingar. Användningen måste alltså bestå. Detta kan vara fallet även om ett kort avbrott i utnyttjandet har ägt rum. Användningen behöver inte ha skett i Sverige. Kravet på sökandens vetskap om kännetecknets användning torde dock medföra att ett utomlands använt kännetecken blir skyddat bara i undantagsfall, såsom då det är allmänt känt eller på grund av särskilda omständigheter måste antas ha kommit till sökandens kännedom. I praktiken torde det bli svårt att visa ond tro hos sökanden annat än i uppenbara fall. Ett sådant kan vara för handen t. ex. när det först ibruktagna kännetecknet nästan är inarbetat men inarbetningen inte kan anses helt fullbordad. Registreringshindret torde relativt sällan vara känt för registreringsmyndigheten när ansökan prövas. Sin största betydelse torde därför föreskriften få i efterhand, när talan om hävande av registrering förs enligt 16 § första stycket.

Enligt *andra stycket* får registrering ske utan hinder av vad som föreskrivs i punkterna 4—7, om vederbörande rättshavare lämnat sitt medgivande. Medgivande ges dock rättsverkan bara om det inte föreligger hinder mot registrering enligt punkterna 1—3. Härvid kan särskilt förbudet mot registrering av vilseledande firma bli aktuellt. Ett medgivande till registrering kan dessutom bli utan verkan på grund av de registreringstekniska hinder som förbjuder registrering av identiskt lika firmor i samma register. Vid bedömning av faran för vilseledande får övervägas om det finns risk för att kännetecknen blir använda inom samma geografiska område. När vilseledande på sådana grunder ligger nära till hands, måste för registrering krävas att kännetecknen förses med förtydligande. Släktnamn bör utan hinder av förbudet mot vilseledande kunna tas in i firma med samtycke av namnbäraren, om denne har särskild anknytning till företaget, exempelvis som tidigare ägare eller som uppfinnare till någon produkt som marknadsförs av företaget. Medgivandet kan dock få begränsad betydelse med hänsyn till andra bärare av samma namn. Ingen har nämligen rätt att disponera över annans namnrätt. Stundom kan emellertid ett förtydligande, t. ex. genom utsättande av förnamn eller titel som klart utvisar vem som åsyftas, undanröja det hinder som ligger i hänsynen till andra bärare av samma släktnamn. Också i andra fall kan givetvis ett medgivande i praktiken få be-

gränsad betydelse därför att en registrering skulle innebära intrång även i annans rätt än den som har lämnat medgivandet.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 12 § i utredningsförslaget, behandlar registrering av samma firma på olika språk.

Firma får registreras på två eller flera språk, under förutsättning att varje språkversion till sitt innehåll stämmer överens med övriga versioner. Varje lydelse utgör bara ett särskilt språkligt uttryck för en och samma firma. Härigenom upprätthålls principen om firmas enhet. Varje version kan begagnas som självständig firma parallellt med versioner i annan språkdräkt.

Liksom hittills kan firma givetvis registreras i en enda lydelse, avfattad på ett utländsk språk, eller i en lydelse i vilken ord på olika språk sammanförs. Förekommer två eller flera lydelse, är inte någon av dem att anse som originalfirma och de övriga som översättningar av denna, utan full likställighet råder mellan alla språkvarianter. Överensstämmelsen behöver inte vara så stor att ordagrann motsvarighet föreligger. En sådan kan vara oläglig med hänsyn till språkbruket i skilda länder. För registrering måste däremot krävas att den reella innebörden i de olika versionerna är densamma. Till det yttre fordras av praktiska skäl att firman utskrivs med bokstäver som tillhör det svenska alfabetet. Arabiska, grekiska eller ryska skrivtecken t. ex. kan inte godtas.

Vad som föreskrivs om firma skall enligt paragrafen äga tillämpning på var och en av de olika lydelseerna. Varje version måste alltså uppfylla samtliga de allmänna och speciella krav som normalt ställs för registrering av firma, vilket innebär att den måste underkastas en prövning som omfattar bl. a. frågorna om särskiljningsförmåga, vilseledande och risk för konflikt med de privata intressen som uppräknas i 10 §. Ett särskilt problem i detta sammanhang är behandlingen av de i speciallagstiftningen föreskrivna obligatoriska beståndsdelarna i firma. Ett aktiebolags firma skall alltid innehålla ordet aktiebolag. Om det finns en i sak likvärdig översättning av detta ord på det främmande språket bör det i princip vara möjligt att använda denna beteckning, men i annat fall får det svenska ordet begagnas. Åtminstone en version av firman bör alltid innehålla det svenska ordet. Vidare måste beaktas att användningen av en utländsk beteckning för associationsformen kan vara ägnad att vilseleda rörande företagens nationalitet.

12 §

I paragrafen, som motsvarar 13 § i utredningens förslag, anges tidpunkten för registreringsskyddets inträde.

Rätt på grund av registrering uppkommer från ansökningsdagen. Om ansökan bifalls, får sökanden således skydd mot intrång från denna dag.

Vid handläggningen av registreringsansökan förekommer inte sällan att firmans avfattning justeras i ett eller annat hänseende för att tillgodose registreringskraven. När registrering slutligen sker får den trots detta gälla från ansökningsdagen, om de gjorda ändringarna är så oväsentliga att helhetsintrycket av firman inte påverkas. Skulle ändringarna däremot i sak innebära att ansökan har kommit att avse en helt ny firma bör registreringen gälla från den dag sökanden justerade sin ansökan.

Skyddet för registrerad firma är i princip inte tidsbegränsat och någon förnyelse behövs därför inte. Av 16 § andra stycket framgår emellertid att underlåten användning av registrerad firma kan utgöra grund för hävande av registreringen.

Överlåtelse av firma m. m.

13 §

Paragrafen, som motsvarar 14 § i utredningsförslaget, innehåller en allmän regel om överlåtelse av firma och vissa presumtionsbestämmelser rörande firmarätten vid överlåtelse av den verksamhet för vilken firman används. Dessutom ges en särbestämmelse om överlåtelse av firmarätt som ingår i dödsbo.

I *första stycket* ges en generell regel för frivillig överlåtelse av firma. Firma får överlåtas endast i samband med överlåtelse av den näringsverksamhet i vilken den används. Överlåtelse av rörelse för fortsatt drift under oförändrad firma kan alltså alltid ske, oavsett vilket rättssubjekt som innehar firman och oavsett dennas innehåll. En överlåtelse kan emellertid medföra att firman blir vilseledande, t. ex. därför att den är nära knuten till innehavarens person. I så fall kan dess fortsatta användning i oförändrat skick komma i konflikt med reglerna mot vilseledande firma.

Överlåtelse skall i princip omfatta hela firman. Alla väsentliga beståndsdelar i denna skall ingå i det som överlåts. Om betydande ändringar sker i firman blir det fråga om en ny firma, vilket får betydelse exempelvis i prioritetshänseende. Mindre väsentliga ändringar bör däremot tillåtas. Om ett handelsbolag ombildas till ett aktiebolag, som skall fortsätta rörelsen, måste i firman ingående beteckning för associationsformen bytas. En sådan ändring hindrar inte att reglerna om överlåtelse anses tillämpliga.

Överlåtelse av firma förutsätter att verksamheten samtidigt övergår. Detta behöver inte med nödvändighet gälla verksamheten i dess helhet, men övergången måste avse så stor del av verksamheten att denna kan fortsätta i den nye innehavarens hand. Denna regel gäller i princip såväl firma som bifirma. Överlåtelse av bifirma förutsätter alltså samtidig övergång av den del av verksamheten där bifirman används.

Sekundärt kännetecken omfattas inte uttryckligen av paragrafen. Sådant kännetecken uppbär bara begränsade firmafunktioner och bör

därför i viss omfattning kunna, i likhet med varukännetecken, överlåtas fristående från näringsverksamheten, om inte vilseledande av allmänheten kan befaras.

Frågan om det föreligger risk för vilseledande efter överlåtelse av firma får prövas av registreringsmyndigheten, om den nye innehavaren begär registrering. Frågan kan också komma under domstols prövning med anledning av yrkande om förbud mot användning av firma eller om hävande av registrering.

Överlåtelse av näringsidkares verksamhet innefattar enligt *andra stycket* även firmarätten, om annat inte avtalats. En allmän presumtion gäller alltså för att firman följer rörelsen vid en överlåtelse av denna. Detta torde i flertalet fall stämma överens med parternas önskan. Emellertid görs undantag från presumtionsregeln i vissa fall när personfirma föreligger. Innehåller firman överlåtarens släktnamn, krävs uttryckligt medgivande från denne som förutsättning för att firman skall åtfölja verksamheten. Utgörs överlåtaren av handelsbolag, blir vad nu sagts tillämpligt på släktnamn som innehas av bolagsman. Om firman innehåller annat personnamn gäller inte undantaget. Presumtionsregeln är tillämplig även på bifirma och bör analogivis kunna åberopas också beträffande sekundärt kännetecken.

Tredje stycket innehåller en särregel för det fall att rätt till firma ingår i dödsbo. Regeln utgår från att firma vid firmahavares död i princip utgör en förmögenhetstillgång i dödsboet, som dödsbodelägarna förfogar över. Skulle boet vara avträtt till förvaltning av boutredningsman får denne i kraft av sitt uppdrag normalt överlåta firmarätten utan att begära dödsbodelägares samtycke. Innehåller firman den avlidnes släktnamn, måste dock enligt förevarande bestämmelse sådant samtycke inhämtas.

Av allmänna rättsregler följer att ny firmahavare efter överlåtelse av firman inträder i alla rättigheter rörande denna som tillkom överlåtaren. Vid beräkning av rätten till företräde äger sålunda förvärvaren tillgodoräkna sig den företrädesrätt som tillkom överlåtaren. Däremot kan givetvis ny innehavare inte på överlåtelsen grunda bättre rätt än den som tillkom överlåtaren.

14 §

I paragrafen, som motsvarar 15 § i utredningens förslag, behandlas firmarättens ställning i samband med utmätning och konkurs hos firmahavaren.

Enligt 13 § första stycket får firma inte överlåtas annat än tillsammans med näringsverksamheten. Härav får anses följa att firman inte heller kan vara föremål för utmätning. Det har ansetts lämpligt att ta in en uttrycklig bestämmelse härom i denna paragraf.

Egendom som är utmätningfri ingår i princip inte i ägarens kon-

kursbo (27 § första stycket konkurslagen). I förevarande paragraf föreskrivs emellertid ett undantag från denna huvudregel. Rätt till firma skall sålunda, trots att den inte får utmätas, ingå i innehavarens konkursbo. Denna regel motiveras av hänsyn till borgenärernas intresse av att kunna utnyttja firmarättens förmögenhetsvärde. Regeln gäller dock inte firma som innehåller gäldenärens eller, om konkursen avser handelsbolag, bolagsmans släktnamn. När det gäller sådan firma har avgörande vikt tillmätts gäldenärens eller bolagsmannens personliga intresse av att kunna fortsätta att driva näringsverksamhet under firma som innehåller hans släktnamn. Personfirma får dock användas av konkursförvaltningen under den tid verksamheten fortsättes för boets räkning.

Förbud mot användning av näringskännetecken

15 §

Paragrafen, som motsvarar 16 § i utredningens förslag, reglerar möjligheten att vid domstol utverka förbud vid vite mot användning av näringskännetecken som strider mot allmänna eller enskilda intressen.

Enligt *första stycket* kan domstol vid vite förbjuda känneteckenshavare att använda kännetecknet om detta eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande. Dessa allmänna förbudsgrunder motsvarar registreringshindren enligt 10 § första stycket 1—3. Förbudsmöjligheten beträffande kännetecken som är vilseledande ger uttryck för huvudprincipen om sanning i firma. Förbud kan avse kännetecken som är vilseledande i och för sig eller som blir vilseledande genom det sätt på vilket det används. Det sistnämnda kan vara fallet exempelvis om innehavaren vid användningen utelämnar eller döljer någon beståndsdel av sin firma. Förbud mot användning bör inte gå längre än som fordras för att tillgodose skyddsintresset. Domstolen skall således alltid överväga om inte de negativa effekterna av känneteckensanvändningen kan i tillräcklig grad begränsas genom ett partiellt förbud, som tar sikte exempelvis på användning i viss form eller i visst sammanhang. Därvid måste dock alltid tillses att vad som lämnas utanför förbudet inte i sin tur ger upphov till nya konflikter.

Förbud mot användning av näringskännetecken kan enligt *andra stycket* även meddelas, när någon gör sig skyldig till firmaintrång. Jag har i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.9) närmare utvecklat skälen för denna regel, vilken avviker både från utredningsförslaget och från varumärkeslagen. Med firmaintrång avses intrång i rätt till näringskännetecken dvs. firma, bifirma och sekundärt kännetecken. Även intrång i den i 5 § behandlade potentiella rätten att använda släktnamn och varumärke som näringskännetecken är att bedöma som firmaintrång. Vitesförbud kan komma i fråga så snart intrång objektivt sett har ägt rum, även om den som har gjort intrånget var omedveten om detta och handlade fullt ursäktligt. Ett vitesföreläggande kan också meddelas i samband med att

ett tidigare förelagt vite utdöms eller att straff för uppsåtligt firmaintrång ådöms enligt 18 §. Vite som har förelagts vid förbud mot fortsatt firmaintrång får enligt särskild föreskrift inte utdömas om det intrång varigenom förbudet överträtts redan har föranlett straffpåföljd. Utdömande av vitet i en sådan situation skulle framstå som en dubbelbestraffning.

Förbud enligt paragrafen kan riktas mot känneteckenshavare vare sig denne är fysisk eller juridisk person. Det kan dessutom gälla den som med känneteckenshavarens medgivande utnyttjar kännetecknet i sin verksamhet, t. ex. en agent.

Förbudsbestämmelserna är tillämpliga på både registrerade och oregriterade kännetecken. Om ett registrerat kännetecken är av sådan beskaffenhet att dess användning helt och hållet bör förbjudas, synes dock den naturliga åtgärden vara att ingripa med ett beslut om hävande av registreringen, vilket vid behov kan förenas med ett vitesförbud mot fortsatt användning.

Förbud skall alltid kombineras med vitesföreläggande. Vitet bestäms av domstolen till belopp som med hänsyn till känneteckenshavarens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att iaktta föreläggandet. Något vitesmaximum är ej föreskrivet.

Behörig att föra talan om förbud är enligt *tredje stycket* den som lider förfång av kännetecknet eller dess användning. Uttrycket förfång har en vidsträckt innebörd. Talan som grundas på att firmaanvändningen gör intrång i ett enskilt intresse får föras av den som företräder detta intresse. Någon påvisbar ekonomisk skada behöver inte föreligga. Strider firmaanvändningen mot ett allmänt intresse tillkommer talerätten var och en som för egen del kan anses ha intresse av att den otillåtna firmaanvändningen upphör, t. ex. annan näringsidkare i samma bransch. I sådant fall får talan föras även av sammanslutning som företräder berörda näringsidkare, dvs. normalt näringsidkare inom den aktuella branschen, samt av myndighet som Kungl. Maj:t utser. På talan som förs av myndighet blir reglerna i 20 § lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken tillämpliga. Detta innebär att balkens bestämmelser angående allmänt åtal får motsvarande tillämpning i fråga om rättegångskostnad och ordningen för målets fullföljd. Förs talan av enskild person eller branschsammanslutning skall målet handläggas som indispositivt tvistemål, vilket får betydelse för bl. a. reglerna om påföljd för utevaro och om återkallande av talan.

Överträds vitesförbud, får enligt *fjärde stycket* talan om vitets utdömande föras av den som har ansökt om förbudet. När förbudet har meddelats enligt första stycket, dvs. på grund av allmänna hänsyn, får talan också föras av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Mål om utdömande av vite skall enligt 18 § lagen om införande av nya rättegångsbalken handläggas som brottmål.

Hävande av registrering

16 §

I paragrafen, som motsvarar 18 och 19 §§ i utredningens förslag, upptas regler om hävande av registrering.

Firmaregistrering skall ibland kunna hävas av domstol och firman avförs ur registret. I *första stycket* behandlas det fall att firman har registrerats trots att det vid registreringstillfället förelåg hinder mot registrering. Detta kan ha berott på förbiseende från registreringsmyndighetens sida, men orsaken kan också ligga i det splittrade registreringssystemet som gör det omöjligt att helt undvika kolliderande registreringar. I dessa fall kan domstol häva registreringen. Det gäller dock endast om hindret mot registrering alltså består. Om, för att ta ett exempel, firman när den registrerades var vilseledande, kan registreringen inte hävas sedan firman har blivit inarbetad på sådant sätt att risk för vilseledande inte längre föreligger.

Hävande kan grundas inte bara på att firman strider mot registreringsföreskrifterna i den föreslagna firmalagen utan också på annan brist av materiell natur som förelegat vid registreringstillfället och alltså föreligger, t. ex. att firmahavaren inte är näringsidkare. Även åsidosättande av andra författningsföreskrifter, t. ex. regler om obligatoriska beståndsdelar i firma, kan utgöra skäl för hävande. Eftersom registreringen inte skall hävas sedan hindret är undanröjt, kan firmahavaren ibland avvärja ett beslut om hävande genom att ändra firman. Domstolen kan däremot inte meddela någon föreskrift om sådan ändring. Registrering får inte hävas på grund av att hinder förelegat av hänsyn till annans firmarätt, om den andre genom passivitet enligt 8 § förlorat sin rätt att göra hindret gällande.

Enligt *andra stycket* kan domstol häva registrering på grund av omständighet som har inträffat efter registreringstillfället. Till en början föreskrivs, att registrering får hävas, om firmahavaren inte längre är näringsidkare. Bestämmelsen blir inte tillämplig vid bara ett tillfälligt avbrott i näringsverksamheten utan det krävs att firmahavaren definitivt har upphört att vara näringsidkare och därför inte längre har något legitimt behov av firmaskydd. Vid bedömningen bör det i princip vara läget vid tidpunkten för domstolens avgörande som läggs till grund.

Hävande kan vidare ske, om firma förlorat sin särskiljningsförmåga. Denna hävningsgrund möjliggör att ett ursprungligen särpräglad uttryck, vilket sedermera genom s. k. degeneration har övergått att bli en allmänt brukad benämning, exempelvis för verksamhet av visst slag, inte längre förbehålls viss näringsidkare med ensamrätt. Frågor om särskiljningsförmåga och om vad som utgör en allmän benämning skall avgöras på objektiva grunder.

Registrering får vidare hävas, om firman har blivit stridande mot goda seder eller allmän ordning eller om den har blivit vilseledande.

Hävningsanledningarna motsvarar registreringshindren i 10 § första stycket 1—3. Som exempel på att firma har blivit vilseledande kan nämnas att firma som anger viss art av verksamhet har kommit att sakna täckning på grund av att verksamhetens inriktning har ändrats eller att firma som innehåller innehavarens namn har övergått till ny innehavare. Det bör dock uppmärksammas att firma, som i och för sig är vilseledande, kan ha använts eller inarbetats, så att vilseledande i praktiken inte behöver befaras.

Registrering kan slutligen också hävas om firman inte längre används för sitt ändamål. Förutsättningarna är att firman inte har varit i bruk under de senaste fem åren och att innehavaren inte kan visa skäl för sin underlåtenhet att bruka firman. För att firman skall anses ha varit i bruk krävs att den faktiskt har begagnats vid verksamhetens bedrivande t. ex. i reklam, affärshandlingar o. d. När det är oklart om en firma är i bruk torde problemet ofta vara om verksamheten över huvud taget alltjämt utövas. Är näringsidkaren juridisk person kan innehållet i redovisningshandlingarna tjäna till upplysning i detta hänseende. Enbart den omständigheten att årsredovisning upprättas för exempelvis ett aktiebolag är dock inte tillräcklig för att aktiebolagets firma skall anses vara i bruk, utan härför krävs att bolaget också faktiskt driver verksamhet under firman.

Har en firma inte utnyttjats under de senaste fem åren, kan innehavaren ändå avvärja hävande genom att påvisa att han har haft goda skäl för sin underlåtenhet att använda firman. Det kan t. ex. förhålla sig så att firman i god tid har registrerats som förberedelse för en planerad verksamhet som alltjämt befinner sig på förberedelsestadiet, eller verksamheten kan ha avbrutits för en omorganisation efter vars genomförande verksamheten skall fortsätta. Däremot bör s. k. spärregistrering, som inte har skett i syfte att verksamhet skall bedrivas under firman utan bara för att hindra att annan tar en likartad firma i bruk, inte godtas.

Talan om hävande av registrering får enligt *tredje stycket* föras av var och en som lider förfång av registreringen. Begreppet förfång har här liksom i 15 § en vidsträckt innebörd. Talan som grundas på annat än hänsyn till enskilt intresse får föras även av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer samt av sammanslutning av berörda näringsidkare. Processuellt blir vad som anförts vid 15 § tredje stycket tillämpligt även beträffande talan om hävande av registrering.

17 §

Paragrafen, som motsvarar 20 § i utredningens förslag, avser registrerad firmas avförande ur registret efter dom om hävande.

I de särskilda författningar som innehåller regler om olika slags firmor finns bestämmelser om registrering av anmälningar om rörelses

upphörande och om juridisk persons upplösning. En sådan anmälan föranleder i regel att firman skall avföras ur registret. En motsvarande föreskrift ges i förevarande paragraf för det fall att registrering har hävts av domstol. Sedan domen vunnit laga kraft skall sålunda firman avföras ur registret. Från praktisk registerförings synpunkt är det viktigt att firmor som ej längre är aktuella avförs ur registret. Först därigenom blir det möjligt för annan att registrera benämning som kolliderar med den firma det är fråga om.

Om ett företag skall fortsätta sin verksamhet efter en dom om hävande av firmaregistrering kan det behöva anta en ny firma. Framför allt gäller detta i fråga om juridiska personer, såsom aktiebolag och ekonomiska föreningar, för vilka firman sammanfaller med namnet. För att anta ny firma och få denna registrerad fordras emellertid viss tid. Dels kan ett visst rådrum för själva utformningen av firman vara rimligt, dels krävs ofta beslut i särskild form om ändring av bolagsordning, föreningsstadgar e. d. Med hänsyn härtill föreskrivs i paragrafen att domstol i samband med dom om hävande av registrering kan förordna att firman får stå kvar i registret under den tid som skäligen behövs för att anta ny firma och ansöka om dess registrering. Är firmahavaren skyldig att ha firma registrerad, förutsätts registreringsmyndigheten övervaka att ny firma blir registrerad.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m.

18 §

I paragrafen, som motsvarar 21 § och 23 § första punkten i utredningens förslag, behandlas straffansvar vid firmaintrång.

Den som gör intrång i annans rätt till näringskännetecken gör sig objektivt sett skyldig till firmaintrång. Firmaintrång är enligt *första stycket* straffbart, om det sker uppsåtligen. Uppsåtet skall täcka alla objektiva brottsförutsättningar. Normalt krävs att gärningsmannen haft vetskap om det kränkta kännetecknet och om att rätten till detta tillkom annan. Han skall dessutom ha haft kunskap om de omständigheter som gör att de båda kännetecknen kan förväxlas med varandra. I överensstämmelse med allmänna straffrättsliga regler skall som uppsåt även räknas s. k. eventuellt uppsåt. Ansvar kan alltså utkrävas även om den misstänkte inte klart vetat vad firmahavarens rätt innebar, såvida det av omständigheterna framgår att full visshet därom inte skulle ha avhållit honom från intrånget. Straffsanktionen bör komma i fråga framför allt när firmaintrång innebär ett allvarligt inkräktande på annans intresse i vinningssyfte. I fall där frågan huruvida intrång föreligger är beroende av svårbedömda faktorer såsom graden av inarbetning eller av förväxlingsbarhet ligger det närmare till hands att utnyttja förbuds-sanktion än straff.

Påföljden utgör dagsböter eller fängelse i högst sex månader, vilket

överensstämmer med ansvarsbestämmelserna i varumärkeslagen. Vid lagföring för firmaintrång kan brottskonkurrens föreligga mellan firmalagens ansvarsregel och vissa förmögenhetsbrott. Firmaintrång kan sålunda tänkas konkurrera med t. ex. bedrägeri eller oredligt förfarande enligt 9 kap. 1 resp. 8 § brottsbalken. I sådant fall skall gemensam påföljd ådömas för brotten. I fråga om delaktighet i firmaintrång blir de allmänna reglerna om fleras medverkan till brott tillämpliga.

Av 12 § följer att firmahavare åtnjuter intrångsskydd redan från den dag då ansökan kom in till registreringsmyndigheten. Annan än firmahavaren får därför inte använda firman under tiden mellan ansökans ingivande och registreringen. Firmaskyddets värde skulle i annat fall kunna minska avsevärt, eftersom firmaprövningen stundom, t. ex. vid överklagande, kan dra ut på tiden. Det har emellertid inte ansetts befogat att straffsanktionera ett firmaintrång som äger rum innan en i vederbörlig ordning prövad registrering föreligger. I *andra stycket* föreskrivs därför att straff inte får ådömas för intrång som har skett före registreringsdagen, om firman är skyddad enbart på grund av registrering. Om firman vid tiden för intrånget åtnjuter skydd på annan grund, exempelvis till följd av inarbetning, kan däremot straff åläggas oberoende av att registrering ännu inte har skett.

För att inte dubbla sanktioner skall kunna drabba den som har gjort sig skyldig till firmaintrång har i *tredje stycket* upptagits en bestämmelse om att straff inte får åläggas för intrång som redan har föranlett utdömande av förelagt vite.

I överensstämmelse med varumärkeslagens ansvarsregler föreskrivs i *fjärde stycket* att allmänt åtal får väckas bara om målsäganden har angett brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Målsäganden själv får väcka åtal bara om han har angett brottet till åtal och åklagaren beslutat att inte åtala.

19 §

I paragrafen, som motsvarar 22 §, 23 § andra punkten och 24 § i utredningens förslag, ges regler om skadestånd på grund av firmaintrång.

Enligt *första stycket* är den som har gjort firmaintrång skyldig att ersätta skada som föranletts av intrånget, om detta har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Föreligger endast ringa oaktsamhet kan dock ersättningen jämkas. Ersättningsskyldighet föreligger inte vid intrång som begås utan vare sig uppsåt eller oaktsamhet. Detsamma gäller enligt varumärkeslagen.

Uppsåt förutsätter faktisk vetskap om att annan har bättre rätt till kännetecken. Oaktsamhet kan vara för handen om den som begått intrång inte iakttagit vanlig uppmärksamhet och till följd därav varit okunnig om att det fanns en skyddad rätt. Registreringsbestämmelserna för firma presumerar att firma har blivit allmänt känd, när registrering-

en kungjorts (se exempelvis 19 § förslaget till handelsregisterlag). Presumtionen är inte ovillkorlig, men den leder till att den som har begått intrång inte kan freda sig mot skadeståndskrav genom att hänvisa till faktisk ovetskap utan måste påvisa sådana särskilda omständigheter som föranleder att hans ovetskap är ursäktlig. I princip får den som ämnar ta en firma i bruk anses skyldig att förvissa sig om att denna inte kolliderar med firma som har registrerats för annan näringsidkare. När det är fråga om intrång i rätt till oregistrerat kännetecken blir bevisläget ett annat. Någon allmän skyldighet föreligger inte att hålla reda på sådana kännetecken. Här måste alltså visas att det föreligger oaktsamhet i det konkreta fallet.

Får enligt 8 § yngre rätt till inarbetat kännetecken bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, bör ersättning för firmaintrång under inarbetningstiden inte komma i fråga.

Ersättningen skall ge målsäganden gottgörelse för den ekonomiska skada han lidit. Målsäganden skall ersättas med fullt belopp. Ersättningen skall alltså inte begränsas till den vinst som har uppkommit för den som begått intrånget utan i regel även avse den goodwill som känneteckenshavaren har gått miste om, exempelvis genom att kännetecknets distinktivitet försämrats. Det torde ofta visa sig svårt att bevisa storleken av inträffad skada. I sådant fall får skadan uppskattas till skäligt belopp med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Som förut nämnts kan ersättningen jämkas, när oaktsamheten är ringa. I undantagsfall bör en sådan jämkning kunna gå så långt att skadeståndet helt bortfaller.

I paragrafens *andra stycke* ges en regel för den situation som beskrivs i 18 § *andra stycket*, nämligen att intrång i firma som skyddas enbart på grund av registrering har skett efter ansökan om registrering men före registreringsdagen. Av billighetsskäl föreskrivs att skadeståndsskyldighet i sådana fall föreligger bara om intrånget har skett uppsåtligen. Skadestånd för oaktsamt intrång ifrågakommer alltså bara för handlingar som har företagits efter registreringen. Huvudregeln blir dock givetvis tillämplig om firma tidigare har fått skydd genom fullbordad inarbetning. Eftersom det är en förutsättning för bifall till skadeståndsanspråk för intrång under ansökningstiden att ansökan leder till registrering kan sådant anspråk inte prövas förrän beslut i registreringsfrågan har meddelats.

Enligt *tredje stycket* preskriberas rätt till skadestånd, om talan därom inte väcks inom fem år från skadans uppkomst. Fordran som har preskriberats enligt denna paragraf torde inte kunna utnyttjas för kvittning.

I fråga om intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering gäller enligt en särskild föreskrift att preskription aldrig inträder tidigare än ett år från registreringsdagen. Föreskriften har tillkommit för att ge skäligt rådrum för väckande av talan för intrång under ansökningstiden när registreringsprövningen har dragit ut på tiden.

20 §

Paragrafen, som motsvarar 17 och 25 §§ i utredningsförslaget, avser säkerhetsåtgärder till förekommande av fortsatt överträdelse av firma-bestämmelserna.

Överträds vitesförbud, som har meddelats enligt 15 § första stycket är det inte säkert att hotet om nytt vitesförbud är tillräckligt för att förhindra fortsatt känneteckensanvändning av det slag som förbudet avsåg. Till förhindrande av sådan användning kan därför domstol enligt *första stycket* förordna om vissa säkerhetsåtgärder. Dessa innebär i första hand att kännetecknen som i strid mot förbudet har anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller liknande skall utplånas eller ändras så att det inte längre strider mot det allmänna intresse som har föranlett förbudet. Om sådan åtgärd inte kan ske utan att egendom där kännetecknet är anbragt skadas, kan domstolen i stället förordna att egendomen skall förstöras eller ändras på visst sätt.

Förordnande om säkerhetsåtgärder skall meddelas efter vad som är skäligt. Vid skälighetsbedömningen får beaktas inte bara sådant som risken för fortsatt tredska hos den som har överträtt vitesförbudet utan också exempelvis hur stora kostnader åtgärderna påkallar och hur starkt intresset av skydd mot framtida missbruk är. Åtgärderna skall i princip inte sträcka sig längre än behövt.

Säkerhetsåtgärd kan riktas inte bara mot den som har gjort sig skyldig till överträdelsen utan även mot annan som innehar egendom på vilken kännetecknet är anbragt, om detta krävs för att förhindra användning i strid mot skyddsvärda allmänna intressen. I enlighet med den princip som har kommit till uttryck i reglerna om förverkande i 36 kap. 4 § brottsbalken torde dock ingripande inte kunna ske mot tredje man som är i god tro.

Säkerhetsåtgärd kan enligt *andra stycket* komma i fråga även vid överträdelse av vitesförbud som har meddelats enligt 15 § andra stycket för att hindra fortsatt firmaintrång. Detsamma gäller när sådant intrång har skett utan föregående vitesförbud. Även i de fall som avses i detta stycke gäller som allmän princip att åtgärd inte skall vidtas annat än om det är skäligt. I stället för sådant ingripande som föreskrivs i första stycket kan beslutas att egendomen skall mot lösen utlämnas till målsäganden. Denna regel motiveras av att egendom som innehavaren av kännetecknet kan ha användning för inte onödigtvis bör förstöras. Lösenbeloppet bör inte bestämmas så att den som gjort intrånget gör någon ekonomisk vinst, utan det bör vara tillräckligt att han får ersättning för sina kostnader för egendomen.

Åtgärd som avses i andra stycket torde i princip kunna riktas även mot tredje man som i god tro har kommit i besittning av egendom. Med hänsyn till den allmänna skälighetsbedömning som skall ske synes dock en sådan åtgärd kunna komma i fråga endast i sällsynta undantagsfall.

Om innehavaren av egendomen avser att själv behålla eller förbruka den är regelns tillämpning utesluten redan av det skälet att något fortsatt intrång inte behöver befaras.

Rätt att föra talan om säkerhetsåtgärd enligt första stycket får anses tillkomma den som är behörig att ansöka om utdömande av det enligt 15 § första stycket förelagda vitet. Eftersom åtgärden i dessa fall har karaktär av förverkande, kan domstolen också i mål om utdömande av vitet på eget initiativ ta upp frågan om sådan åtgärd. Fråga om säkerhetsåtgärd vid firmaintrång kan däremot prövas endast på yrkande av den som lidit intrånget. Yrkande kan väckas exempelvis i mål om utdömande av vitet eller om ansvar för firmaintrång men kan också tas upp i särskild rättegång. Framställs yrkandet i brottmål torde reglerna om prövning av enskilt anspråk i sådant mål bli tillämpliga.

Genomförandet av bestämda säkerhetsåtgärder kan orsaka inte obetydliga kostnader. Den som överträtt vitesförbud eller som begått firmaintrång svarar utan särskild föreskrift för dessa kostnader. Han kan inte heller få ersättning för att egendom minskar i värde på grund av åtgärdernas genomförande.

Tredje stycket innehåller en föreskrift om att egendom som kan komma att bli föremål för förordnande om säkerhetsåtgärd får tas i beslag i avbidan därpå. Föreskriften gäller bara om vitesförbud har överträtts eller straffbart firmaintrång kan antas föreligga. I andra fall, dvs. då det är fråga om firmaintrång som inte föranleder straffansvar, finns i stället möjlighet att säkra genomförandet av säkerhetsåtgärder genom ett under rättegången meddelat förordnande enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken.

Går förordnande om säkerhetsåtgärd ut på att egendom mot lösen skall överlämnas till målsäganden, verkställs det på samma sätt som då någon har blivit ålagd att utge lös egendom till annan, dvs. i regel genom utmätningsman. Skall egendom ändras eller förstöras kan domstolen vid vite ålägga den som förordnandet riktas mot att själv föranstalta om åtgärden. Stundom kan åläggandet i stället meddelas vid äventyr att målsäganden själv får påkalla utmätningsmans bistånd för att genomföra åtgärden. Det kan också direkt föreskrivas att utmätningsman på begäran skall vidta åtgärden. Denna ordning torde ofta vara lämplig när egendomen är tagen i beslag. Har domstolen inte meddelat föreskrift om verkställigheten, får överexekutor enligt allmänna regler förordna därom.

21 §

Paragrafen, som motsvarar 26 § första stycket i utredningsförslaget, avser bortfall av följderna för intrång, när registrering hävs.

I överensstämmelse med gällande rätt skall registrering i princip ha rättsverkan till dess den av domstol förklaras ogiltig. Intrångstalan som

avgjorts dessförinnan påverkas därför inte av att registreringen hävs. Däremot föreskrivs att straff, skadestånd eller säkerhetsåtgärd inte får utdömas för intrång i rätt till firma som skyddas enbart på grund av registrering efter det att registreringen har hävts genom lagakraftvunnen dom. Regeln gäller oavsett vem som har begått intrånget och oavsett när detta skedde. I 22 § upptas en processuell regel som möjliggör för den mot vilken intrångstalan förs att få målet vilandeförklarat i avvaktan på prövning av frågan om registrerings hävande.

22 §

Paragrafen, som motsvarar 26 § andra stycket i utredningsförslaget, innehåller regler om vilandeförklaring av mål om intrång i registrerad firma i avbidan på särskild prövning av frågan om registrerings hävande.

Om svaranden i mål om intrång i registrerad firma gör gällande att registreringen skall anses ogiltig, kan detta påstående inte prövas som en invändning i intrångsmålet. Frågan om registrerings giltighet får i stället prövas i särskilt mål. Detta system har den fördelen att en domstolsprövning av denna fråga alltid leder till ett rättskraftigt avgörande och att man undviker att olika domstolar kommer till sinsemellan oförenliga avgöranden i sådana frågor. Vidare får firmahavaren ett starkare rättsskydd, eftersom obehörigt bruk av hans registrerade kännetecken alltid blir att betrakta som firmaintrång så länge inte registreringen har hävts genom särskild dom. En annan fördel är att en registrering som efter rättslig prövning befinns vara materiellt ogrundad alltid kommer att avföras ur registret.

Eftersom den som påstås ha gjort sig skyldig till intrång i rätt till registrerad firma bör ha möjlighet att få frågan om registrerings giltighet prövad innan intrångsmålet avgörs föreskrivs i denna paragraf att domstolen på hans yrkande skall förklara detta mål vilande i avvaktan på att frågan om registrerings hävande blir slutligt prövad. Om intrångsmålet förs som tvistemål, bör talan om hävande kunna väckas genom genkärsmål enligt 14 kap. 3 § rättegångsbalken. Förs däremot intrångsmålet som brottmål, vilket kan vara fallet bara vid uppsåtligt intrång, måste hävningstalan föras i särskilt mål. Gemensam handläggning är härvid inte möjlig. För att inte vilandeförklaring skall få till följd att avgörandet i intrångsprocessen uppehålls i onödan föreskrivs att domstolen, om talan angående registrerings hävande ännu inte är väckt, skall förelägga svaranden viss tid inom vilken han har att väcka sådan talan.

23 §

Denna paragraf, som motsvarar 27 § i utredningens förslag, upptar bestämmelser om fastställsetalan.

Fastställelsestalan kan enligt *första stycket* äga rum, om ovisshet råder huruvida rätt till näringskännetecken består eller inte består och om ovissheten länder käranden till förfång. Motsvarande gäller när ovisshet föreligger i fråga om visst förfarande utgör intrång i rätt till näringskännetecken eller inte. Regeln, som avser alla såväl registrerade som oregistrerade näringskännetecken, omfattar både positiv och negativ fastställelsestalan.

Positiv fastställelsestalan kan bli aktuell, när firmahavare vill ha fastslaget om och i vilken utsträckning han är skyddad gentemot kännetecken, som annan använder eller ämnar ta i bruk. Grundar firmahavare sin rätt bara på inarbetning, kan han ha intresse av att få fastställt att det föreligger en giltig firmarätt, dvs. normalt att han har ensamrätt till firman. Är denna registrerad kan fastställelsestalan anhängiggöras för att få klarlagt om kännetecken, som används av annan, är förväxlingsbart med kärandens eller inte. Denna fråga kan alternativt prövas i mål om förbud mot användning av näringskännetecken och om firmaintrång.

Negativ fastställelsestalan kan gå ut på att annan inte har rätt till visst näringskännetecken eller att dennes rätt inte hindrar käranden att använda ett liknande kännetecken. Talan kan även syfta till att få fastslaget, att kärandens firma inte är förväxlingsbar med svarandens. Talan kan vidare avse att svaranden på grund av bestämmelsen om passivitet i 8 § inte längre har rätt att göra invändning mot kärandens bruk av näringskännetecken.

Avser fastställelsestalan firmarätt som grundar sig bara på registrering och görs därvid gällande att registreringen bör hävas, skall domstolen enligt *andra stycket* på yrkande av firmahavarens motpart förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registrerings hävande slutligt prövas.

24 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i utredningens förslag, innehåller en bestämmelse om forum i vissa mål.

Tillämpningen av rättegångsbalkens forumregler möter svårigheter, när det gäller rättegång mot innehavare eller brukare av kännetecken som inte har känt hemvist i Sverige. I många sådana fall torde det i praktiken inte finnas något tillämpligt forum här. Med anledning härav har i denna paragraf, efter förebild av 43 § mönsterskyddslagen, tagits upp en regel om att talan om förbud mot användning av näringskännetecken, om hävande av firmaregistrering, om firmaintrång eller om fastställelse enligt 23 § skall väckas vid Stockholms tingsrätt, när behörig domstol inte finns enligt rättegångsbalken.

Om firmahavare har väckt intrångstalan som tvistemål kan talan om hävande av registreringen väckas genom genkärsmål vid samma domstol enligt 10 kap. 14 § andra stycket rättegångsbalken.

25 §

I paragrafen, som motsvarar 28 § andra stycket i utredningens förslag, ges föreskrift om skyldighet för domstol att översända dom eller slutligt beslut i vissa firmamål till patentverket och annan berörd registreringsmyndighet.

Det är ett allmänt intresse att registreringsmyndigheterna håller registren aktuella så att dessa utvisar t. ex. vilka inskränkningar som gäller för rätten att använda registrerat kännetecken och så att de inte upptar registreringar som är hävda. Domstol är därför skyldig att översända domar och slutliga beslut i mål om förbud mot användning av firma, om hävande av firmaregistring, om firmaintrång och om fastställelse enligt 23 § till vederbörande registreringsmyndighet.

Patentverket bör i sin egenskap av central registreringsmyndighet ha möjlighet att följa domstolarnas praxis på firmarättens område. Till verket skall därför även översändas domar som gäller oregistrerade kännetecken och registreringar som har skett i andra register än dem som verket för.

Firmateckning m. m.

26 §

Paragrafen, som motsvarar 30 § i utredningsförslaget, innehåller vissa föreskrifter om firmateckning.

Generella regler om hur firma bör tecknas har tidigare inte funnits. Däremot upptar den associationsrättsliga lagstiftningen i flera fall bestämmelser i ämnet. Som exempel kan nämnas 94 § aktiebolagslagen och 35 § lagen om ekonomiska föreningar.

Det är från flera synpunkter av värde om firma tecknas på sådant sätt att det klart framgår att det är fråga om firmateckning. Det är vidare önskvärt att firmateckning sker enligt enhetliga principer så att tvekan inte behöver uppstå om firman i det ena eller andra fallet är rätt tecknad.

I första stycket har därför tagits in en allmän anvisning om hur firma skall tecknas. Där föreskrivs att firmateckning sker genom tydlig angivelse av den fullständiga firman och underskrift av firmatecknare. Eftersom delar av en firma kan återfinnas i andra firmor är det viktigt att firman skrivs ut i sin helhet så att förväxling utesluts. Firmateckning blir inte komplett om den inte är försedd med minst en egenhändig namnteckning. Om bifirma används skall också huvudfirman anges.

De nu angivna bestämmelserna har karaktären av ordningsföreskrifter. Det är alltså inte något villkor för att firmateckningen skall vara bindande att de har iakttagits. Härför krävs däremot att firman har tecknats av den som är behörig därtill antingen direkt genom sin ställning, exempelvis som innehavare av firman eller som styrelse för aktie-

bolag vars firma det är fråga om, eller på grund av särskilt i vederbörlig ordning givet bemyndigande.

Speciallagarna rörande olika firmasubjekt innehåller särskilda regler om firmateckning under likvidation. Dessa kompletteras av en allmän förskrift i *andra stycket* om att firma under likvidation eller konkurs skall tecknas med tillägg som utvisar det ändrade förhållandet.

Vid sidan av reglerna i denna paragraf skall särbestämmelser i andra författningar om sättet för firmateckning alltjämt gälla. En erinran härom har upptagits i paragrafens *tredje stycke*. Exempel på en särbestämmelse återfinns i 4 § förslaget till prokuralag.

27 §

I paragrafen, som motsvarar 29 § i utredningens förslag, behandlas firmarätten för vissa näringsdrivande offentligrättsliga institutioner m. fl.

Vissa näringsdrivande statliga inrättningar och med dem jämställda institutioner eller sammanslutningar bildas enligt särskilda författningar som även reglerar deras verksamhet. De vinner rättskapacitet utan någon särskild registrering. Firman fastställs i den särskilda författningen eller genom beslut av Kungl. Maj:t i samband med att inrättningens eller sammanslutningens organisation fastställs. Enligt förevarande paragraf får innehavare av sådan firma ensamrätt till firman som om denna hade blivit registrerad enligt firmalagen. Detta innebär bl. a. att firman utgör hinder mot registrering av förväxlingsbar firma. Regeln är tillämplig på vissa uppräknade statliga institutioner samt i övrigt på annan inrättning eller sammanslutning för vilken Kungl. Maj:t har fastställt firma. Som ytterligare exempel på rättssubjekt av denna typ har utredningen anfört hushållningssällskap, som driver näringsverksamhet, samt Jernkontoret.

Firmaskydd utan registrering tillkommer enligt andra punkten i paragrafen även samfällighet eller annan sammanslutning som på föreskrivet sätt har gjort anmälan om styrelseval eller fått fastställelse på reglemente eller stadgar och som driver sin verksamhet under särskild benämning. De associationer som åsyftas här vinner rättskapacitet utan särskild registrering. Framför allt rör det sig om olika slag av tvångssamfälligheter, vilka bildas enligt regler i väg-, vatten- eller ägofredslagstiftningen. I regel skall anmälan om styrelseval göras hos länsstyrelsen, som också har att fastställa reglemente eller stadgar.

I samtliga nu berörda fall får förutsättas att den prövning som sker i anslutning till fastställelse eller anmälan även omfattar en kontroll av att firmans innehåll är förenligt med grunderna i firmalagen. Tidsprioriteten torde i enlighet med grunderna för 12 § få räknas från fastställelsebeslutet eller från den tidigare tidpunkt då anmälan eller ansökan ägde rum.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya firmalagen föreslås enligt *punkt 1* träda i kraft den 1 januari 1974. De nya lagarna om handelsregister och prokura bör träda i kraft samtidigt. I samband härmed kan den gällande firmalagen upphävas i sin helhet. Detta föreslås ske genom en särskild lag. Firmalagen torde inte kräva några andra tillämpningsföreskrifter än vad som föranleds av bestämmelserna i 15 och 16 §§ om talerätt för myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Utredningens förslag uppställer i vissa avseenden strängare villkor för registrering av firma än den gällande firmalagen. Trots detta föreslår utredningen att ansökan som har kommit in men ännu inte avgjorts när den nya lagen träder i kraft alltid skall prövas enligt de nya reglerna. Som motiv för den valda lösningen anförs bl. a. att den är ägnad att ge sökanden ett bättre skydd för framtiden. Den föreslagna ordningen avviker från vad som gäller enligt varumärkeslagens övergångsbestämmelser. Där ges sökanden i motsvarande situation frihet att själv avgöra om prövningen skall ske enligt gammal eller ny lag. Enligt min mening innebär detta en lämplig lösning. I *punkt 2* föreskrivs därför, att ansökan om registrering som har gjorts före ikraftträdandet skall prövas enligt äldre lag, om sökanden inte begär att den nya lagen skall tillämpas.

Firmaregistrering som skett enligt äldre lag bör inte upphävas på den grund att firman inte uppfyller de nya registreringsförutsättningar som införs genom den nya lagen. I övrigt medför förslaget inte sådana ändringar för registrerade firmor att betänkligheter av principiella skäl möter mot att tillämpa den nya lagen på firmor som registrerats före ikraftträdandet. I huvudsak består dock äldre firmarätt oförändrad. Men dess innehåll blir mera preciserat. Firmahavaren får dessutom bättre möjligheter att tillvarata sin rätt. En föreskrift av antydd innebörd har upptagits i *punkt 3*. Avvikelser från denna huvudregel tas upp i punkterna 4 och 6.

I fråga om inarbetade kännetecken krävs inte någon bestämmelse motsvarande punkt 3. Inarbetat kännetecken faller utan vidare in under den nya lagen, när denna har trätt i kraft.

I *punkt 4* görs ett undantag från huvudregeln i punkt 3 att den nya lagen skall äga tillämpning även på firma som har registrerats enligt äldre lag. Regeln innebär att sådan registrering får hävas enligt 16 § första stycket endast om förbud mot firmans användning hade kunnat meddelas enligt äldre lag. Det krävs med andra ord att registreringen står i strid med både den gamla och den nya lagen. Föreligger hävningsgrund enligt 16 § andra stycket nya lagen, möter däremot inte hinder att häva registreringen med stöd av denna bestämmelse.

Den nya lagen innebär att firmskydd inte längre skall inträda när firma tas i bruk utan först genom registrering eller inarbetning. Det är emellertid inte rimligt att den företrädesrätt som kan vara förbunden

med firmas ibruktagande enligt äldre lag omedelbart avskäres när den nya lagen träder i kraft. Firmahavaren bör under en övergångstid ha möjlighet att förvärva skydd enligt den nya lagen med bibehållen företrädesrätt.

I *punkt 5* föreskrivs därför i enlighet med utredningens förslag att ensamrätt som grundas på att näringskännetecken har tagits i bruk före ikraftträdandet skall upphöra när två år har förflutit från denna tidpunkt, om inte kännetecknet dessförinnan har blivit registrerat eller inarbetat. Denna regel gäller dock inte firma som består av innehavarens släktnamn, eftersom sådan firma även enligt den nya lagen är skyddad oberoende av registrering. Regeln skall inte heller gälla vissa försäkringsbolag, nämligen s. k. sockenbolag som enbart meddelar husdjursförsäkring. Sådana bolag är undantagna från lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse. De skall alltså inte registreras enligt denna lag. Däremot skall de anmälas till försäkringsinspektionen. Denna anmälan torde medföra att bolaget får rättspersonlighet och kan vara innehavare av firma. I likhet med utredningen anser jag att dessa bolag, vilka snabbt minskar i antal, även i fortsättningen bör kunna grunda firmaskydd på ibruktagande.

Preskriptionsbestämmelserna i 19 § tredje stycket nya lagen innebär att talan om ersättning för firmaintrång skall väckas inom fem år från det skadan uppkom. För registrerad firma utsträcks tiden så, att preskription inte i något fall kan inträda tidigare än ett år från registreringsdagen. Eftersom f. n. den allmänna tioårspreskriptionen gäller beträffande ersättning för firmaintrång skulle de nya reglerna, om de gjordes omedelbart tillämpliga på intrång som har skett före nya lagens ikraftträdande, i vissa fall leda till att rätten till ersättning bortföll redan i och med ikraftträdandet. En sådan ordning är inte godtagbar. I *punkt 6* har därför upptagits särskilda regler om preskription av rätt till ersättning för firmaintrång som har skett före ikraftträdandet. Reglerna innebär att de allmänna bestämmelserna om tioårspreskription skall gälla beträffande sådan ersättning men att ersättningsrätten under alla förhållanden preskriberas fem år efter lagens ikraftträdande eller vid den senare tidpunkt då ett år förflutit från registreringen.

Enligt *punkt 7* i övergångsbestämmelserna är reglerna i 21 § nya lagen om att påföljd inte får ådömas för firmaintrång, sedan registreringen hävts, tillämpliga även om intrånget har skett före ikraftträdandet.

8.2 Förslaget till handelsregisterlag

1 §

I denna paragraf, som motsvarar 1 § i utredningens förslag och ersätter 1 § i lagen angående handelsregister, firma och prokura (FmL), anges vilken myndighet som för handelsregister.

Handelsregister skall enligt *första stycket* i princip föras hos länsstyrelsen i varje län. Den nuvarande möjligheten för Kungl. Maj:t att förordna särskild registerförare för viss kommun har slopats. Register hos länsstyrelse skall omfatta hela länet och inte längre föras kommunvis. Befintligt handelsregister hos särskilt förordnad registerförare övertas av länsstyrelsen.

Näringsidkare kan skydda sin firma i flera län genom registrering hos berörda länsstyrelser enligt bestämmelserna i 3 § tredje stycket. Om behovet av dubbelregistrering på grund av den administrativa indelningen kan väntas bli förhållandevis stort bör emellertid av praktiska skäl en sammanföring av registreringen kunna ske över länsgräns. I enlighet härmed ges i *andra stycket* Kungl. Maj:t möjlighet att förordna, att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Sådant förordnande innebär att registreringen i handelsregistret uppdras åt en av de berörda länsstyrelserna. En bestämmelse av motsvarande innebörd föreslås även införd i 4 § lagen om ekonomiska föreningar för att överensstämmelse skall råda vid förandet av handels- och föreningsregistren. Har förordnande meddelats om gemensamt register, gäller registrering hela registreringsområdet och inte bara visst län inom detta.

Närmare föreskrifter om handelsregisters inrättande och förande bör som hittills meddelas i en särskild tillämpningskungörelse.

2 §

Paragrafen, som motsvarar 2 § utredningsförslaget och ersätter 8 § första, tredje och fjärde styckena FmL, innehåller bestämmelser om vilka näringsidkare som registreras i handelsregister och om skyldighet för vissa av dem att söka sådan registrering.

Registrering kan enligt *första stycket* ske av enskild näringsidkare, av handelsbolag, vartill även räknas kommanditbolag, samt av ideell förening eller stiftelse som idkar näring. De nämnda grupperna näringsidkare erhåller vid registreringen *firmaskydd enligt bestämmelserna* i den föreslagna firmalagen. Näringsidkaren utgör registerobjekt i handelsregistret, som förutom firma även skall uppta åtskilliga andra uppgifter av allmänt intresse rörande denne.

Som har framhållits i den allmänna motiveringen bör sambandet mellan bokföringsskyldighet och registreringskyldighet f. n. bibehållas. I *andra stycket* föreskrivs därför registreringsplikt dels för handelsbolag, som alltid är bokföringsskyldigt, dels för enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse, om de är bokföringsskyldiga. Bestämmelser om bokföringsplikt finns i bokföringslagen (1929: 117).

I gällande rätt undantas bl. a. fartygsredare och rederier från föreskriven anmälningskyldighet till handelsregistret. Rederirörelse medför i princip bokföringsskyldighet. Undantag gäller dock för den som idkar sådan rörelse endast med eget, av honom själv fört fartyg. Enligt min

mening finns det inte anledning att behandla rederirörelse annorlunda i registreringshänseende än annan näringsverksamhet. Om bokföringspliktig sådan rörelse utövas av enskild näringsidkare eller av ideell förening eller stiftelse, bör sålunda anmälan till handelsregistret ske. Någon motsvarighet till undantagsregeln i gällande lag har därför inte tagits upp i förslaget.

I *tredje stycket* anges att enkelt bolag får registreras på samma sätt som handelsbolag. Bestämmelsen återgår på en regel i 45 § andra stycket lagen (1895: 64 s. 1) om handelsbolag och enkla bolag, som föreskriver att enkelt bolag efter ansökan av bolagsmännen får införas i handelsregistret, varefter bolaget skall anses som handelsbolag. I överensstämmelse härmed anges i förevarande lagrum att vad som sägs i handelsregisterlagen om handelsbolag skall gälla även i fråga om enkelt bolag som har registrerats.

3 §

I denna paragraf, som motsvarar 9 § utredningens förslag och 16 § första och andra styckena FmL, anges var registrering skall ske.

I *första stycket* föreskrivs att enskild näringsidkare och handelsbolag registreras hos länsstyrelsen i det län där näringsidkaren ämnar driva sin verksamhet. Om verksamheten kommer att utövas inom flera län, blir det länsstyrelsen i det län där näringsidkaren skall ha sitt huvudkontor som utgör registreringsmyndighet.

Näringsidkande ideell förening eller stiftelse skall enligt *andra stycket* registreras hos länsstyrelsen i det län där föreningens eller stiftelsens styrelse enligt stadgarna har sitt säte. Bestämmelsen har sin förebild i 4 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar.

Har Kungl. Maj:t enligt 1 § andra stycket förordnat om gemensamt handelsregister, sker registrering hos den länsstyrelse där registret förs.

Näringsidkare kan enligt *tredje stycket* utvidga skyddet för sin registrerade firma genom att även registrera sig i handelsregister för det eller de ytterligare län där verksamheten är avsedd att drivas. Det är inte någon nödvändig förutsättning för sådan registrering att näringsidkaren har fast driftsställe inom länet.

4 §

Paragrafen, som närmast motsvarar 10—13 §§ jämförda med 17 § första stycket utredningsförslaget samt 17 och 18 §§ FmL, anger vilka uppgifter som skall tas in i handelsregister för olika slags näringsidkare.

Gemensamt för alla kategorierna är att uppgift om firman och om näringsverksamhetens art alltid skall tas in i registret. Firman har en central funktion vid registreringen eftersom näringsidkaren skall registreras under den firma under vilken verksamheten drivs. Föreskrifter härom samt om registreringen av firma i övrigt ges i 5—7 §§.

Regeln att näringsverksamhetens art skall anges innebär en viss skärpning gentemot gällande regler, som bara föreskriver att rörelsens allmänna beskaffenhet skall uppges. Artangivelsen gör det emellertid lättare att definiera den eller de branscher inom vilka verksamheten skall utövas. Detta har betydelse för firmaskyddets omfattning, vilket framgår av 6 § första stycket förslaget till firmalag. Vid prövning av föreslagen firma utgör branschtillhörigheten en viktig omständighet när det gäller att bedöma om registreringshinder föreligger med hänsyn till äldre känneteckensrätter.

Registret föreslås inte obligatoriskt rymma uppgift om verksamhetens geografiska omfattning. En redovisning därav skulle i många fall snart förlora aktualitet på grund av skiftningar i de faktiska förhållandena. Verksamheten anses därför i princip hänförlig till hela registreringsområdet, om den inte uttryckligen är begränsad till del av detta. En sådan begränsning kan ibland vara en förutsättning för att viss firma skall få registreras.

För alla slags näringsidkare som registreras i handelsregister gäller att beträffande fysiska personer registret skall innehålla uppgift om, förutom fullständigt namn, både bostads- och postadress, där de skiljer sig åt, samt telefon. Härigenom blir det möjligt för myndigheter och enskilda att från registret inhämta upplysning om hur förbindelse enklast kan nås med näringsidkaren i fråga.

Beträffande såväl enskild näringsidkare som handelsbolag registreras den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon. Om huvudkontoret är beläget i annat län än det där registrering begärs bör registreringsmyndigheten med hänsyn till reglerna i 3 § förvissa sig om att registrering har skett även i detta län.

Handelsbolags firma får enligt 16 § lagen om handelsbolag och enkla bolag i princip tecknas av varje bolagsman för sig. Bolagsmännen kan dock komma överens om avvikelser från denna regel. I sådant fall skall registret innehålla uppgift om av vem och hur firman skall tecknas. Om bolaget är kommanditbolag skall registreras vilka delägare som står begränsat ansvar, dvs. är kommanditdelägare, och hur stor den utfästa insatsen är för varje sådan delägare.

För ideell förening och stiftelse registreras namnet, om detta inte sammanfaller med firman, postadress och telefon, den ort där styrelsen har sitt säte, samt uppgifter om styrelseledamöterna och eventuella suppleanter. Om inte föreningens eller stiftelsens namn tecknas av styrelsen ensam registreras också av vem och hur namnet skall tecknas.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 5 § utredningsförslaget, anger allmänt hur näringsidkaren och hans firma skall registreras.

Näringsidkaren registreras under den firma som utgör benämning på

verksamheten. Firman blir därigenom även i fortsättningen huvudreferens vid sökning i handelsregistret. Det kan vara lämpligt att vid sidan härav lägga upp ett alfabetiskt sökregister över näringsidkarna, något som redan nu förekommer.

Vid registrering av firma skall i första hand den föreslagna firmalagens bestämmelser iakttas. Dessutom skall beaktas de i 6 och 7 §§ handelsregisterlagen för handelsregister särskilt angivna registreringsföresättningar.

Närmare föreskrifter om registerhanteringen i övrigt får ges i tillämpningskungörelse.

6 §

I denna paragraf, som motsvarar 6 § utredningens förslag och delvis ersätter 9 § FmL, ges föreskrifter om innehållet i handelsbolags firma.

Enligt FmL skall enskild näringsidkares firma innehålla hans namn och i handelsbolags firma skall ingå antingen namnen på samtliga bolagsmän eller minst en bolagsmans namn jämte tillägg som antyder att flera bolagsmän finns. Som har anförts i den allmänna motiveringen har det inte ansetts påkallat att behålla dessa regler.

Enligt utredningens förslag skall handelsbolags firma vara utformad så att det framgår att delägarna är flera. Syftet med denna regel är att det av firman skall framgå att den innehas av ett handelsbolag. Detta syfte tillgodoses bättre genom departementsförslaget, där det — i analogi med vad som gäller för exempelvis aktiebolag — föreskrivs att handelsbolags firma skall innehålla ordet handelsbolag. Om kommanditdelägare finns skall firman i stället innehålla ordet kommanditbolag. Det senare gäller redan enligt FmL liksom enligt utredningsförslaget.

De nu angivna föreskrifterna om innehållet i handelsbolags och kommanditbolags firma ger uttryck för principen om sanning i firma. För tredje man är det av värde att det av firman framgår att flera personer är ansvariga mot honom och att näringsidkaren är registrerad i handelsregistret, från vilket andra upplysningar kan hämtas. För att bolagsbeteckningen skall tjäna sitt syfte måste emellertid tillses att den inte brukas i andra fall än när ett bolagsförhållande verkligen existerar. Detta förutsätter att firman ändras, när vad som föreskrivs om handelsbolag i 1 § lagen om handelsbolag och enkla bolag inte längre är uppfyllt. I sådant fall skall alltså ordet handelsbolag eller kommanditbolag efter anmälan från firmahavaren avlägsnas ur firman. Enligt 9 § andra stycket förslaget till firmalag påverkar beteckningar av detta slag inte firmans särskiljningsförmåga. Vad som återstår av firman åtnjuter alltjämt registreringskydd.

Förslaget till firmalag ger i princip varje näringsidkare möjlighet att använda och förvärva skydd för bifirma som särskild benämning på del

av verksamheten. Om bifirma tilläts innehålla orden handelsbolag eller kommanditbolag skulle den bli vilseledande, eftersom den då skulle antyda att verksamheten drevs av ett självständigt företag. För att hindra detta ges i förevarande paragrafs andra punkt en uttrycklig regel som föreskriver att berörda beteckningar inte får intas i bifirma.

För att möjliggöra en mjuk övergång beträffande skyldigheten att ta in beteckning för bolagsformen i redan registrerad firma eller att därifrån avlägsna sådan beteckning föreslås i övergångsbestämmelserna att registrerad firma skall få behållas oförändrad i högst tio år från den nya lagens ikraftträdande. Från registreringsmyndighetens sida kan initiativ till firmaändring lämpligen tas i samband med myndighetens kontroll enligt 17 § i förslaget.

I 9 § och 10 § första stycket FmL finns föreskrifter om att firma inte får innehålla vissa närmare angivna uppgifter som typiskt sett är ägnade att ge en felaktig uppfattning om vem näringsidkaren är. Med hänsyn till det i 10 § förslaget till firmalag upptagna allmänna förbudet mot registrering av firma som är ägnad att vilseleda allmänheten har någon motsvarighet till dessa föreskrifter inte upptagits i förslaget till handelsregisterlag.

7 §

Paragrafen, som motsvarar 7 § utredningsförslaget och 10 § andra stycket FmL, anger att firma alltid skall skilja sig från tidigare i registret införd firma.

Bestämmelsen utgör en registerteknisk ordningsföreskrift. Den föreskriver att firma tydligt skall skilja sig från annan i samma handelsregister införd firma även om firmorna inte används inom samma bransch eller närstående branscher. Förväxlingsbarhet enligt 6 § första stycket förslaget till firmalag behöver således inte vara för handen. Motivet för regeln är att registrering i samma register av identiskt lika firmor kan medföra att näringsidkarna förväxlas vid registerföringen. Ett visst mått av firmaolikhet måste föreligga för att registrering skall kunna tillåtas. Även om förhållandevis små skillnader mellan firmorna är tillräckliga för att hindra sammanblandning, får inte varje obetydlig olikhet denna verkan. Med hänsyn härtill ställs liksom i gällande rätt upp det kravet att firmorna skall tydligt skilja sig från varandra.

Enligt övergångsbestämmelserna får firma som registrerats enligt FmL utan hinder av denna paragraf behållas oförändrad. Kan detta leda till att firmahavare blandas samman vid registrets förande, får emellertid registreringsmyndigheten till undvikande härav i registret föra in en särskiljande Ortsangivelse eller annat förtydligande. Detta blir emellertid inte att betrakta som en beståndsdel av den registrerade firman.

8 §

I denna paragraf, som motsvarar 3 och 8 §§ utredningens förslag samt 31 § första stycket FmL, upptas föreskrifter om registrering av prokura.

Enligt *första stycket* får prokura upptas i handelsregister, om näringsidkare som meddelat prokuran själv är registrerad där. Prokuran kan självfallet registreras samtidigt som registrering sker av näringsidkaren.

Prokuran skall registreras under den firma som den gäller. Även vid denna registrering blir således firman den naturliga referensen. Som villkor för registrering av prokura gäller att denna inte innehåller begränsning eller förbehåll utöver vad som följer av 1 eller 2 § förslaget till prokuralag. Prokura behöver således inte omfatta bemyndigande för prokuristen att förfoga över huvudmannens fasta egendom eller tomträtt, och något hinder mot registrering föreligger inte om prokuran meddelats i form av kollektivprokura.

När prokura registrerats, skall enligt *andra stycket* i registret intas prokuristens fullständiga namn samt adressuppgifter på sätt som angetts vid 4 §.

I *tredje stycket* föreskrivs att registret skall utvisa om prokuristen har fått särskilt bemyndigande att företa vissa rättshandlingar med huvudmannen tillhörig fast egendom eller tomträtt. Likaledes skall registreras om prokuran utgör kollektivprokura, dvs. avser flera personer med förbehåll att den bara får begagnas av dem gemensamt.

9 §

Paragrafen, som motsvarar 4 § utredningsförslaget, innehåller bestämmelser om vem som skall göra ansökan om registrering.

Ansökan om registrering av handelsbolag skall enligt *första stycket* göras av samtliga bolagsmän. Bestämmelsen, som har viss motsvarighet i 8 § andra stycket och 16 § tredje stycket FmL, medför att samtliga bolagsmän är ansvariga för att föreskriven registreringskyldighet iakttas. Från praktisk synpunkt innebär regeln att varje bolagsman skall under-teckna ansökningshandlingen och därmed bestyrka vilka som är bolagsmän och vad som är särskilt bestämt om firmateckning.

Av 2 § tredje stycket följer att regeln i första stycket gäller även vid ansökan om registrering av enkelt bolag.

I *andra stycket* anges att registrering av ideell förening eller stiftelse sker efter ansökan av styrelsen. Ansökningshandlingen skall sålunda undertecknas av det antal styrelseledamöter som krävs för beslutförhet. Eftersom det i tillämpningskungörelse torde komma att föreskrivas att firmatecknares namnteckning skall finnas tillgänglig hos registreringsmyndigheten synes det emellertid vara praktiskt att samtliga styrelseledamöter och styrelsesuppleanter undertecknar registreringsansökan.

Prokura registreras enligt *tredje stycket* på ansökan av huvudmannen. Bestämmelsen har en motsvarighet i 31 § första stycket FmL. Om huvudmannen är handelsbolag, skall ansökan om prokuras registrering göras av samtliga bolagsmän. Föreskriften överensstämmer med 18 § första stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag, där det föreskrivs att prokura får meddelas bara av samtliga bolagsmän i förening.

Någon särskild regel rörande ansökan om registrering av enskild näringsidkare har inte ansetts behövlig. Det ligger i sakens natur att sådan ansökan skall göras av näringsidkaren själv.

10 §

I denna paragraf, som närmast motsvarar 11—15 §§ utredningens förslag, föreskrivs att ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura skall innehålla de uppgifter som Kungl. Maj:t bestämmer.

Vilka uppgifter som skall lämnas i ansökningshandlingen framgår till stor del av 4 och 8 §§, som anger vad handelsregistret i olika fall skall innehålla. Utöver dessa uppgifter kan emellertid ansökan om registrering behöva innehålla upplysningar av mindre permanent karaktär eller mera speciell natur. Exempel på det senare utgör personnummer och identitetsnummer för juridisk person. Kungl. Maj:t torde också kunna meddela föreskrifter om vilka handlingar som skall företes till styrkande av att förutsättningar för registrering föreligger.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 16 § utredningsförslaget och ersätter 3 § första och andra styckena FmL, ger regler om behandlingen av registreringsansökan.

I FmL ges inte några närmare föreskrifter om hur registreringsmyndigheten skall handlägga ansökan eller anmälan som inte kan bifallas omedelbart på grund av brist i formellt eller materiellt hänseende. Utredningen föreslår att sökanden, när hinder mot bifall konstaterats, skall föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidta rättelse. Om sökanden inte efterkommer föreläggandet skall ansökan eller anmälan avskrivas utan vidare prövning i sak.

Vid remissbehandlingen har länsstyrelsen i Gävleborgs län ansett att det föreslagna förfarandet inte är godtagbart från allmän administrativ synpunkt. Det kan enligt länsstyrelsen inte förutsättas att underlåtenhet att fullfölja registreringsansökan efter kompletteringsföreläggande innefattar en tyst återkallelse av ansökan. Sökanden bör i stället föreläggas att fullfölja ansökan vid äventyr att ärendet annars avgörs i befintligt skick. Om då avslagsbeslut meddelas har sökanden möjlighet att efter komplettering av ansökan och fullföljd till högre instans behålla den förtursrätt till firma som han till äventyrs har vunnit genom sin ansökan. Detta kan vara motiverat om sökanden har haft godtagbart skäl för sin underlåtenhet att efterkomma föreläggandet.

Många ansökningar och anmälningar som ges in till handelsregistren är ofullständiga eller i annat hänseende bristfälliga. Vid det oreglerade kompletteringsförfarande som f. n. sker under hand är det vanligt att sökanden inte vidare låter sig avhöra eller över huvud taget inte kan nås. Med hänsyn härtill kan jag dela utredningens uppfattning, att anordningen med avskrivning bör visa sig praktisk för både sökanden och registreringsmyndigheten. Avskrivning kan ju i allmänhet ske efter ett enkelt konstaterande av att något svar på föreläggandet inte har inkommit. Då det bör kunna krävas av sökanden i ett registreringsärende, om han vill bevara sin rätt till förtråde, att han i varje fall låter sig avhöra inom den i föreläggandet angivna tiden, torde utredningens förslag innebära en riktig avvägning mellan de olika rättsliga intressena. Paragrafen har av nu angivna skäl utformats i överensstämmelse med utredningens förslag.

Om sökanden inte har iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller om annat hinder föreligger för bifall till denna skall registreringsmyndigheten enligt *första stycket* förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller vidta rättelse. Regeln hindrar givetvis inte att registreringsmyndigheten, såsom f. n. ofta sker, försöker avhjälpa brister i ansökningen genom underhandskontakt med sökanden.

Om sökanden inte efterkommer föreläggandet skall enligt *andra stycket* ansökningen avskrivas. Någon ytterligare prövning i sak behöver alltså inte äga rum. Underrättelse om detta skall intas i föreläggandet.

Efterkommer sökanden föreläggandet, upptas ansökningen till fortsatt prövning i sak. Om hinder för bifall allttjämt föreligger skall ansökningen enligt *trede stycket* avslås såvida sökanden har haft tillfälle att yttra sig över hindret. Registreringsmyndigheten har också möjlighet att ge nytt föreläggande, om den bedömer att ansökningen skall kunna bifallas efter ytterligare kompletteringar.

Eftersom beslut att vägra registrering enligt vad som har anförts i prop. 1971: 30 (s. 612) vid ändring i lagen om aktiebolag inte alltid kan anses utgöra sådan myndighetsutövning mot enskild som avses i 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) blir bestämmelserna i 17 och 18 §§ sistnämnda lag om motivering av beslut och om meddelande till part om innehållet i beslut inte med säkerhet tillämpliga i sådant fall. I *fjärde stycket* har därför tagits in föreskrifter om att registreringsmyndigheten genast skriftligen skall underrätta sökanden om ansökan avskrivs eller avslås samt att underrättelsen skall uppta beslutet och skälen för detta.

Talan mot registreringsmyndighetens beslut förs enligt 21 § genom besvär.

Om ansvar för den som försummar att göra ny ansökan, när registreringsplikt föreligger, finns bestämmelser i 22 § *andra stycket*.

12 §

I denna paragraf, som motsvarar 17 § utredningens förslag, anges att myndigheten vid bifall till ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura skall i handelsregistret införa de uppgifter som anges i 4 resp. 8 §.

13 §

Denna paragraf, som motsvarar 18 och 19 §§ utredningsförslaget, ger föreskrifter om ändringsanmälan och om vem som skall göra sådan anmälan. Paragrafen ersätter bestämmelser i 21 § 1—3 mom., 22 § andra punkten samt 32 § FmL.

Bestämmelserna i *första stycket* innebär att anmälan ofördröjligen skall göras så snart ändring har inträffat i fråga om registrerad uppgift. Föreskriften tar sikte på varje ändring i registrerade uppgifter. Som exempel nämns särskilt att verksamheten upphör, överlåts eller sätts under likvidation. Till skillnad från gällande lag omfattar anmälningsskyldigheten även adressändringar.

Utredningsförslaget innehåller liksom gällande lag en föreskrift om anmälan av namn- och adressuppgifter när domstol har utsett likvidator i handelsbolag. Bestämmelse härom torde emellertid kunna meddelas i tillämpningskungörelse.

Enligt huvudregeln i *andra stycket* skall ändringsanmälan göras i samma ordning som gäller för ansökan om registrering. Föreskrifterna i 9 § blir således tillämpliga. Avvikelse sker bara om annat sägs i förevarande paragraf eller följer av vad Kungl. Maj:t förordnar.

Om enskild näringsidkare avlider, övergår hans rörelse och firma på hans dödsbo som i princip är skyldigt att göra anmälan om förvärvet. Av praktiska skäl har emellertid skyldigheten att göra anmälan med anledning av dödsfallet genom föreskrift i *tredje stycket* särskilt ålagts den som har vård om boet. När delägare i handelsbolag har avlidit åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän.

Har handelsbolag trätt i likvidation och likvidator blivit utsedd av domstol, är enligt särskild föreskrift denne i fortsättningen anmälningsskyldig beträffande bolaget.

Enligt gällande lag skall anmälan om bolagsmans utträde ur handelsbolag göras av återstående bolagsmän. Eftersom den avgångne bolagsmannen kan ha intresse av att rätta förhållandet blir känt bör han själv vara behörig att anmäla sitt utträde. En föreskrift härom ges också i tredje stycket. I samma stycke föreskrivs i anslutning till regeln om återkallelse av prokura i 18 § lagen om handelsbolag och enkla bolag att varje bolagsman som inte är utesluten från rätten att företräda bolaget får anmäla sådan återkallelse.

Överlåts näringsverksamhet skall enligt *fjärde stycket* anmälan därom göras av den nye innehavaren.

Som framgår av andra stycket förutsätts att Kungl. Maj:t skall kunna meddela ytterligare föreskrifter om ordningen för ändringsanmälan. Som exempel på frågor som lämpligen kan regleras i denna form kan nämnas anmälningar rörande adressändring för bolagsman, styrelseledamot m. fl.

Meddelanden om konkurs och om ändring i registrerat förhållande genom domstols beslut behandlas i 16 §.

Om ansvar för underlåten anmälan finns bestämmelser i 22 § andra stycket.

14 §

I denna paragraf, som motsvarar 20 § första stycket utredningens förslag, anges att införeling i registret skall ske om ändringsanmälan gjorts enligt föreskrifterna i 13 §.

15 §

Denna paragraf, som motsvarar 26 § utredningsförslaget, behandlar hävande av registrering i handelsregistret.

Första stycket innehåller en hänvisning till den föreslagna firmalagens bestämmelser om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistreling. Bestämmelserna i fråga finns upptagna i 15 och 16 §§ firmalagsförslaget.

Om registrering i handelsregister som inte gäller firma är till förfång för någon får denne enligt *andra stycket* föra talan mot näringsidkaren vid domstol med yrkande om hävande av registreringen och om skadestånd. Motsvarighet till denna föreskrift finns i 6 § andra stycket FmL.

16 §

Denna paragraf, som motsvarar 21 § utredningsförslaget och har motsvarighet i 21 § 4 och 5 mom. FmL, behandlar vissa registreringsåtgärder på grund av domstols och konkursdomares beslut.

Om firmas avförande ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistreling har vunnit laga kraft, finns bestämmelser i 17 § förslaget till firmalag. I *första stycket* görs en hänvisning därtill.

I *andra stycket* anges att registrering, som angår annat förhållande än firma och som av domstol förklarats ogiltig, skall avföras ur registret sedan domen har vunnit laga kraft. Grunden för ogiltighetsförklaringen kan vara att införeling i registret inte bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att i annat fall visst förhållande som registrerats inte föreligger. Det åligger domstol att i mål om ogiltighetsförklaring översända avskrift av domen till registreringsmyndigheten.

Enligt 16 § första stycket lagen om handelsbolag och enkla bolag skall domstols beslut om bolagsmans skiljande från rätten att företräda bolaget gå i verkställighet utan hinder av förd klagan. Uppgift om dom av

sådan innebörd bör därför registreras utan att domen har vunnit laga kraft. En föreskrift härom upptas i *tredje stycket*. Den avskrift av domen som domstolen enligt föregående stycke skall översända till registreringsmyndigheten bör i sådant fall expedieras omedelbart.

Enligt *fjärde stycket* skall konkursdomaren för registrering översända meddelande om att näringsidkare försatts i konkurs. Meddelandet skall översändas samtidigt med att kungörelse om konkursen utfärdas. Om överrätt har upphävt beslut om avträdande av näringsidkares egendom till konkurs skall registreringen på anmälan av konkursdomaren avföras ur registret. Konkursdomaren skall vidare för registrering genast översända meddelande om att konkurs har avslutats.

Föreskrifterna om meddelanden och registrering rörande konkurs äger enligt ackordskungörelsen (1970: 858) motsvarande tillämpning på förhandling om offentligt ackord.

17 §

I denna paragraf, som motsvarar 22 § utredningens förslag och 21 a § FmL, ges föreskrifter om avförande ur registret av näringsidkare som upphört med sin verksamhet.

Enligt 13 § första stycket är näringsidkare skyldig att anmäla om han upphör med sin verksamhet. För fall då denna anmälningskyldighet försummas finns behov av en effektiv möjlighet för registreringsmyndigheten att ur registret avföra näringsidkare som inte längre driver någon verksamhet. Genom en sådan ordning undviks att registret belastas med inaktuella uppgifter och att s. k. döda firmor hindrar registrering av ny firma. När registrerad näringsidkare under de tio senaste åren inte har gjort någon anmälan till registret och det kan antas att han har upphört med sin verksamhet skall registreringsmyndigheten enligt *första stycket* på lämpligt sätt inhämta upplysning om verksamheten fortfarande utövas. Vid undersökningen kan registreringsmyndigheten efter eget bedömande välja mellan att inhämta upplysningar skriftligen eller muntligen.

Om undersökningen på ett tillförlitligt sätt klarlägger att näringsidkaren har upphört med sin verksamhet och att avbrottet inte är av tillfällig natur, kan registreringsmyndigheten enligt *andra stycket* genast besluta att verksamheten skall anses ha upphört och avföra näringsidkaren ur registret.

Om det inte vid undersökningen framkommer att verksamheten alltjämt pågår men förhållandena inte heller är sådana att *andra stycket* kan tillämpas, skall registreringsmyndigheten enligt *tredje stycket* genom kungörelse anmana näringsidkaren att låta höra av sig inom en sexmånadersfrist. Kungörelse skall ske på sätt som föreskrivs i 18 §. Har myndigheten före fristens utgång inte fått klarhet om att verksamheten alltjämt bedrivs, skall denna anses ha upphört och näringsidkaren avföras ur registret.

Talan mot registreringsmyndighetens beslut om avförande förs enligt bestämmelserna i 21 §.

18 §

Denna paragraf, som motsvarar 23 § utredningsförslaget och 4 § första stycket FmL, anger att registrering eller avförande ur handelsregistret skall kungöras.

Enligt gällande lag åligger det registreringsmyndigheten att ofördröjligen kungöra innehållet av firmaanmälan och andra vidtagna registreringsåtgärder. Kungörande skall ske dels i Post- och Inrikes Tidningar, dels i ortstidning. Enligt 7 § FmL skall det som har blivit infört i handelsregistret och kungjort i ortstidning anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha kunskap därom. Kungörelseförfarandet får härigenom avgörande betydelse när det gäller rättsverkningarna av en registrering i förhållande till tredje man.

Reglerna om offentliggörande genom kungörelse är f. n. föremål för en allmän översyn på grundval av informationsutredningens betänkande (SOU 1969: 7) Kungörelseannonsering. Innan resultatet av denna översyn föreligger bör några principiella ändringar i nuvarande kungörelseförfarande för handelsregistrets del inte komma i fråga. I denna paragraf föreskrivs därför att registrering eller avförande ur handelsregistret ofördröjligen skall kungöras genom registreringsmyndighetens försorg i Post- och Inrikes Tidningar och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas.

Eftersom beslut om konkurs eller förhandling om offentligt ackord kungörs genom konkursdomarens försorg behöver registreringsåtgärd som sker till följd av anmälan från konkursdomaren inte kungöras av registreringsmyndigheten. En bestämmelse härom har intagits i paragrafens sista punkt.

19 §

Denna paragraf, som motsvarar 24 § första stycket utredningsförslaget och 7 § första stycket FmL, innehåller en presumtionsregel om verkan av registreringsåtgärds kungörande.

Regeln innebär att registrering eller avförande ur handelsregistret efter kungörelsen presumeras vara allmänt känd. För tredje man medför det att han anses vara skyldig att skaffa sig kunskap om det aktuella registerinnehållet.

Utredningens förslag upptar en bestämmelse om att förhållande, som blivit eller bort bli infört i registret, före kungörandet inte med laga verkan kan återopas mot annan än den som visas ha ägt vetskap därom. Motsvarande föreskrift finns i 7 § andra stycket FmL. Bestämmelsen ger uttryck för en allmän rättsprincip och det har inte ansetts behövligt att ta upp den i lagen.

20 §

I denna paragraf, som har motsvarigheter i 27 § utredningsförslaget och 5 § FmL, ges Kungl. Maj:t fullmakt att fastställa avgifterna för registrering.

Registreringsavgifterna bör som utredningen har angett i princip bygga på kostnadstäckning. Detta innebär dock inte att varje särskild åtgärd skall beläggas med avgift som täcker kostnaderna för den åtgärden. Intresset av att få ett så tillförlitligt register som möjligt kan tala för en differentiering av avgifterna och eventuellt för fullständig avgiftsfrihet i fråga om vissa slag av registreringar, exempelvis avförande av firma som inte längre används samt adressändringar.

21 §

Denna paragraf, som har sin motsvarighet i 25 § utredningsförslaget och 3 § andra stycket FmL, behandlar talan mot registreringsmyndighetens beslut.

Talan mot registreringsmyndighetens beslut enligt lagen skall föras genom besvär hos kammarrätten. Besvärstiden är två månader räknat från beslutets dag. Talerätt tillkommer enligt 11 § förvaltningslagen (1971: 290) den som beslutet angår, om det har gått honom emot.

22 §

I denna paragraf, som har motsvarighet i 28 § utredningsförslaget och i 23 § FmL, anges vissa straffsanktioner.

Enligt första stycket skall den som lämnar oriktig eller vilseledande uppgift i registreringsärende ådömas dagsböter, om gärningen har skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Straffbestämmelsen är tillämplig bara om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

Till böter, högst 500 kr., döms enligt andra stycket den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan. Detsamma gäller när försummelsen avser ny ansökan eller anmälan som skall göras efter det att tidigare ansökan eller anmälan har avskrivits eller avslagits eller sedan föreskriven registrering hävts. Valet av påföljd innebär att utebliven ändringsanmälan enligt 13 § kan beivras medelst ordningsbot.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1974.

Enligt övergångsbestämmelserna får som anförts vid 6 § äldre handelsbolagsfirmor behållas oförändrade under en övergångstid av tio år. En successiv anpassning till den nya lagens föreskrift om att ordet handelsbolag skall ingå i firman är emellertid lämplig från både allmän och enskild synpunkt. Även övriga kompletteringar av registerinnehållet som föranleds av den nya lagen får ske successivt.

Firma som har registrerats enligt FmL får vidare enligt övergångsbestämmelserna behållas oförändrad trots att den inte som föreskrivs i 7 § tydligt skiljer sig från annan i samma register tidigare införd firma. Sådana situationer kan uppstå som följd av att de kommunvis förda registren sammanförs till länsregister. Om näringsidkare kan blandas samman vid registerföringen har registreringsmyndigheten möjlighet att i registret införa en särskiljande Ortsangivelse eller annat förtydligande. Detta kommer dock inte formellt att ingå som del i firman.

8.3 Förslaget till prokuralag

1 §

I denna paragraf, som motsvarar 1 § i utredningens förslag och ersätter 25 § FmL, anges den behörighet som prokurist har i förhållande till tredje man.

Om näringsidkare som är registrerad i handelsregister åt någon har lämnat fullmakt, vilken uttryckligen betecknats som prokura, eller om han på annat sätt har angett någon som sin prokurist, får enligt *första stycket* denne i allt som gäller näringsidkarens verksamhet företräda honom och teckna hans firma. Speciellt bemyndigande måste dock intas i prokuran eller meddelas i särskild ordning, om prokuristen skall få överlåta näringsidkarens fasta egendom eller tomträtt eller söka inteckning eller upplåta rättighet däri.

Enligt *andra stycket* krävs att prokuran är skriftlig för att prokuristen skall vara behörig att företräda näringsidkaren inför domstol och andra myndigheter. Prokuristen har härvid självfallet möjlighet att föra huvudmannens talan genom ombud samt att ingå förlikning.

I *tredje stycket* ges en hänvisning till bestämmelserna om registrering av prokura i den föreslagna handelsregisterlagen. Enligt 8 § första stycket nämnda lag får prokura inte registreras om den innehåller annan begränsning eller annat förbehåll än som följer av 1 eller 2 § prokuralagen. Ytterligare föreskrifter som gäller registrering av prokura ges i 8 § andra och tredje styckena samt 9, 10 och 12 §§ förslaget till handelsregisterlag.

2 §

Paragrafen, som helt motsvarar 2 § utredningsförslaget och 26 § FmL, anger att prokura får meddelas flera personer samfällt så att den bara kan användas gemensamt (kollektivprokura). Uppgift om att prokura är kollektivprokura skall intas i handelregistret enligt föreskrift i 8 § tredje stycket förslaget till handelsregisterlag.

3 §

Paragrafen, som motsvarar 3 § utredningsförslaget och 27 § FmL, föreskriver att prokuristens behörighet som den anges i lagen inte på nå-

got sätt kan begränsas mot godtroende tredje man. Jag har föredragit att behålla ordet behörighet, som finns i gällande lag, och inte som utredningen föreslår byta ut det mot befogenhet. Paragrafen får nämligen anses syfta på den av lagen uppdragna ramen för prokuristens rätt att företa rättshandlingar med för huvudmannen bindande verkan i förhållande till godtroende tredje man.

4 §

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 4 § utredningsförslaget och 28 § FmL, ger en rekommendation om hur prokurist bör teckna huvudmannens firma. Vid firmateckningen bör prokuran komma till synes genom användning av tillägget per procura eller förkortning därav. I paragrafens andra punkt ges en särskild hänvisning till bestämmelserna om firmateckning i allmänhet i 26 § förslaget till firmalag.

5 och 6 §§

Paragraferna, som motsvarar 5 och 6 §§ i utredningsförslaget samt 29 och 30 §§ FmL, anger att procura inte får av prokuristen överlåtas på annan person resp. att procura när som helst kan återkallas. Återkallelse av registrerad procura skall anmälas till handelsregistret enligt 13 § förslaget till handelsregisterlag. Sedan återkallelse har registrerats och registreringen kungjorts skall återkallelsen enligt 19 § samma förslag anses ha kommit till tredje mans kännedom. Av 27 § första stycket avtalslagen framgår att den som har meddelat prokuran inte därefter är skyldig att på annat sätt återkalla fullmakten.

8.4 Förslaget till lag om ändring i lagen om aktiebolag

I 6 § *andra stycket* aktiebolagslagen ges föreskrifter om aktiebolags firma. Sådan firma skall innehålla ordet aktiebolag och den skall vidare tydligt skilja sig från bl. a. andra förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införda, ännu bestående firmor. I överensstämmelse med vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.11) behålls föreskrifterna i andra stycket samt tas i detta in en ny tredje punkt som innehåller en direkt hänvisning till firmalagen beträffande vad som i övrigt gäller för registreringsprövningen.

För aktiebolag kan det antas vara av praktisk betydelse att kunna ha bifirma. Med hänsyn härtill har i 6 § tillagts ett nytt *tredje stycke* som anger att, sedan bolaget bildats, styrelsen kan anta bifirma. Föreskrifterna i andra stycket om firma görs tillämpliga på bifirma med undantag för att ordet aktiebolag inte får tas in i bifirma. En bifirma som innehåller ordet aktiebolag blir vilseledande eftersom den oriktigt ger sken av att ett självständigt företag drivs under benämningen. I övrigt följer bifirma firmalagens regler om registrering av firma. Om anmälan för registrering av bifirma och om införing av bifirma i aktiebolagsregistret finns bestämmelser i 32 a § resp. 193 § andra stycket.

Enligt 8 § första stycket skall bolagsordningen ange bl. a. bolagets firma. I 11 § firmalagsförslaget anges att firma får registreras på två eller flera språk, under förutsättning att lydelseerna överensstämmer till sitt innehåll. I ett nytt *andra stycke* i nämnda paragraf i aktiebolagslagen görs förtydligandet att, om aktiebolags firma skall registreras på mer än ett språk, varje lydelse skall anges i bolagsordningen.

I 11 § *första stycket* föreskrivs genom en hänvisning till 6 § att stiftelsekungörelsen skall innehålla bl. a. den i stiftelseurkunden angivna firma under vilken bolagets verksamhet skall drivas. Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, bör kungörelsen även innehålla uppgift om varje lydelse av firman. En föreskrift härom upptas i förevarande paragraf genom en hänvisning till bestämmelsen om förslaget till bolagsordning i 8 § *andra stycket*.

Enligt 19 § *andra stycket* är aktieteckning inte längre bindande, när frågan om bolagets registrering enligt 191 § förklarats förfallen eller ansökan om bolagets registrering avslagits. Om någon möjlighet inte längre finns att bolaget kan registreras, medför det således att aktieteckningens bindande verkan upphör. Enligt förevarande förslag är registrering även utesluten när registreringsansökan avskrivits. Bestämmelsen i 19 § *andra stycket* har därför ändrats så, att aktieteckningens bindande verkan upphör även i detta fall.

I 29 § *andra stycket* finns bestämmelser om rätt att frånträda avtal som någon träffat med ställföreträdare för aktiebolag innan bolaget blivit registrerat. Den som slutit avtal med vetskap om att bolaget var oregrerat får frånträda avtalet, om ansökan om registrering blivit avslagen. Enligt förslaget skall samma rätt finnas när ansökan avskrivits av registreringsmyndigheten.

I förslaget har upptagits en ny paragraf, 32 a §, som anger vem som skall anmäla registrering av bifirma och hur anmälan tillgår. Enligt första punkten får bifirma anmälas av styrelsen eller verkställande direktören. Anmälan om bifirma kan enligt andra punkten göras redan i samband med ansökan om bolagets registrering. Enklast sker det genom att anmälan upptas i registreringsansökan som enligt 32 § första stycket görs gemensamt av styrelsen och verkställande direktör. I tredje punkten föreskrivs att vid anmälan skall fogas två avskrifter av det styrelseprotokoll som redovisar beslutet om antagande av bifirma. Enligt föreskrift i 193 § *andra stycket* i förslaget förses den ena avskriften med bevis om registreringen och återställs till bolaget.

Stiftelsehandlingarna skall enligt 14 § första stycket inges till registreringsmyndigheten för godkännande för registrering av bolaget. Föreligger något av vissa i 190 § 1 *mom.* uppräknade hinder, skall godkännande av stiftelsehandlingarna vägras. Lagen ger inte någon uttrycklig föreskrift om att stiftarna skall få tillfälle att komplettera ansökan som är ofullständig eller i övrigt bristfällig. I likhet med vad som gäller enligt

11 § förslaget till handelsregisterlag vid handläggning av ärende om registrering i handelsregister bör förfarandet i samband med registrering av aktiebolags firma regleras genom uttryckliga bestämmelser om handläggningen, när ansökan på grund av sina brister inte kan bifallas utan komplettering. Om stiftarna inte iakttagit vad som är föreskrivet för godkännande, skall registreringsmyndigheten således enligt *första stycket* förelägga dem att inom viss tid yttra sig eller vidta rättelse. Föreläggandet skall tillställas stiftarombudet. Regeln hindrar inte att registreringsmyndigheten försöker avhjälpa brister i ansökningen genom underhandskontakt. Om föreläggandet inte efterkommes skall ansökningen enligt *andra stycket* avskrivas. Någon ytterligare prövning i sak behöver alltså inte äga rum. Underrättelse om detta skall intas i föreläggandet. Har föreläggandet däremot efterkommit, upptas ansökningen till fortsatt prövning i sak. Om hinder för bifall allttjämt föreligger, kan registreringsmyndigheten ge nytt föreläggande, om ansökningen förefaller att kunna bifallas efter ytterligare kompletteringar. I annat fall skall ansökningen enligt *tredje stycket* avslås. Talan mot avskrivnings- eller avslagsbeslut förs genom besvär enligt 206 § tredje stycket. Förslagets *fjärde stycke* motsvarar helt *andra stycket* i nuvarande lydelse.

Sedan bolagsstämman fattat beslut om ökning av aktiekapitalet, skall godkännande av teckningslistan och av kungörelsen om ökningsbeslutet enligt 53 § sökas hos registreringsmyndigheten. I 190 § 2 mom. *andra stycket* föreskrivs att sådan ansökan skall, om den inte genast kan bifallas, handläggas på samma sätt som ansökan enligt 1 mom.

Enligt 191 § *andra stycket* förfaller godkännande av stiftelsehandlingarna om frågan om bolagets registrering förklarar förfallen eller ansökan om registrering avslås. Godkännandet bör även förfalla när registreringsansökan har avskrivits. Bestämmelsen har ändrats i överensstämmelse härmed.

I 192 § 1 och 2 mom. finns bestämmelser om behandlingen av ansökan om aktiebolags registrering resp. av anmälan för registrering av vissa förhållanden rörande aktiebolag. Enligt förslaget har ändring gjorts så, att föreskrifterna om handläggning av ansökan och anmälan överensstämmer med dem som har föreslagits i 190 § 1 mom. rörande ansökan om godkännande av stiftelsehandlingar. I 192 § 1 mom. föreskrivs vidare att registrering av aktiebolag med ett undantag inte får vägras på grund av innehållet i de till ansökningen fogade handlingarna, såvitt dessa redan godkänts av registreringsmyndigheten. Från denna huvudregel bör undantag göras även i fråga om firma så att känneteckenskollisioner i möjlig mån undviks. Ett tillägg av denna innebörd har upptagits i sistnämnda moments *fjärde stycke*. I 192 § 2 mom. har ett par mindre jämkningar av redaktionell art gjorts i *första stycket andra punkten* och i *andra stycket*.

Enligt 193 § skall registreringsmyndigheten i aktiebolagsregistret in-

föra vissa uppgifter om registrerat bolag. I förslagets *andra stycke* ges en särskild föreskrift om att i registret även skall införas antagen bifirma och den del av verksamheten för vilken bifirman skall användas. Dessutom finns en bestämmelse om att en av de protokollsavskrifter som enligt 32 a § skall ges in vid anmälan om bifirma skall förses med bevis om registreringen och återställas till bolaget.

Enligt 194 § *första stycket* skall i registret bara göras anmärkning om förhållande som måste anmälas på grund av föreskrift i lagen. Eftersom registreringen av bifirma är frivillig föreskriver förslaget i första punkten att innehållet i varje anmälan, som görs enligt aktiebolagslagen efter bolagets registrering, skall anmärkas i registret, om registrering beviljas. Den i andra punkten gällande lag upptagna regeln om ny fullständig inskrivning efter anmälan av firmaändring har uteslutits såsom varande en rent administrativ föreskrift.

I överensstämmelse med vad som har anförts i den allmänna motivationen upptar förslaget i 200 § *första stycket* särskilda hänvisningar till den föreslagna firmalagens regler om förbud mot användning av firma (15 §) och om hävande av firmaregistrering (16 §). Som följd av ändringen i första stycket har ett par redaktionella jämkningar gjorts i *andra stycket*.

Enligt 201 § *första stycket* skall, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, firman avföras ur registret enligt bestämmelserna i firmalagen (17 §). Dessa innebär att i domen kan förordnas att firman får stå kvar i registret under viss tid som beräknas åtgå för antagande och registrering av ny firma. I *andra stycket* har — förutom att en redaktionell jämkning gjorts — upptagits en föreskrift om att domstol i mål som rör annat registrerat förhållande än firma är skyldig att underrätta registreringsmyndigheten medelst avskrift av domen. För mål om firma finns motsvarande regel i 25 § förslaget till firmalag. I *tredje stycket* åläggs konkursdomaren uttryckligen anmälningsskyldighet, om överrätt upphävt beslut om avträdande av aktiebolags egendom till konkurs eller om inledande för aktiebolag av ackordsförhandling utan konkurs (förhandling om offentligt ackord). I registret antecknas därvid att den tidigare anteckningen om konkurs- eller ackordsbeslutet avförs. Detsamma gäller när ackordsförhandling upphört, om den inte förfallit på grund av konkurs. Paragrafens förutvarande tredje stycke har utgått sedan det blivit överflödigt genom ändringarna i de nya andra och tredje styckena.

I 202 § *andra stycket* ges en föreskrift om kungörande av vissa registreringsåtgärder. En redaktionell jämkning har vidtagits med hänsyn till ändringarna i 201 §.

I 206 § *tredje stycket* har vidtagits de ändringar som är påkallade med anledning av avskrivningsmöjlighetens införande i 190 och 192 §§.

8.5 Förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar

I 1 § förslaget till handelsregisterlag ges Kungl. Maj:ts möjlighet att förordna att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län, varvid registreringen uppdras åt en av de berörda länsstyrelserna. Eftersom överensstämmelse bör råda vid förandet av handels- och föreningsregistren, har i 4 § föreningslagen förts in ett nytt *tredje stycke* som anger att även föreningsregister enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kan föras gemensamt för två eller flera län. Har förordnande meddelats om gemensamt register, gäller registrering hela registreringsområdet och inte bara visst län inom detta.

Övriga ändringar i föreningslagen — liksom flertalet ändringar i återstående följdlagstiftning — har sina direkta motsvarigheter i de ändringar som har föreslagits beträffande aktiebolagslagen. I det följande görs därför hänvisningar till avsnitt 8.4, när vad som anförts om ändringarna i aktiebolagslagen i tillämpliga delar gäller även förevarande lag.

I 6 § *andra stycket*, som motsvarar 8 § andra stycket aktiebolagslagen, föreskrivs beträffande förenings firma, som skall registreras på två eller flera språk, att varje lydelse skall anges i stadgarna.

Enligt 7 § *tredje stycket*, som motsvarar 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på förenings firma. I *femte stycket* har upptagits regler om bifirma som motsvarar 6 § tredje stycket aktiebolagslagen.

I 9 a §, som motsvarar 32 a § aktiebolagslagen, ges föreskrifter om registrering av bifirma.

I 100 § *första, andra och tredje styckena*, som har motsvarighet i 192 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, har införts uttryckliga bestämmelser om handläggningen av registreringsärende samt avskrivningsmöjlighet när föreläggande om komplettering ej efterkommit. Som en följd därav har ändring gjorts även i 105 a §.

Enligt 101 § *andra stycket*, som motsvarar 193 § andra stycket aktiebolagslagen, skall bifirma som registreras införas i föreningsregistret med uppgift om för vilken del av verksamheten bifirman skall användas.

I 102 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till firmalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

I 103 §, som motsvarar 201 § aktiebolagslagen, ger *första stycket* en hänvisning till firmalagens regler om avförande av firma ur register. *Andra och tredje styckena* har ändrats i överensstämmelse med motsvarande stycken i aktiebolagslagen, varjämte *fjärde stycket* har fått utgå. Ändringen i 104 § *andra stycket* är uteslutande av redaktionell art.

8.6 Förslaget till lag om ändring i lagen om sambruksföreningar

Enligt 6 § *andra stycket*, som motsvarar 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är registreringsföreskrifterna i den nya firmalagen tillämpliga på sambruksförenings firma. Särskilda regler om bifirma har inte upptagits, eftersom det praktiska behovet därav torde vara litet.

I 56 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till firmalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

8.7 Förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsrörelse

I 6 § *andra stycket* och 170 § *andra stycket*, som motsvarar 8 § andra stycket aktiebolagslagen, anges beträffande firma för försäkringsaktiebolag resp. ömsesidigt försäkringsbolag, som skall registreras på två eller flera språk, att varje lydelse skall anges i bolagsordningen.

Enligt 7 § *andra stycket* och 171 § *andra stycket*, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på försäkringsbolags firma. I *vardera paragrafens tredje stycke* har upptagits regler om bifirma som motsvarar 6 § tredje stycket aktiebolagslagen.

I 304 § 1 och 2 mom., som har motsvarighet i 192 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, har införts uttryckliga bestämmelser om handläggningen av registreringsärendet samt avskrivningsmöjlighet när föreläggande om komplettering ej efterkommit. Som följd härav har ändringar gjorts även i 16, 26, 178, 188, 288, 308 och 318 §§.

I 29 a § och 191 a §, som motsvarar 32 a § aktiebolagslagen, ges föreskrifter om registrering av bifirma för försäkringsaktiebolag resp. ömsesidigt försäkringsbolag.

Enligt 305 § *andra stycket* och 306 § *andra stycket*, som motsvarar 193 § andra stycket aktiebolagslagen, skall bifirma som registreras för försäkringsaktiebolag resp. ömsesidigt försäkringsbolag införas i försäkringsregistret med uppgift om för vilken del av verksamheten bifirman skall användas.

Enligt 307 § *första stycket*, som motsvarar 194 § första stycket aktiebolagslagen, skall innehållet i varje anmälan för registrering enligt försäkringsrörelselagen anmärkas i registret, om registrering beviljas.

I 312 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till firmalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

I 313 §, som motsvarar 201 § aktiebolagslagen, ger *första stycket* en hänvisning till firmalagens regler om avförande av firma ur register. *Andra och tredje styckena* har ändrats i överensstämmelse med motsvarande stycken i aktiebolagslagen, varjämte *fjärde stycket* har fått utgå.

I 314 §, som motsvarar 202 § aktiebolagslagen, är ändringen i *andra stycket* uteslutande av redaktionell art.

8.8 Förslaget till lag om ändring i lagen om bankrörelse

Enligt 2 § *första stycket* jämställs jordbrukets kreditkassor helt med andra uppräknade bankinstitut i fråga om rätten att använda ordet bank i sin firma eller annars vid beteckning av affärsrörelse. Styckets andra punkt föreslås utgå.

I 5 § *andra stycket*, som motsvarar 8 § andra stycket aktiebolagslagen, anges beträffande bankaktiebolags firma, som skall registreras på två eller flera språk, att varje lydelse skall anges i bolagsordningen.

Enligt 6 § *andra stycket*, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på bankaktiebolags firma. I paragrafens *tredje stycke* har upptagits regler om bifirma som motsvarar 6 § tredje stycket aktiebolagslagen.

I 164 § 1 och 2 mom., som har motsvarighet i 192 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, har införts uttryckliga bestämmelser om handläggningen av registreringsärende samt avskrivningsmöjlighet när föreläggande om komplettering ej efterkommit. Som följd härav har ändringar gjorts även i 13, 155 och 175 §§.

I 22 a §, som motsvarar 32 a § aktiebolagslagen, ges föreskrifter om registrering av bifirma.

Enligt 165 § *andra stycket*, som motsvarar 193 § andra stycket aktiebolagslagen, skall bifirma som registreras för bankaktiebolag införas i bankregistret med uppgift om för vilken del av verksamheten bifirman skall användas.

Enligt 166 §, som motsvarar 194 § första stycket aktiebolagslagen, skall innhållet i varje anmälan för registrering enligt bankrörelselagen anmärkas i registret, om registrering beviljas.

I 170 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till firmalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

I 171 §, som motsvarar 201 § aktiebolagslagen, hänvisar *första stycket* till firmalagens regler om avförande av firma ur register. *Andra och tredje styckena* har ändrats i överensstämmelse med motsvarande stycken i aktiebolagslagen, varjämte *fjärde stycket* har fått utgå. Ändringen i 172 § *andra stycket* är uteslutande av redaktionell art.

8.9 Förslaget till lag om ändring i lagen om sparbanker

Enligt 5 § *andra stycket*, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på sparbanks firma. I stycket har även upptagits ett förbud mot att ordet

sparbank används i sparbanks bifirma vilket skulle kunna verka vilseledande. För bifirma gäller i övrigt fimalagens regler om sådan firma.

I 86 § 1 och 2 mom., som har motsvarighet i 192 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, har införts uttryckliga bestämmelser om handläggningen av registreringsärende samt avskrivningsmöjlighet när föreläggande om komplettering ej efterkommit. Som följd härav har ändringar gjorts även i 10 och 91 §§.

I 87 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till fimalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

I 88 §, som motsvarar 201 § aktiebolagslagen, hänvisar *första stycket* till fimalagens regler om avförande av firma ur register. *Andra och tredje styckena* har ändrats i överensstämmelse med motsvarande stycken i aktiebolagslagen.

I 89 §, som motsvarar 202 § aktiebolagslagen, är ändringen i *första stycket* uteslutande av redaktionell art.

8.10 Förslaget till lag om ändring i lagen om jordbrukskasserörelsen

I 4 § *första stycket* föreskrivs att jordbrukskassas eller centralkassas firma skall jämte de obligatoriska uttrycken "jordbrukskassa" resp. "centralkassa för jordbrukskredit" innehålla ordet "föreningsbank".

Enligt *andra stycket* får inte annan än kreditkassa använda ordet föreningsbank i sin firma eller annars vid beteckning av rörelsen.

De i 100 § lagen om ekonomiska föreningar införda bestämmelserna om handläggning av registreringsärende samt om avskrivningsmöjlighet, när föreläggande om komplettering ej efterkommit, blir på grund av föreskriften i 1 § tredje stycket lagen om jordbrukskasserörelsen tillämpliga även i fråga om jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Ändring har därför gjorts i 82 § så att hänsyn tas till beslut om avskrivning.

8.11 Förslaget till lag om ändring i lagen om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket

Enligt 20 § *första stycket*, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är fimalagens registreringsbestämmelser tillämpliga på filials firma. Detsamma gäller utan särskild föreskrift fimalagens allmänna regler om bifirma.

I 22 § *första, andra och tredje styckena*, som har motsvarighet i 192 § 1 och 2 mom. aktiebolagslagen, har införts uttryckliga bestämmelser om handläggningen av registreringsärende samt avskrivningsmöjlighet när föreläggande om komplettering ej efterkommit. I *fjärde stycket* har ta-

gits in föreskrift om att registreringsmyndigheten skall underrätta det utländska företaget även när anmälan avskrivs.

I 28 §, som motsvarar 200 § aktiebolagslagen, hänvisas till firmalagens regler om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

8.12 Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen

Enligt 45 § tredje stycket, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på bostadsrättsförenings firma. Detsamma gäller utan särskild föreskrift firmalagens allmänna regler om bifirma, vilket i regel torde sakna praktisk betydelse.

Som en följd av ändringarna i 100 § lagen om ekonomiska föreningar har vidtagits en redaktionell ändring i 67 § första stycket.

8.13 Förslaget till lag om ändring i lagen om understödsföreningar

Enligt 12 § tredje stycket, som har motsvarighet i 6 § andra stycket aktiebolagslagen, är firmalagens registreringsföreskrifter tillämpliga på understödsförenings firma. Detsamma gäller utan särskild föreskrift firmalagens allmänna regler om bifirma.

Som följd av ändringarna i 100 § lagen om ekonomiska föreningar har vidtagits en redaktionell ändring i 65 §.

9 Hemställan

Jag hemställer, att lagrådets yttrande över förslagen till

1. firmalag,
2. handelsregisterlag,
3. prokuralag,
4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644),
6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens,
7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar,
9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar,
10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse,
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,

13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
 14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
 15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479),
 16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar
- inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 1
Firmautredningens förslag

1 Förslag till

Firmalag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §

Med firma förstås i denna lag det namn varunder näringsidkare driver sin verksamhet och som han vid därvid förekommande underskrifter tecknar.

Vad som sägs om firma skall även gälla särskilt namn under vilket aktiebolag eller ekonomisk förening driver del av verksamheten (*bi-firma*).

2 §

Ensamrätt till firma vinnes genom att firman registreras enligt vad därom i denna lag föreskrives och eljest för olika slag av firma särskilt stadgas.

Har firma blivit inarbetad äger innehavaren ensamrätt även utan registrering.

Genom inarbetning förvärfvas ensamrätt jämväl till annat för näringsverksamhet använt kännetecken. Vad i denna lag sägs om inarbetad firma skall äga motsvarande tillämpning på kännetecken som nu sagts.

Firma anses inarbetad, om den här i riket är allmänt känd bland dem till vilka verksamheten riktar sig.

3 §

Envar må i näringsverksamhet använda sitt släktnamn som firma, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade kännetecken.

Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att hans släktnamn, även om han icke använder det som firma, av annan obehörigen användes som sådant kännetecken.

4 §

Rätt till kännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken såsom firma.

Rätt till registrerad firma gäller inom område för vilket firman registrerats, med mindre det visas att innehavaren icke kan lida skada eller åsamkas olägenhet genom att annan inom området använder förväxlingsbart kännetecken.

På grund av inarbetning gäller rätt till firma inom område där inarbetningen består.

5 §

Kännetecken anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse verksamhet av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet kunna åberopas:

a) till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, såframt med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller

b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av den verksamhet, om vilken är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

6 §

Vid avgörande av tvist om rätt till kännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall företräde givas den som kan åberopa tidigaste rättsgrund, där ej annat följer av vad nedan i 7 § sägs.

7 §

Har firma inarbetats, må rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, såframt innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot användningen av firman.

I fall som avses i första stycket må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att något av kännetecknen eller båda må användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Om registrering av firma

8 §

Om register där olika slag av firma registreras är särskilt stadgat.

För registrering av firma skall, utom vad sålunda är för olika fall föreskrivet, gälla vad nedan i 9—13 §§ sägs.

9 §

Firma som registreras skall vara ägnad att uppfattas som beteckning för en bestämd verksamhet. Detta villkor skall icke i och för sig anses vara uppfyllt om firma enbart består av allmän benämning på verksamhetens art eller däri utbjuden vara eller tjänst eller enbart utgöres av ortnamn som brukas i den allmänna samfärdseln eller förvaltningen eller annat dylikt namn.

Vid bedömande av om firma uppfyller villkoret i första stycket skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tid och omfattning firman varit i bruk. Vid bedömningen skall bortses från beståndsdel som utgöres av sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening eller förkortning därav.

Firma som enbart består av bokstäver eller siffror må registreras endast om firman blivit inarbetad.

10 §

Firma må ej registreras om den är ägnad att vilseleda allmänheten.

11 §

Firma må ej registreras:

1. om i firman utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell beteckning, som enligt lag eller författning icke må obehörigen brukas som firma, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2. om firman eljest strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse;

3. om firman innehåller eller består av något, som är ägnat att uppfattas såsom annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, där namnet uppenbarligen icke åsyftar någon sedan länge avlidnen, eller ock såsom beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning;

4. om firman innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad, eller ock såsom särskilt skapat namn i sådant verk, där namnet är allmänt känt;

5. om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares namn, med annans firma eller varumärke, som registrerats efter tidigare ansökan, eller med annans firma eller varukännetecknen, som eljest åtnjuter skydd då ansökan om registrering göres; eller

6. om firman i annat fall än som avses i punkt 5 ovan är förväxlingsbar med firma, varukännetecknen eller i 2 § tredje stycket avsett kännetecknen, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk.

I fall som avses under 3, 4, 5 och 6 må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och hinder enligt första stycket eller enligt 10 § eljest ej möter.

12 §

Firma må registreras i översättning. Vad som stadgas om firma skall äga tillämpning även på översättningen.

13 §

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande.

Om överlåtelse

14 §

Firma må överlätas i samband med överlåtelse av näringsverksamhet.

Överlåtelse av verksamheten innefattar rätt till firman, där ej annat avtalats. Innehåller firman överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning.

Avträdes dödsbo, vari ingår rätt till firma som innehåller den avlidnes släktnamn, till förvaltning av boutredningsman må denne icke överlåta firman utan samtycke av dödsbodelägarna.

15 §

Rätt till firma må ej tagas i mät.

Avträdes firmainnehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet. Innehåller firman gäldenärens eller, vid han-

delsbolags konkurs, delägares släktnamn skall vad nu sagts icke äga tillämpning; dock må konkursboet använda firman under den tid verksamheten fortsättes för konkursboets räkning.

Om förbud mot användning av vilseledande firma

16 §

Om firma efter överlåtelse är vilseledande i den nye innehavarens verksamhet, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda firman.

Sådant förbud må ock eljest meddelas, där firma är vilseledande eller innehavare av firma eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Talan enligt denna paragraf må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som lider förfång av firmans användning ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.

17 §

I samband med utdömande av vite äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som i strid mot förbud enligt 16 § anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att den icke längre är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras.

Egendom som avses i första stycket må i avbidan på förordnande som där sägs tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om registrerings upphörande m. m.

18 §

Om firma registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas eller ändring av registreringen föreskrivas, där ej enligt 7 § rätt till firman likväl må bestå.

Registrering må ock hävas eller ändring därav föreskrivas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om firman förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse, så ock om firman icke varit i bruk under de två senaste åren.

19 §

Om hävande och om ändring av registrering må envar som lider förfång av registreringen föra talan vid domstol mot firmainnehavaren. Talan som grundas på stadgande i 9 eller 10 §, 11 § 1 och 2 eller 18 § andra stycket, må ock föras av myndighet som Konungen bestämmer ävensom av sammanslutning av berörda näringsidkare.

20 §

Sedan dom om registrerings hävande vunnit laga kraft skall firman avföras ur registret. Domstolen må dock i samband med registrerings hävande förordna att med firmans avförande ur registret skall anstå under tid som kan åtgå för antagande och registrering av ny firma.

Sedan dom om ändring av registrering vunnit laga kraft skall den nya eller ändrade firman införas i registret.

Ansvar och ersättningskyldighet m. m.

21 §

Gör någon intrång i rätt till kännetecken enligt 4—7 §§ (*firmaintrång*), och sker det uppsåtligen, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

22 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till firmaintrång skall ersätta av intrånget föranledd skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.

23 §

Grundas talan om firmaintrång på registrering, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 21 § icke äga tillämpning. För tid som nu sagts skall icke heller 22 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen.

24 §

Talan om ersättning enligt 22 § må endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, skall rätten till ersättning vara förlorad.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må, där anspråk grundas på registrering, talan föras om intrång som skett före registreringsdagen, om talan väckes inom ett år från nämnda dag.

25 §

På yrkande av den som lidit firmaintrång äger rätten efter vad som finnes skäligt förordna, att firma som obehörigen anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller så ändras, att missbruk därav ej kan ske. Kan sådan åtgärd ej ske annorledes, må förordnas, att egendom varå firman anbragts skall förstöras eller på visst sätt ändras. I sådant fall äger rätten ock, på yrkande, förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.

Här avsedd egendom må, där brott som avses i 21 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i brottmål i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

26 §

Har registrering av firma hävts eller ändrats genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 21—25 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.

Föres talan om intrång i rätten till registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen är ogiltig, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om hävande eller ändring av registreringen slutligen avgöres. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

27 §

Talan om fastställelse, huruvida rätt till firma består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

28 §

Innan beslut om ändring av registrering enligt 7 eller 18 § meddelas, skall domstolen inhämta yttrande av registreringsmyndigheten huruvida hinder möter mot registrering av den nya eller ändrade firman.

Dom i mål om firmaintrång eller i mål, som avses i 16, 19 eller 27 §, skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket. Angår målet firma som registrerats av annan myndighet än patent- och registreringsverket skall avskrift av domen jämväl översändas till sådan myndighet.

Särskilda bestämmelser

29 §

Sveriges riksbank, Postbanken, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan samt rikets landshypoteksföreningar, stadshypoteksföreningar och bostadskreditföreningar ävensom annan inrättning eller sammanslutning för vilken Konungen fastställt firma äger ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag.

Samfällighet eller annan sammanslutning som enligt vad därom är särskilt stadgat gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar äger jämväl ensamrätt till sin firma efter vad i första stycket sägs.

30 §

Vid underskrift med firma skall firmatecknare underskriva sitt namn. Då bifirma användes såsom underskrift, bör aktiebolagets eller den ekonomiska föreningens firma tillfogas. Firma bör utskrivas i sin helhet och anbringas med stämpel, skrivmaskin eller på liknande sätt.

Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg, som anger det ändrade förhållandet.

Om firmateckning gäller i övrigt vad därom är särskilt stadgat.

31 §

Konungen äger förordna att en förteckning för hela riket över registrerade firmor skall upprättas av myndighet som Konungen bestämmer. Närmare föreskrifter om denna förteckning och dess utgivande och översändande till vissa myndigheter meddelas jämväl av Konungen.

I kraftträdande- och övergångsbestämmelser

32 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969; dock må dessförinnan bestämmelser meddelas av Konungen enligt vad i 31 § är stadgat.

33 §

Genom denna lag upphäves 52 § varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644).

34 §

Den nya lagen skall i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas äga tillämpning jämväl på firma som registrerats före lagens ikraftträdande.

Har ansökan om registrering gjorts före nya lagens ikraftträdande men icke dessförinnan avgjorts genom laga kraft ägande beslut, skall ansökningen behandlas och avgöras enligt den nya lagen.

35 §

Ensamrätt på grund av ibruktagande före nya lagens ikraftträdande upphör, om firma icke registrerats eller blivit inarbetad inom två år därefter. Vad nu sagts äger icke tillämpning på firma som består av innehavarens släktnamn eller firma för försäkringsbolag som avses i 349 § d) lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse.

36 §

Registrering som meddelats enligt äldre lag må hävas eller ändras enligt 18 § första stycket nya lagen endast såframt jämväl förbud jämlikt äldre lag kunnat utfärdas mot firmans användande.

37 §

Beträffande ersättning för firmaintrång som ägt rum innan lagen trätt i kraft skall gälla, utom vad som finnes stadgat om tioårig preskription, att talan är förlorad om den ej väckes senast år 1973.

Vad i 26 § föreskrives skall äga motsvarande tillämpning med avseende å intrång som nu sagts.

2 Förslag till

Lag om handelsregister

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Handelsregister föres hos länsstyrelsen.

Konungen äger förordna, att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län.

Vad i denna lag sägs om län äger motsvarande tillämpning i fråga om område för vilket föres gemensamt handelsregister.

2 §

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt stiftelse och ideell förening som idka näring.

Handelsbolag skall söka registrering innan bolaget börjar sin verksamhet.

Enkelt bolag må införas i handelsregister i den ordning som stadgas för handelsbolag och är sedan att anse som handelsbolag.

3 §

Har prokura meddelats av näringsidkare som blivit registrerad enligt denna lag må prokuran införas i handelsregister vari huvudmannen intagits.

4 §

Ansökan om registrering av handelsbolag skall göras av samtliga bolagsmän.

Ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras av styrelsen.

Prokura registreras på ansökan av huvudmannen. Är huvudmannen handelsbolag skall ansökan göras av samtliga bolagsmän.

5 §

Näringsidkare intages i handelsregister under den firma varunder han ämnar driva sin verksamhet. För registrering av firman skall, utom vad därom i firmalagen är stadgat, gälla vad nedan i 6 och 7 §§ sägs.

6 §

Handelsbolags firma skall utvisa, att delägarna äro flera. Finnes kommanditdelägare, skall firman innehålla ordet kommanditbolag.

7 §

Firma skall skilja sig från annan i samma register förut införd firma även om firmorna icke avse verksamhet av samma eller liknande slag.

8 §

Prokura som skall intagas i handelsregister må icke innehålla annan begränsning eller annat förbehåll än som medgivits i 1 eller 2 § lagen om prokura.

9 §

Ansökan om registrering av enskild näringsidkare och handelsbolag skall göras hos länsstyrelsen i det län, där verksamheten skall drivas eller, om verksamheten skall drivas inom flera län, hos länsstyrelsen i det län, där huvudkontor skall inrättas.

Ansökan om registrering av stiftelse och ideell förening skall göras hos länsstyrelsen i det län, där stiftelsens eller föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Utan hinder av vad i första och andra styckena sägs må näringsidkaren söka registrering även i handelsregister för annat län, där verksamheten är avsedd att drivas.

10 §

Enskild näringsidkarens ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) näringsidkarens firma,
- 2) näringsidkarens fullständiga namn och hemvist,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning, samt
- 4) den ort, där huvudkontor skall inrättas, ävensom kontorets post-adress.

11 §

Handelsbolags ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) bolagets firma,
- 2) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 3) den ort, där huvudkontor skall inrättas och kontorets postadress,
- 4) bolagsmännens fullständiga namn och hemvist, samt
- 5) av vem och huru bolagets firma skall tecknas, där ej denna befo-
genhet skall utövas av varje bolagsman för sig.

Ansökan av kommanditbolag skall dessutom innehålla uppgift om vilken eller vilka av bolagsmännen som äro kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

12 §

Stiftelses ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) den firma under vilken stiftelsen skall idka näring,
- 2) stiftelsens eget namn, om det ej sammanfaller med firman,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 4) den ort, där stiftelsens styrelse har sitt säte,
- 5) stiftelsens postadress samt styrelseledamöternas och, där supplean-
ter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist, ävensom
- 6) av vem och huru stiftelsens eget namn tecknas, där ej denna be-
fogenhet tillkommer styrelsen ensam.

13 §

Ideell förenings ansökan skall innehålla uppgift om

- 1) den firma under vilken föreningen skall idka näring,
- 2) föreningens eget namn, om det ej sammanfaller med firman,
- 3) näringsverksamhetens art och geografiska omfattning,
- 4) den ort, där föreningens styrelse har sitt säte,
- 5) föreningens postadress samt styrelseledamöternas och, där supple-
anter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist, ävensom
- 6) av vem och huru föreningens eget namn tecknas, där ej denna be-
fogenhet tillkommer styrelsen ensam.

14 §

Ansökan om registrering av prokura skall innehålla uppgift om den firma för vilken prokuran skall gälla och om prokuristens fullständiga namn och hemvist.

15 §

Har ej firmatecknare på ansökan om registrering skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen. Sådan bilaga fordras ej om firmatecknaren på annat sätt hos registreringsmyndigheten styrker sin namnteckning.

16 §

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner registreringsmyndigheten annat hinder föreliggande för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande el-

ler vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist skall ansökningen avskrivast. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökningen och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningen avslås, om anledning ej förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

17 §

Har ansökan om näringsidkares registrering bifallits, skola firman och övriga i 10—13 §§ föreskrivna uppgifter införas i registret.

Bifalles ansökan om registrering av prokura, skola prokuran och de i 14 § angivna uppgifterna om prokuristen införas i registret under den firma för vilken prokuran skall gälla.

18 §

Upphör näringsidkaren med sin verksamhet eller överlåtes verksamheten eller sättes den under likvidation eller sker eljest ändring i förhållande som registrerats, skall anmälan härom ofördröjligen göras. Har rätten utsett likvidator i handelsbolag, skall dennes namn och hemvist anmälas.

Anmäles bemyndigande att teckna näringsidkarens firma skall vad i 15 § finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

19 §

Anmälan enligt 18 § skall, i den mån ej annat följer av vad nedan i denna paragraf är stadgat, göras i den ordning som föreskrives för ansökan om registrering.

Har enskild näringsidkare avlidit åligger anmälningsskyldigheten för dödsfallet den som har vård om boet.

Om bolagsman avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Har rätten utsett likvidator i bolaget, åligger skyldigheten honom. Bolagsman som avgått ur bolaget har rätt att göra anmälan om avgången. Återkallelse av prokura må anmälas av varje bolagsman, som ej är utesluten från rätten att företräda bolaget.

Sker beträffande stiftelse eller ideell förening ändring i styrelsens sammansättning eller i fråga om rätten att teckna stiftelsens eller föreningens eget namn eller ändras styrelseledamöters eller styrelsesuppleanters hemvist eller stiftelsens eller föreningens postadress skall styrelsens ordförande göra anmälan därom. I fall som nu sagts har den som beröres av anmälningen rätt att göra anmälan.

Överlåtes näringsverksamhet skall anmälan därom göras av den nye innehavaren. Vid anmälningen skall dennes rätt till firman styrkas.

20 §

Göres efter det näringsidkare registrerats anmälan för registrering enligt denna lag, skall där registrering beviljas vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

Inträder någon som delägare i enskild näringsidkares verksamhet eller utträder delägare ur handelsbolag eller har enskild näringsidkare avlidit och fortsättes verksamheten av hans dödsbodelägare, må anmälan härom, utan hinder av vad i 6 § är stadgat, införas under den i registret

för verksamheten registrerade firman. Skall bolagsman i fall som nu sagts vara kommanditdelägare, gäller dock vad i 6 § är föreskrivet om kommanditbolags firma.

21 §

Om avförande av firma ur registret och om ändring av registrering, sedan dom om hävande eller ändring av firmaregistrering vunnit laga kraft, är stadgat i firmalagen.

Har i annat fall än som avses i första stycket genom lagakraftvägande dom förklarats, att en i registret gjort inskrivning ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att eljest visst förhållande varom inskrivning skett ej föreligger, skall i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret. Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma skall anteckning ske ändå att domen ej vunnit laga kraft. Dom i fall som här avses skall i avskrift tillställas registreringsmyndigheten genom domstolens försorg.

Rörande beslut om avträdande av näringsidkarens egendom till konkurs eller om inledande för näringsidkaren av ackordsförhandling utan konkurs skall meddelande samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg översändas för registrering. Då konkurs avslutats åligger det konkursdomaren att för registrering ofördröjligen översända meddelande därom.

Har, sedan i registret gjorts anteckning om beslut som avses i tredje stycket första punkten, av överrätt förklarats att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan av konkursdomaren i registret göras anteckning enligt vad i andra stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört gäller även vad nu är sagt, om den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

22 §

Har i handelsregister införd näringsidkare icke under de tio sista åren inkommit med någon anmälan till registret och föreligger anledning till antagande att han upphört med sin näringsverksamhet, skall registreringsmyndigheten genom skrivelse till denne eller på annat lämpligt sätt förhöra sig, huruvida verksamheten fortfarande utövas. Vinnes ej upplysning att verksamheten fortgår, skall myndigheten genom kungörelse i allmänna tidningarna och tidning med allmän spridning inom den ort, där huvudkontor skall finnas eller, om näringsidkaren är stiftelse eller ideell förening, där styrelsen skall hava sitt säte, anmana näringsidkaren att inom viss tid låta sig avhöra. Om ej före fristens utlopp upplysning erhålles att verksamheten alltjämt utövas, skall den anses som upphörd och näringsidkaren avföras ur registret.

Föreligga tillförlitliga upplysningar därom att näringsidkaren upphört med sin näringsverksamhet och icke ämnar återupptaga denna, må registreringsmyndigheten utan att iakttaga föreskrifterna i första stycket andra punkten genast förklara att verksamheten skall anses upphörd och avföra näringsidkaren ur registret.

23 §

Vad i registret införes, med undantag av meddelande om konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs varom förmäles i 21 § tredje stycket, skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen

kungöras i allmänna tidningarna och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas.

Där i annat fall än i 21 § fjärde stycket sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

24 §

Det som i enlighet med denna lag blivit infört eller antecknat i handelsregister och kungjort i ortstidning skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den som visas hava ägt vetskap därom.

25 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden om det gått honom emot. Talan föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

26 §

Om talan om hävande eller ändring av firmaregistrering är stadgat i firmalagen.

Menar någon i annat fall än som avses i första stycket, att en i handelsregister verkställd registrering länder honom till förfång, må talan om registreringens hävande samt om skadestånd föras vid domstol.

27 §

Närmare bestämmelser rörande ansökan om registrering, om kungörande i registreringsärende samt om handelsregister och dess förande ävensom övriga föreskrifter, som må finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Ansökan och anmälan skall vara åtföljd av avgift till belopp, som Konungen föreskriver.

28 §

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller föreskriven registrering av firma hävts, försummar att göra ny ansökan eller anmälan, dömes till böter.

Till böter dömes även den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller i handling, som fogas därvid.

29 §

Vad i denna lag är föreskrivet skall ej äga tillämpning på:

1. stiftelser, vilka enligt vad därom är särskilt stadgat skola intagas i aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller bankregistret; samt

2. föreningar, vilka äga bestå såsom registrerade föreningar enligt 4 § 1 mom. lagen den 1 juni 1951 (nr 309) angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Firna som registrerats enligt lagen den 13 juli 1887 (nr 42) angående handelsregister, firma och prokura må utan hinder av vad i 7 § nya lagen sägs bibehållas oförändrad. Om näringsidkare kunna förblandas vid registrrets handhavande äger registreringsmyndigheten dock att i registret inom parentes tillägga en särskiljande Ortsbestämning.

3 Förslag till

Lag om prokura

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Har näringsidkare som blivit införd i handelsregister åt annan givit fullmakt, som uttryckligen förklarats vara prokura, eller har han på annat sätt angivit någon såsom sin prokurist, äger denne att i allt vad som hör till huvudmannens näringsverksamhet handla på hans vägnar och teckna hans firma; dock må prokuristen ej utan särskilt bemyndigande överlåta eller inteckna huvudmannens fasta egendom.

Skriftlig prokura medför behörighet för prokuristen att företräda huvudmannen inför domstolar och andra myndigheter.

Om registrering av prokuran är stadgat i lagen om handelsregister.

2 §

Prokura må meddelas flera personer på sådant sätt att den endast kan begagnas av dem gemensamt (kollektivprokura).

3 §

Den befogenhet som enligt denna lag tillkommer prokurist kan icke med laga verkan mot tredje man som är i god tro inskränkas till viss tid eller på annat sätt begränsas.

4 §

Prokurist bör teckna firman med ett tillägg som angiver prokurauppdraget (per prokura, p. p. eller annan förkortning av dessa ord). Om hur firmateckningen i övrigt skall ske är stadgat i firmalagen.

5 §

Prokurist må icke överlåta prokuran på annan person.

6 §

Prokura kan när som helst återkallas. Huvudmannens död medför ej att prokuran upphör att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

*Bilaga 2*De remitterade förslagen¹**1 Förslag till****Firmalag**

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §

Firma är den benämning under vilken näringsidkare driver sin verksamhet. Drives del av verksamheten under särskild benämning, utgör denna bifirma. Vad i denna lag sägs om firma gäller även bifirma.

Annat kännetecken som näringsidkare jämte firma använder för sin verksamhet benämnes sekundärt kännetecken.

Firma och sekundärt kännetecken kallas gemensamt näringskännetecken.

Rätt till firma m. m.

2 §

Näringsidkare förvärfvar ensamrätt till firma genom registrering eller inarbetning. Ensamrätt till sekundärt kännetecken förvärfvas genom inarbetning.

Firma registreras enligt bestämmelserna i denna lag och vad i annan författning kan vara särskilt föreskrivet om registrering av visst slags firma.

Näringskännetecken anses inarbetat, om det är allmänt känt bland dem till vilka näringsidkarens verksamhet riktar sig.

3 §

Ensamrätt till registrerad firma innebär, att annan än innehavaren ej får använda ett med firman förväxlingsbart näringskännetecken inom det område för vilket firman registrerats, om det ej visas att innehavaren icke kan lida skada därav.

Ensamrätt till näringskännetecken på grund av inarbetning innebär, att annan än innehavaren ej får använda ett med dennes kännetecken förväxlingsbart näringskännetecken inom det område där inarbetningen består.

4 §

Näringsidkare får utan registrering och oberoende av inarbetning använda sitt släktnamn som näringskännetecken, om icke detta är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade närings- eller varukännetecken.

Inom område där näringsidkare enligt vad i första stycket sägs använder sitt släktnamn som näringskännetecken får annan ej använda ett med namnet förväxlingsbart näringskännetecken.

¹ Jfr fotnot s. 198.

5 §

Inom område där näringsidkare enligt 3 § åtnjuter skydd för näringskännetecken får annan ej obehörigen använda näringskännetecken som är förväxlingsbart med näringsidkarens släktnamn eller skyddade varumärke.

6 §

Kännetecken anses förväxlingsbara endast om de avser verksamhet av samma eller liknande slag.

Även i annat fall får dock förväxlingsbarhet åberopas till förmån för

1. kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, om med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill,

2. kännetecken, som är inarbetat, om med hänsyn till verksamhetens särskilda art användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle minska det förras goodwill.

7 §

Vid tvist om rätt till kännetecken som är förväxlingsbara har den företrädare som kan åberopa tidigaste rättsgrund, om ej annat följer av 8 §.

8 §

Har näringskännetecken inarbetats, får rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, om innehavaren av den äldre rätten ej inom rimlig tid inskridit mot användningen av det förstnämnda kännetecknet.

I fall som avses i första stycket kan domstol på yrkande av part efter vad som är skäligen föreskriva, att något av kännetecknen eller båda får användas endast på särskilt sätt, såsom med tillfogande av ortsanivelse eller med annat förtydligande.

Registrering av firma

9 §

Firma registreras endast om den är ägnad att särskilja innehavarens verksamhet från andras.

Vid bedömning av om firma har särskiljningsförmåga skall hänsyn tagas till den tid och omfattning firman varit i bruk. Består firma enbart av allmän benämning på verksamhetens art eller på däri utbudena vara eller tjänst eller utgöres den enbart av allmänt brukat ortnamn eller annat dylikt namn, skall firman i och för sig ej anses ha särskiljningsförmåga. Ingår i firma sådan beteckning som aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening eller förkortning därav, skall vid bedömningen bortses från denna.

Firma som består enbart av bokstäver eller siffror, vilka icke kan uppfattas som ord, registreras endast om firman är inarbetad.

10 §

Firma registreras ej

1. om firman eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i firman utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell benämning eller förkortning, som enligt lag eller annan författning icke obehörigen får användas som firma, eller något som lätt kan förväxlas därmed,

3. om firman i annat fall är ägnad att vilseleda allmänheten,

4. om firman innehåller något som är ägnat att uppfattas som annans släktnamn, konstnärnamn eller likartat namn, såvida ej namnet uppenbarligen avser någon sedan länge avliden person, eller är ägnat att uppfattas som benämning på stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning,

5. om firman innehåller något som är ägnat att uppfattas som titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk och titeln är egenartad, eller om firman innehåller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk,

6. om firman är förväxlingsbar med annan näringsidkares släktnamn eller skyddade närings- eller varukännetecken,

7. om firman i annat fall är förväxlingsbar med närings- eller varukännetecken, som vid tiden för ansökningen användes av annan, samt ansökan gjorts med vetskap härom och sökanden ej använt sin firma innan det andra kännetecknet togs i bruk.

Utän hinder av bestämmelserna i första stycket 4—7 får registrering ske, om den vars rätt är i fråga medger det och hinder ej föreligger enligt första stycket 1—3.

11 §

Firma får registreras på två eller flera språk, under förutsättning att lydelseerna överensstämmer till sitt innehåll. Vad i denna lag sägs om firma skall äga tillämpning på envar av lydelseerna.

12 §

Registrering gäller från den dag då ansökan kom in till registreringsmyndigheten.

Överlåtelse av firma m. m.

13 §

Firma får överlätas endast i samband med överlåtelse av den näringsverksamhet i vilken firman användes.

Överlåtelse av verksamheten omfattar även firman, om ej annat avtalats. Detta gäller dock ej om firman innehåller överlåtarens eller, vid överlåtelse av handelsbolags verksamhet, bolagsmans släktnamn.

Ingår i dödsbo firma som innehåller den avlidnes släktnamn, får botredningsman ej överlåta firman utan samtycke av dödsbodelägarna.

14 §

Firma får ej tagas i mät. Försättes innehavaren i konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet, om ej firman innehåller gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, bolagsmans släktnamn. Firma som ej ingår i konkursbo får likväl användas under den tid verksamheten fortsättes för boets räkning.

Förbud mot användning av näringskännetecken

15 §

Om näringskännetecken eller dess användning strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande, kan domstol vid vite förbjuda innehavaren att använda kännetecknet.

Sådant förbud får även meddelas, om någon gör intrång i annans rätt till näringskännetecken (*firmaintrång*). Härvid förelagt vite får dock ej utdömas, om för samma intrång dömts till straff enligt 18 §.

Talan om förbud får föras av var och en som lider förfång av kännetecknet eller dess användning. Talan om förbud enligt första stycket får föras även av myndighet som Konungen bestämmer och av sammanslutning av berörda näringsidkare.

Talan om utdömande av vite föres av den som ansökt om förbudet eller, om detta meddelats enligt första stycket, av myndighet som Konungen bestämmer.

Hävande av registrering

16 §

Har firma registrerats i strid mot denna lag eller mot vad i annan författning är föreskrivet om firma och föreligger alltjämt hinder mot registrering, kan domstol häva registreringen, om ej rätten till firman ändå skall bestå enligt 8 §.

Registrering får även hävas,

1. om innehavaren upphört att vara näringsidkare,
2. om firman förlorat sin särskiljningsförmåga,
3. om firman blivit stridande mot goda seder eller allmän ordning,
4. om firman blivit vilseledande,
5. om firman ej varit i bruk under de senaste fem åren och innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet att använda firman.

Talan om hävande av registrering får föras av var och en som lider förfång av registreringen. Talan som ej grundas på 10 § första stycket 4—7 får föras även av myndighet som Konungen bestämmer och av sammanslutning av berörda näringsidkare.

17 §

Sedan dom om hävande av registrering vunnit laga kraft, skall firman avföras ur registret. I domen kan dock förordnas, att firman får stå kvar i registret under viss tid som skäligen behövs för att antaga ny firma och ansöka om dess registrering.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m

18 §

Den som uppsåtligen gör firmaintrång dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Avser intrånget firma som är skyddad enbart på grund av registrering, skall icke dömas till straff för det intrång som skett före registreringsdagen.

Efter utdömande av vite som förelagts enligt 15 § andra stycket får ej dömas till straff för det intrång som avsågs med vitesförbudet.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

19 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör firmaintrång skall ersätta den skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, kan ersättningen jämkas.

Avser intrånget firma som är skyddad enbart på grund av registrering, skall ersättning för det intrång som skett före registreringsdagen utgå endast om intrånget gjorts uppsåtligen.

Rätt till ersättning för skada preskriberas, om talan ej väckes inom fem år från det skadan uppkom. Rätten till ersättning med anledning av intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering preskriberas dock icke i något fall tidigare än ett år från registreringsdagen.

20 §

Vid överträdelse av vitesförbud som meddelats enligt 15 § första stycket kan domstol efter vad som är skäligt förordna, att näringskännetecknen, som i strid mot förbudet anbragts på skylt, vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dyligt, skall utplånas eller ändras så att det ej längre strider mot goda seder eller allmän ordning eller är vilseledande. Kan sådan åtgärd ej ske utan att egendom på vilken kännetecknet anbragts förstöres eller ändras på visst sätt, får förordnas därom.

Vid överträdelse av vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket eller annars vid firmaintrång kan domstol på yrkande av den som lidit intrånget efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång besluta om åtgärd som anges i första stycket eller förordna, att egendomen skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget.

Om vitesförbud överträtts eller om brott enligt 18 § skäligen kan antagas föreligga, får egendom som avses i första eller andra stycket tagas i beslag i avbidan på förordnande som sägs där. Därvid gäller i tillämpliga delar föreskrifterna om beslag i brottmål.

21 §

För intrång i firma som är skyddad enbart på grund av registrering får ej dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 18—20 §§ sedan registreringen hävts genom dom som vunnit laga kraft.

22 §

Föres talan om intrång i registrerad firma och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen bör hävas, skall domstolen på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall domstolen i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

23 §

Talan om fastställelse, huruvida rätt till näringskännetecknen består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, får av domstol upptagas till prövning, såvida ovisshet råder om

förhållandet och denna medför förfång för käranden.

Grundas rätt till firma enbart på registrering och göres vid fastställsetalan gällande att registreringen bör hävas, äger 22 § motsvarande tillämpning.

24 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om förbud mot användning av näringskännetecken, om hävande av firmaregistring, om firmaintrång eller om fastställelse enligt 23 §, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

25 §

Dom eller slutligt beslut i mål om förbud mot användning av firma, om hävande av firmaregistring, om firmaintrång eller om fastställelse enligt 23 § skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till patent- och registreringsverket samt till annan berörd registreringsmyndighet.

Firmateckning m. m.

26 §

Firmateckning sker genom tydlig angivelse av den fullständiga firman och underskrift med namn av firmatecknare. Vid teckning av bifirma anges även firman för hela verksamheten.

Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg som anger det ändrade förhållandet.

Om firmateckning gäller i övrigt vad i andra författningar är särskilt föreskrivet för olika slag av firma.

27 §

Sveriges riksbank, Postbanken, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, rikets landhypoteksföreningar och stadshypoteksföreningar samt annan inrättning eller sammanslutning för vilken Konungen fastställt firma har ensamrätt till denna som om firman blivit registrerad enligt denna lag. Motsvarande gäller samfällighet eller annan sammanslutning som på föreskrivet sätt gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar, om verksamheten drives under särskild benämning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2. Ansökan om registrering som gjorts före ikraftträdandet prövas enligt äldre lag, om ej sökanden begär att den nya lagen tillämpas.

3. Den nya lagen äger tillämpning även på firma som registrerats enligt äldre lag. I fråga om sådan firma gäller dock punkterna 4 och 6 nedan.

4. Registrering som skett före ikraftträdandet får hävas enligt 16 § första stycket endast om förbud mot firmans användning kunnat meddelas enligt äldre lag.

5. Ensamrätt som grundas på att näringskännetecken tagits i bruk före den nya lagens ikraftträdande upphör vid utgången av år 1975, om kännetecknet ej registrerats eller blivit inarbetat dessförinnan. Detta gäller dock ej firma som består av innehavarens släktnamn eller firma

för försäkringsbolag som avses i 349 § d) lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse.

6. Beträffande rätt till ersättning för firmaintrång som har skett före den nya lagens ikraftträdande gäller, förutom bestämmelserna i förordningen (1862: 10 s. 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer, att rätten är förlorad, om talan ej väckes före utgången av år 1978 eller vid den senare tidpunkt som kan följa av 19 § tredje stycket andra punkten nya lagen.

7. Bestämmelserna i 21 § nya lagen äger motsvarande tillämpning i fråga om intrång som har skett före ikraftträdandet.

2 Förslag till

Handelsregisterlag

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Handelsregister föres hos länsstyrelsen.

Konungen kan förordna, att handelsregister skall föras gemensamt för två eller flera län. Vad i denna lag sägs om län gäller i sådant fall det område för vilket gemensamt handelsregister föres.

2 §

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse, om skyldighet att föra handelsböcker följer med verksamheten.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrives för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat enkelt bolag.

3 §

Enskild näringsidkare och handelsbolag registreras hos länsstyrelsen i det län där verksamheten skall drivas. Skall verksamheten drivas inom flera län, sker registrering hos länsstyrelsen i det län där huvudkontoret skall inrättas.

Ideell förening och stiftelse registreras hos länsstyrelsen i det län där föreningens eller stiftelsens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Utän hinder av vad som sägs i första eller andra stycket får näringsidkaren registreras även i handelsregister för annat län där verksamheten är avsedd att drivas.

4 §

Handelsregistret skall innehålla följande uppgifter om:

Enskild näringsidkare:

1. näringsidkarens firma,
2. näringsidkarens fullständiga namn, bostads- och postadress samt telefon,

3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon.

Handelsbolag:

1. bolagets firma,
2. näringsverksamhetens art,
3. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon,
4. bolagsmännens fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,
5. av vem och hur bolagets firma tecknas, när ej firman får tecknas av varje bolagsman ensam,
6. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Ideell förening och stiftelse:

1. den firma under vilken föreningen eller stiftelsen idkar näring,
2. föreningens eller stiftelsens namn, om det ej sammanfaller med firman,
3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där föreningens eller stiftelsens styrelse har sitt säte samt föreningens eller stiftelsens postadress och telefon,
5. styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,
6. av vem och hur föreningens eller stiftelsens namn tecknas, om ej namnet tecknas av styrelsen ensam.

5 §

Näringsidkare registreras under den firma under vilken han driver sin verksamhet. Firma registreras enligt bestämmelserna i firmalagen (1973: 000) med iakttagande av vad som sägs i 6 och 7 §§ nedan.

6 §

Handelsbolags firma skall innehålla ordet handelsbolag eller, om kommanditdelägare finnes, ordet kommanditbolag. I bifirma får dock ej intagas något av orden handelsbolag eller kommanditbolag.

7 §

Firma skall tydligt skilja sig från annan i samma register förut införd firma, även om firmorna ej avser verksamhet av samma eller liknande slag.

8 §

Har näringsidkare som införts i handelsregister meddelat prokura, får prokuran registreras under näringsidkarens firma. Prokura får dock ej registreras om den innehåller annan begränsning eller annat förbehåll än som medges enligt 1 eller 2 § prokuralagen (1973: 000).

För registrerad prokura skall registret innehålla uppgift om prokuristens fullständiga namn, bostads- och postadress samt telefon.

Har prokuristen särskilt bemyndigande att överlåta huvudmannens

fasta egendom eller tomträtt eller att söka inteckning eller upplåta rättighet i denna, skall registret även innehålla uppgift härom. Detsamma gäller om prokuran meddelats som kollektivprokura.

9 §

Ansökan om registrering av handelsbolag göres av samtliga bolagsmän.

Ansökan om registrering av ideell förening eller stiftelse göres av styrelsen.

Prokura registreras på ansökan av huvudmannen. Är huvudmannen handelsbolag, göres ansökan av samtliga bolagsmän.

10 §

Ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura skall innehålla de uppgifter som Konungen bestämmer.

11 §

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner registreringsmyndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtagna rättelse.

Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall ansökan avskrivras. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggandet.

Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för bifall till ansökan och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökan avslås, om anledning ej föreligger att ge sökanden nytt föreläggande.

Avskrivras eller avslås ansökan, skall registreringsmyndigheten genast skriftligen underrätta sökanden om beslutet och skälen därför.

12 §

Bifalles ansökan om registrering av näringsidkare eller prokura, skall i 4 eller 8 § föreskrivna uppgifter införas i registret.

13 §

Upphör näringsidkare med sin verksamhet eller överlåtes verksamheten eller sättes den under likvidation eller sker i annat fall ändring i fråga om uppgift som registrerats, skall anmälan härom ofördröjligen göras.

Anmälan skall göras i den ordning som gäller för ansökan om registrering, om ej annat följer av vad nedan i denna paragraf sägs eller av vad Konungen bestämmer.

Har enskild näringsidkare avlidit, är den som har vård om boet skyldig att göra anmälan med anledning av dödsfallet. Har delägare i handelsbolag avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Om domstol utsett likvidator i handelsbolag, är han anmälningsskyldig beträffande bolaget. Bolagsman som lämnat bolaget har rätt att göra anmälan om sin avgång. Återkallelse av prokura får anmälas av varje bolagsman som ej är utsluten från rätten att företräda bolaget.

Överlåtes näringsverksamhet, skall anmälan om överlåtelsen göras av den nye innehavaren.

14 §

Har anmälan gjorts enligt 13 §, skall ändringen införas i registret.

15 §

Om förbud mot användning av firma och om hävande av firma-registrering finns bestämmelser i firmalagen (1973: 000).

Menar någon i annat fall att registrering i handelsregister länder honom till förfång, får talan föras mot näringsidkaren om hävande av registreringen och om skadestånd.

16 §

Om avförande av firma ur registret, sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft, finns bestämmelser i firmalagen (1973: 000).

Har i annat fall genom dom som vunnit laga kraft förklarats, att införing i registret ej bort ske eller att beslut som registrerats är ogiltigt eller att i annat fall visst förhållande som registrerats ej föreligger, skall registreringen avföras ur registret. Dom i mål som här avses skall genom domstolens försorg i avskrift sändas till registreringsmyndigheten.

Om bolagsman genom dom skilts från rätten att teckna bolagets firma, skall uppgift härom registreras även om domen icke vunnit laga kraft.

Försättes näringsidkare i konkurs, skall meddelande härom samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg översändas för registrering. Har högre rätt upphävt beslut om konkurs, skall registreringen på anmälan av konkursdomaren avföras. När konkurs avslutats, skall konkursdomaren ofördröjligen översända meddelande härom för registrering.

17 §

Har registrerad näringsidkare ej under de tio senaste åren inkommit med någon anmälan till registret och kan det antagas att han upphört med sin verksamhet, skall registreringsmyndigheten på lämpligt sätt inhämta upplysning huruvida verksamheten fortfarande utövas.

Föreligger tillförlitliga upplysningar om att näringsidkare upphört med sin verksamhet och ej ämnar återupptaga den, kan registreringsmyndigheten genast förklara att verksamheten skall anses ha upphört och avföra näringsidkaren ur registret. Om upplysning ej erhålles att verksamheten fortfarande bedrives, skall myndigheten genom kungörelse som sägs i 18 § anmana näringsidkaren att låta höra av sig inom sex månader från kungörelsens utfärdande. Erhålles ej före fristens utgång upplysning att verksamheten alltjämt bedrives, skall verksamheten anses ha upphört och näringsidkaren avföras ur registret.

18 §

Registrering eller avförande ur registret skall genom registreringsmyndighetens försorg ofördröjligen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och i tidning med allmän spridning inom den ort där näringsverksamheten utövas eller är avsedd att utövas. Vad nu sagts skall ej gälla, när registrering eller avförande sker efter anmälan av konkursdomaren.

19 §

Registrering eller avförande ur registret som kungjorts enligt 18 § skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om ej av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha vetskap därom.

20 §

För registrering skall erläggas avgift som Konungen fastställer.

21 §

Talan mot registreringsmyndighetens beslut enligt denna lag föres genom besvär hos kammarrätt inom två månader från beslutets dag.

22 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i ansökan eller anmälan till registreringsmyndigheten eller i handling som fogas därvid dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som försummar föreskriven ansökan eller anmälan eller, där sådan ansökan eller anmälan avskrivits eller avslagits eller föreskriven registrering hävts, försummar att göra ny ansökan eller anmälan, dömes till böter, högst femhundra kronor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2. Firma som registrerats enligt äldre lag får utan hinder av vad i 6 § nya lagen sägs behållas oförändrad till utgången av år 1983.

3. Firma som registrerats enligt äldre lag får utan hinder av vad i 7 § nya lagen sägs behållas oförändrad. Om näringsidkare däri- genom kan blandas samman vid registrets förande, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande Ortsangivelse eller annat förtydligande.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 22 november 1973.

Närvarande: justitierådet CONRADI, f. d. regeringsrådet ÖHMAN, regeringsrådet PAULSSON, justitierådet FREDLUND.

Enligt lagrådet den 22 mars 1973 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 februari 1973, har Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skall inhämtas över upprättade förslag till

1. firmalag,
2. handelsregisterlag,
3. prokuralag,
4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644),
6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens,
7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar,
9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar,
10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse,
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479),
16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, har den 22 oktober—15 november 1973 inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bo Olof Melin.

Lagrådet yttrar.

Förslaget till firmalag**15 §**

Enligt andra stycket av förevarande paragraf kan domstol vid vite förbjuda användning av näringskännetecken vid firmaintrång. Vidare

gäller enligt 18 § att uppsåtligt firmaintrång är belagt med straff, böter eller fängelse i högst sex månader.

För att dubbla sanktioner för samma intrång skall undvikas innehåller de nämnda paragraferna vissa spärregler. Sålunda stadgas i andra stycket andra punkten av förevarande paragraf att vite, som förelagts vid meddelande av förbud, inte får utdömas, om för samma intrång dömts till straff enligt 18 §. I sistnämnda paragrafs tredje stycke föreskrivs i sin tur, att efter utdömande av vite som förelagts enligt 15 § andra stycket ej får dömas till straff för det intrång som avsågs med vitesförbudet.

Firmautredningens förslag upptog straffsanktion vid firmaintrång men däremot inte någon förbudsregel. I motiveringen för det föreslagna systemet med två sanktionsformer hänvisar föredragande statsrådet bl. a. till att enligt den för några år sedan antagna lagen om otillbörlig marknadsföring vitesförbud får meddelas även för straffbelagd gärning. Emellertid avviker de nyss angivna spärreglerna i firmalagförslaget från det mönster som upptagits i lagen om otillbörlig marknadsföring i syfte att undvika dubbla sanktioner för samma gärning. Enligt sistnämnda lag gäller nämligen att den som överträtt vitesförbud inte dömes till ansvar jämlikt lagen för gärning som omfattas av förbudet. I enlighet med departementschefens uttalande i propositionen (1970: 57 s. 96) ges alltså, då vitesförbud meddelats, vid överträdelse vitet förtråde.

Den i marknadsföringslagen valda regleringen innebär sålunda att om vederbörande myndighet meddelat ett vitesförbud och detta därefter överträdes genom gärning, som även är straffbar enligt lagen, endast den möjligheten står till buds att fullfölja viteslinjen genom yrkande om vitets utdömande. Denna lösning synes naturlig och står väl i överensstämmelse med hittills tillämpade principer om användning av vite och straff som alternativa tvångsmedel. Det synes däremot föga tilltalande att, såsom förslaget till firmalag medger, en näringsidkare, sedan han utverkat ett vitesförbud av domstol, skall ha möjlighet att vid överträdelse av förbudet frånträda viteslinjen och i stället efter angivelse till åtal få den som gjort intrånget dömd till straff. Domstolens beslut om vitesförbud kan i en sådan situation te sig missledande för den mot vilken förbudet riktats och för allmänheten. Firmalagens system synes främst vara förestavat av effektivitetshänsyn. Emellertid torde någon risk knappast föreligga att marknadsföringslagens lösning skulle visa sig mindre smidig och effektiv. Anledning saknas därför att nu frångå den princip som upptagits i sistnämnda lag.

Det förordas sålunda att det remitterade lagförslaget jämkas i överensstämmelse med det anförda. I förevarande paragraf bör andra stycket andra punkten utgå. Därjämte bör 18 § tredje stycket ändras att förslagsvis lyda: "Den som överträtt vitesförbud som meddelats enligt 15 § andra stycket får ej dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet."

Mål om utdömande av vite som förelagts med stöd av bestämmelserna i förevarande paragraf och mål mellan samma parter om meddelande av nytt vitesförbud enligt dessa bestämmelser kan antagas ibland komma att anhängiggöras samtidigt vid samma domstol. Jämlikt 18 § lagen om införande av nya rättegångsbalken skall målet om utdömande av vitet handläggas såsom brottmål. Målet om nytt vitesförbud, som ej kan anses hänförligt till mål om enskilt anspråk i anledning av brott, skall däremot handläggas som tvistemål. Målen kan på grund härav inte handläggas i en rättegång utan att särskild bestämmelse härom meddelas. Att införa en speciell kumulationsregel för de fåtaliga fall som här är ifråga synes emellertid knappast påkallat. Några nämnda olägenheter av att frågan om utdömande av vite och frågan om nytt vitesförbud behandlas i skilda förfaranden torde ej vara att befara.

16 §

I fråga om aktiebolag, ekonomisk förening eller annan dylik juridisk person innebär hävdandet av registreringen ej att den juridiska personen därigenom förlorar sin rättssubjektivitet. Bolaget eller föreningen består alltså som aktiebolag respektive ekonomisk förening men saknar i fortsättningen firma, under vilken verksamheten kan bedrivas. I allmänhet ligger det i bolagets eller föreningens eget intresse att så snart som möjligt få annan firma registrerad. Det är dock inte säkert att så alltid kommer att ske. Med hänsyn härtill kan ifrågasättas, om ej i aktiebolagslagen och andra berörda lagar borde upptas föreskrift om tvångslikvidation för det fall att anmälan om ny firma ej görs sedan viss tid förflutit efter det att den gamla firman avförts ur registret. Spörsmålet bör i vart fall övervägas under arbetet med aktiebolagslagstiftningens reformering.

18 §

I fråga om tredje stycket av förevarande paragraf hänvisas till vad som anförts och förordats vid 15 §.

27 §

Enligt första punkten av förevarande paragraf har vissa statliga inrättningar och med dem jämställda institutioner och sammanslutningar ensamrätt till sitt namn som om registrering skett enligt firmalagen. Motsvarande skall enligt andra punkten gälla samfällighet eller annan sammanslutning som på föreskrivet sätt gjort anmälan om styrelseval eller erhållit fastställelse på reglemente eller stadgar. Enligt remissprotokollet åsyftas här framför allt olika slag av tvångssamfälligheter bildade enligt vissa lagar. Emellertid är den bestämning av associationerna som ges i andra punkten ägnad att leda till missförstånd om vad som avses. Med hänsyn härtill och då något egentligt praktiskt

behov av bestämmelsen knappast torde föreligga, bör den lämpligen kunna utgå.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Det erinras om att tidpunkten för ikraftträdandet av förevarande lagförslag liksom vissa andra tidpunkter i övergångsbestämmelserna måste ändras. Motsvarande gäller i fråga om övriga remitterade lagförslag.

Förslaget till handelsregisterlag

11 och 13 §§

Syftet med det föreslagna fjärde stycket i 11 § är, enligt vad som framgår av vad föredragande statsrådet anför, att den där föreskrivna underrättelseskylldigheten skall gälla även i fall, då registreringsmyndighetens beslut inte utgör sådan myndighetsutövning mot enskild, som avses i 3 § första stycket förvaltningslagen, och alltså bestämmelserna i 17 och 18 §§ samma lag om motivering av beslut och om meddelande till part om innehållet i beslut inte är tillämpliga.

Beträffande de ansökningar, som avses i 11 §, torde registreringsmyndighetens beslut emellertid alltid komma att innebära utövning av sådan befogenhet mot enskild, som avses i 3 § första stycket förvaltningslagen. På grund härav får bestämmelserna i 17 och 18 §§ samma lag förutsättas bli tillämpliga på samtliga beslut enligt 11 §. Fjärde stycket bör därför utgå.

Däremot torde de anmälningsärenden, som avses i 13 §, inte alltid vara av den karaktär att registreringsmyndigheten i dem utövar sådan befogenhet mot enskild, som anges i 3 § första stycket förvaltningslagen. En regel, motsvarande innehållet i 11 § fjärde stycket av förevarande lagförslag, torde dock kunna undvaras för sådana fall.

Av motiven till 11 § framgår, att föreskrifterna i nämnda paragraf om registreringsmyndighetens behandling av ansökan avses skola tillämpas även på anmälningar enligt 13 §. Detta förhållande har emellertid inte kommit till klart uttryck i den föreslagna lagtexten. Lagrådet föreslår därför att 13 § kompletteras i detta hänseende, förslagsvis genom att i andra stycket anges att anmälan göres och handlägges i den ordning som gäller för ansökan om registrering etc.

Vidare må här hänvisas till vad lagrådet under 19 § anför beträffande 13 § första stycket.

Om näringsverksamhet överlåtes utan att firman medföljer, saknas anledning att ålägga den nye näringsidkaren skyldigheten att göra anmälan om själva överlåtelsen till handelsregistret. Sista stycket av 13 § bör därför jämkas att lyda: "Omfattar överlåtelse av näringsverksamhet även firman, skall anmälan om överlåtelsen göras av den nye innehavaren."

Det må emellertid anmärkas att den nye innehavaren av näringsverksamheten ofta är skyldig att göra anmälan till registret enligt 2 §.

14 §

Anteckning i registret får förutsättas skola ske endast om registrering beviljas. Detta bör komma till uttryck i lagtexten. Paragrafen föreslås därför få följande lydelse: "Beviljas registrering i anledning av anmälan enligt 13 §, skall ändringen införas i registret."

19 §

I förevarande paragraf upptas en regel av innebörd att registrering eller avförande ur handelsregistret som kungjorts enligt 18 § skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om ej av omständigheterna framgår, att han varken haft eller bort ha vetskap därom. För tillämpning av denna regel, som har sin motsvarighet i 7 § första stycket Fml, är bl. a. av betydelse hur det registreringssystem till vilket regeln anknyter är utformat. Enligt förslaget skall i princip varje länsstyrelse föra handelsregister för sitt län. Näringsidkare, som avses i nu ifrågasvarande lagförslag, kan enligt 3 § bli registrerad i mer än ett län. Med detta registreringssystem kan det inträffa, att handelsregister för olika län innehåller sinsemellan motstridiga uppgifter om ett och samma förhållande. Ett handelsbolag har t. ex. vidtagit en ändring i rätten att teckna bolagets firma eller återkallat meddelad prokura men ändringen eller återkallelsen har på grund av försummad anmälan från bolagets sida eller av annan orsak endast blivit införd i handelsregistret för något av de län, där bolaget är registrerat. Det får antagas ofta förhålla sig så, att tredje man, som avser att ingå avtal med ett i förslaget avsett företag, inte känner till om företaget är registrerat i mer än ett län. Rimligen kan inte fordras, att tredje man skall vända sig till samtliga myndigheter som för handelsregister för att skaffa sig uppgift om vad som må finnas antecknat i handelsregister beträffande företaget i fråga. Fastmera får normalt anses tillräckligt, att tredje man inhämtar dylik uppgift från handelsregistret i något län där företaget är registrerat. Vanligtvis ligger det närmast till hands, att tredje man härvid vänder sig till handelsregistret i det län, där företagets registrering enligt 3 § är obligatorisk. Har tredje man i handelsregistret för ett län inhämtat uppgift om vad registret beträffande visst förhållande innehåller, kräver hänsyn till omsättningens trygghet att i handelsregister för annat län förekommande registrering av ändring i samma förhållande i regel inte tillmätes betydelse mot honom, med mindre han visas ha ägt vetskap om ändringen. I dylika fall får vid tillämpning av den föreslagna regeln omständigheterna i allmänhet anses vara sådana, att tredje man ej bort äga kännedom om ändringen.

För att så långt möjligt söka förebygga, att handelsregister i olika

län kommer att innehålla skiljaktiga uppgifter om ett och samma förhållande, synes det lämpligt att i 13 § första stycket uttryckligen ange, att anmälan som där avses skall göras till varje länsstyrelse där registrering skett.

21 §

Förslaget måste anses innebära att talan mot registreringsmyndighetens beslut får föras hos kammarrätten inte bara när registrering vägrats eller ansökan om registrering avskrivits utan också när registrering beviljats. I sistnämnda fall torde enligt allmänna regler var och en som lider förfång av registreringen vara taleberättigad. I andra lagar har emellertid rätten att föra besvärstalan mot registreringsmyndighetens beslut i motsvarande fall i huvudsak bestämts så, att talan får föras endast om registrering vägrats. Se exempelvis 206 § tredje stycket aktiebolagslagen och 105 a § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar. Genom en sådan utformning av talerätten undviks att någon, som äger rätt att föra talan vid allmän domstol om hävande av registrering, först för talan i samma hänscende vid förvaltningsdomstol, vilket kan medföra att förvaltningsdomstol och allmän domstol kommer till motsatta resultat. Något skäl synes inte föreligga att välja annan lösning i handelsregisterlagen än i de andra här nämnda lagarna.

Med hänsyn till det anförda föreslås att ifrågavarande bestämmelse ges följande lydelse: ”Talan mot registreringsmyndighetens beslut, varigenom ansökan om eller anmälan för registrering avskrivits eller registrering vägrats, föres hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. I samma ordning föres talan mot beslut enligt 17 §.”

Förslaget till prokuralag

6 §

Enligt utredningens förslag skulle anmälan om återkallelse av en i handelsregistret införd prokura kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och i tidning inom orten (se 23 § i utredningens förslag till lag om handelsregister), och skulle återkallelsen i princip anses ha kommit till tredje mans kännedom, när den hade kungjorts i ortstidningen (24 § samma förslag). Sistnämnda bestämmelse anknöt till vad som gäller enligt 27 § första stycket andra punkten avtalslagen.

Enligt det remitterade förslaget skall däremot prokuraåterkallelsen anses ha i princip kommit till tredje mans kännedom först sedan kungörelse skett i både ortstidning och posttidningen (se 18 och 19 §§ förslaget till handelsregisterlag). Härav föranledd ändring bör då ske i 27 § första stycket andra punkten avtalslagen. I samband därmed bör hänvisningen i styckets första punkt ändras till att avse 13 och 19 §§ handelsregisterlagen (1974: 000).

Förslaget till lag om ändring i lagen om aktiebolag

Utöver de ändringar i aktiebolagslagen som föreslagits i remissprotokollet synes i 195 § 2 och 4 mom. ändring böra vidtagas av motsvarande innebörd som i remissprotokollet föreslagits beträffande 308 § 2 mom. lagen om försäkringsrörelse.

Vidare erinras om att av de i remissförslaget upptagna paragraferna följande ändrats efter det remissen till lagrådet beslöts nämligen 190 och 206 §§ genom SFS 1973: 303, 193 § genom SFS 1973: 222 och 303 samt 202 § genom SFS 1973: 397.

Förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar

Enligt 110 § 7 straffas den som bryter mot vad i ”7 § sista stycket” är stadgat. Enligt förevarande lagförslag lägges till 7 §, efter det gamla sista stycket, ytterligare ett stycke. Den angivna hänvisningen i 110 § 7 bör därför ändras till ”7 § fjärde stycket”.

Förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsrörelse

Det erinras om att av de i förslaget upptagna paragraferna följande ändrats efter det remissen till lagrådet beslöts nämligen 6, 170, 305 och 306 §§ genom SFS 1973: 223 samt 314 § genom SFS 1973: 391.

Förslaget till lag om ändring i lagen om bankrörelse

2 §

Det erinras om att de föreslagna ändringarna av förevarande paragraf tagits upp särskilt i ett lagförslag, som förelagts riksdagen i propositionen 1973: 198.

Förslaget till lag om ändring i lagen om sparbanker

Det erinras om att av de i förslaget upptagna paragraferna 89 §, efter det remissen till lagrådet beslöts, ändrats genom SFS 1973: 389.

Förslaget till lag om ändring i lagen om jordbrukskasserörelsen

4 §

Det erinras om att de föreslagna ändringarna av förevarande paragraf tagits upp särskilt i ett lagförslag, som förelagts riksdagen i propositionen 1973: 198.

Övriga lagförslag m. m.

Förslagen lämnas utan anmärkning.

Här må erinras om att, sedan förevarande förslag till firmalagstiftning m. m. remitterades till lagrådet, Kungl. Maj:t i proposition (1973: 160) till riksdagen framlagt förslag till lag om förvaltning av samfälligheter. Denna torde komma att träda i kraft tidigare än firmalagstiftningen.

I 29 § första stycket lagförslaget om samfälligheter finns bestämmelser om samfällighetsförenings firma. Liksom skett i fråga om motsvarande föreskrifter i annan associationsrättslig lagstiftning bör dessa bestämmelser i anslutning till den nya firmalagens ikraftträdande kompletteras med en hänvisning till firmalagen.

Lagrådet får härjämte erinra om ett uttalande av föredragande statsrådet i nyssnämnda proposition (s. 603) att de i 25 § lagen om förvaltning av samfälligheter gjorda särskilda hänvisningarna till 100 § första och andra styckena lagen om ekonomiska föreningar torde böra ändras i samband med firmalagstiftningens ikraftträdande. Att för den korta tiden mellan samfällighets- och firmalagstiftningarnas ikraftträdande ändra 102 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar och motsvarande bestämmelser i annan associationsrättslig lagstiftning — vilka ändå i sin nuvarande form skall försvinna i samband med firmalagstiftningens ikraftträdande — på det sättet att bland de där uppräknade registren medtas även samfällighetsföreningsregister kan ej anses erforderligt.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj: Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 14 december 1973.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON. ZACHRISSON, LEIJON.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets yttrande över förslag till

1. firmalag,
 2. handelsregisterlag,
 3. prokuralag,
 4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,
 5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644),
 6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens,
 7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
 8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar,
 9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar,
 10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse,
 11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
 12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
 13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
 14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
 15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479),
 16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar.
- Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Förslaget till firmalag

Lagrådet diskuterar det föreslagna systemet med två sanktionsformer vid firmaintrång och tar därvid särskilt upp spärreglerna i 15 och 18 §§ till undvikande av dubbla sanktioner för samma intrång. Enligt lagrådets uppfattning saknas anledning att frångå det system som valts i lagen om otillbörlig marknadsföring. Detta innebär att om vitesförbud

överträtts genom gärning, som även är straffbar enligt lagen, bara den möjligheten står öppen att fullfölja viteslinjen medelst yrkande om vitets utdömande. Med anledning härav förordar lagrådet att andra punkten i 15 § andra stycket får utgå och att 18 § tredje stycket ges ändrad lydelse.

För egen del har jag förståelse för lagrådets synpunkt att firmaintrång som sker i strid med vitesförbud alltid bör följas enbart av vitets utdömande och inte av straff. Härtill kommer att det, i varje fall teoretiskt, kan uppkomma en processuell konflikt, om det vid domstol samtidigt yrkas utdömande av förelagt vite och straff för samma intrång. Jag ansluter mig därför till lagrådets ändringsförslag.

Lagrådet påpekar vidare att mål om utdömande av vite och mål mellan samma parter om meddelande av nytt vitesförbud inte kan handläggas i en och samma rättegång utan att en särskild kumulationsregel införs. Enligt lagrådets mening är det dock knappast påkallat att införa en sådan regel. Jag delar lagrådets uppfattning på denna punkt.

Vad lagrådet anför vid 16 § ger mig i och för sig inte anledning till någon erinran. Jag vill dock framhålla att den fråga som lagrådet tar upp knappast torde medföra några svårigheter i praktiken. Frågan får övervägas under den fortsatta översynen av aktiebolagslagen.

Vid 27 § anför lagrådet att den bestämning av vissa sammanslutningar som ges i andra punkten är ägnad att leda till missförstånd om vad som avses. Av denna anledning och då bestämmelsen inte anses fylla något egentligt praktiskt behov föreslås att den utgår. Jag godtar detta förslag.

Som lagrådet påpekar måste tidpunkten för ikraftträdandet av såväl förslaget till firmalag som övriga lagförslag ändras. Jag förordar att ikraftträdandetidpunkten bestäms till den 1 juli 1974. Detta föranleder vissa ändringar i lagförslagets övergångsbestämmelser.

Förslaget till handelsregisterlag

Jag kan i allt väsentligt biträda de förslag till ändrad utformning av 11, 13, 14 och 21 §§ som lagrådet för fram. Vad lagrådet i övrigt anför till belysande av olika bestämmelser i förslaget ger mig inte heller anledning till några erinringar. Däremot bör en ändring göras i 19 §. Jag återkommer till detta i kommentarerna till förslaget till prokuralag.

Förslaget till prokuralag

Lagrådet anför vid 6 § att det följer av förslaget till handelsregisterlag att återkallelse av prokura i princip skall anses ha kommit till tred-

je mans kännedom först sedan kungörelse skett i både ortstidning och Post- och Inrikes Tidningar. Denna regel, som innebär ändring gentemot gällande rätt, bör enligt lagrådets mening föranleda viss följdändring i 27 § första stycket avtalslagen.

Enligt FmL är det tillräckligt att en återkallelse kungörs i ortstidning för att den skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. Bestämmelserna i 27 § första stycket andra punkten avtalslagen överensstämmer härmed. F. n. pågår inom justitiedepartementet en översyn av kungörelseförfarandet inom bl. a. associationsrätten. I avvaktan på resultatet av denna översyn anser jag att inte bara det nuvarande kungörelseförfarandet utan också regeln om verkningarna av att en registreringsåtgärd kungörs bör behållas i sak oförändrade. I överensstämmelse härmed bör 19 § i det remitterade förslaget till handelsregisterlag ändras så, att det i princip blir tillräckligt att registrering eller avförande ur register kungörs i ortstidning för att åtgärden skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. Denna ändring medför i sin tur att 27 § avtalslagen kan lämnas oförändrad. Hänvisningen i 27 § första punkten samma lag till vissa bestämmelser i FmL kommer på grund av övergångsbestämmelsen till lagen om upphävande av FmL att i fortsättningen avse 13 och 19 §§ handelsregisterlagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen om aktiebolag

Lagrådet påpekar att utöver de ändringar i aktiebolagslagen som föreslagits i remissprotokollet synes i 195 § 2 och 4 mom. ändring böra vidtas av motsvarande innebörd som föreslagits beträffande 308 § 2 mom. lagen om försäkringsrörelse. Jag delar lagrådets uppfattning.

Förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar

Lagrådet påpekar att bestämmelsen i 110 § 7 som hänvisar till 7 § bör ändras som följd av ändringarna i sistnämnda paragraf. Jag delar lagrådets uppfattning.

Övriga lagförslag m. m.

Det i prop. 1973: 160 framlagda förslaget till lag om förvaltning av samfälligheter har numera antagits av riksdagen (CU 1973: 33, rskr 1973: 389, SFS 1973: 1150). Lagen träder i kraft den 1 juli 1974. Som lagrådet har framhållit bör, på samma sätt som har skett i fråga om motsvarande föreskrifter i annan associationsrättslig lagstiftning, 29 § första stycket lagen om förvaltning av samfälligheter kompletteras med en hänvisning till firmalagen. Härjämte bör som jag redan i prop. 1973:

160 (s. 603) har förutskickat vissa redaktionella jämkningar vidtas i 25 § andra stycket lagen om förvaltning av samfälligheter som följd av ändringarna i 100 § lagen om ekonomiska föreningar.

Vad lagrådet i övrigt anför om de olika förslagen ger mig inte anledning till någon erinran. Jag vill påpeka att de förslag till ändringar i lagen om bankrörelse och lagen om jordbrukskasserörelsen som förelagts riksdagen i prop. 1973: 198 numera har antagits (NU 1973: 68, rskr 1973: 370, SFS 1973: 1095 och 1096).

Utöver vad jag har anfört i det föregående bör vissa redaktionella jämkningar vidtas i några av de remitterade förslagen.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga

dels förslagen till

1. firmalag,
2. handelsregisterlag,
3. prokuralag,
4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644),
6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens,
7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar,
9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar,
10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse,
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket,
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479),
16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar,

dels inom justitiedepartementet upprättat förslag till

17. lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1. firmalag	2
2. handelsregisterlag	8
3. prokuralag	12
4. lag om upphävande av lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura	13
5. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)	13
6. lag om ändring i lagen (1931: 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	13
7. lag om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag	15
8. lag om ändring i lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar	26
9. lag om ändring i lagen (1948: 218) om sambruksföreningar	32
10. lag om ändring i lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse	33
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse	45
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker	51
13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen	55
14. lag om ändring i lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket	56
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1971: 479)	58
16. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar	59
17. lag om ändring i lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter	60
Utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden den 16 februari 1973	61
1 Inledning	61
2 Gällande ordning	63
3 Firmautredningens förslag	68
3.1 Huvuddragen av förslaget	68
3.2 Firmaregister och registreringsmyndigheter	73
3.3 Firmaskyddets föremål	77
3.4 Vilseledande firma	82
3.5 Förvärv av firmarätt	84
3.6 Firmaskyddets innehåll	88
3.7 Registrering av firma	97
3.8 Överlåtelse av firma	103
3.9 Firmalagens sanktionssystem	106
3.10 Handelsregister	112
3.11 Följdlagstiftning m. m.	113
4 Sveriges Jordbrukskassaförbunds framställning	116
5 Remissyttrandena	118
5.1 Huvuddragen av förslaget	118
5.2 Firmaregister och registreringsmyndigheter	121
5.3 Firmaskyddets föremål	129
5.4 Vilseledande firma	133
5.5 Förvärv av firmarätt	134
5.6 Firmaskyddets innehåll	138

5.7	Registrering av firma	142
5.8	Överlåtelse av firma	146
5.9	Firmalagens sanktionssystem	147
5.10	Handelsregister	152
5.11	Följdlagstiftning m. m.	154
5.12	Jordbrukskreditkassas firma	157
6	Föredraganden	158
6.1	Allmänna synpunkter	158
6.2	Firmaregister och registreringsmyndigheter	161
6.3	Firmaskyddets föremål	165
6.4	Vilseledande firma	170
6.5	Förvärv av firmarätt	171
6.6	Firmaskyddets innehåll	175
6.7	Registrering av firma	180
6.8	Överlåtelse av firma	183
6.9	Firmalagens sanktionssystem	185
6.10	Handelsregister	192
6.11	Följdlagstiftning m. m.	194
6.12	Jordbrukskreditkassas firma	196
7	Upprättade lagförslag	198
8	Specialmotivering	198
8.1	Förslaget till firmalag	198
8.2	Förslaget till handelsregisterlag	234
8.3	Förslaget till prokuralag	248
8.4	Förslaget till lag om ändring i lagen om aktiebolag	249
8.5	Förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar	253
8.6	Förslaget till lag om ändring i lagen om sambruksföreningar	254
8.7	Förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsrörelse	254
8.8	Förslaget till lag om ändring i lagen om bankrörelse ..	255
8.9	Förslaget till lag om ändring i lagen om sparbanker ..	255
8.10	Förslaget till lag om ändring i lagen om jordbrukskassörörelsen	256
8.11	Förslaget till lag om ändring i lagen om rätt för utlåning och utländskt företag att idka näring här i riket	256
8.12	Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen	257
8.13	Förslaget till lag om ändring i lagen om understödsföreningar	257
9	Hemställan	257
Bilaga 1	Firmautredningens förslag	259
1	Förslag till firmalag	259
2	Förslag till lag om handelsregister	265
3	Förslag till lag om prokura	271
Bilaga 2	De remitterade förslagen	272
1	Förslag till firmalag	272
2	Förslag till handelsregisterlag	278
Utdrag av lagrådets protokoll den 22 november 1973		283
Utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden den 14 december 1973		291
Innehåll		295